

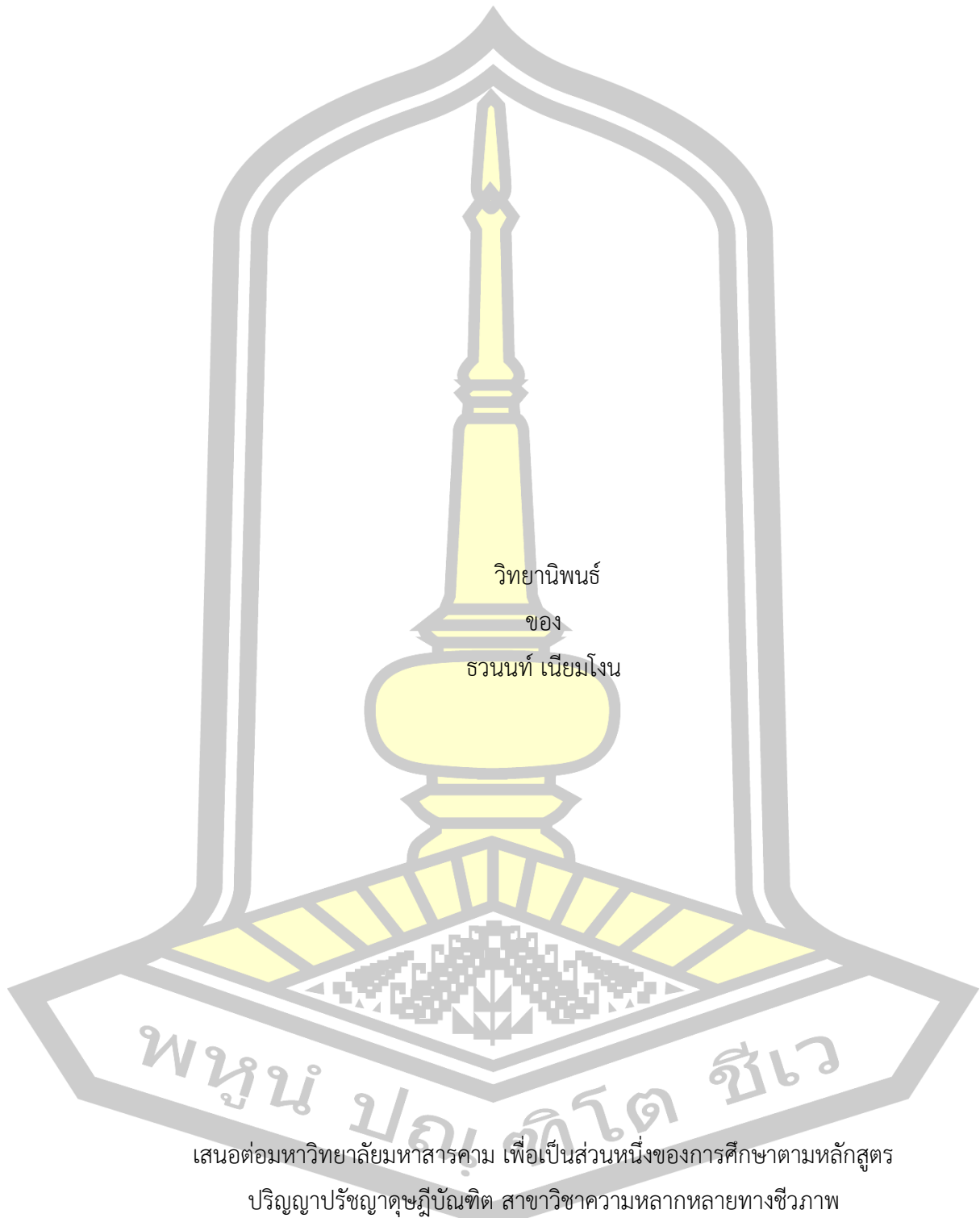
การศึกษาเปรียบเทียบพฤษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิทยานิพนธ์
ของ
ธวณท์ เนียมโงน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาความหลากหลายทางชีวภาพ
พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การศึกษาเปรียบเทียบพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

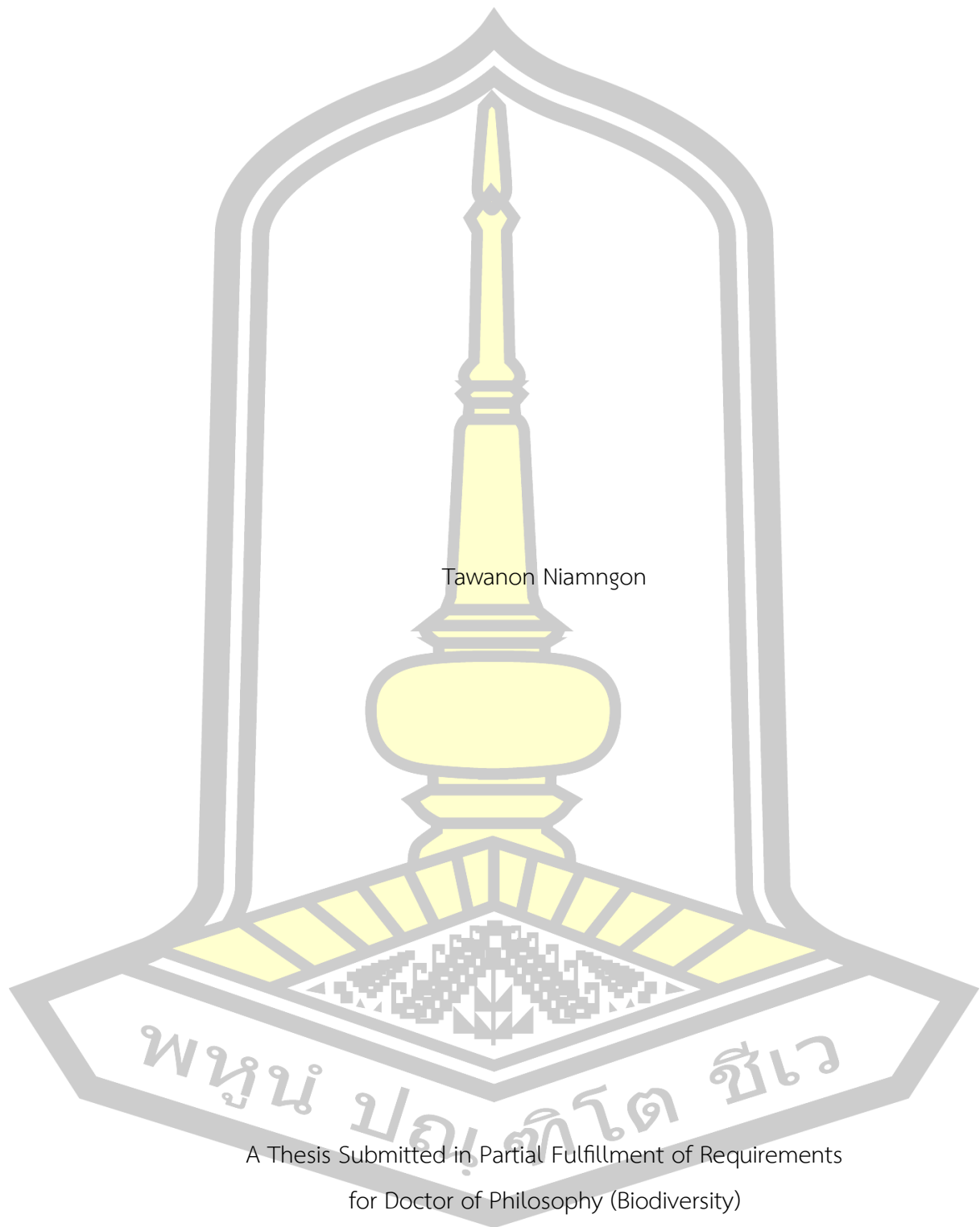
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาความหลากหลายทางชีวภาพ

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Comparative Study Ethnobotany of the Ethnic Groups in Roi Et Province

Tawanon Niamngon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Philosophy (Biodiversity)

May 2024

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายธวัช นعيمโง้น แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาความ
หลากหลายทางชีวภาพ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ดร. ศรายุทธ รักอาษา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. สุรพล แสนสุข)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รศ. ดร. ปิยะพร แสนสุข)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผศ. ดร. เอื้อมพร จันทร์สองดวง)

กรรมการ

(ผศ. ดร. สมบัติ อัมระภา)

กรรมการ

(ผศ. ดร. ชฎาพร เสนาคูณ)

กรรมการ

(รศ. ดร. สุธีรา มณีฉาย)

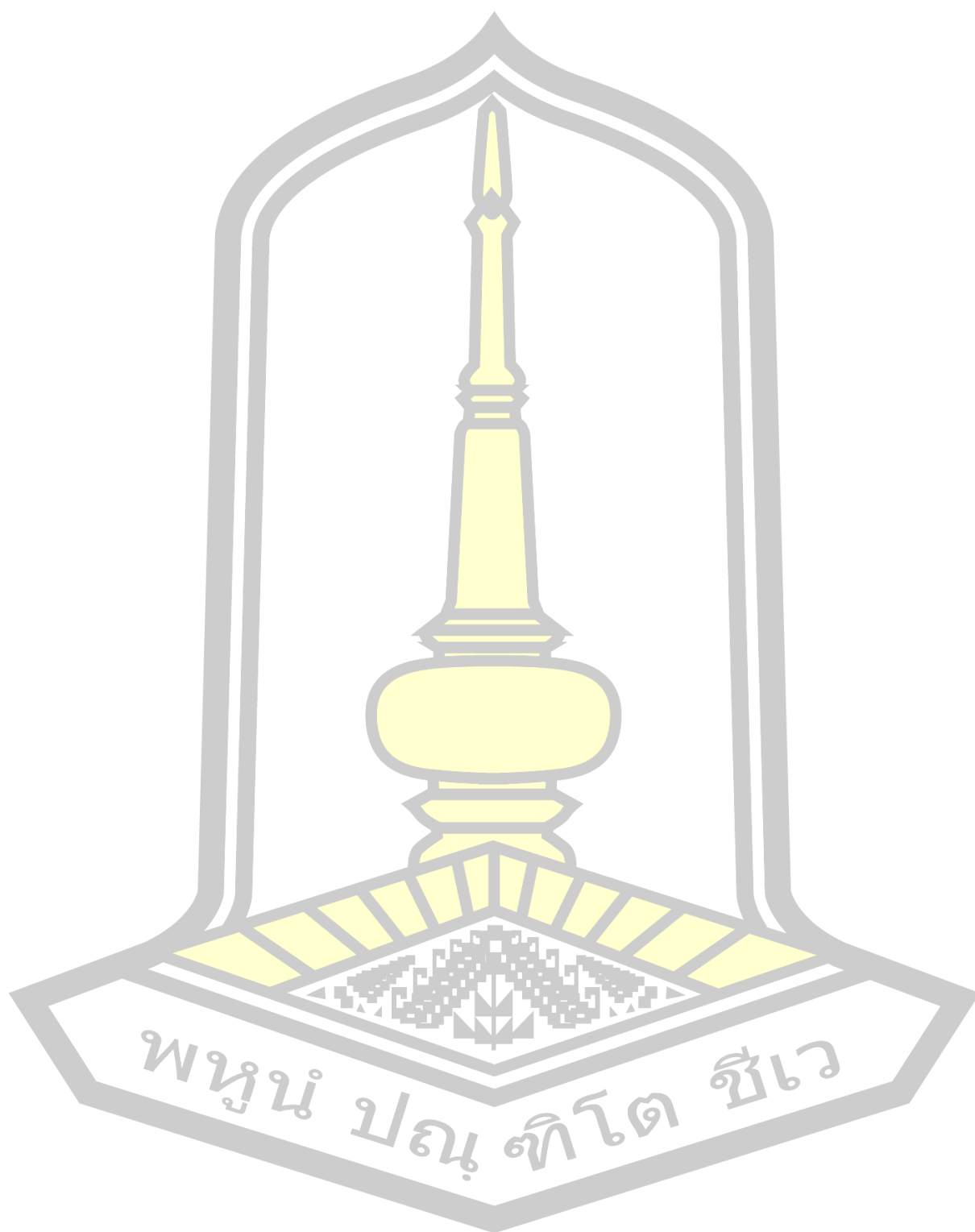
มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาความหลากหลายทางชีวภาพ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ผศ. ดร. สุดารัตน์ ถนอมแก้ว)

คณบดีสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช

(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

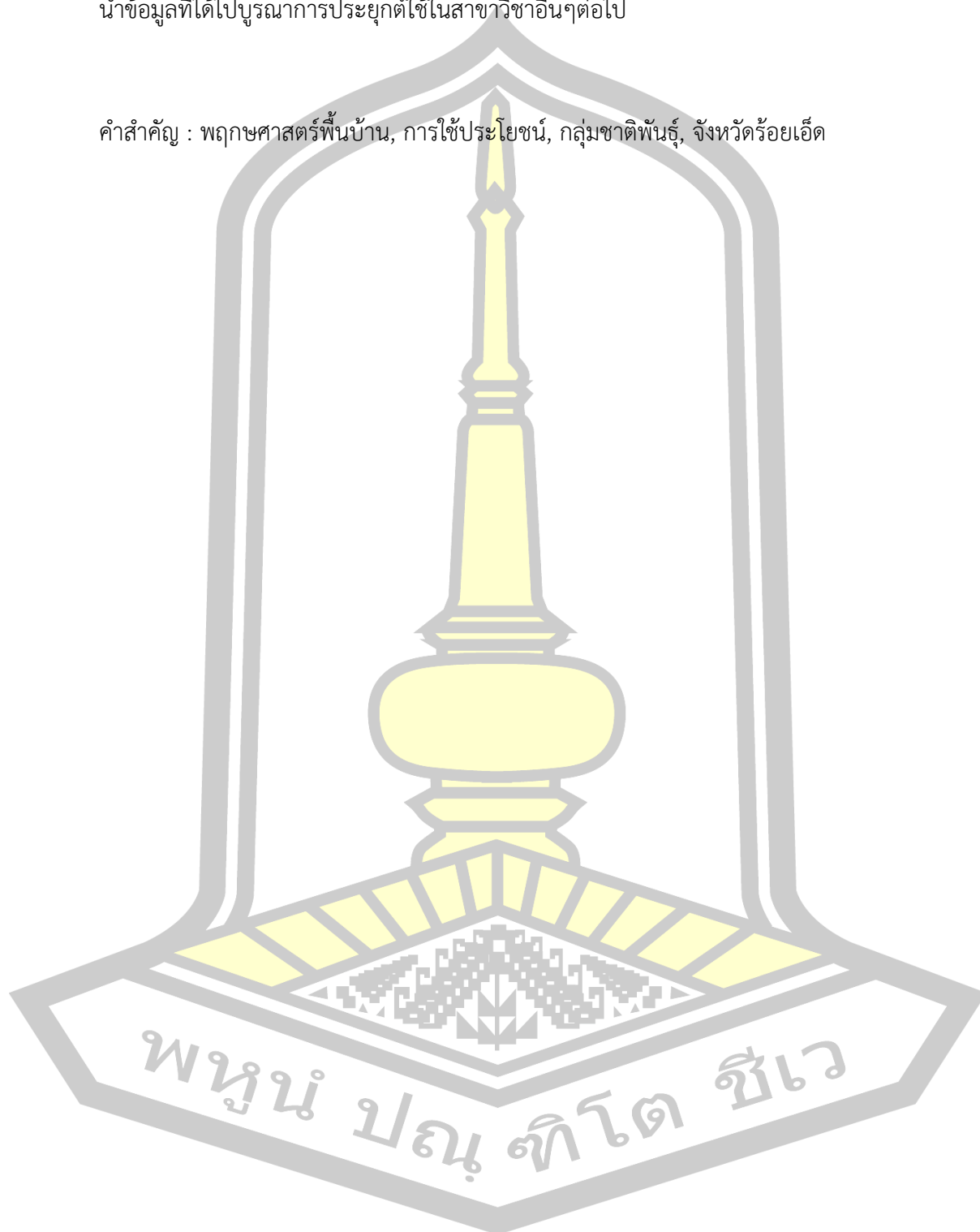
ชื่อเรื่อง	การศึกษาเปรียบเทียบพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด		
ผู้วิจัย	ชวนนท์ เนียมโงน		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล แสนสุข		
	รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยะพร แสนสุข		
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอื้อมพร จันทร์สองดวง		
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	ความหลากหลายทางชีวภาพ
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2567

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2562-2566 โดยลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชโดยการสัมภาษณ์ ชาวบ้านทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท กลุ่มชาติพันธุ์ไท เขมร และกลุ่มชาติพันธุ์กูย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ดัชนี ความสำคัญทางวัฒนธรรม ของพืช (CI) ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR) ดัชนีความสำคัญของ พืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ดัชนีความคล้ายคลึง (JI%) และการจัดกลุ่มความคล้ายคลึงกัน ผล การศึกษาพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานพบพืช 90 วงศ์ 254 สกุล 329 ชนิด มากที่สุดคือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) ค่า UV เท่ากับ 5.18 ส่วนค่า %FL มากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดิน อาหาร ค่า IAR มากที่สุด (IAR = 0.93) ขณะที่ค่า IAR ต่ำที่สุด (IAR = 0.85) ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทพบ พืชทั้งหมดจำนวน 87 วงศ์ 235 สกุล 292 ชนิด ค่า UV มากที่สุดคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) เท่ากับ 4.97 โดยค่า %FL มากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร มีพบว่าค่า IAR มากที่สุด (IAR = 0.95) และมีค่า IAR ต่ำที่สุด (IAR = 0.90) โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรพบพืชทั้งหมดจำนวน 76 วงศ์ 217 สกุล 286 ชนิด ค่า UV มากที่สุดคือ ขมิ้น (*Oryza sativa* L.) เท่ากับ 4.68 ค่า %FL มาก ที่สุดคือ กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง มีค่า IAR มากที่สุดคือ 0.93 และค่า IAR ที่มีค่าต่ำสุดคือ 0.86 และกลุ่มชาติพันธุ์กูยพบพืชทั้งหมดจำนวน 75 วงศ์ 208 สกุล 273 ชนิด ค่า UV มากที่สุดคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) เท่ากับ 4.41 ส่วนค่า %FL มากที่สุดคือ กลุ่ม อาการทางระบบผิวหนัง มีค่า IAR มากที่สุดคือ 0.98 และค่า IAR ที่มีค่าต่ำสุดคือ 0.88 จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความคล้ายคลึงกันพบว่า พบค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กูย และกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร มีค่า คล้ายคลึงกันมากที่สุด เท่ากับ 95.5% ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่มี ค่าน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน และกลุ่มชาติพันธุ์กูย มีค่าเท่ากับ 62.6% ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญเพื่อให้ทราบถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้านใน

การใช้ประโยชน์จากพืช และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างยั่งยืน และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปบูรณาการประยุกต์ใช้ในสาขาวิชาอื่นๆต่อไป

คำสำคัญ : พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน, การใช้ประโยชน์, กลุ่มชาติพันธุ์, จังหวัดร้อยเอ็ด

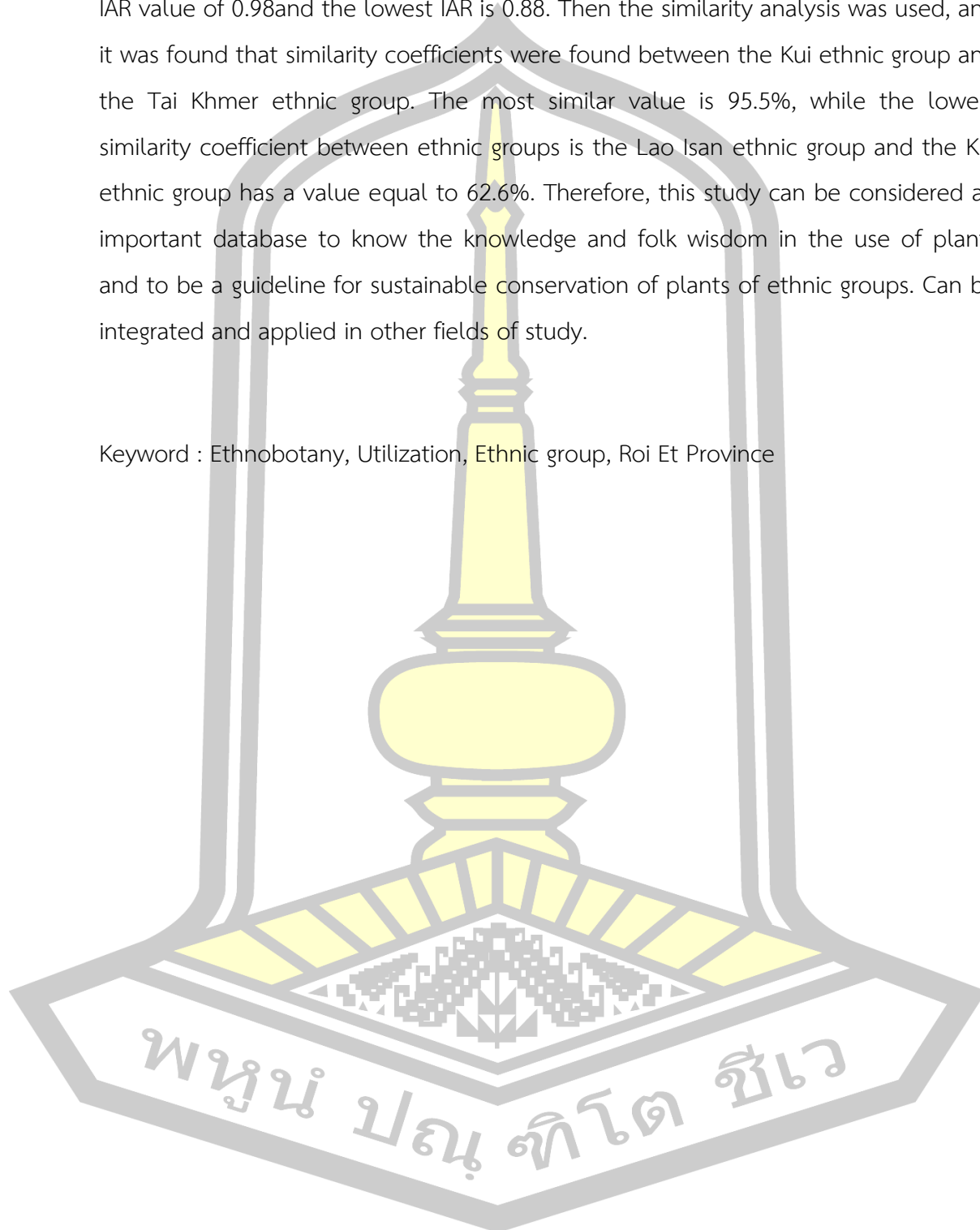
TITLE	Comparative Study Ethnobotany of the Ethnic Groups in Roi Et Province		
AUTHOR	Tawanon Niamngon		
ADVISORS	Associate Professor Surapon Saensouk , Ph.D. Associate Professor Piyaporn Saensouk , Ph.D. Assistant Professor Auemporn Junsongduang , Ph.D.		
DEGREE	Doctor of Philosophy	MAJOR	Biodiversity
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2024

ABSTRACT

A comparative study of the ethnobotany of ethnic groups in Roi Et Province from 2019-2023 by surveying the area and collecting data on plant use by interviewing villagers of all 4 ethnic groups. Consisting of the Lao Isaan ethnic group Phu Thai ethnic group Tai Khmer ethnic group and the Kui ethnic group. The data were then analyzed using the plant species use value index (UV), cultural importance index (CI), informant agreement ration (IAR), Fidelity Level (%FL), Jaccard's similarity index (JI%). The results of the study found that the Lao Isan ethnic group found plants from 90 families, 254 genera, and 329 species. The highest was tamarind (*Tamarindus indica* L.), the UV value was 5.18, while the highest %FL value was for gastrointestinal symptoms. The highest IAR value (IAR = 0.93), while the IAR value is the lowest (IAR = 0.85). The Phu Thai ethnic group found a total of 87 families, 235 genera, and 292 species. The highest UV value was turmeric (*Curcuma longa* L.) equal to 4.97. The highest %FL value was gastrointestinal system syndrome, with the highest IAR value found to be 0.95 and has the lowest IAR value of 0.90 The Tai-Khmer ethnic group found a total of 76 families, 217 genera, 286 species. The highest UV value was Turmeric (*Oryza sativa* L.) equal to 4.68. The highest %FL value was the skin system syndrome with the highest IAR value of 0.93 and the IAR value with the lowest value being 0.86 and the Kui ethnic group found a total of 75 families, 208 genera, 273 species. The highest UV value was rice (*Oryza sativa* L.) equal to

4.41. The highest %FL value was the skin system symptoms group with the highest IAR value of 0.98 and the lowest IAR is 0.88. Then the similarity analysis was used, and it was found that similarity coefficients were found between the Kui ethnic group and the Tai Khmer ethnic group. The most similar value is 95.5%, while the lowest similarity coefficient between ethnic groups is the Lao Isan ethnic group and the Kui ethnic group has a value equal to 62.6%. Therefore, this study can be considered an important database to know the knowledge and folk wisdom in the use of plants and to be a guideline for sustainable conservation of plants of ethnic groups. Can be integrated and applied in other fields of study.

Keyword : Ethnobotany, Utilization, Ethnic group, Roi Et Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล แสนสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร แสนสุข และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร จันทร์สองดวง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้ความรู้และข้อแนะนำเพื่อการพัฒนาทักษะทางวิชาการ และส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้ประพจน์ชอบในฐานะนิสัยและนักวิจัยทั้งด้านการศึกษาและการประกอบสัมมาอาชีพ

ขอขอบพระคุณ ดร.ศรายุทธ รักอาษา ประธานกรรมการควบคุมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ อัปมระกา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพร เสนาคูณ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตา มณีฉาย คณะกรรมการควบคุมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ประจำหลักสูตรความหลากหลายทางชีวภาพ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่คอยให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางด้านวิชาการและงานวิจัย

ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้สนับสนุนสถานที่และอุปกรณ์ในการวิจัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำปรึกษา ช่วยอำนวยความสะดวกในทุกด้าน

ขอขอบพระคุณ ผู้นำชุมชน หมอยาพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุ ผู้นำด้านพิธีกรรม พ่อค้าแม่ค้า และชาวบ้านทุกครัวเรือน ทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้แบ่งปันความรู้อันมีค่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในเพื่อให้ได้ผลการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ คุณตาประสิทธิ์ และคุณยายจอม วันชัย คุณพ่อสมเกียรติ และคุณแม่อ้อย เนียมโงน คุณพ่อสมร นาทุ่งมล และคุณแม่แปน แดนดงยิ่ง และนางสาวพิมิตา เนียมโงนที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยตลอดมา จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดีทุกประการ

ธวัณท์ เนียมโงน

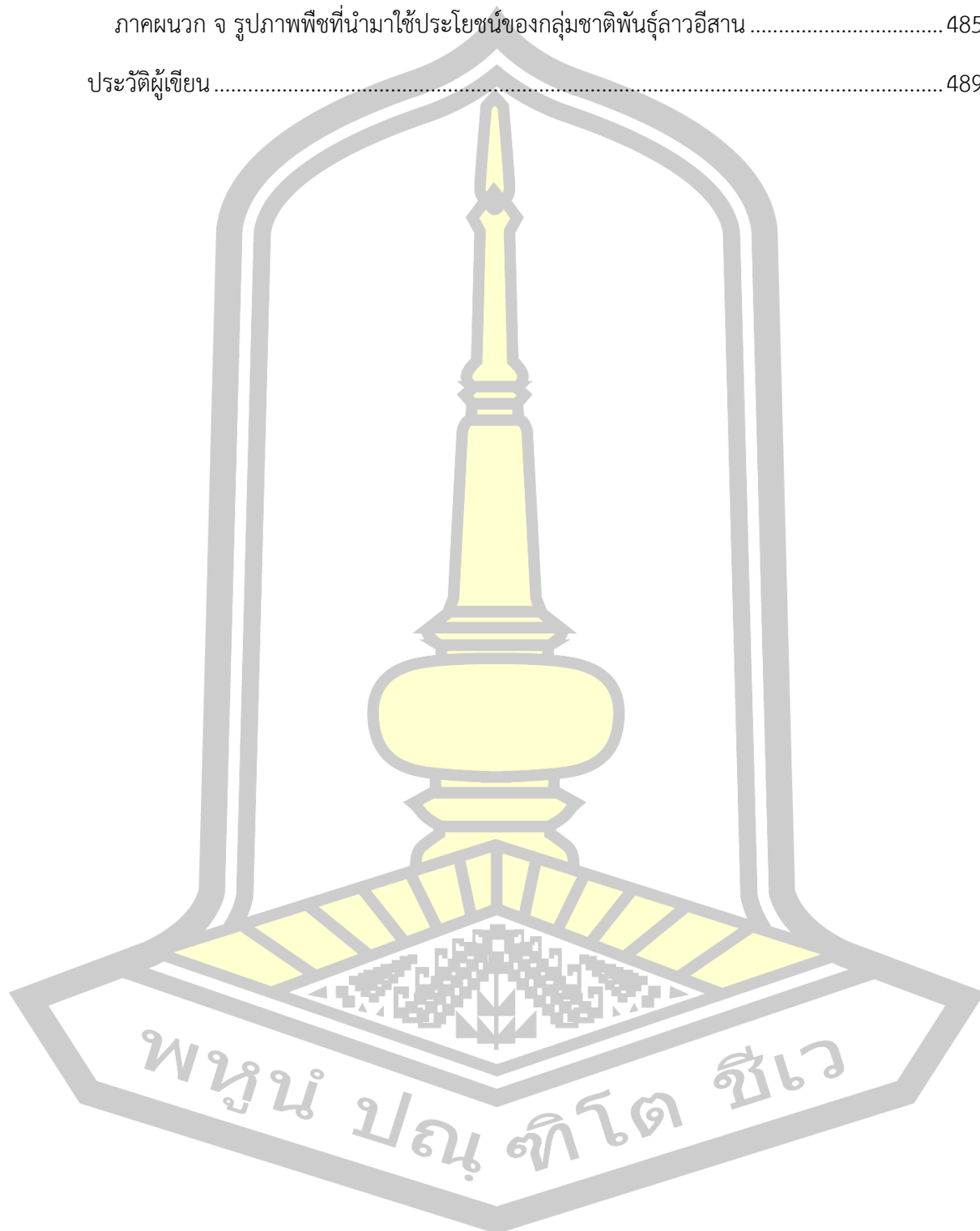
พญนุ ปณฺ ทิโต ชีเว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.6 การวางแผนการวิจัยและระยะเวลาในการทำวิจัย.....	8
บทที่ 2 บริบทเอกสารข้อมูล.....	10
2.1 ความหมายของชาติพันธุ์.....	10
2.2 ประวัติและความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกวย.....	11
2.3 ความหมายของพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน.....	15
2.4 ประโยชน์ของการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน.....	16
2.5 รูปแบบการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน.....	17
2.6 การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย.....	18
2.7 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดร้อยเอ็ด.....	42

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	51
3.1 วัสดุและอุปกรณ์.....	51
3.2 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	52
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	62
4.1 การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน..	62
4.2 การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท.....	165
4.3 การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร ...	259
4.4 การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ญ.....	347
4.5 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์.....	431
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	432
5.1 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน.....	432
5.2 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท.....	434
5.3 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร.....	436
5.4 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญ.....	437
5.5 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์.....	439
5.6 อภิปรายผล.....	440
บรรณานุกรม.....	448
ภาคผนวก.....	456
ภาคผนวก ก แบบสอบถามการใช้ประโยชน์พืช.....	457
ภาคผนวก ข การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน.....	462
ภาคผนวก ค การแยกกลุ่มอาการของโรคที่นำมารักษาในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน.....	467

ภาคผนวก ง ชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	470
ภาคผนวก จ รูปภาพพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	485
ประวัติผู้เขียน	489

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การวางแผนการวิจัยและระยะเวลาในการทำวิจัยปีการศึกษา 2562 – 2566	8
ตารางที่ 2 การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย	19
ตารางที่ 3 ข้อมูลพื้นฐาน ชื่ออำเภอ เนื้อที่ และระยะทางจากอำเภอถึงจังหวัดร้อยเอ็ด	46
ตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานการแบ่งเขตพื้นที่การปกครอง เป็นรายอำเภอของจังหวัดร้อยเอ็ด.....	48
ตารางที่ 5 จำนวนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน.....	62
ตารางที่ 6 ความหลากหลายของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานในพื้นที่หมู่บ้านนางาม ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย และหมู่บ้านบุงคำ ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัด ร้อยเอ็ด.....	68
ตารางที่ 7 ค่าดัชนี UV และ CI ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	108
ตารางที่ 8 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR) ของกลุ่มอาการของโรคจากการสัมผัสหญ้าให้ข้อมูล ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน.....	142
ตารางที่ 9 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ของพืชสมุนไพรที่ใช้รักษากลุ่ม อาการโรคสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน.....	146
ตารางที่ 10 จำนวนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท	165
ตารางที่ 11 ความหลากหลายของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทในพื้นที่หมู่บ้านบุงเลิศเหนือ หมู่ที่ 7 และบ้านเลิศสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบุงเลิศ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด.....	170
ตารางที่ 12 ค่าดัชนี UV และ CI ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท.....	207
ตารางที่ 13 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR) ของกลุ่มอาการของโรคจากการสัมผัสหญ้าให้ ข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท.....	238
ตารางที่ 14 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ของพืชสมุนไพรที่ใช้รักษากลุ่ม อาการโรคสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท.....	242
ตารางที่ 15 จำนวนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	259

ตารางที่ 16 ความหลากหลายชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรในพื้นที่หมู่บ้านนก เหาะ หมู่ที่ 4 ตำบลคงครั่งใหญ่ อำเภอกษัตริย์ศึก และหมู่บ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	264
ตารางที่ 17 ค่าดัชนี UV และ CI ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	297
ตารางที่ 18 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR) ของกลุ่มอาการของโรคจากการสัมผัสผู้ให้ ข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร.....	330
ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ของพืชสมุนไพรที่ใช้รักษา อาการโรคสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	334
ตารางที่ 20 จำนวนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม	347
ตารางที่ 21 ความหลากหลายชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มในพื้นที่หมู่บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ และบ้านเตย หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุล อำเภอสวรรณ ภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.....	352
ตารางที่ 22 ค่าดัชนี UV และ CI ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม...	385
ตารางที่ 23 ดัชนีการยอมรับระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรสำหรับแต่ละ กลุ่มของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย.....	416
ตารางที่ 24 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ของพืชสมุนไพรที่ใช้รักษา อาการโรคสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม.....	420
ตารางที่ 25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายกันของการใช้ประโยชน์ของพืชใน 4 กลุ่มชาติพันธุ์.....	431
ตารางที่ 26 ชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกุ่ม ใน จังหวัดร้อยเอ็ด	471

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบที่ 1 ตราประจำจังหวัดร้อยเอ็ด	43
ภาพประกอบที่ 2 ต้นกระบก ต้นไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด	43
ภาพประกอบที่ 3 ดอกอินทนิลบก ดอกไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด	44
ภาพประกอบที่ 4 แผนที่จังหวัดร้อยเอ็ด.....	45
ภาพประกอบที่ 5 แผนที่หมู่บ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลพวง อำเภอโศกร จังหวัดร้อยเอ็ด	53
ภาพประกอบที่ 6 แผนที่หมู่บ้านบึงเลศเหนือ หมู่ที่ 7 ตำบลบึงเลศ อำเภอมะนัง จังหวัดร้อยเอ็ด ..	54
ภาพประกอบที่ 7 แผนที่บ้านนาคะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงครั่งใหญ่ อำเภอกะทิง จังหวัดร้อยเอ็ด ...	55
ภาพประกอบที่ 8 แผนที่บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสว่างภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	56
ภาพประกอบที่ 9 การจำแนกชนิดพืชตามแหล่งการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	64
ภาพประกอบที่ 10 ลักษณะนิสัยและถิ่นอาศัยของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	65
ภาพประกอบที่ 11 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลของชนิดพืชนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	66
ภาพประกอบที่ 12 ส่วนของพืชที่การนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน.....	67
ภาพประกอบที่ 13 จำแนกการใช้ประโยชน์ของพืช 12 ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	104
ภาพประกอบที่ 14 การจำแนกชนิดพืชตามแหล่งการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไท..	167
ภาพประกอบที่ 15 ลักษณะนิสัยและถิ่นอาศัยของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท.....	167
ภาพประกอบที่ 16 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลของชนิดพืชนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท ..	168
ภาพประกอบที่ 17 ส่วนของพืชที่การนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท	169
ภาพประกอบที่ 18 จำแนกการใช้ประโยชน์ของพืช 12 ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท	203
ภาพประกอบที่ 19 การจำแนกชนิดพืชตามแหล่งการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	261

ภาพประกอบที่ 20 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	261
ภาพประกอบที่ 21 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลของชนิดพืช	262
ภาพประกอบที่ 22 ชิ้นส่วนของพืชที่การนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	263
ภาพประกอบที่ 23 จำแนกการใช้ประโยชน์ของพืช 12 ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	293
ภาพประกอบที่ 24 การจำแนกชนิดพืชตามแหล่งการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์กูย ...	348
ภาพประกอบที่ 25 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์กูย.....	349
ภาพประกอบที่ 26 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลของชนิดพืช	350
ภาพประกอบที่ 27 ชิ้นส่วนของพืชที่การนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์กูย.....	351
ภาพประกอบที่ 28 จำแนกการใช้ประโยชน์ของพืช 12 ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์กูย	381
ภาพประกอบที่ 29 แผนภูมิ UPGMA Cluster Analysis ที่แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายกัน ของการ ใช้ประโยชน์ของพืชใน 4 กลุ่มชาติพันธุ์.....	431
ภาพประกอบที่ 30 การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	463
ภาพประกอบที่ 31 การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	464
ภาพประกอบที่ 32 การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์กูยไท...	465
ภาพประกอบที่ 33 การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์กูย	466

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคมเป็นอย่างมาก ประเทศต่าง ๆ มีการผลักดันแข่งขันกันอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา ตลอดจนกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนากำลังประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตที่อุดมไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมากมายมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นสภาพป่าเขา ป่าชายเลน แม่น้ำ ลำธาร ลำคลอง หนอง บึง ต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นแหล่งสะสมทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งสิ้น สภาพแวดล้อมทางชีวภาพเหล่านี้กำลังถูกคุกคามและก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนักจากการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นหลัก

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่อุดมไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก เพราะมีทั้งพืชและสัตว์นานาชนิด มีพื้นที่ป่าไม้ แหล่งน้ำ ต่างๆ ที่อุดมสมบูรณ์สูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นอยู่และความอยู่รอดของมนุษย์ เพราะความหลากหลายทางชีวภาพเป็นทั้งแหล่งอาหารที่สำคัญต่อมนุษย์ เป็นแหล่งวัตถุดิบชั้นดีสำหรับถักทอเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นแหล่งเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับสร้างบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และที่สำคัญยังเป็นแหล่งศูนย์รวมด้านสมุนไพรสำหรับการรักษาโรคต่างๆ ซึ่งเรียกสั้นๆว่า “ปัจจัยสี่สำหรับการดำรงชีพของมนุษย์” นอกจากนี้มนุษย์รู้จักที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากธรรมชาติ และมีการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ ก่อเกิดและพัฒนาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะกลุ่มจากการสร้างสรรค์ สืบสานองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการส่งต่อถ่ายทอดความรู้จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ทำให้เกิดเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และกลายมาเป็นเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ที่หลากหลาย (วิสุทธิ์ ใบบัว, 2540) ปัจจุบันมนุษย์เริ่มตระหนักถึงการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นนี้ จึงได้พยายามที่จะร่วมมือกันในการอนุรักษ์ความหลากหลายของทรัพยากรที่ยังคงเหลืออยู่ เพื่อมิให้เกิดการสูญเสียมากเกินไปกว่านี้ โดยเฉพาะความหลากหลายของพืชพันธุ์ต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำคัญและจำเป็นต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะว่าพืชนั้นมีความสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งศึกษา และหาแนวทางในการนำทรัพยากรพืชมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก้ปัญหาจากการนำเอาทรัพยากรมาใช้มากเกินไปจนเกิน

ความจำเป็น ซึ่งอาจทำได้โดยการสำรวจเพื่อรวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์พืชในด้านต่าง ๆ ที่เรียกว่า การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน (อัครสิทธิ์ บุญส่งแท้ และคณะ, 2553)

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน (Ethnobotany) เป็นการศึกษาหาความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พืช โดยศึกษาถึงชนิดพันธุ์พืชที่มีการนำมาใช้โยชนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอาหาร ด้านสมุนไพร หรือด้านพิธีกรรมความเชื่อ โดยจะทำการสำรวจและตรวจสอบข้อมูลชนิดของพืชที่กลุ่มชนพื้นบ้านได้มีการนำมาใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งจะมีการเก็บรายละเอียดของชื่อพื้นถิ่น ขึ้นส่วนพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ ขั้นตอนและวิธีการใช้ประโยชน์ ซึ่งจะเก็บข้อมูลทั้งด้านที่เป็นประโยชน์ และโทษของพืช (รัชชัย สันติสุข, 2539) ข้อมูลทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านที่ได้เก็บรวบรวมไว้นี้ ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาและสามารถนำไปบูรณาต้อยอดได้ในหลากหลายสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นศาสตร์ทางด้านโภชนาการ มีการนำข้อมูลทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับอาหารนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการให้กลุ่มคนในวัยต่างๆ และผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม หรือศาสตร์ทางด้านการออกแบบชุดเครื่องแต่งกาย หรือศาสตร์ทางด้านการทำเครื่องหอม เครื่องสำอาง ซึ่งถือได้ว่าองค์ความรู้พื้นบ้านนั้นมีประโยชน์เป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะผู้คนเริ่มหันมาสนใจในการดูแลตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ใดที่ผลิตจากธรรมชาติยิ่งเป็นที่น่าสนใจต่อผู้บริโภค หรือรวมไปถึงศาสตร์ทางด้านเภสัชศาสตร์และการแพทย์ ยังมีการนำข้อมูลทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในส่วนของการวิจัยตัวยา และสารสำคัญทางยา เพื่อนำมาใช้ในการรักษาผู้ป่วย รวมถึงการนำเอาความรู้ทางด้านการนวดแผนไทยมาประยุกต์ใช้ในการรักษาผู้ป่วยซึ่งปรากฏให้เห็นได้ตามโรงพยาบาลของรัฐทั่วประเทศ เป็นต้น ดังนั้นองค์ความรู้พื้นบ้านจึงแสดงให้เห็นถึงมรดกที่มีความสำคัญต่อความหลากหลายของความเป็นมนุษย์ เป็นตัวบ่งชี้ถึงความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ ซึ่งในมุมมองของนักสุขภาพพิทยา นักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ นักมานุษยวิทยา วัฒนธรรม นักชีววิทยาการอนุรักษ์ และนักจิตวิทยา ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงความรู้พื้นบ้านในช่วงระยะเวลาหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งอาจเกิดจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้กับมนุษย์ จึงอาจเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์ความรู้ดังกล่าวเริ่มจางหายไป (Godoy et al., 2009) นอกจากนี้ ประเทศไทยยังขาดข้อมูลพื้นฐานพรรณพฤกษชาติอยู่อีกมาก อันเป็นข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่ง ในการศึกษาค้นคว้าพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย เพราะการศึกษาทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทยที่ผ่านมา ผลงานส่วนใหญ่ปรากฏเป็นเพียงรายงานการใช้ประโยชน์พืชเบื้องต้น ซึ่งยังไม่มีรายละเอียดถึงวิธีการขั้นตอนในการนำพืชมาใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน นอกจากนี้มีรายงานไม่กี่เรื่องที่ค้นคว้าวิจัย พฤกษศาสตร์พื้นบ้านตามแบบแผนที่ได้มาตรฐาน โดยมีการสำรวจในพื้นที่พร้อมบันทึกรายละเอียด และทำการเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้งไว้เป็นหลักฐาน (Voucher Specimen) (รัชชัย สันติสุข, 2539) สอดคล้องกับข้อมูลของ Pholhiamhan (2018) ที่กล่าวว่าการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยยัง

ไม่แพร่หลายมากนัก ซึ่งส่วนใหญ่จะพบการรายงานการศึกษาในภาคเหนือ เนื่องจากมีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมาก แต่ในภาคอื่นยังพบไม่มากนัก

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ตั้งอยู่ตอนกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 5,187,156 ไร่ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ รอบใกล้เคียงหลายจังหวัด ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขาอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีแม่น้ำที่สำคัญหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำชี แม่น้ำยัง แม่น้ำมูล ลำน้ำเสียว ลำน้ำพลับพลา ลำน้ำเตา โดยจังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งการเขตปกครองออกเป็น 20 อำเภอ 192 ตำบล 2,446 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 1,303,094 คน ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ได้แก่ ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร กูย ซึ่งจากการรายงานการแบ่งกลุ่มภาษาในภาคอีสาน โดยชาวลาวอีสาน และภูไท จัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาพูดอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลไท ขณะที่ชาวไทเขมร และกูย จัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาพูดอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูล มอญ – เขมร โดยที่ทั้งสี่กลุ่มชาติพันธุ์ยังคงมีประชากรอยู่มากในแต่ละพื้นที่ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2547; สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564) ทั้งนี้จากการศึกษารายงานด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในพื้นที่ พบว่ามีรายงานการสำรวจการใช้ประโยชน์พืช เพียง 7 อำเภอ ได้แก่ เสดภูมิ สุวรรณภูมิ โพนทอง อาจสามารถ โพธิ์ชัย เมยวดี และหนองพอก อีกทั้งยังมีการรายงานเพียง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ ลาวอีสาน และผู้ไท ซึ่งเมื่อเทียบจากข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดแล้ว ยังมีการศึกษาและเก็บข้อมูลองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่น้อยมาก ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันจะเห็นได้วยังมีการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคม และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร การแพทย์ และสาธารณสุข เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์มากขึ้น เป็นเหตุให้การพึ่งพาองค์ความรู้พื้นบ้านลดน้อยถอยลง และอาจทำให้ข้อมูลความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้านที่สำคัญต่อศาสตร์ต่าง ๆ สูญหายไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาความรู้ วิธีการ ขั้นตอน รูปแบบการใช้ประโยชน์พืชของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อเปรียบเทียบองค์ความรู้พื้นบ้านเกี่ยวกับพืชของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ข้อมูลพฤกษศาสตร์ที่ได้รับในการศึกษานี้จะเป็นการรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สำคัญในการใช้ประโยชน์พืช และสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ในศาสตร์ สาขาวิชาอื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกูย ในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 เพื่อศึกษาความหลากหลายชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกวย ในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ทำการศึกษาองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน และความหลากหลายของพืชที่มีการนำใช้ประโยชน์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งกำหนดพื้นที่ศึกษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอยางชุมน้อย และตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลบุ่งเลิศ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3) กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งหลวง ตำบลทุ่งกุลาร้องไห้ และตำบลดงครั่งใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 4) กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งกุลาร้องไห้ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการสำรวจข้อมูลการใช้ประโยชน์พืช โดยการเก็บข้อมูลชนิด ด้านการใช้ประโยชน์พืช และวิธีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ กับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล 12 เดือน คือ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2565 – กรกฎาคม 2566

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 ได้ข้อมูลองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกวย ในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.4.2 ได้ข้อมูลความหลากหลายชนิดของพืชที่มีการนำใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกวย ในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.4.3 ได้ข้อมูลจากการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับเป็นแนวทางเพื่อการอนุรักษ์องค์ความรู้และเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียน นิสิตนักศึกษา นักวิจัย ประชาชนทั่วไปได้นำไปศึกษาและนำไปพัฒนาต่อยอดในด้านการเรียน การสอน การวิจัย การแพทย์ต่อไปได้

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 พฤษศาสตร์พื้นบ้าน (Ethnobotany) คือ เป็นองค์ความรู้พื้นบ้านของการใช้ประโยชน์ของพืชที่ได้มีการสืบทอดมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งที่เป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ตลอดจนใช้เป็นสัญลักษณ์และความเชื่อต่าง ๆ

1.5.2 กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) คือ กลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต มีความแตกต่างด้านต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยเป็นกลุ่มชนที่ประชากรมีพันธะเกี่ยวข้องกัน มีลักษณะทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมประเพณี และภาษาพูดเดียวกัน รวมตัวเป็นพหุวัฒนธรรม มุ่งมั่นในการอนุรักษ์พัฒนาและสืบทอดฐานดินแดนของบรรพบุรุษและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นอนาคต

1.5.3 ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) คือ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย พระสงฆ์ หมอยาพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน พรานป่า แม่ค้าพ่อค้าที่ขายพืชผักทางการเกษตร ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน โดยมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

1.5.4 การใช้ประโยชน์พืช 12 ด้าน

1) อาหารและเครื่องเทศ หมายถึง พืชที่เก็บหาได้ในธรรมชาติเพื่อนำมาใช้เป็นอาหาร พืชเหล่านี้อยู่ตามป่า ในท้องทุ่ง หรือตามหัวไร่ปลายนา ซึ่งห่างไกลจากบ้านเรือน ปัจจุบันได้มีการนำพืชดังกล่าวบางชนิด มาปลูกไว้ในสวนหรือในไร่ใกล้บ้าน เพื่อสะดวกในการใช้และบำรุงรักษา ตัวอย่างเช่น ขี้เหล็ก (*Senna siamea* (Lam.) H.S.Irwin & Barneby) ใช้ส่วนของดอกและใบนำมาใช้ประโยชน์ปรุงเป็นแกง ย่านาง (*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels) ใช้ส่วนของยอดและใบอ่อนนำมาใช้ประโยชน์ปรุงเป็นแกงเลียง ฯลฯ (ธวัชชัย สันติสุข, 2539; ชูศรี ไตรสนธิ และคณะ, 2561)

2) สมุนไพร หมายถึง พืชที่ใช้เป็นเครื่องยาสมุนไพรกำหนดมาจากธรรมชาติ และมีความหมายต่อชีวิตมนุษย์โดยเฉพาะในทางสุขภาพ อันหมายถึงทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการรักษาโรค (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545) กลุ่มของพืชที่นำมาใช้เป็นยารักษาโรค พืชสมุนไพรมีหลายร้อยชนิดใช้ในการรักษาโรคแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น ฟ้าทะลายโจร (*Zingiber purpureum* Roscoe) ใช้ส่วนของเหง้านำมาใช้ประโยชน์แก้ท้องเสีย มะเกลือ (*Diospyros mollis* Griff.) ใช้ส่วนของผลดิบนำมาใช้ประโยชน์เป็นยาระบายและขับพยาธิ ฯลฯ (ธวัชชัย สันติสุข, 2539; ชูศรี ไตรสนธิ และคณะ, 2561; เต็ม สมิตินันท์ และวีระชัย ณ นคร, 2534)

3) พืชมีพิษ หมายถึง กลุ่มพืชที่มีสารพิษสะสมอยู่ตามส่วนต่างๆ อาจเป็นที่ลำต้น ใบ ดอก ผล เมล็ด หัวใต้ดิน หรือทุกส่วน โดยมนุษย์ได้นำพิษของพืชบางชนิดมาใช้ประโยชน์ เช่น น้ำนํ้าขางของพืชที่เป็นพิษมาใช้อาบลูกดอกไม้ ใช้ในการล่าสัตว์ และนำพืชที่มีพิษหลายชนิดมาใช้เบื่อปลา ผู้คนพื้นบ้านได้สั่งสมความรู้ และประสบการณ์ ในการเสาะแสวงหาพืชอาหาร ในขณะเดียวกันได้รู้จัก

พืชที่มีพิษ เพื่อหลีกเลี่ยงพิษของพืช ที่ทำอันตรายต่อร่างกาย หรือการดำรงชีพ ผู้คนพื้นบ้านจึงต้องศึกษาหาวิธี ที่จะกำจัดพิษในพืชให้หมดไป จนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ตัวอย่างเช่น กลอย (*Dioscorea hispida* Dennst.) หัวกลอยให้แสบมาก แต่มีสารที่เป็นพิษต่อระบบประสาท ต้องสกัดสารที่เป็นพิษออกเสียก่อน โดยปอกเปลือก แล้วผานเป็นแผ่นบางๆ นำไปแช่น้ำไหล 2-3 วัน หรือหมักเกลือ นำมาคั้นน้ำทิ้ง 2-3 วัน แล้วจึงนำมาหุงต้มเป็นอาหารได้ เผือก (*Colocasia esculenta* (L.) Schott) นิยมใช้หัวเป็นอาหาร แต่ต้องต้มให้สุกเสียก่อน เพราะในเผือกมียาง เมื่อสัมผัสโดนบริเวณผิวหนังจะทำให้มีอาการคัน ฯลฯ (รัชชัย สันติสุข, 2539)

4) สีย้อม หมายถึง กลุ่มของพืชที่ชาวบ้านนำมาใช้ทำสีอาหารและใช้ทำสีย้อม มีหลายชนิด ตัวอย่างเช่น อัญชัน (*Clitoria ternatea* L.) ใช้ส่วนของกลีบดอกนำมาใช้ทำสีอาหารให้สีฟ้า คราม (*Indigofera sphaerocarpa* A.Gray) ใช้ส่วนของต้นนำมาย้อมผ้าให้สีคราม (หรือสีน้ำเงิน) มะเกลือ (*Diospyros mollis* Griff.) ใช้ส่วนของผลนำมาย้อมผ้าให้สีดำ ฯลฯ (รัชชัย สันติสุข, 2539)

5) เครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย หมายถึง กลุ่มพืชที่ชนพื้นบ้าน ใช้เป็นวัตถุดิบในงานจักสาน ทำสิ่งทอ เครื่องมือในการเกษตร จับหรือดักสัตว์ ทำเป็นภาชนะใช้สอยในครัวเรือน (รัชชัย สันติสุข, 2539) และนำมาสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ตัวอย่างเช่น ไม้ (*Bambusa spinosa* Roxb.) ใช้ส่วนของลำต้นนำมาทำเครื่องมือเครื่องใช้ และงานจักสานหลายประเภท เช่น กระติบข้าว ตะกร้า กระบุง ลอบ หรือใช้ทำกระท่อม ฝาผนังบ้าน รั้วบ้าน และอื่นๆ อีกหลายอย่าง ยางเหียง (*Dipterocarpus obtusifolius* Teijsm. ex Miq.) ใช้ส่วนของลำต้นนำมาแปรรูปเพื่อสร้างบ้านเรือน ฯลฯ (ชูศรี ไตรสนธิ และคณะ, 2561)

6) ไม้ประดับ หมายถึง ไม้ที่ปลูกไว้สำหรับประดับบ้านเรือนหรือสถานที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545) ตัวอย่างเช่น กาหลง (*Bauhinia acuminata* L.) เข็มป่า (*Ixora cibdela* Craib) พุดทุ่ง (*Holarrhena curtisii* King & Gamble) มีการนำไปปลูกเป็นไม้ประดับ (สมชญา ศรีธรรม และคณะ, 2563)

7) พิธีกรรมและความเชื่อ หมายถึง พืชที่นำมาใช้ในแต่ละประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น (ความหวัง) เพื่อการดำรงอยู่อย่างปลอดภัย สะดวกสบายอุดมสมบูรณ์ สงบร่มเย็น และเพื่อความรื่นรมย์ นับแต่เริ่มต้นชีวิตครอบครัวในประเพณีการปลูกเรือน การแต่งงาน การให้กำเนิดทารก (การเกิด) การโกนจุก การบรรพชาสามเณร การอุปสมบท (บวชพระ) และการตาย พืชที่ใช้ในพิธีกรรม และความเชื่อจะมีบทบาทอยู่ในกระบวนการ (ขั้นตอนต่าง ๆ) ของแต่ละประเพณีชีวิตของคนไทยมากบ้างน้อยบ้างตามความสำคัญของพืชพรรณไม้นั้น ๆ ต่อวิถีชีวิตของคนไทย ตัวอย่างเช่น พุด (*Tabernaemontana divaricata* (L.) R.Br. ex Roem. & Schult.) เป็นไม้มงคลดอกหอม คนไทยนิยมปลูกไว้บริเวณหน้าบ้าน อินทนิล (*Lagerstroemia speciosa* (L.) Pers.) และราชพฤกษ์ (*Cassia fistula* L.) ใช้ทำด้ามเสียมสำหรับขุดหลุมเสาเอกในประเพณีการปลูกเรือน

ดอกบัว (*Nelumbo nucifera* Gaertn.) ใช้ตอนนำดอกเวียนรอบโบสถ์ และตอนนำดอกเข้าโบสถ์ในประเพณีการบวช (พิธีมงคลอุปสมบท) และใช้ดอกบัวมัดตราสังให้ผู้ตายพนมมือไว้เพื่อไปถวายพระจุฬามณี เป็นพิธีกรรมความเชื่อในประเพณีการตาย ฯลฯ (ภารดี มหาขันธ์ และนันท์ชญา มหาขันธ์, 2557; ชูศรี ไตรสนธิ และคณะ, 2561)

8) เชื้อเพลิง หมายถึง พืชที่ให้เนื้อไม้หรือส่วนใดส่วนหนึ่งมาใช้เป็นเชื้อเพลิง โดยนำมาจากพื้นที่ต่าง ๆ ในป่าใช้สอย และพื้นที่เกษตรกรรม นำมาทำเป็นไม้ฟืน ถ่าน น้ำมันเพื่อหุงต้มในครัวเรือน (ชูศรี ไตรสนธิ และคณะ, 2561; น้ำฤทัย วันสา, 2565)

9) เครื่องนุ่งห่ม หมายถึง กลุ่มพืชที่ให้เส้นใยทัก(เต็ม สมิตินันท์ และวีระชัย ณ นคร, 2534; ชูศรี ไตรสนธิ และคณะ, 2561) ตัวอย่างเช่น ฝ้าย (*Gossypium herbaceum* L.) มีการใช้ส่วนของขนที่เม็ล็ดนำมาทำเส้นใยทักทอเป็นเสื้อผ้า นุ่น (*Ceiba pentandra* (L.) Gaertn.) มีการใช้ส่วนของขนตรงผนังด้านในของผลนำมายัดที่นอน ผ้าห่ม หมอน เป็นต้น (จินดา จันทร์อ่อน, 2536)

10) เครื่องดื่ม หมายถึง กลุ่มของพืชที่ให้น้ำหรือของเหลวชนิดต่าง ๆ ที่บริโภคโดยวิธีดื่มเพื่อดับกระหายหรือบำรุงกำลัง เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545) ตัวอย่างเช่น มะตูม (*Aegle marmelos* (L.) Corrêa) ใช้ส่วนของผลหั่นเป็นแผ่นตากแห้ง นำมาต้มน้ำตาลกรวดดื่มดับกระหาย ลำไย (*Dimocarpus longan* Lour.) ใช้ส่วนของผลสุกนำมาต้มน้ำตาลกรวดดื่มดับกระหาย (โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2567)

11) พืชเศรษฐกิจ หมายถึง พืชที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต สามารถนำไปใช้ในการอุปโภคบริโภค เป็นแหล่งอาหารและพลังงานของมนุษย์และสัตว์มีลักษณะเด่นทางการค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สามารถปลูกเป็นอาชีพ สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและประเทศได้ (ชูกิตตินันท์ วรอนวัณกุล, 2559)

12) เครื่องสำอางและเครื่องหอม หมายถึง กลุ่มพืชที่ใช้ทำ ภู นวด หยอด อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดต่อส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เพื่อความสะอาด ความสวยงาม หรือส่งเสริมให้เกิดความสวยงาม และรวมตลอดทั้งเครื่องประพินผิวพรรณ ผม ฯลฯ ให้ดูสวยงาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545)

พจนานุกรมพืชไทย

1.6 การวางแผนการวิจัยและระยะเวลาในการทำวิจัย

ตารางที่ 1 การวางแผนการวิจัยและระยะเวลาในการทำวิจัยปีการศึกษา 2562 – 2566

กิจกรรม/งาน	ปีการศึกษา 2562					ปีการศึกษา 2563					ปีการศึกษา 2564					ปีการศึกษา 2565					ปีการศึกษา 2566				
	มิ.ย.	ต.ค.	-	ก.พ.	ก.ค.	มิ.ย.	ต.ค.	-	ก.พ.	ก.ค.	มิ.ย.	ต.ค.	-	ก.พ.	ก.ค.	มิ.ย.	ต.ค.	-	ก.พ.	ก.ค.	มิ.ย.	ต.ค.	-	ก.พ.	ก.ค.
1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับ พฤกษศาสตร์พืชน้ำ																									
2. การเขียนเค้าโครง วิทยานิพนธ์ สอนนำเสนอ																									
3. สอบเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์																									
4. ส่งเล่มโครงร่างการวิทยานิพนธ์																									
5. จัดทำและเสนอเสนอโครงการ วิจัย เพื่อขอรับการพิจารณา จริยธรรมการวิจัยในคน																									
6. เก็บข้อมูลพร้อมทั้งตรวจสอบ ลักษณะทางสัณฐานวิทยาเพื่อระบุ ชนิดของพืช																									

กิจกรรม/งาน	ปีการศึกษา 2562			ปีการศึกษา 2563			ปีการศึกษา 2564					ปีการศึกษา 2565					ปีการศึกษา 2566				
	มิ.ย.	ต.ค.	ก.พ.	มิ.ย.	มิ.ย.	ก.พ.	มิ.ย.	ก.พ.	มิ.ย.	ก.พ.	มิ.ย.	มิ.ย.	ก.พ.	มิ.ย.	ก.พ.	มิ.ย.	มิ.ย.	ก.พ.	มิ.ย.	ก.พ.	มิ.ย.
6.1 กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน																					
6.2 กลุ่มชาติพันธุ์ญไท																					
6.3 กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร																					
6.4 กลุ่มชาติพันธุ์กูย																					
7. วิเคราะห์ผลการศึกษา พหุศาสตร์พื้นที่บ้าน																					
8. การสรุปผลการศึกษา และ อภิปรายผลการศึกษา																					
9. ตีพิมพ์เผยแพร่จัดทำ บทความวิจัยและส่ง																					
10. เขียนเล่มวิทยานิพนธ์																					
11. สอบป้องกันวิทยานิพนธ์																					
12. ส่งเล่มวิทยานิพนธ์																					

บทที่ 2

ปริทัศน์เอกสารข้อมูล

การศึกษาเปรียบเทียบพจนานุกรมศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยแบ่งเป็นประเด็นการศึกษา ดังนี้

- 2.1 ความหมายของชาติพันธุ์
- 2.2 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกวย
- 2.3 ความหมายของพจนานุกรมศาสตร์พื้นบ้าน
- 2.4 ประโยชน์ของการศึกษาพจนานุกรมศาสตร์พื้นบ้าน
- 2.5 รูปแบบการศึกษาพจนานุกรมศาสตร์พื้นบ้าน
- 2.6 การศึกษาพจนานุกรมศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย
- 2.7 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 ความหมายของชาติพันธุ์

คำว่า "ชาติพันธุ์" และ "ชาติพันธุ์วิทยา" เป็นคำใหม่ในภาษาไทย การทำความเข้าใจเรื่องชาติพันธุ์ จำเป็นจะต้องพิจารณา เปรียบเทียบกับเรื่องเชื้อชาติ และสัญชาติ อาจเปรียบเทียบเชื้อชาติ สัญชาติ และชาติพันธุ์ได้ดังนี้

- เชื้อชาติ (race) คือ ลักษณะทางชีวภาพของคน ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากลักษณะรูปร่าง สีผิว เส้นผม และตา การแบ่งกลุ่ม เชื้อชาติ (racial group) มักแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นีกรอยด์ (Negroid) มองโกลอยด์ (Mongoloid) และคอเคซอยด์ (Caucasoid) ในตอนหลังได้เพิ่ม ออสตราลอยด์ (Australoid) โพลินีเซียน (Polynesian) ฯลฯ อีกด้วย

การแบ่งแยกกลุ่มคนตามลักษณะทางชีวภาพนี้ มีความสำคัญในสังคมที่สมาชิกในสังคมมาจากบรรพบุรุษที่ต่างกัน และมีสีผิว และรูปร่างลักษณะที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่น ความแตกต่างระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวดำ ในสังคมที่มีกลุ่มคนที่มีลักษณะทางชีวภาพต่างกันและประวัติความเป็นมาตลอดจน บทบาทในสังคมต่างกัน ความแตกต่างทางชีวภาพอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันได้ แต่ในบางสังคม เช่น สังคมไทย ความแตกต่างทางชีวภาพไม่มีความหมายเท่าใดนัก

- สัญชาติ (nationality) คือ การเป็นสมาชิกของประเทศใดประเทศหนึ่งตามกฎหมาย โดยที่ลักษณะทางชีวภาพและวัฒนธรรมอาจแตกต่างกันได้ การเป็นสมาชิกของประเทศย่อมหมายถึงการเป็นประชาชนของประเทศนั้น ผู้ที่อพยพมาจากที่อื่น เพื่อมาตั้งถิ่นฐานสามารถโอน

สัญชาติมาได้ ผู้ที่เปลี่ยนสัญชาติ คือ ผู้ที่เปลี่ยนฐานะจากการเป็นประชาชนของประเทศหนึ่ง มาเป็นประชาชนของอีกประเทศหนึ่ง

- ชาตินพันธุ์ (ethnicity หรือ ethnos) คือ การมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่า สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีน ลาว เป็นต้น กลุ่มชาตินพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมมีลักษณะเด่นคือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือด ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปร่าง (เชื้อชาติ) เหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วย ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาตินพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไปเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของ ชาตินพันธุ์ และในขณะเดียวกันก็สามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาตินพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกันความรู้สึกผูกพันนี้อาจ เรียกว่า "สำนึก" ทางชาตินพันธุ์ หรือชาติลักษณะ (ethnic identity)

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาให้ความหมาย ชาตินพันธุ์ (ethnos) ว่าหมายถึง "กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะของเชื้อชาติ และสัญชาติ เข้าด้วยกัน ถ้าจะใช้ให้ถูกต้องจะมีความหมาย เฉพาะใช้กับกลุ่มที่มีพันธะทางเชื้อชาติและทางวัฒนธรรม ประสานกันเข้าจนสมาชิกของกลุ่มเอง ไม่รู้สึกถึงพันธะของทั้งสองนี้ และคนภายนอก ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญ จะไม่แลเห็นถึงความแตกต่างกัน" และพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาให้ความหมาย ชาตินพันธุ์วิทยา (ethnology) ว่าหมายถึง "การพินิจศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ปัจจุบัน หรือวัฒนธรรมเดิม ที่สูญหายไปของกลุ่มมนุษยชาติทั้งหลายในโลก ชาตินพันธุ์วิทยาอาจหมายถึง มานุษยวิทยาวัฒนธรรมก็ได้"

ซึ่งอาจจะสรุปได้ว่ากลุ่มชาตินพันธุ์ หมายถึง กลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต มีความแตกต่างด้านต่างๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยเป็นกลุ่มชนที่ประชากรมีพันธะเกี่ยวข้องกัน มีลักษณะทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมประเพณี และภาษาพูดเดียวกัน รวมตัวเป็นพหุวัฒนธรรม มุ่งมั่นในการอนุรักษ์พัฒนาและสืบทอดฐานดินแดนของบรรพบุรุษและอัตลักษณ์ทางชาตินพันธุ์ของคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นอนาคต (อมรา พงศาพิชญ์, 2541)

2.2 ประวัติและความเป็นมาของกลุ่มชาตินพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกูย

2.2.1 ลาวอีสาน

กลุ่มชาตินพันธุ์ลาวอีสาน จัดอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลไทเป็นชนกลุ่มใหญ่ และมีวัฒนธรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ พุฒภาษาไทลาว (ภาษาอีสาน) มีตัวอักษรไทยน้อยและอักษรตัวธรรม เนื่องจากชนกลุ่มนี้เป็นชาวลาวอีสานมีการย้ายถิ่นฐานจากเมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว ขณะเดียวกันด้วยสำเนียงของชาวลาวเวียงมักจะลงท้ายด้วยคำว่า ตี้ จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งคือลาวตี้ และเมื่อลูกหลานชาวลาวอาศัยอยู่ในประเทศไทยจนเป็นส่วนหนึ่งมีความเป็นชาวไทย ไม่ใช่ชาวลาว เช่นบรรพบุรุษรุ่นแรก จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งคือ ไทยอีสาน บริบทของสังคมสมัยใหม่ ส่งผลให้การเรียกชื่อเปลี่ยนแปลงไปยึดโยงกับถิ่นที่อยู่ปัจจุบันมากขึ้น

ลาวอีสาน เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี และมีการโยกย้ายครั้งใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจาก การก่อกบฏของเจ้าอนุวงศ์ ใน พ.ศ. 2369 เมื่อการต่อสู้สิ้นสุดลงและกรุงเทพฯ ได้รับชัยชนะ จึงนำผู้คนจากเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองลาวใกล้เคียงกลับมามากที่สุด ชาวลาวที่ย้ายถิ่นเข้ามา ถูกส่งไปยังเมืองต่าง ๆ ในเขตหัวเมืองชั้นใน ในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศเหมือนกับบ้านเกิด โดยอยู่รวมกลุ่มกับชาวลาวที่มาอยู่ก่อน เพื่อช่วยต่อการควบคุมดูแล อีกทั้งหัวเมืองเหล่านี้ยังอยู่ไกลจากแหล่งที่อยู่อาศัยเดิม ทำให้การหลบหนีเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้หัวเมืองชั้นในยังเป็นเมืองหน้าด่าน ดังนั้น เมื่อข้าศึกยกทัพมากลุ่มชนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการสกัดกั้นไม่ให้ข้าศึกเข้าถึงราชธานีได้อย่างรวดเร็ว พื้นที่หลักที่มีความหนาแน่นของกลุ่มลาวอีสาน คือ บริเวณลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลอง และลุ่มน้ำเพชรบุรี โดยกระจายอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม เพชรบุรีและราชบุรี ต่อมาชาวลาวบางส่วนเคลื่อนย้ายตามมาภายหลัง และตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายออกไปในจังหวัดกาญจนบุรี อุตรดิตถ์ อุทัยธานี นครราชสีมา ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มผู้นำทางวัฒนธรรมอีสาน ภูมิปัญญาสังคม เช่น ฮีตคอง ตำนานอักษรศาสตร์ จารัตประเพณีและเป็นผู้สืบทอดและถ่ายทอดให้ชาวบ้านกลุ่มอื่น ๆ ด้วย การแต่งกาย การแต่งกายเมื่ออยู่กับบ้านผู้ชายจะนุ่งโสร่งพาดผ้าขาวม้าคล้องคอและไม่สวมเสื้อ เมื่อออกไปนอกบ้านจะนุ่งกางเกงขาก๊วย สวมเสื้อแขนสั้น คาดผ้าขาวม้าตาตาราง ส่วนผู้หญิงจะนุ่งซิ่นมัดหมี่ไหมหรือฝ้าย ใส่เสื้อกระบอก แขนยาวและนิยมห่มสไบ ผ้าขาวม้าหรือผ้าซิตลายดอกจันเมื่อไปร่วมงานบุญต่าง ๆ การละเล่นและการแสดงของชาวไทย-ลาวมีพัฒนาการทางรูปแบบมากมาย เช่น หมอลำ เฌง โดยมีเครื่องดนตรีประกอบที่สำคัญคือ แคน และเครื่องดนตรีประกอบอื่น เช่น ซึง พิณ ฉิ่ง ฉาบ ปัจจุบันมีโปงลาง ซึ่งนิยมนำมาประกอบกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นเช่นกัน (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2565)

2.2.2 ภูไท

ภูไท หรือ ผู้ไท เป็นชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ ภูไทนั้นหมายถึง “ชนเผ่าไทที่อาศัยอยู่บนภู” ขณะที่ผู้ไท ในที่นี้หมายถึง “คนผู้เป็นไท” โดยมีการจัดให้กลุ่มชาติพันธุ์นี้อยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลไท ชาวกูไทแต่เดิมนั้นตั้งชุมชนในแถบลุ่มน้ำแดง -ดำ ทางตอนเหนือของเวียดนาม ตอนเหนือของลาว เชื่อมต่อกับตอนใต้ของจีน หรือเรียกว่าบริเวณสิบสองจุไท มีเมืองหลักสิบสองเมือง มีกลุ่มคนที่เรียกว่า กูไทดำ และกูไทขาว ปัญหาความขัดแย้ง และการรุกรานของชนต่างกลุ่ม ส่งผลให้ผู้ไทดำ

เริ่มอพยพโยกย้ายจากเมืองแกลงสู่ดินแดนที่ราบทางตอนใต้ จวบจนถึงที่ราบเชิงขวางต่อมาเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินสั่งการให้นำกำลังไปตีเมืองลาว จนได้ผนวกเมืองลาวทั้งหมดเป็นเมืองประเทศราช และกวาดต้อนผู้คนจากเมืองทันต์ และเมืองม่วยกลับมายังประเทศไทย แล้วให้ไปตั้งบ้านเรือนที่เมืองเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรีและลพบุรี ในสมัยเจ้าอนุวงศ์ครองนครเวียงจันทน์นั้นท้าวเก่า ผู้นำชาวภูไทดำจากเมืองน่าน้อยอ้อยหนู ได้นำพาชาวภูไทดำราวหมื่นคนเศษ อพยพหนีการรุกรานจากชาวฮ่อ มาสู่เมืองวังต่อมา พ.ศ. 2388 ญวนแผ่อำนาจมายังเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงได้แต่งตั้งเจ้าราชบุตรของเจ้าอนุวงศ์ให้ครองเมืองจำปาศักดิ์ เพื่อป้องกันการขยายอำนาจของญวนต่อมาใน พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์ก่อกบฏต่อกรุงเทพ ได้ยกทัพมายึดเมืองนครราชสีมาและสระบุรี กวาดต้อนผู้คนไปอยู่ยังเวียงจันทน์ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ยกทัพไปปราบกบฏ ตีหัวเมืองฝ่ายลาวหลายเมือง ผู้คนในเมืองเหล่านี้มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยกัน ทั้งภูไท กะเลิง ฯลฯ และกวาดต้อนผู้คนกลับมายังประเทศไทยแปดกลุ่มด้วยกันโดยการกวาดต้อนครั้งนี้ได้จัดไปอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานเป็นหลักปัจจุบันพบว่ากลุ่มภูไท กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหลัก ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดยโสธร

ภาษาและการแต่งกายของชาวภูไท ถือเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ภาษาของชาวภูไท จัดอยู่ในตระกูล ไต-กะไต มีความคล้ายคลึงกับภาษาลาว ภาษาอีสาน และภาษาไทยดำ อัตลักษณ์ทางภาษายังส่งต่อสืบมาจนปัจจุบัน ลูกหลานชาวภูไทส่วนใหญ่ยังพูดกันอยู่เป็นปรกติวิสัยในชีวิตประจำวันขณะเดียวกันด้านการแต่งการนั้น ทักษะและเทคนิคการทอผ้าของชาวภูไทถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอด และพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะผ้าฝ้ายย้อมคราม และผ้าไหมแพรวาผ้าย้อมคราม ได้นำมาตัดเย็บเป็นชุดประจำกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อใช้ในการรำถวายพระธาตุเรณู หรือในกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของการพ้อนรำอันอ่อนช้อยในชุดสาวผู้ไทโดดเด่นและงดงามยิ่งนัก (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2565)

2.2.3 ไทเขมร

กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในกลุ่มของภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer) ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มหนึ่งของตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) ชาวไทเขมรอาศัยอยู่ในแถบอีสานใต้ซึ่งจะกระจายกระจายไปตามจังหวัดต่างๆ อย่าง จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และจังหวัดอื่นๆ ที่ใกล้เคียง ชาวไทเขมรแบบดั้งเดิมนั้นมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับคนไทยพื้นเมืองเห็นได้จาก การตั้งถิ่นฐาน อาหาร ลักษณะบ้านเรือนและการปกครอง ชาวไทเขมรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์และผี ส่งผลให้ประเพณีและพิธีกรรมมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

นักประวัติศาสตร์หลายคนมีการคาดการณ์ว่า ถิ่นฐานเดิมของชาวไทเขมรนั้นอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่เทือกเขาสูงโคราชและยังพบหลักฐานทางโบราณคดีซึ่งก็คือปราสาทหิน แต่เกิดการอพยพเนื่องจากเกิดสงครามขึ้น ส่งผลให้ชาวไทเขมรต้องอพยพมาตั้งถิ่นฐานอาศัยบริเวณอีสานใต้เป็นส่วนใหญ่ และมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ประจำถิ่น ณ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และในปัจจุบันนั้นก็อยู่แบบกระจายตามจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และจังหวัดอื่นๆในแถบอีสานใต้ เช่น นครราชสีมา อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ปราจีนบุรี ตราด จันทบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว เป็นต้น ในปัจจุบันชาวไทเขมรก็กระจายตัวอยู่ตามจังหวัดต่างๆที่ได้กล่าวไปข้างต้น แต่จำนวนของประชากรในปัจจุบันมีจำนวนที่ลดลงถ้าเปรียบเทียบกับในอดีต สาเหตุเพราะว่า ไม่มีผู้สืบทอดทางวัฒนธรรม

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทเขมรที่โดดเด่นเลย คือ การแต่งกายด้วยผ้าไหมที่มีความเป็นเอกลักษณ์และได้รับการยอมรับในวงกว้าง แต่ก็เกิดปัญหาที่ภาครัฐเข้ามาแทรกแซงพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม แต่ชาวเขมรก็ยังสามารถรักษาวัฒนธรรมไว้ได้ และยังมีในเรื่องของภาษาเขมรที่นิยมอย่างมากและใช้ต่อเนื่องกันอย่างเรื่อยมา (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2565)

2.2.4 กูย

กลุ่มชาติพันธุ์กูย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในกลุ่มของภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer) ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มหนึ่งของตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) คำว่า “กูย” ซึ่งอาจกลายเป็นสำเนียงว่า “กูย, กวย, โกย หรือ โก้ย” ก็ได้ คำว่า “กูย” แปลว่า “คน” (ไม่ใช่ผี) และในบางพื้นที่เรียกกลุ่มเดียวกันนี้ว่า “ส่วย” คำว่า “ส่วย” เป็นคำเรียกตามพันธะทางสังคมของคนกลุ่มหนึ่งที่ชำนาญการจับช้างมาฝึกและเลี้ยงช้าง ใช้เรียกตนเองด้วยความเข้าใจว่าเป็นชื่อเรียกตนเองมาแต่เดิมไม่ได้กำหนดจากชาติพันธุ์ เมื่อมีพันธะที่ต้องส่งส่วยแล้วผู้คนในกลุ่มแม่น้ำมูลและเทือกเขาพนมดงรักก็ถูกชนชั้นนำสยามเรียกว่า “พวกส่วย” คำว่า “ส่วย” จึงกลายมาเป็นชื่อเรียกของคนกูยหรือกวย ถิ่นฐานและประวัติศาสตร์ของชาวกูยนั้น นักวิชาการสรุปได้มีสามแนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก เห็นว่า ถิ่นกำเนิดของชาวกูยคือแคว้นอัสสัม ประเทศอินเดีย อีริก ไฮเดนฟาเดน นักชาติพันธุ์วิทยาชาวเดนมาร์ก รองผู้ตรวจราชการภูธรหัวเมืองอีสาน ระหว่างปี พ.ศ. 2451-2462 ได้ชี้ให้เห็นว่า ถิ่นกำเนิดของชาวกูยในประเทศไทยอยู่บริเวณตอนเหนือของอินเดีย โดยได้อพยพลงมาทางใต้เข้าสู่ประเทศพม่า ถึงบริเวณภาคอีสานของประเทศพม่า จนกระทั่งถึงบริเวณภาคอีสานของประเทศไทยเมื่อประมาณกว่า 3,000 ปีมาแล้ว

แนวทางที่สอง เห็นว่า ชนชาติที่เรียกว่า “กูย” (กวย) นั้นได้อพยพมาจากเมืองกูยจิ๋ว มณฑลไคยเจา ประเทศจีน

แนวทางที่สาม ถิ่นกำเนิดของชาวกูย ก็คือ บริเวณที่อยู่ของชาวกูยในปัจจุบัน ชาวกูยเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมในบริเวณลุ่มแม่น้ำมูล เทือกเขาพนมดงรักที่ตั้งถิ่นอยู่อาศัยในตอนเหนือของ

กัมพูชา บริเวณเขตแดนอัตตะปือ แสนปาง ประเทศลาว ภาคอีสานตอนใต้และบางบริเวณของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปัจจุบันในประเทศไทยสำรวจพบชาวกูยอาศัยอยู่ใน จังหวัดอุบลราชธานี, จังหวัดศรีสะเกษ, จังหวัดสุรินทร์, จังหวัดบุรีรัมย์, จังหวัดนครราชสีมา, จังหวัดสระแก้ว, จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี

ชาวกูย มักเป็นที่รู้จักกันในนามกลุ่มที่เลี้ยงช้าง ซึ่งเป็นเพียงกลุ่มย่อยหนึ่งของชาวกูยเท่านั้น ขณะที่ชาวกูยแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง มีความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และธรรมเนียมปฏิบัติที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง เช่น กูยมะโฮะ จังหวัดอุบลราชธานี มีความเชื่อเกี่ยวกับศาลผีอาหะจำนงค์ที่สถิตอยู่บนภูเขาว่าเป็นประตูเปิดเข้าสู่ป่าเป็นการอนุญาตให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ในบริเวณกูยมะโฮะ จังหวัดศรีสะเกษ มีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษหรือศาลปู่ตา ในขณะที่กูยมะโฮะและกูยมะลัวใน จังหวัดสุรินทร์ และ จังหวัดศรีสะเกษ มีความเชื่อเกี่ยวกับตะกวดว่าเป็นสัตว์อันเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ และเป็นผีบรรพบุรุษผู้คุ้มครองความปลอดภัยแห่งชีวิต และอาจจะมีลักษณะร่วมกันบางประการด้านภาษา ด้านประเพณีการถือผี แต่ชาวกูยเองก็มีอัตลักษณ์เป็นของตนเองตามพื้นที่เฉพาะแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ชาวกูยแต่ละท้องถิ่นจะยืนยันอัตลักษณ์ของตนเองตามอัตลักษณ์ของหมู่บ้านและเครือข่ายหมู่บ้านของตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองแตกต่างกับชาวกูยกลุ่มอื่น ๆ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2565)

2.3 ความหมายของพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

John William Harshberger เป็นคนแรกที่ได้บัญญัติคำ Ethno-botany ขึ้นเพื่อใช้ในปาฐกถาต่อที่ประชุมทางด้านโบราณคดีของมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 1895 ซึ่งต่อมาได้ตีพิมพ์ปาฐกถาดังกล่าวในปีถัดมา (Harshberger, 1896) โดยมีเนื้อหา กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้าน Ethno-botany ในเชิงที่เกี่ยวกับพืชที่คนอินเดียนแดงในประเทศสหรัฐอเมริกานำมาใช้ประโยชน์ สามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้ คือ

- 1) ช่วยประเมินระดับทางวัฒนธรรมของคนพื้นเมือง เมื่อสังเกตจากการใช้ประโยชน์ และสิ่งประดิษฐ์จากวัตถุที่มาจากพืชเพื่อเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย
- 2) ช่วยให้ทราบถึงการกระจายพันธุ์ของพืชในอดีตกาล
- 3) ช่วยในการพิจารณาเกี่ยวกับเส้นทางการค้าในอดีต
- 4) นำเสนอแนวทางใหม่เพื่อเสริมผลิตภัณฑ์จากพืช หรือการค้นพบยาใหม่ ๆ

จากข้อความข้างต้น ถ้าพิจารณาโดยเนื้อหาในความหมายของ John William Harshberger นั้น Ethnobotany น่าจะหมายถึง “ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับพืช การใช้ประโยชน์จากพืชและเทคโนโลยีที่จะนำพืชมาใช้ประโยชน์ โดยเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตนเอง”

สำหรับประเทศไทย ได้มีการนำเสนอคำศัพท์ “พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน” เป็นครั้งแรกในการประชุมระดับชาติ เรื่อง พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ซึ่งจัดโดยสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2534 โดยเต็ม สมิตินันท์ และวีระชัย ณ นคร (2534) ได้ให้ความหมายของพฤกษศาสตร์พื้นบ้านอย่างกระชับและชัดเจนไว้ว่า “เป็นการศึกษาถึงการใช้ประโยชน์ของพืชที่ได้มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณ ทั้งที่เป็นอาหารเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ตลอดจนใช้เป็นสัญลักษณ์และความเชื่อต่าง ๆ รวมถึงวิธีการจำแนกแบบพื้นบ้านตลอดจนขั้นตอนการเตรียมและลู่ทางการใช้พืชนั้น ๆ”

นอกจากคำศัพท์ Ethnobotany แล้วยังมีคำศัพท์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน มีการใช้แทนในความหมายเดียวกันอีก คือ Traditional Knowledge หมายถึง ความรู้ที่ได้มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาตามขนบธรรมเนียมในระยะเวลายาวนาน ซึ่งจะยาวนานเพียงใดนั้น ไม่อาจกำหนดตายตัวลงไปได้ (เต็ม สมิตินันท์ และวีระชัย ณ นคร, 2534)

2.4 ประโยชน์ของการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านจะทำให้สามารถจำแนกการใช้ประโยชน์จากพืชได้หลายลักษณะด้วยกัน และในพืชชนิดหนึ่ง ๆ นั้นก็มีการใช้ประโยชน์ได้หลายลักษณะ ซึ่งสามารถแบ่งตามการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของชุมชนในท้องถิ่นได้ ดังนี้ (ยิ่งยง ไพบูลย์สานติวัฒนา, 2542)

1) ใช้เป็นอาหาร ทั้งที่เป็นอาหารมนุษย์โดยตรงหรือเป็นอาหารสัตว์ ที่ใช้เป็นอาหารหลัก คือ ธัญพืช ซึ่งหมายถึง เมล็ดของพืชในวงศ์หญ้า (Poaceae) ทั้งหมด เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวสาลี ข้าวฟ่าง เป็นต้น พืชผัก และผลไม้ ล้วนมีความสำคัญต่อสุขภาพของมนุษย์ และเป็นพืชกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด อีกทั้งผลไม้บางชนิดถูกพัฒนาไปเป็นพืชปลูกแล้ว เช่น มะไฟ กระท้อน ฝรั่ง สละ ในขณะที่ยังคงมีอีกหลายชนิดที่ไม่ได้พัฒนาและกำลังอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ เช่น คอแลน ตะคร้อ และตะขบไทย

นอกจากนี้ยังมีพืชเครื่องเทศ พืชเครื่องดื่ม พืชให้สีในการปรุงอาหาร เช่น พริกไทย สะค้าน อบเชย ขมิ้น ตะไคร้ ข่าต้น มะแข่น เตย อัญชัน พืชที่ใช้ในการสูบ ขบเคี้ยว เพื่อความเพลิดเพลิน เช่น หมาก พลุ และพืชที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ ทั้งสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า ส่วนมากเป็นพืชวงศ์หญ้า

2) ใช้ทำที่อยู่อาศัยและเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง การสร้างบ้านเรือนจะใช้พืชที่มีเนื้อไม้แข็ง เหนียว ทนทาน เช่น สัก ประดู่ ตะเคียน เครื่องเรือน เครื่องใช้ภายในบ้าน เครื่องดนตรี จักสาน กระดาษ สิ่งทอ เช่น หวาย ใผ่ ดอกงัก ลาน กก เป็นต้น ส่วนไผ่สีสุก จาก ข่อย ปลูกสร้างรั้ว เป็นแนวกันลม หรือใช้มุงหลังคา พืชที่มีเนื้อไม้แข็งหลายชนิดใช้เป็นไม้พื้นและถ่าน และยังมีพืชที่สามารถประดับให้เกิดความสวยงาม คือไม้ดอกไม้ประดับ เช่น กล้ายไม้ แฉง พัดโมก หมาก

3) ใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม สิ่งทอ รวมถึงพืชที่เป็นสีย้อม เช่น ต้นปอ ฝ้าย ป่าน ครนารายณ์ นำเส้นใยมาถักเป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้อื่น ๆ เช่น สีจากไม้แก่นแลให้สีเหลือง ไม้ฝางให้สีแดง ผลมะเกลือให้สีดำ เป็นต้น

4) ใช้ทำยารักษาทั้งคน สัตว์ รวมทั้งพืชพืชต่าง ๆ ที่ใช้ป้องกันและกำจัดแมลง สมุนไพรรักษาคน มีความแตกต่างกันไปตามชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศ ต่างกัน เช่น สมุนไพรที่ใช้กันในหมู่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในภาคเหนือซึ่งมีสภาพเป็นภูเขาสูง มีฤดูแล้งที่ชัดเจน และสภาพอากาศหนาวเย็น ย่อมต่างจากสมุนไพรที่ใช้ในเผ่าชาวกะเหรี่ยงที่พบทางภาคใต้ ซึ่งมีสภาพแวดล้อม และสภาพภูมิอากาศแตกต่างกันมาก ส่วนสมุนไพรรักษาสัตว์อาจใช้เพื่อกำจัดแมลงที่เป็นสาเหตุหรือเป็นผลจากโรค เช่น การใช้สมุนไพรหนอนตายอยากฆ่าหนอนที่กัดกินตามแผลเปื่อยบนผิวหนัง สัตว์ หรือพืชที่เป็นยาถ่ายพยาธิในสัตว์ หรือใช้เป็นสมุนไพรป้องกันและกำจัดโรคหรือแมลงศัตรูพืชอื่น ๆ เช่น สารสกัดจากสะเดา ข่า ตะไคร้ ใช้กำจัดแมลงศัตรูผักหรือน้ำมันตะไคร้หอมไล่ไล่ยุง เป็นต้น

5) พืชที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรม หรือสัญลักษณ์ ได้แก่ วานและไม้มงคล เช่น มะยม มะขาม ขนุน ชื่อของพืชเหล่านี้เป็นมงคลให้ปลูกในบ้านดี แต่ไม่ควรปลูกกระถาง จาก ลั่นทม มะรุม ไว้ในบริเวณบ้านเพราะมีชื่อที่ไม่ไพเราะไม่เป็นมงคลนั่นเอง ความเชื่อเหล่านี้มีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มชนต่าง ๆ ซึ่งมีอารยธรรมความเชื่อแตกต่างกัน

2.5 รูปแบบการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

อาทร รวีไพบูลย์ (2538) ได้แบ่งรูปแบบของการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

- 1) การศึกษาทางโบราณคดีจากซากดึกดำบรรพ์ของพืช
- 2) การศึกษาในพิพิธภัณฑ์พืช โดยศึกษาจากรายละเอียดที่บันทึกไว้ของตัวอย่างพืชอัดแห้ง
- 3) การศึกษาจากเอกสาร เช่น การบันทึกของนักสำรวจ ผู้เดินทางเผยแพร่ศาสนา
- 4) การศึกษาการใช้ในชุมชน โดยการเก็บข้อมูลในท้องถิ่นที่อยู่ของชนกลุ่มน้อย

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในชุมชนเป็นการศึกษาชนิดของพืชที่ชุมชนนั้นมีการใช้ประโยชน์ตลอดจนศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการใช้ประโยชน์จากพืช โดยมีชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูลนอกจากจะใช้การสัมภาษณ์แล้ว ผู้ศึกษาควรสังเกตสิ่งที่ปรากฏในชุมชนร่วมด้วย เพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูล และในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืช โดยเฉพาะการใช้เป็นยาสมุนไพร ต้องสอบถามชื่อพื้นเมืองของสมุนไพรสรรพคุณ ส่วนของพืชที่ใช้ในการปรุงยา และสมุนไพรอื่น ๆ ที่ใช้ร่วมกัน วิธีการใช้และเทคนิคในการรักษารวมไปถึงข้อห้ามในการใช้ยาสมุนไพร เช่น ของแสลง และสมุนไพรที่สามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้ (Martin, 1995; อาทร รวีไพบูลย์, 2538; ชูศรี ไตรสนธิ, 2544)

งานค้นคว้าวิจัยทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทยมีขอบเขตกว้าง ขึ้นกับวัตถุประสงค์และความชำนาญเฉพาะเรื่องของผู้วิจัย แต่ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาการใช้พรรณพืชกลุ่มใดของกลุ่มชนพื้นบ้าน นักวิจัยด้านนี้จำเป็นต้องมีความรู้ และประสบการณ์ทางพฤกษศาสตร์เกี่ยวกับการจัดจำแนกพืชเป็นพื้นฐานอยู่บ้าง เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานภาคสนามเป็นไปได้รวดเร็วและแม่นยำมากยิ่งขึ้น นักวิจัยควรถือหลักปฏิบัติงานในท้องที่ดังต่อไปนี้

(ก) สรรวพืชพรรณที่ผู้คนนำมาใช้ตามชุมชนพื้นบ้าน ทั้งพืชที่ใช้บริโภค อุปโภค หรือใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อถือ ฯลฯ และเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง (herbarium specimen) ไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการตรวจสอบชนิดพืช และชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง

(ข) บันทึกชื่อพื้นเมือง รายละเอียดรูปพรรณของพืช ถิ่นกำเนิด ประโยชน์หรือโทษของพืช

(ค) บันทึกส่วนของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะพืชสมุนไพรต้องระบุว่าใช้ส่วนราก เปลือก ยางหรือชั้นไม้ แก่นไม้ กิ่งไม้ ใบ ดอก ผล หรือเมล็ด วิธีการนำมาใช้ การปรุง และการผลิต

(ง) บันทึกชื่อ อายุ เพศ และความรู้ของชาวบ้านที่ให้ข้อมูล หรือให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา พื้นบ้าน และควรสอบถามผู้อื่นในชุมชนเดียวกันซ้ำมากกว่า 1 ราย เพื่อความชัดเจนว่ามีการใช้พืช ดังกล่าวในรูปแบบเดียวกัน

(จ) บันทึกสภาพของชุมชนพื้นบ้าน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและความเป็นอยู่ของชุมชน ช่วงเวลาของการตั้งถิ่นฐานการทำเกษตรกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อต่าง ๆ (วัชชัย สันติสุข, 2539)

ทั้งนี้ในการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน นอกจากจะมีรูปแบบในการศึกษาโดยการ สัมภาษณ์เป็นหลักแล้วยังสามารถทำการศึกษาโดยการประเมินพฤกษศาสตร์พื้นบ้านแบบเร่งด่วน (Rapid Ethnobotanical Appraisal : REA) ด้วยแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์ชาวบ้านเกี่ยวกับความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืช ซึ่งการสัมภาษณ์จะทำเพียงครั้งเดียว (ศิริวรรณ อุทธา, 2547)

2.6 การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย

คำว่าพฤกษศาสตร์พื้นบ้านเริ่มปรากฏเป็นที่รู้จักในหมู่นักวิชาการไทยในระยะไม่นานมานี้ เนื่องจากความตื่นตัวและการตระหนักถึงความสำคัญทางด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรความหลากหลายทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตทั้งพืช สัตว์และจุลินทรีย์ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย แต่จากการที่คนไทยในปัจจุบันมีวิถีชีวิตที่ห่างไกลจากธรรมชาติมากขึ้น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะทรัพยากรพืชที่ลดลงอย่างรวดเร็วพร้อม ๆ กับการสูญเสียภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ทรงคุณค่า(ยิ่งยง ไพบูลย์สถานดิวัฒนา, 2542) หากไม่รีบเร่งทำการศึกษาแล้ว ทรัพยากรเหล่านั้นก็จะหมดสิ้นไปโดยไม่มีโอกาสนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง

ตารางที่ 2 การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่องานวิจัยที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา พฤกษศาสตร์ พื้นบ้าน
			ลาวอีสาน	ภูไท เขมร	กวย เขมร	
เอี่ยมพร จันทร์ สองดวง และ สุรัชย์ รัตนสุข	2559	พืชสมุนไพร สำหรับสตรีหลัง คลอดของกลุ่ม ชาติพันธุ์ไท-ลาว และกลุ่มชาติ พันธุ์กวยไท ในจังหวัด ร้อยเอ็ด	พบพืชสมุนไพรทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ มีจำนวนทั้งหมด 196 ชนิด 161 สกุล 85 วงศ์ โดยพบพืชที่นำมาใช้มากที่สุด คือ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 16 ชนิด รองลงมา คือวงศ์ยางพารา (Euphorbiaceae) จำนวน 13 ชนิด ตามลำดับ ส่วนของพืชสมุนไพรที่นิยมนำมาใช้ในการรักษามากที่สุดคือ ลำต้น 123 ชนิด (36.49%) รองลงมา คือ ราก 79 ชนิด (23.50%) และวิธีการที่ใช้ในการรักษาโรคที่พบมากที่สุด คือ วิธีการนำมามีรสขม 191 ชนิด (66.30%) ชนิดของพืชที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดคือ รากจืด (<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.) มีค่าดัชนีรายงานการใช้ (UV) เท่ากับ 0.57 กลุ่มอาการของโรคที่ใช้พืชสมุนไพรในการรักษามี 25 กลุ่มอาการ กลุ่มอาการเกี่ยวกับเลือด (Blood system disorder) มีค่า Informant Agreement Ratio (IAR) มากที่สุด (0.04) และ ค่าความคล้ายคลึงกันของชนิดพืชที่ใช้ระหว่าง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ (Percent Similarity Index (PSI) 28.7% (33 ชนิด) ค่าเฉลี่ยของจำนวนพืชสมุนไพรที่รู้จักและนำมาใช้โดยผู้เชี่ยวชาญหรือหมอพื้นบ้านทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ เท่ากับ 48 ชนิด/คน (หมอยาไทยลาว 35 ชนิด/คน; หมอยาภูไท 60 ชนิด/คน)	-	-	-

ชื่อ-สกุล	ปีการศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์
			ชื่องานวิจัยที่ศึกษา	ลาวอีสาน	ภูไท	
เอี่ยมพร จันทร์สอง และคณะ	2561	พืชที่ใช้สีย้อมและองค์ความรู้บ้านในกา ร ย อ ม สีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทลาว ในอำเภออาจสามารถและอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด	พบพืชที่ใช้ในการย้อมสีทั้งหมด 36 ชนิด 32 สกุล 22 วงศ์ โดยพบว่าพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีการใช้มากที่สุด 9 ชนิด ส่วนของพืชที่ใช้ย้อมมากที่สุดคือ เปลือก 21 ชนิด (58%) ลักษณะวิสัยของพืชให้สีที่ย้อมพบมากที่สุดคือไม้ต้น 25 ชนิด (69%) แหล่งที่มาของพืชให้สีที่ย้อมที่พบมากที่สุดคือสวนครัว จำนวน 16 ชนิด (44%) พืชที่มีค่าดัชนีการใช้ (Use Value Index) มากที่สุดของทั้ง 2 อำเภอได้แก่ มะม่วง (Mangifera indica L.) (0.84) รองลงมาคือคราม (Indigofera tinctoria L.) และยูคาลิปตัส (Eucalyptus globulus Labill.) (0.76) พบสารที่ช่วยติดสี (mordant) ทั้งหมด 8 ชนิด ได้แก่ น้ำโคลน เกลือ สารส้ม จุนสี น้ำปูนใส สนิม น้ำสบู่ และน้ำมะขามเปียก	-	-	-
เอี่ยมพร จันทร์สอง และคณะ	2561	ความหลากหลายทางชีวภาพระดับชนิดของไม้ต้น ค่า	พบไม้ต้นทั้งหมด 64 ชนิด 56 สกุล 28 วงศ์ โดยพบวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มากที่สุด 9 ชนิด รองลงมาคือ วงศ์น้อยหน่า (Annonaceae) 6 ชนิด พืชที่มีดัชนีความสำคัญ (IVI) มาก	-	-	-

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่องานวิจัยที่ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา พหุศาสตร์ พื้นบ้าน
			ลาวอีสาน	ภูไท เขมร	ไทย เขมร	
		ความสำคัญทาง นิเวศวิทยา และการ ใช้ประโยชน์ จาก พืชของชุมชนไทลาว ในเขตป่าอนุรักษ์วัด ป่าพรหมประทาน บ้านน้ำคำ ตำบล โนนชัยศรี อำเภอ โพนทอง จังหวัด ร้อยเอ็ด	ที่สุดคือ พะยอม (<i>Shorea roxburghii</i> G.Don) 2.4 % รองลงมาคือแดง (<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) Taub.) 23.84% ค่า Shannon's Wiener Index (H) เท่ากับ 3.35 จากการสัมภาษณ์การใช้ประโยชน์จากผู้ให้ข้อมูล 30 คน พบ การใช้ประโยชน์จากไม้ต้นของ ชุมชนไทลาว 4 ประเภท คือ เป็นเชื้อเพลิง 53 ชนิด (82.8%) พืชสมุนไพร 45 ชนิด (70.3%) โครงสร้าง 40 ชนิด (62.56) และใช้เป็นอาหาร 22 ชนิด (34.4%) ตัวอย่างของพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทั้ง 4 ประเภท เช่น เค็ง (<i>Dialium cochinchinense</i> Pierre) มะม่วงป่า (<i>Mangifera caloneura</i> Kurz) และคอม (<i>Microcos tomentosa</i> Sm.) ส่วนของพืชที่นำมาใช้มาก ที่สุดคือลำต้น 55 ชนิด (85.9%) รองลงมา คือ ผล 23 ชนิด (35.99%) ราก 14 ชนิด (21.9%) ใบ 14 ชนิด (21.9%) ดอก 4 ชนิด (6.29%) จากน้ำยาง 3 ชนิด (4.7%) และยอดอ่อน 1 ชนิด (1.6%) ซึ่งพืชที่พบว่า สามารถใช้ประโยชน์ได้ทุก			

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่องานวิจัยที่ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา พฤกษศาสตร์ พื้นบ้าน
			ลาวอีสาน	ญไท เขมร	ไทย	
เอื้อมพร จันทรสอง ดวง และคณะ	2563	ความหลากหลาย และภูมิปัญญา ท้องถิ่นของพืช สมุนไพรในการ รักษาสุขภาพ เบื้องต้นของชุมชน ไทลาวในอำเภอ สุวรรณภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด	ส่วน (มากกว่า 4 ส่วนขึ้นไป) ได้แก่ หมากซ่าน (<i>Dillenia obovata</i> (Blume) Hoogland) มะขาม (<i>Tamarindus indica</i> L.) ฝักแม็ก (<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Pery) พบพืชสมุนไพรทั้งหมด 81 ชนิด 74 สกุล 49 วงศ์ พบพืชวงศ์ ถั่ว (Fabaceae) มากที่สุด จำนวน 6 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ ส้ม (Rutaceae) จำนวน 5 ชนิด และวงศ์ชมพู (Myrtaceae) จำนวน 4 ชนิด พืชที่นิยมนำมาใช้เป็นพืชสมุนไพรที่สุด คือ มะนาว (<i>Citrus aurantifolia</i> (Christm.) Swingle) และ ตะไคร้ (<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf) โดยมีค่าดัชนี รายงานการใช้เท่ากับคือ 0.8 ไม่ล้มลุกเป็นพืชที่ถูกนำมาใช้ เป็นพืชสมุนไพรมากที่สุด 38 ชนิด (ร้อยละ 47) ส่วนของพืชที่ นิยมใช้มากที่สุดคือ ใบ 41 ชนิด (ร้อยละ 33) รองลงมาเป็นราก มีจำนวน 23 ชนิด (ร้อยละ 18) วิธีการใช้พืชสมุนไพรทั้งหมดพบ 9 วิธี พบว่าวิธีใช้พืชสมุนไพรนำไปใช้มากที่สุดคือ การต้มดื่ม	-	-	-

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่องานวิจัยที่ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์				ผลการศึกษา พหุศาสตร์ พื้นบ้าน
			ลาวอีสาน	ญไท	ไท เขมร	ญ	
Junsongduang et. al.	2021	พืชศึกษาชุมชนไพร จากหมอยาพื้นบ้าน ไทลาวในจังหวัด ร้อยเอ็ด	เป็นชาจำนวน 35 ชนิด (ร้อยละ 40) รองลงมาเป็นนำไปประกอบ อาหาร จำนวน 17 ชนิด (ร้อยละ 19) การศึกษาพบว่ากลุ่ม อาการหรือโรคที่ชุมชนไทลาวทั้ง 2 ชุมชนใช้พืชสมุนไพรในการ รักษาเบื้องต้น มีทั้งหมด 22 กลุ่มอาการ โดยค่าดัชนีความเป็น เอกลักษณ์ขององค์ความรู้ (ICF) มากที่สุดคือการใช้พืชในการขับ ปัสสาวะ มีค่า ICF เท่ากับ 0.88 และกลุ่มอาการหรือโรคที่มี จำนวนพืชสมุนไพรผสมใช้ในการรักษามากที่สุด คือการใช้พืชเพื่อ บำรุงร่างกายบำรุงโลหิต จำนวน 18 ชนิด	-	-	-	-
			พืชสมุนไพร 146 ชนิด 127 สกุล และ 60 วงศ์ วงศ์ที่ มีพืชสมุนไพรมากที่สุดคือ Fabaceae รองลงมา Poaceae และ Zingiberaceae พืชสมุนไพรที่สำคัญและ ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ <i>Cyperus rotundus</i> (UV=0.71) รองลงมา คือ <i>Salacia dongnaiensis</i> (UV=0.64) และ <i>Borassus florellifer</i> (UV=0.42)				

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญไท	ไท เขมร	
หทัยรัตน์ อูเส	2559	ศึกษา พฤกษศาสตร์ พื้นบ้านของชนเผ่า ญไท จังหวัด สกลนคร	-	พบพรรณพืชของชุมชนเผ่าญไท 57 ชนิด 52 สกุล 33 วงศ์ ช่วงอายุมากกว่า 50 ปี ขึ้นไป รู้จักการใช้ประโยชน์จาก พรรณพืชมากที่สุด เพศหญิงรู้จักการใช้ประโยชน์จาก พรรณพืชมากกว่าเพศชาย และทั้งสอง ชนเผ่ามีรูปแบบ การนำพรรณพืชมา ใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.76 รองลงมาไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ร้อยละ 16.81 ด้านผักร้อยละ 11.50 และผลไม้ ใช้ ประโยชน์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.62	-	-
	อัจฉรา สุ่มเกษตร และชัยวัฒน์ นิน ทศร	2562 การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาของ ปราชญ์ชาวญไท ด้านการใช้ สมุนไพรรักษาโรค ตำบลงอนผือ อำเภอเขาวง	-	พบว่าองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการใช้สมุนไพรรักษา โรคแบ่งเป็น 10 กลุ่มโรค/อาการกระบวนกรรักษาใช้ ความเชื่อและพิธีกรรมในชุมชน รูปแบบการรักษาใช้ สมุนไพรผสมผสานระหว่างสมุนไพรกับเป่ามนต์ คาถาและเฉพาะเป่ามนต์คาถาสมุนไพรที่ใช้รักษาโรค มีจำนวน 41ชนิดองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการใช้ สมุนไพรรักษาโรคที่ใช้ทุกครัวเรือน คือ 1) อาการตก	-	พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน
			ลาว	ญไท	ไท เขมร	
		จังหวัดกาฬสินธุ์	อีสาน			
						เลือดพอกซ้ายภายในด้วยวิธีการย่างไฟ โดยนำหัวว่านไพล (<i>Zingiber montanum</i> (J.Koenig) Link ex A.Dietr.) ใบเป้า (<i>Croton persimilis</i> Müll.Arg.) ใบหนาด (<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.) ขี้หมาแห้งเผาไฟ และ 2) อาการปวดศีรษะ ด้วยวิธีนำหัวว่านไพลต้มน้ำใส่กระโหะแบนวางไว้ใต้เตียงหรือต้มการเก็บสมุนไพรมีความเชื่อว่าจะต้องเก็บตามวันเวลาและถ่องคาถาปลุกเสกก่อนเก็บรูปแบบสมุนไพรที่ใช้มียาหม้อหรือยาต้ม ยาขง ยาทา ยาลูกกลอน และลูกประคบพบว่า มีพืช 329 ชนิด จาก 89 วงศ์ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชนเผ่าญไท ชนิดพืชที่มีจำนวนมากที่สุด คือ Fabaceae (42 ชนิด 12.77 %) รองลงมาคือ Zingiberaceae (20 ชนิด 6.07 %) และ Poaceae (15 ชนิด 4.56%) ในจำนวนพืช 199 ชนิดที่สามารถรับประทานได้ และใช้สำหรับการบริโภค
Pholhiamhan et al.	2017	ความหลากหลายของพืชที่มีการใช้ประโยชน์ของคนเผ่าญไทในจังหวัดนครพนม	-	-	-	-

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน
			ลาว	ญไท	ไท เขมร	
			อิสาน			
			176 ชนิดใช้เป็นยา 56 ชนิด ใช้ในพิธีกรรมความเชื่อ 79 ชนิด ในส่วนค่าความสอดคล้องการใช้สมุนไพร (ICF) สูงที่สุดของพืชสมุนไพรคำนวณจากการบาดเจ็บ (ICF = 0.961) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ระดับความตกลงสูงสุดระหว่างความรู้ของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพืชสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคในกลุ่มนี้ ค่าสูงสุดของความนิยมในการใช้พืช (FL%) เป็นค่าคำนวณมาจาก พลับพลึง (<i>Crinum asiaticum</i> L.) (93.62 %) แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของความรู้เกี่ยวกับการใช้พืชชนิดนี้ ในการรักษาข้อเท้าเคล็ดขัดยอกและสตรีหลังคลอด ค่า CI คำนวณจาก ข้าว (<i>Oryza sativa</i> L.) (CI = 2.74) ตามด้วย อ้อย (<i>Saccharum officinarum</i> L.) (CI = 2.64) และ มะพร้าว (<i>Cocos nucifera</i> L.) (CI = 2.57) ตามลำดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพืชที่ช่วยยที่สุด ได้แก่ ใบ (82 ชนิด 21.20 %) ตามด้วยผล (70 ชนิด 17.99 %) และลำต้น (46 ชนิด 11.85 %)			

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์		ผลการศึกษา	
			ลาว	ญไทย	ไทย	ญ พฤษศาสตร์พื้นบ้าน เขมร
			อิสาน			
			ลักษณะวิสัยพบบ่อยที่สุด คือ ไม่นต้น (77 ชนิด 26.50 %) รองลงมา คือ ไม่นล้มลุก (72 ชนิด 22.90 %) และไม้น้ำเลื้อย (34 ชนิด 9.20 %) พืชเหล่านี้ถูกรวบรวมจากทุ่งนา มากกว่าจากป่า ความรู้ทางพฤษศาสตร์ของผู้ชายและ ผู้หญิงไม่มีความแตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากกว่ามี ความรู้เกี่ยวกับการใช้พืชสมุนไพรมากกว่าผู้ให้ข้อมูลอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ขณะผ่านทุ่งนา ใช้ ข้าว (<i>Oryza sativa</i> L.) เพื่อทำเหล้าหมักเหนียวที่ เรียกว่า “อุ” ประกอบด้วยพืชหลากหลายชนิด เช่น ข้า (<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.) มะหวด (<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.) ชะเอมไทย (<i>Albizia myriophylla</i> Benth.) ตดหมูตดหมา (<i>Paederia linearis</i> Hook.f.) อ้อย (<i>Saccharum officinarum</i> L.) เครือไทรสูง (<i>Streptocaulon juvenas</i> (Lour.) Merr.) ลิ้น ฟี่ ่า (<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz) คน ท ่า (<i>Harrisonia</i>			

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา พฤกษศาสตร์ที่บ้าน
			ลาว	ญไท	ไท เขมร	
Junsongduang et al.	2020	ศึกษาองค์ความรู้ ด้านยาสมุนไพร ของหมอชา บ้านชาวญไท ในจังหวัดร้อยเอ็ด	-	พบพืชสมุนไพร 162 ชนิด ใน 141 สกุล และ 63 วงศ์ พืชสมุนไพรพบมากที่สุด คือ Fabaceae มี 15 ชนิด ชิ้นส่วนของพืชที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ลำต้น ซึ่งมีการ นำมาใช้ประโยชน์ 82 ชนิด (49%) ส่วนใหญ่วิธีการใน การนำพืชมาใช้ประโยชน์จะใช้วิธีการต้ม ซึ่งนำมาใช้ ในพืช 124 ชนิด (75%) พืชสมุนไพรที่สำคัญและใช้ กันอย่างแพร่หลายคือ หมักหมม (Rothmannia wittii (Craib) Bremek.) ซึ่งมีค่าการใช้สูงสุด (UV = 1.7) พืชสมุนไพรใหญ่ใช้เป็นยาบำรุงกำลัง (34 ชนิด (21%)) โรคติดเชื้อมีอัตราส่วนข้อตกลงในการให้ ข้อมูลสูงสุด (IAR = 0.5) พืชสมุนไพรที่พบมากที่สุด คือ ไม้ต้น (56 ชนิด (34%)) พืชสมุนไพรส่วนใหญ่เก็บ ในป่าชุมชน 81 ชนิด (49%)	-	-

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่องานวิจัยที่ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญ อีสาน	ไท เขมร	ญ พจนานุกรมศัพท์บ้าน
เอี่ยมพร จันทร์สอง ดวง และนางคันต์ พระไชยบุญ	2565	ความหลากหลายชนิดของ พืชให้สีและองค์ ความรู้ในการย้อมสี ธรรมชาติของกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทเขมร ใน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	-	-	พบพืชที่ใช้ในการย้อมสีทั้งหมด 40 ชนิด 37 สกุล 24 วงศ์ พบพืชวงศ์ Fabaceae มีจำนวนสมาชิก มากที่สุด 10 ชนิด ส่วนของพืชที่ใช้มากที่สุด คือ ใบ 18 ชนิด (45%) แหล่งที่มาของพืชให้สีย้อมที่ พบมากที่สุดคือในชุมชน จำนวน 36 ชนิด (90%) ชนิดสีที่พบทั้งหมด 7 เฉดสี พืชที่มีค่าดัชนีการใช้ (Use Value Index: UV) มากที่สุด คือ ขนุน (Artocarpus heterophyllus Lam.) (0.85) รองลงมาเป็น ประโยท (<i>Garcinia dulcis</i> (Roxb.) Kurz) (0.75) และพบว่า มีการใช้แมลง ครึ่ง (<i>Tachardia lacca</i> Kerr.) ในการย้อมสี ธรรมชาติมากที่สุด โดยมีค่า UV สูงสุดคือ 1 พบ สารช่วยติดสี 4 ประเภท ได้แก่ โคลน สารส้ม ขี้เถ้า และน้ำมันขาม และนิยมสีกัดสีย้อมแบบ ร้อนมากกว่าแบบเย็นหรือแบบหมัก	-

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา พฤกษศาสตร์ พื้นบ้าน
			ลาว	ญ ไทย	ญ	
ศรีบุญญา ก่อพันธ์ และคณะ	2562	ความหลากหลายชนิด และการใช้ ประโยชน์ของกลุ่ม สมุนไพรของชนกลุ่ม ชาติพันธุ์ญใน พื้นที่ป่าชุมชนโคก คูขาด-บ้านคูสีแฉะ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ	-	-	พบพรรณไม้ทั้งหมด 43 วงศ์ 75 ชนิด โดยในฤดูแล้ง พบพรรณไม้ ทั้งหมด 40 วงศ์ 68 ชนิด ส่วนในฤดูฝน พบพรรณไม้ทั้งหมด 43 วงศ์ 75 ชนิด พรรณไม้ที่มีดัชนีความสำคัญมากที่สุดของทั้ง 2 ฤดู คือ พันชาต (<i>Erythrophleum succirubrum</i> Gagnep.) รองลงมา คือ ลำดวน (<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.) มะกอกเกลื่อน (<i>Canarium subulatum</i> Guill.) และ อชะร้าง (<i>Peltophorum</i> <i>dasyrachis</i> (Miq.) Kurz) มีค่าดัชนีความสำคัญในฤดูแล้ง เท่ากับ 26.17, 25.40, 22.44 และ 15.17 ตามลำดับ และค่าดัชนี ความสำคัญในฤดูฝน เท่ากับ 25.58, 25.15, 21.99 และ 15.13 ตามลำดับ และค่าดัชนีความเหมาะสมของชนิดพันธุ์ของทั้ง 2 ฤดู เท่ากับ 0.83 แสดงให้เห็นถึงความสม่ำเสมอของพรรณไม้ในพื้นที่ป่า ชุมชนโคกคูขาด - บ้านคูสีแฉะ ส่วนองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์ จากพืชสมุนไพรของกลุ่มชาติพันธุ์ญพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ญ มีการ นำพืชสมุนไพรทั้งหมด 54 ชนิด มาใช้ในการรักษาอาการโรค ทั้งหมด 27 อาการ	-

ชื่อ-สกุล	ปีการวิจัย	ชื่องานวิจัยที่ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน
			ลาว	ญ ไท	ญ	
ญาณนนท์ งามศิริ	2557	ศึกษาชนิดและการใช้ประโยชน์ของพืชผักพื้นบ้านในอำเภอศรีมณฑิร จังหวัดสุโขทัย	-	-	-	พบพืชทั้งหมด 52 วงศ์ 86 สกุล 106 ชนิด และพบว่าส่วนใหญ่เป็นส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ ผล เมล็ด ดอก ลำต้น และราก ตามลำดับ การรับประทานส่วนใหญ่มาปรุงสุกด้วยการต้ม ผัด นึ่ง ทอด เช่น แคบ้าน (Sesbania grandiflora (L.) Pers.) ผัก บู่ ง (Ipomoea aquatica Forssk.) ผักหวาน (Leptonychia heteroclita Kurz) ผักหวาน บ้าน (Sauropus androgynus (L.) Merr.) กระเพรา ต้น (Cinnamomum glaucescens (Nees) Hand.-Mazz.) ตำลึง (Coccinia grandis (L.) Voigt) ฟักทอง (Cucurbita moschata Duchesne) ถั่วฝักยาว (Vigna sinensis (L.) Savi ex Hassk.) มะกรูด (Citrus hystrix DC.) โสนกินดอก (Sesbania javanica Miq.) และ พญาศรี (Albizia lebbeck (L.) Benth.) เป็นต้น โดยการต้ม ลวก ย่าง เช่น เพกา (Oroxylum indicum (L.) Kurz) รองลงมาคือการรับประทานสด เช่น ผักสาก (Adenia

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญไท	ไท เขมร	
รอนานี เจะแมง	2558	อิสาน				
		ศึกษาความหลากหลายพืชสมุนไพร ลักษณะการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร และกรรมวิธีการนำพืชสมุนไพรมารักษาโรคตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนที่อาศัยรอบพื้นที่เขตก๊อเยะ ตำบลเลิงซัน อำเภอบ้านนั้งสตา จังหวัดยะลา	-	-	-	<i>viadjloro Craib</i> สมอไทย (<i>Terminalia chebula</i> Retz.) และ มะขามป้อม (<i>Phyllanthus emblica</i> L.) แหล่งที่อยู่อาศัยคือ พงนารอบหมู่บ้าน ป่าใกล้เคียง หนอง ริมคลอง พืชสมุนไพรพื้นที่เขาปก๊อเยะที่ประชาชนนำมาใช้ประโยชน์ในการรักษาโรคบำรุงร่างกาย มีจำนวนสมุนไพรทั้งสิ้น 70 ชนิด 42 วงศ์ จำแนกตามสรรพคุณการรักษาโรคบำรุงร่างกาย และใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งหมด 16 กลุ่ม ส่วนของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นส่วนดอก (31.90%) ใบ (31.30%) และลำต้น (11.30%)
อสิริญา คำจันทร์ ศุภสิน และคณะ	2558	ศึกษาความหลากหลาย และการใช้ประโยชน์ทาง	-	-	-	พืชผักท้องถิ่นที่ชุมชนนำมาใช้ประกอบอาหารมี 48 ชนิด จำนวน 25 วงศ์ โดยพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) รองลงมาคือ

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญไทย	ไทย	
			เขมร			
อรัญญา นนทราช และกชพรรณ วงศ์เจริญ	2558	อาหารของพืชผักท้องถิ่นใน พื้นที่ตำบลกรุงชิง อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรม ราช	-	-	-	วงศ์บอน (Araceae) และพืชวงศ์มะเขือ (Solanaceae)
		ศึกษาผักพื้นบ้านที่ใช้ใน อาหารแกงโค ต้มปลาหนอง ห้าง อำเภอภูฉิมรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์				พบว่าผักพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นผักตามฤดูกาลที่หาได้จาก ท้องถิ่น ได้แก่ ผักสะแก (Coriandrum spp.) ผักลิ้มผัว (Lobelia alsinoides Lam.) ผักอีขุม (Moringa oleifera Lam.) ผักโงม (Amaranthus albus L.) ผักเม่น (Ipomoea batatas (L.) Lam.) ผักแว่น (Centella asiatica (L.) Urb.) ผักห่อนแทน (Emilia sonchifolia (L.) DC. ex DC.) ถั่วปี (Vigna sinensis (L.) Savi ex Hassk.) และผักชีเสด (Glinus oppositifolius (L.) Aug.DC.)
กาญจนา ชนนพ คุณ	2559	ศึกษาพฤกษศาสตร์ พื้นบ้านในเขตตำบล จอมทอง พลายชุมพล	-	-	-	พบว่ามีพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ 339 ชนิด 247 สกุล 87 วงศ แบ่งการใช้ประโยชน์จากพืชได้เป็น 5 ประเภทคือ 1) พืช อาหาร จำนวน 103 ชนิด 2) พืชสมุนไพร จำนวน 115 ชนิด

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญไทย	ไท เขมร	
หทัยรัตน์ อุเส	2559	บานคลองวัดจันทร์ และ ปากโทก อ.เมือง จ. พิษณุโลก	-	-	-	3) พืชที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อจำนวน 21 ชนิด 4) ที่อยู่อาศัยและอุปกรณ์เครื่องใช้ จำนวน 6 ชนิด และ 5) พืชที่เป็นไม้ประดับจำนวน 35 ชนิด
		ศึกษาพฤกษศาสตร์ พื้นบ้านในเขาคอหงส์ จังหวัดสงขลา	-	-	-	จากการศึกษาพบพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ทั้งหมด 159 ชนิด 139 สกุล และ 64 วงศ์โดยพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) 11 ชนิด รองลงมาคือวงศ์เข็ม (Rubiaceae) 9 ชนิด และวงศ์เบญจ (Euphorbiaceae) 8 ชนิด ตามลำดับ สามารถจัดกลุ่มการใช้ประโยชน์ได้ 5 ประเภทคือ พืชสมุนไพร 96 ชนิด รองมาเป็นพืชอาหาร 51 ชนิด พืชที่ใช้ก่อสร้าง และทำเครื่องมือเครื่องใช้ 42 ชนิด พืชที่ใช้เป็นไม้ประดับ 13 ชนิด และพืชที่ใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อ 3 ชนิด
สุรพล แสนสุข และคณะ	2560	ศึกษาความหลากหลาย และการใช้ประโยชน์ พื้นบ้านของพืชวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จังหวัด	-	-	-	พบว่ามีการใช้ประโยชน์พื้นบ้านมากที่สุดด้านสมุนไพร ด้านอาหาร (รวมทั้งเครื่องเทศ) ด้านเป็นไม้ประดับ และเป็นพืชมงคล และส่วนของพืชมาใช้ในการประโยชน์ ได้แก่ เหง้า ราก ลำต้น เหงือดิน ช่อดอก ใบ และผล

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญไทย	ไท เขมร	
เชิดศักดิ์ ทัพใหญ่ และคณะ	2560	หนองคาย ในประเทศไทย	-	-	-	พบมันป่า 7 ชนิด จำแนกตามความรู้และประสบการณ์ของชาวมลาบรี ออกเป็นชนิดพันธุ์ที่กินได้ 5 ชนิด ได้แก่ ไกว (<i>Dioscorea alata</i> L.) ทุรุด (<i>D. decipiens</i> Hook.f.) จะแระ็ก (<i>D. glabra</i> Roxb.) มะะ (<i>D. hamiltonii</i> Hook.f.) และ กะทาด (<i>D. wallichii</i> Hook.f.) กินไม่ได้ 2 ชนิด ได้แก่ มะกูด (<i>D. bulbifera</i> L.) และ กะโทะ (<i>D. pentaphylla</i> L.) การใช้ประโยชน์ของหัวมันส่วนใหญ่จะต้องทำให้สุก ด้วยความร้อนด้วยการเผาหรือหกลามในกระบอกไม้ไผ่ ก่อนรับประทาน
		ศึกษาพฤกษศาสตร์ พื้นบ้านของมันป่าและการ ใช้ประโยชน์เบื้องต้นโดย ชนเผ่ามลาบรีในจังหวัด น่าน	-	-	-	
สุพุมภรณ์ แก้ว แสงใส	2560	การศึกษาพฤกษศาสตร์ พื้นบ้านในหมู่บ้านชาว กะเหรี่ยง โดยอยู่ในพื้นที่ โครงการขยายผลโครงการ หลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน	-	-	-	พบพืชที่ใช้ประโยชน์ทั้งหมด 230 ชนิด 183 สกุล 88 วงศ์ โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดคือ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) 15 ชนิด รองลงมาคือ วงศ์ทานตะวัน (Asteraceae) และวงศ์บอย (Lauraceae) มีจำนวนชนิดที่ใช้ประโยชน์เท่ากันคือวงศ์ละ 10 ชนิด แบ่งพืชตามการใช้ประโยชน์ได้เป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ พืชอาหาร 126 ชนิด พืชสมุนไพร 98 ชนิด พืชใช้สร้างที่อยู่

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญไทย	ไท เขมร	
สุธีระ เหมอีก และคณะ	2561	ศึกษาบริบททางวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน และ พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของ ชุมชนชาวไทยเชื้อในป่า ชุมชนหมู่บ้านทาป่าเปา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	-	-	ที่มีฤทธิ์ฝาดสมาน และมีฤทธิ์ต้านการอักเสบ พบพรรณพืชทั้งหมด 158 ชนิด 104 สกุล 65 วงศ์ เกี่ยวข้องกับ การใช้ประโยชน์พืชทั้งหมด 112 ชนิด 85 สกุล 42 วงศ์จาก 7 กลุ่มการใช้ประโยชน์พบว่า กลุ่มของไม้โครงสร้าง และไม้พุ่มมี จำนวนมากที่สุดถึง 59 ชนิด เช่น ดีวเกลี้ยง (<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume) รักใหญ่ (<i>Gluta usitata</i> (Wall.) Ding Hou) ไม้เตา (<i>Dendrocalamus membranaceus</i> Munro)	พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน
		ศึกษาความหลากหลาย ทางชีวภาพระดับชนิด ความสำคัญทางนิเวศวิทยา และศึกษาการใช้ประโยชน์ จากไม้ต้นในเขตป่าโคกกุ้ง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสล ภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	-	-		
เอี่ยมพร จันทร์ สองดวง และ คณะ	2561		-	-	พบไม้ต้นทั้งหมด 79 ชนิด 59 สกุล 35 วงศ์ ค่าดัชนีความ หลากหลายทางชีวภาพ (Shannon Weiner's Index: H) 1.38 ค่า ดัชนีความสม่ำเสมอ (Evenness Index) 0.32 โดยพบวงศ์เข็ม (Rubiaceae) มากที่สุด จำนวน 9 ชนิด รองลงมา คือ วงศ์ยางนา (Dipterocarpaceae) จำนวน 7 ชนิด ตามลำดับ ไม้ต้นที่มีค่า ดัชนีความสำคัญ (Important Value Index: IV) สูงที่สุด คือ กุ (<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.) 67.38% โดยมีค่าความ	

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์		ผลการศึกษา
			ลาว	ไทย	
			อีสาน	เขมร	
					เด่นสัมพัทธ์ (Relative Dominance: RDo) ค่าความหนาแน่นสัมพัทธ์ (Relative Density: RD), และค่าความถี่สัมพัทธ์ (Relative Frequency: RE) สูงที่สุด คือ 39.80% , 17.12% และ 10.47% ตามลำดับ การศึกษาการใช้ประโยชน์พืชไม้ที่นำไปใช้ประโยชน์ทั้งหมด 69 ชนิด (87.34%) ของชนิดของไม้ทั้งหมด โดยพบว่าการใช้ประโยชน์ จากไม้ต้นสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท มากที่สุดคือใช้เป็นเชื้อเพลิง 59 ชนิด (85.516) ใช้เป็นอาหาร 40 ชนิด (57.97%) ใช้เพื่อก่อสร้าง 39 ชนิด (56.529%) และใช้เป็นพืชสมุนไพร หรือยา 27 ชนิด (39.13%) ตามลำดับ พืชที่มีค่ารายการการใช้ (Use Value index: UV) สูงสุดของชุมชนที่อยู่รอบ ๆ ป่า คือ แดง (Xylocarpa (Roxb.) Taub.) มีค่า UV เท่ากับ 0.90 นอกจากนี้ยังพบว่าพบพรรณไม้ที่หายากตามบัญชีรายชื่อของพืชหายากในประเทศไทย จำนวน 1 ชนิด คือ ค้ำอกหลวง (Gardenia sootepensis Hutch.) ซึ่งชาวบ้านใช้ประโยชน์ ในด้าน

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญไทย	ไทย เขมร	
สมชญา ศรีธรรม และคณะ	2563	ศึกษาความหลากหลายชนิดของ ไม้ต้นและการใช้ประโยชน์ ด้านการใช้สอยธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าชุมชน ในจังหวัดสุรินทร์	-	-	-	การใช้ประโยชน์เป็นผลไม้ตามฤดูกาล 5) การใช้ประโยชน์เป็น ไม้ดอกไม้ประดับ และ 6) การใช้ประโยชน์เป็นพืชใช้สอยอื่น
		ศึกษาการใช้พืชวงศ์ถั่ว แบบ ดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงใน ประเทศไทย	-	-	-	ผลการศึกษาพบไม้ต้นในป่าชุมชน 96 ชนิด 80 สกุล 37 วงศ์ พบว่าพืชใช้สอยธรรมชาติ จำนวน 53 ชนิด วงศ์ของไม้ต้นที่ พบมากที่สุดคือวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มี จำนวน 17 ชนิด ซึ่งเป็นพืช ใช้สอยทั้งหมด ส่วนประกอบของไม้ต้นที่ให้สีมากที่สุดคือ เปลือกลำ ต้น ผล แก่นต้น และใบ
Sutjaritjai et al.	2019	ศึกษาการใช้พืชวงศ์ถั่ว แบบ ดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงใน ประเทศไทย	-	-	-	พบพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) ทั้งหมด 83 ชนิดพืชวงศ์ถั่วที่มีชนิด ใช้กันมากที่สุดคือ <i>Crotalaria</i> และ <i>Flemingia</i> โดยแต่ละ สกุลมี 6 ชนิด ชนิดที่สำคัญที่สุดคือ มะขาม (<i>Tamarindus indica</i> L.) (CI = 3.38) ส้มป่อย (<i>Acacia rugata</i> Buch.- Ham. ex Benth.) (CI = 2.39) ถั่วเหลือง (<i>Glycine max</i> (L.) Merr.) (CI = 1.27) ตามลำดับ
Numpulsuant et al.	2021	ศึกษาความหลากหลายและ พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของ	-	-	-	พบพืชจำนวน 23 วงศ์ 35 สกุล 38 ชนิด วงศ์ที่พบมากที่สุด คือ Zingiberaceae จำนวน 6 ชนิด รองลงมาคือ Fabaceae

ชื่อ-สกุล	ปี การ วิจัย	ชื่อ งาน วิจัย ที่ ศึกษา	ผลการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์			ผลการศึกษา
			ลาว	ญไทย	ไท เขมร	
Phatlamphu et al.	2021	พืชสมุนไพรในบ้านหัวขัว อำเภอแกดำ จังหวัด มหาสารคาม ของประเทศไทย	-	-	จำนวน 4 ชนิด และ Rutaceae จำนวน 3 ชนิด มีรายงานว่า การใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ ราก (57.89%) ใบ (52.63%) และผล (39.47%)	พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน
		ศึกษาพฤกษศาสตร์ พื้นบ้านของชนเผ่าพื้นเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัด กาฬสินธุ์	-	-	พบพืชที่กินได้ทั้งหมด 62 วงศ์ 125 สกุล 140 ชนิด พืชกินได้ ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ <i>Tamarindus indica</i> L. ซึ่งมีค่า CI 2.65 รองลงมาคือ <i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss (2.00) และ <i>Citrus hystrix</i> DC. (1.90) ค่า FL สูงสุดจะได้รับการสำหรับพืชที่ กินได้ 51 ชนิด	
Phatlamphu et al.	2023	ศึกษาการประเมินมูลค่า ทางเศรษฐกิจของพืชกินได้ ในอำเภอเมือง จังหวัด กาฬสินธุ์	-	-	พบพืชที่กินได้มี 41 วงศ์ 67 สกุล 78 ชนิด พืชที่มีมูลค่าสูงสุด ทางการเศรษฐกิจคือ <i>Oryza sativa</i> L. (ข้าว) รองลงมาคือ <i>Coriandrum sativum</i> L. (ผักชี) และ <i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd. (ข่า)	

2.7 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดร้อยเอ็ด

2.7.1 ประวัติความเป็นมา

เมืองร้อยเอ็ด เคยเป็นแหล่งอารยธรรมยุคประวัติศาสตร์ตามหลักฐานทางโบราณคดี ตำนานอุรังคธาตุได้เล่าว่ามีนครใหญ่แห่งหนึ่งชื่ออาณาจักรกุลนทนคร มีเมืองหลวงชื่อ สาเกต มีเจ้าผู้ครองนครชื่อพระเจ้ากุลนทะ เจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นมีเมืองขึ้น 11 เมือง เมืองนี้มีกษัตริย์ปกครอง ประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจากเมืองอื่น ๆ คือ ขุดคูน้ำ คันดินเป็นกำแพงสูงรอบเมืองตลอดแนว ตัดถนนเจาะช่องทางเข้าเมืองเท่ากับ จำนวนเมืองขึ้น 11 เมือง เป็น 11 ประตู (เดิมเขียน 10, 1 หรือ สิบหนึ่ง)

สมัยผาแดงเกิดศึกชิงนางโอรสถึงพระขอมธรรมาธิราชทำลายอาณาจักรกุลนทลงได้ สาเกตนครจึงกลายเป็นเมืองร้าง มีต้นกุ่มขึ้นทั่วไปในเมือง และตามคูเมืองจนได้ชื่อ เรียกว่า “เมืองกุ่มฮ้าง”

ปี พ.ศ. 2256 พระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรกษัตริย์ครองเมืองจำปาศักดิ์ ได้ให้ “จารย์แก้ว” คู่มไพรพมามาครอบครองอยู่ “เมืองทุ่ง” (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ) และได้เป็นเจ้าเมืองต่อมา จนถึงสมัย “ท้าวทนต์” จึงย้ายเมืองไปตั้งที่ “เมืองคงท้าวสาร” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นเมือง “สุวรรณภูมิ”

สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีได้โปรดเกล้าฯ ยก “บ้านกุ่มฮ้าง” ขึ้นเป็นเมืองร้อยเอ็ดและโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง “ท้าวทนต์” เป็น “พระขัติยะวงษา” เป็นเจ้าเมืองร้อยเอ็ดคนแรก ต่อมาได้มีเมืองขึ้นหลายเมือง เช่น เมืองเกษตรวิสัย เมืองพนมไพรมฤค เมืองธวัชบุรี เมืองจตุรพักตรพิมาน

ปี พ.ศ. 2433 มีการจัดการปกครองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็น 4 บริเวณ ร้อยเอ็ดเป็นบริเวณหนึ่งที่ขึ้นต่อเมืองอุบลและนครจำปาศักดิ์

ในสมัยต่อมาในราว ปี พ.ศ. 2434 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 5 โปรดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นอีสานขึ้น โดยแบ่งอีสานออกเป็น 2 มณฑล คือ มณฑลลาวพวน กับมณฑลลาวกาว ร้อยเอ็ดขึ้นต่อมณฑล “ลาวกาว” ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ และมณฑลอีสานตามลำดับ

ปี พ.ศ. 2455 มณฑลอีสาน แยกเป็น 2 มณฑล ได้แก่ มณฑลอุบล และมณฑลร้อยเอ็ด

ปี พ.ศ. 2469 ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ยุบมณฑล ต่าง ๆ มณฑลร้อยเอ็ดจึงถูกเปลี่ยนเป็นจังหวัดร้อยเอ็ดจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564)

2.7.2 ตราประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ประกอบด้วย สัญลักษณ์รูปปิงปลาอุชัย ศาลหลักเมือง พระมหาเจดีย์ศรีชัยมงคล ตัวเลข 101 และรวงข้าวหอมมะลิ ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้ (ดังภาพประกอบที่ 1)

- ปลาอุชัย เป็นปิงน้ำใสสะอาดตั้งอยู่กลางเมือง บ่งบอกว่าประชาชนชาวจังหวัดร้อยเอ็ด มีน้ำใจโอบอ้อมอารี รักความสงบและมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รวมทั้งเป็นแหล่งอาหารที่มีความอุดมสมบูรณ์

- ศาลหลักเมือง เป็นที่เคารพสักการะและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวร้อยเอ็ด
- พระมหาเจดีย์ชัยมงคล บ่งบอกถึงความเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาที่เจริญรุ่งเรือง
- ตัวเลข 101 แสดงถึง ความเป็นเมืองใหญ่ในอดีตที่ชื่อสาเกตุนคร
- รวงข้าวหอมมะลิ เป็นผลิตผลทางการเกษตรชั้นเลิศที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลกจากทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ด (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564)

ภาพประกอบที่ 1 ตราประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

2.7.3 คำขวัญประจำจังหวัด

สิบเอ็ดประตูเมืองงาม	เรืองนามพระสูงใหญ่
ผ้าไหมสาเกต	บุญพะเหวดประเพณี
มหาเจดีย์ชัยมงคล	งามน่ายลบึงพลาญชัย
เขตกว้างไกลทุ่งกุลา	โลกสื่อข่าข้าวหอมมะลิ

2.7.4 ต้นไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด (ดังภาพประกอบที่ 2)

ต้นกระบก

ต้นไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพประกอบที่ 2 ต้นกระบก ต้นไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อพันธุ์ไม้ : ต้นกระบก

ชื่อสามัญ : Kayu

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Irvingia malayana* Oliv. ex A.W.Benn.

วงศ์ : Irvingiaceae

ชื่ออื่น : กระบก กะบก จะบก ตระบก (เหนือ), จำเมาะ (เขมร), ชะอ้ง (ซอง-ตราด), บก หมากบก (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ), มะมื่น มื่น (เหนือ), มะลื่น หมักลื่น (สุโขทัย, นครราชสีมา), หลักกาย (ส่วย-สุรินทร์)

ลักษณะทั่วไป : ต้นกระบกเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 10-30 เมตร ผลัดใบ เปลือกสีเทาอ่อนปนน้ำตาลค่อนข้างเรียบ เรือนยอดเป็นพุ่มแน่นทึบ ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปมนแกมขอบขนานถึงรูปหอก ผิวใบเกลี้ยง โคนใบมนปลายใบทุ้งแหลม ดอกขนาดเล็ก สีขาวปนเขียวอ่อน ออกดอกช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม ผลทรงกลมรี เมื่อสุกสีเหลืองอมเขียว เมล็ดแข็ง เนื้อในมีรสมัน

ขยายพันธุ์ : การเพาะเมล็ด

สภาพที่เหมาะสม : สภาพดินทุกชนิด กลางแจ้ง ต้องการน้ำและความชื้นปานกลาง

ถิ่นกำเนิด : ตามป่าเบญจพรรณแล้งและป่าดิบ

2.7.5 ดอกไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด (ดังภาพประกอบที่ 3)

ดอกอินทนิลบก

ดอกไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพประกอบที่ 3 ดอกอินทนิลบก ดอกไม้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อพันธุ์ไม้ : อินทนิลบก

ชื่อสามัญ : Queens flower, Queens crape myrtle

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lagerstroemia macrocarpa* Wall.

- วงศ์ : Lythraceae
- ชื่ออื่น : อินทนิลบก (กลาง), กากะเลา (อุบลราชธานี), กาเสลา (ตะวันออกเฉียง), จ้อล่อ จะล่อ จะล่อหูกวาง (เหนือ), ปะหน้าฮอ ซีมุง (แม่ฮ่องสอน)
- ลักษณะทั่วไป : อินทนิลบก เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูงประมาณ 50 ฟุต ลำต้นตรงเปลือกค่อนข้างดำหรือน้ำตาล มีตะครุขรุขระกิ่งแผ่กว้างใบมาแกมขอบขนาน ยาวประมาณ 10 นิ้ว เนื้อใบหนาเป็นมันดอกออกเป็นช่อยาวตามปลายกิ่ง ช่อตั้งตรง ดอกมีทั้งสีม่วง ม่วงแกมชมพูกลีบรองดอกติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็น 6 แฉก ผลรูปไข่เกลี้ยง ยาวประมาณ 9 นิ้ว ออกดอกช่วงเดือนมีนาคม – มิถุนายนของทุกปี
- ขยายพันธุ์ : การเพาะเมล็ด
- สภาพที่เหมาะสม : สภาพดินทุกชนิด กลางแจ้ง ต้องการน้ำและความชื้นปานกลาง
- ถิ่นกำเนิด : ตามป่าเบญจพรรณแล้งและป่าดิบ

2.7.6 อาณาเขตที่ตั้ง

ภาพประกอบที่ 4 แผนที่จังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 24 ลิปดา ถึง 16 องศา 19 ลิปดา และเส้นแวงที่ 103 องศา 13 ลิปดาถึง 104 องศา 22 ลิปดา ทิศเหนือติดจังหวัดกาฬสินธุ์และมุกดาหาร ทิศใต้ติดจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ ทิศตะวันออกติดจังหวัดยโสธร ทิศตะวันตกติดจังหวัดมหาสารคาม อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทาง 512 กิโลเมตร มีพื้นที่ 8,299.46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,187,156 ไร่ (ดังภาพประกอบที่ 4 และตารางที่ 3) คิดเป็นร้อยละ 5.1 ของภาค จัดเป็นลำดับที่ 10 ของภาค และลำดับที่ 23 ของประเทศ (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564; สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด, 2563)

ตารางที่ 3 ข้อมูลพื้นฐาน ชื่ออำเภอ เนื้อที่ และระยะทางจากอำเภอถึงจังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอ (District)		เนื้อที่ (ตร.กม.)	ระยะทางจาก อำเภอถึงจังหวัด (กม.)
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด	Mueang Roi Et District	493.60	-
อำเภอเกษตรวิสัย	Kaset Wisai District	580.13	47
อำเภอปทุมรัตต์	Pathum Rat District	356.94	85
อำเภอจตุรพักตรพิมาน	Chaturaphak Phiman District	521.99	26
อำเภอธวัชบุรี	Thawat Buri District	374.00	12
อำเภอพนมไพร	Phanom Phrai District	519.30	64
อำเภอโพนทอง	Phon Thong District	719.15	47
อำเภอโพธิ์ชัย	Pho Chai District	394.31	53
อำเภอหนองพอก	Nong Phok District	599.47	73
อำเภอเสลภูมิ	Selaphum District	792.34	32
อำเภอสุวรรณภูมิ	Suwannaphum District	1107.04	52
อำเภอเมืองสรวง	Mueang Suang District	209.44	26
อำเภอโพนทราย	Phon Sai District	215.85	82
อำเภออาจสามารถ	At Samat District	454.44	34
อำเภอเมยวดี	Moei Wadi District	180.59	72
อำเภอศรีสมเด็จ	Si Somdet District	217.67	27
อำเภอจังหาร	Changhan District	165.10	10
อำเภอเชียงขวัญ	Chiang Khwan District	127.20	12

อำเภอ (District)		เนื้อที่ (ตร.กม.)	ระยะทางจาก อำเภอถึงจังหวัด (กม.)
อำเภอหนองฮี	Nong Hi District	132.00	78
อำเภอทุ่งเขาหลวง	Thung Khao Luang District	138.90	26
รวมยอด	Total	8,299.46	-

2.7.7 ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดร้อยเอ็ด

ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 130 - 160 เมตร ซึ่งสภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถแบ่งได้ ดังนี้

(1) บริเวณภูเขาตอนเหนือของจังหวัด สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขาเตี้ยๆ อยู่ในพื้นที่อำเภอหนองพอก อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพนทอง และอำเภอเมยวดี

(2) บริเวณที่ราบสูง สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น อยู่บริเวณตอนกลางของจังหวัดในเขตท้องที่อำเภอเสลภูมิ อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอดุทรพิตรพิมาน อำเภอธวัชบุรี อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเชียงขวัญ และอำเภอทุ่งเขาหลวง

(3) บริเวณที่ราบลุ่มครอบคลุมพื้นที่ตอนล่างของจังหวัดในท้องที่อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอพนมไพร อำเภอโพนทราย และอำเภอหนองฮี ซึ่งเป็นที่ราบต่ำรูปกระเพาะ ที่เรียกว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้” สภาพพื้นที่ลาดเทจากทางทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เข้าหาแม่น้ำมูล

- **ทิศเหนือ** มีลักษณะเป็นภูเขาเตี้ยๆ และพื้นที่ป่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำของลำน้ำยัง สภาพ พื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันออกและทิศตะวันตกเข้าหาลำน้ำยัง

- **ทิศใต้** มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มแอ่งกระทะของทุ่งกุลาร้องไห้ สภาพพื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เข้าหาแม่น้ำมูล

- **ทิศตะวันออก** มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนตื้น ระหว่างแม่น้ำชีกับลำน้ำยัง สภาพพื้นที่ลาดเทเข้าหาแม่น้ำชีและลำน้ำยัง

- **ทิศตะวันตก** มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนตื้น ต้นน้ำลำน้ำสาขาของแม่น้ำชี สภาพ พื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันตกไปทางทิศเหนือและตะวันออก เข้าหาแม่น้ำชี

2.7.8 ด้านภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัด อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม ที่พัดประจำเป็นฤดู 2 ชนิด โดยพัฒนามาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว เรียกว่า มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

อิทธิพลของลมนี้ จะทำให้บริเวณจังหวัดร้อยเอ็ดประสบกับภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง
มรสุมอีกชนิดหนึ่งคือ มรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ลมนี้จะพัดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่ ลม
นี้จะพัดอยู่ในช่วงฤดูฝนทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ในเขตร้อนและ
แห้งแล้ง มี 3 ฤดูได้แก่

- ฤดูร้อน ร้อนตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน พฤษภาคม
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ตุลาคม
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์
- อุณหภูมิเฉลี่ย ตลอดทั้งปีสูงสุด 35.33 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุด

18.15 องศาเซลเซียส

- ปริมาณนาฝน วัดได้ตลอดปี รวม 957.5 มิลลิเมตร มีฝนตกหนักที่สุดใน
เดือนกันยายน วัดได้รวม 196.8 มิลลิเมตร มีฝนตกรวม 103 วัน

2.7.9 ด้านแหล่งน้ำ

จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำชีและมูล มีพื้นที่รับน้ำฝนทั้งสิ้น 8,299.46 ตาราง
กิโลเมตร หรือประมาณ 5,187,156 ไร่ มีแม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำชี แม่น้ำยัง แม่น้ำมูล ลำน้ำเสียว
ลำน้ำพลับพลา ลำน้ำเตา

2.7.10 ด้านพื้นที่ป่า

จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่า จำนวน 316,486.63 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.10
ของพื้นที่ ทั้งหมด 5,187,156 ไร่

2.7.11 ด้านการปกครอง

จังหวัดร้อยเอ็ด มีแบ่งการเขตปกครองออกเป็น 20 อำเภอ 193 ตำบล 2,447
หมู่บ้าน (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานการแบ่งเขตพื้นที่การปกครอง เป็นรายอำเภอของจังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอ	เขตการปกครอง				
	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	องค์การ บริหาร ส่วนตำบล	ตำบล	หมู่บ้าน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด	1	3	11	14	201
อำเภอเกษตรวิสัย	-	3	12	13	175

อำเภอ	เขตการปกครอง				
	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	องค์การบริหารส่วนตำบล	ตำบล	หมู่บ้าน
อำเภอบุพผรัตน์	-	3	6	9	101
อำเภอจตุรพักตรพิมาน	-	7	6	12	150
อำเภอรวัชบุรี	-	5	8	12	147
อำเภอพนมไพร	-	2	12	13	160
อำเภอโพนทอง	-	6	9	14	196
อำเภอโพธิ์ชัย	-	4	6	9	112
อำเภอหนองพอก	-	2	8	9	120
อำเภอเสลภูมิ	-	10	7	18	235
อำเภอสว่างภูมิ	-	6	10	15	199
อำเภอเมืองสรวง	-	4	-	5	49
อำเภอโพนทราย	-	2	3	5	57
อำเภออาจสามารถ	-	2	9	10	139
อำเภอเมยวดี	-	4	-	4	43
อำเภอศรีสมเด็จ	-	3	5	8	82
อำเภอจังหาร	-	4	4	8	110
อำเภอเชียงขวัญ	-	1	5	6	66
อำเภอหนองฮี	-	1	3	4	54
อำเภอทุ่งเขาหลวง	-	-	5	5	51
รวม	1	72	129	193	2,447

โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 4 รูปแบบ รวม 203 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 72 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 129 แห่ง

2.7.12 ด้านประชากร

จังหวัดร้อยเอ็ด มีประชากรทั้งหมด จำนวนประมาณ 1,305,211 คน โดยจากการสำรวจปรากฏว่า มีการจำแนกประชากรตามกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

1) ลาวอีสาน เป็นกลุ่มพื้นเมืองดั้งเดิม มีอยู่ทั่วไปในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด และเป็นกลุ่มที่มีประชากรมากที่สุดในจังหวัด

2) ภูไท เป็นกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอมะนัง หนองพอก ซึ่งติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ ยโสธร และมุกดาหาร

(3) ไทเขมร เป็นคนที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด แต่มีบรรพบุรุษที่มีเชื้อสาย เป็นชาวเขมรอยู่ในพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ เกษตรวิสัย โพนทราย และธวัชบุรี

(4) กูย เป็นคนที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีที่มิเชื้อสาย เป็นชาวส่วย หรือกูย อยู่บริเวณอำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอโพนทราย ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอาศัยในจังหวัดร้อยเอ็ดภายหลังที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มไทย-จีน กลุ่มไทย-ญวน และกลุ่มไทย-แขก (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564; สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด, 2563)

2.7.13 ด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี

ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดนับถือศาสนาพุทธ มีวัดเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาในเกือบทุกชุมชน วัดบึงพระลานชัยเป็นพระอารามหลวงตั้งอยู่ในตัวเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด ในชุมชนจะมีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมถือปฏิบัติอย่างจริงจัง มีประเพณีต่างๆตลอดปีที่สำคัญเรียกว่า “ฮีตสิบสอง ครองสิบสี่” ที่สำคัญ คือ ประเพณีงานบุญผะเหวด งานประเพณีบุญข้าวจี งานประเพณีบุญคูณลาน งานประเพณีบุญบั้งไฟ งานประเพณีกวนข้าวทิพย์ งานประเพณีสมมน้ำคั้นเพ็งเส็งประทีป งานประเพณีทอดกฐิน 101 วัด เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินงานดังนี้

- 3.1 วัสดุและอุปกรณ์
- 3.2 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย
- 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วัสดุและอุปกรณ์

3.1.1 เครื่องมือสำหรับการวิจัย

- 1) แบบสอบถามองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านในการใช้ประโยชน์พืช
- 2) ปากกา เทปลบผิด
- 3) ดินสอ ยางลบ
- 4) เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องบันทึกวิดีโอ

3.1.2 วัสดุและอุปกรณ์สำหรับการออกสำรวจและเก็บตัวอย่างพรรณไม้

- 1) กรรไกรตัดกิ่งไม้
- 2) ยางรัด ถุงพลาสติกขนาดต่าง ๆ สำหรับใส่ตัวอย่างพันธุ์ไม้
- 3) มีด เลื่อย และจอบ
- 4) ป้ายกระดาษพร้อมเชือกผูก เพื่อระบุหมายเลขพันธุ์ไม้ วัน เดือน ปี ที่เก็บ
- 5) สารละลายเอธิลแอลกอฮอล์ (Ethyl alcohol) 70%
- 6) กล้องถ่ายรูป
- 7) ระบบระบุตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) รุ่น receiver Garmin 60 CSX

3.1.3 วัสดุและอุปกรณ์ในการทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง และเก็บตัวอย่างพรรณไม้ดอง

- 1) แผงอัดพรรณไม้ และเชือก
- 2) กระดาษลูกฟูก และกระดาษหนังสือพิมพ์
- 3) กระดาษแข็งสีขาว ขนาด 30 x 45 ซม.
- 4) กระดาษปกแข็งสีขาว ขนาด 30 x 45 ซม.
- 5) แผ่นป้ายหมายเลขตัวอย่างพรรณไม้

- 6) กระดาษบันทึก และสมุดบันทึกข้อมูลพรรณไม้
- 7) ดินสอ ปากกา ไม้บรรทัด
- 8) กาว เข็ม และด้าย
- 9) ขวดขนาดต่าง เพื่อใช้สำหรับดักตัวอย่างพรรณไม้
- 10) ตู้อบลมร้อน (Hot air oven)
- 11) สารละลายเอทิลแอลกอฮอล์ (Ethyl alcohol) 70%

3.1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาและตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ของพืช

- 1) กล้องสเตอริโอ (Stereo microscope) ยี่ห้อ Zeiss รุ่น Stemi 2000-C
- 2) จานแก้ว (Petri dish)
- 3) เข็มเย็บ ปากคีบ ใบมีดโกน
- 4) เอกสารทางอนุกรมวิธานพืช เช่น หนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย

(Flora of Thailand) หนังสือสารานุกรมพืชในประเทศไทย หนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ หนังสืออนุกรมวิธานพืช ฉบับราชบัณฑิตสถาน เป็นต้น

3.2 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

3.2.1 สรุปรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

- 1) รวบรวม ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาในพื้นที่ที่กำหนด
- 2) รวบรวมข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ประวัติความเป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ รวมถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา เช่น พื้นที่ อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศ

3.2.2 กำหนดพื้นที่วิจัย และระยะเวลาการเก็บข้อมูล

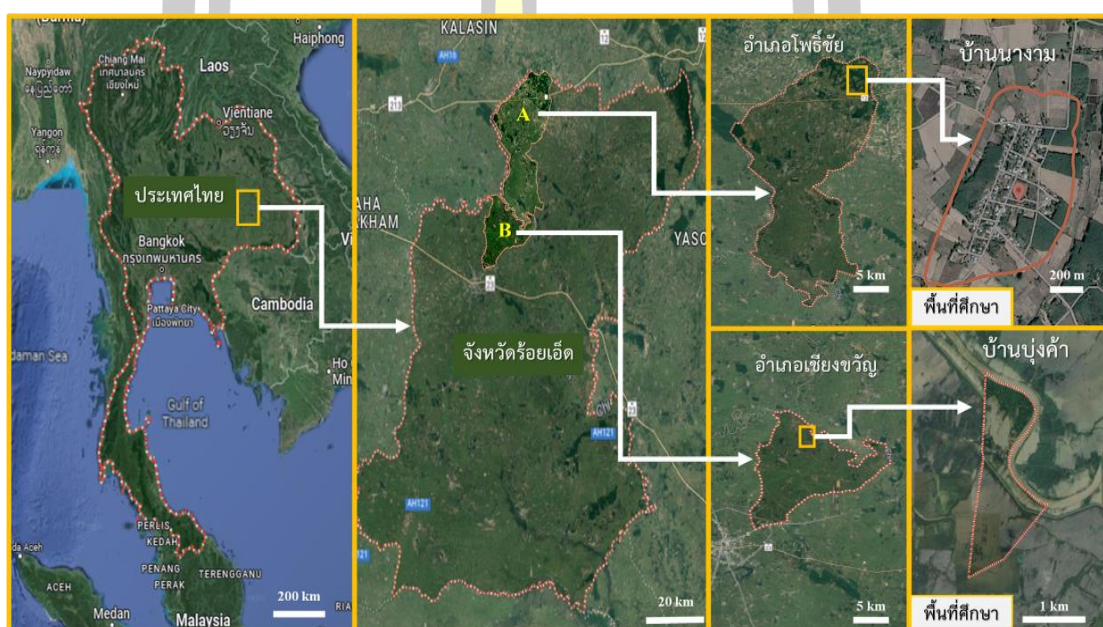
- 1) กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

พื้นที่ศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ประกอบด้วย 2 พื้นที่ ดังนี้

- บ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลพ่อง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 60 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 392 คน ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ 20 ขึ้นไป 252 คน

- บ้านบุงคำ หมู่ที่ 3 ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 57 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 283 คน ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ 20
ขึ้นไป 218 คน

โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 หมู่บ้าน (จากประชากรกลุ่มเป้าหมาย
ร้อยละ 10) คิดเป็นจำนวน 57 ราย ซึ่งช่วงระยะเวลาในการลงพื้นที่สำรวจและเก็บตัวอย่างพืชอยู่
ในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2565 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 5

ภาพประกอบที่ 5 แผนที่หมู่บ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลพุง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
และบ้านบุงคำ หมู่ที่ 3 ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

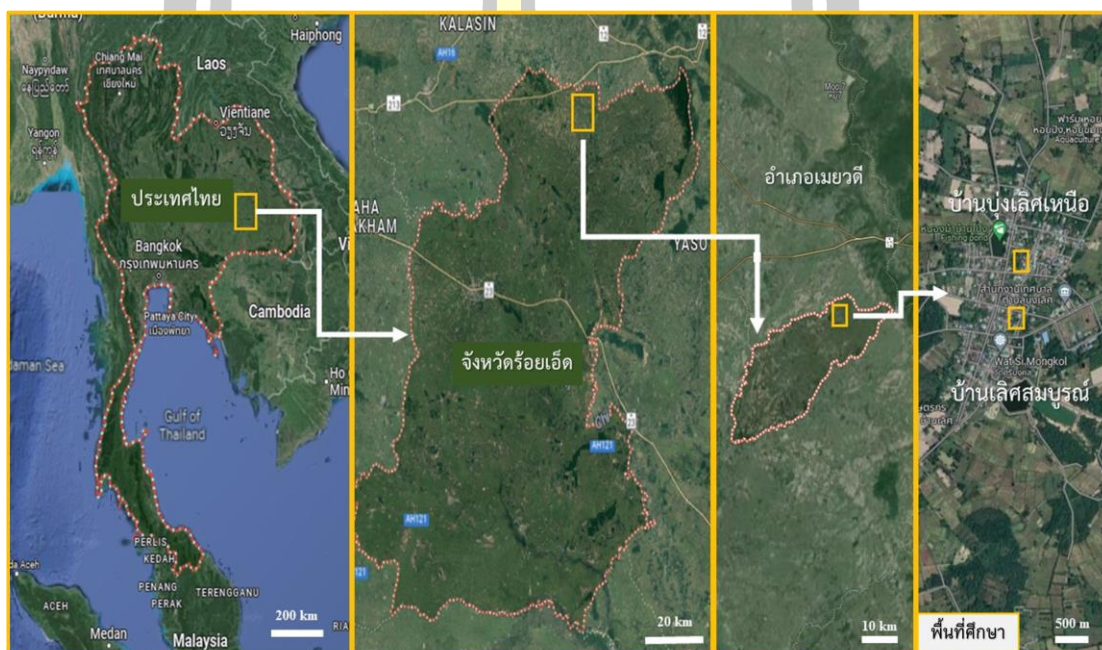
2) กลุ่มชาติพันธุ์ไท

พื้นที่ศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท
ประกอบด้วย 2 พื้นที่ ดังนี้

- บ้านบุงเลิศเหนือ หมู่ที่ 7 ตำบลบุงเลิศ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 140 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 440 คน ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ
20 ขึ้นไป 405 คน

- บ้านเลิศสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบึงเลิศ อำเภอมะยงต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 126 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 395 คน ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ 20
ขึ้นไป 374 คน

โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 หมู่บ้าน (จากประชากรกลุ่มเป้าหมาย
ร้อยละ 10) คิดเป็นจำนวน 78 ราย ซึ่งช่วงระยะเวลาในการลงพื้นที่สำรวจและเก็บตัวอย่างพืชอยู่
ในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2565 - มกราคม 2566 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 6

ภาพประกอบที่ 6 แผนที่หมู่บ้านบึงเลิศเหนือ หมู่ที่ 7 ตำบลบึงเลิศ อำเภอมะยงต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
และบ้านเลิศสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบึงเลิศ อำเภอมะยงต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

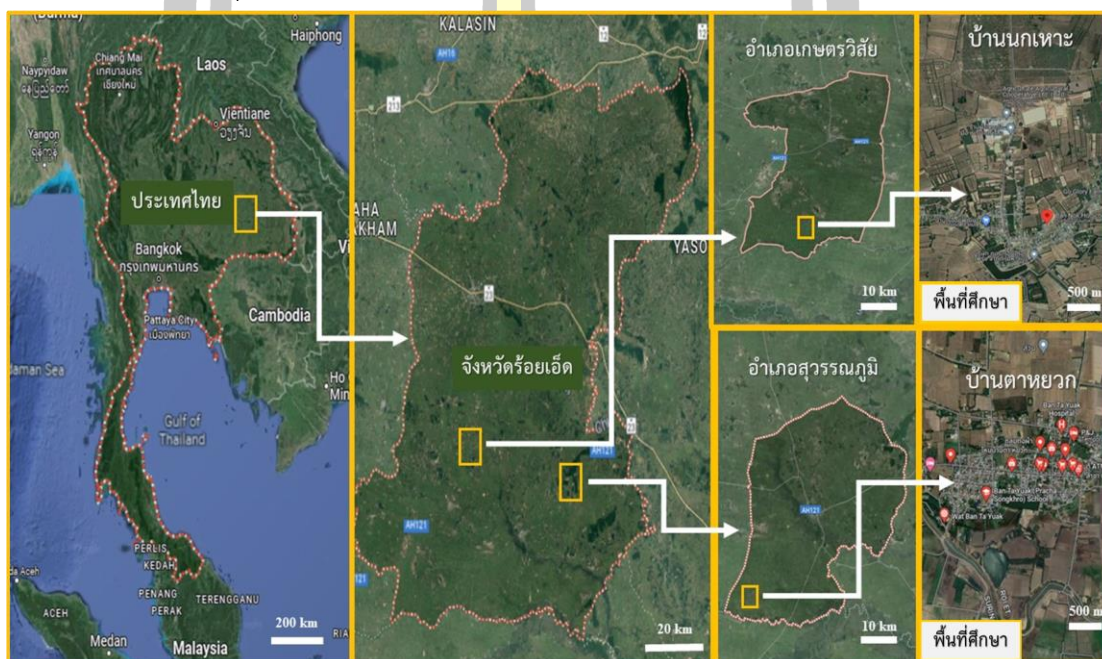
3) กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

พื้นที่ศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท
เขมร ประกอบด้วย 2 พื้นที่ ดังนี้

- บ้านนกเหาะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงศรีใหญ่ อำเภอกะษัตริย์ จังหวัด
ร้อยเอ็ด จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 202 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 545 คน ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มี
อายุ 20 ขึ้นไป 405 คน

- บ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 125 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 382 คน ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ
20 ขึ้นไป 325 คน

โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 หมู่บ้าน (จากประชากรกลุ่มเป้าหมาย
ร้อยละ 10) คิดเป็นจำนวน 73 ราย ซึ่งช่วงระยะเวลาในการลงพื้นที่สำรวจและเก็บตัวอย่างพืชอยู่
ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2566 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 7

ภาพประกอบที่ 7 แผนที่หมู่บ้านนงเหาะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงศรีใหญ่ อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
และบ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

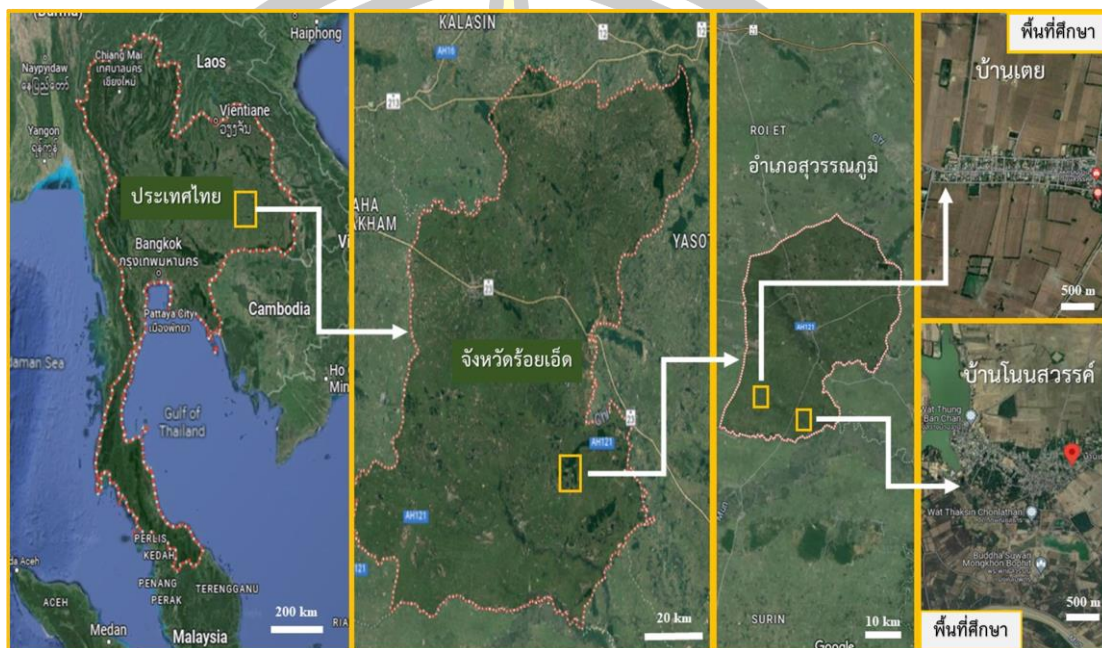
4) กลุ่มชาติพันธุ์ญ

พื้นที่ศึกษาความหลากหลายและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญ
ประกอบด้วย 2 พื้นที่ ดังนี้

- บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัด
ร้อยเอ็ด จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 187 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 432 คน ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่
มีอายุ 20 ขึ้นไป จำนวน 398 คน

- บ้านเตย หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุลาร อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 103 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 375 คน ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ
20 ขึ้นไป 242 คน

โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 หมู่บ้าน (จากประชากรกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 10) คิดเป็นจำนวน 64 ราย ซึ่งช่วงระยะเวลาในการลงพื้นที่สำรวจและเก็บตัวอย่างพืชอยู่ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2566 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 8

ภาพประกอบที่ 8 แผนที่บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และบ้านเตย หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุลาร้องไห้ อำเภอสวรรภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5) สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวนร้อยละ 10 ต่อประชากรในพื้นที่วิจัยที่มีช่วงอายุ ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป รูปแบบการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) และแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อทำการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชแต่ละชนิดของคนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

6) เก็บรวบรวมตัวอย่างพันธุ์พืชที่กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด มีการใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตประจำวัน โดยเดินสำรวจร่วมกับคนในพื้นที่ รวมทั้งบันทึกข้อมูลรายละเอียด เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืช เช่น ชื่อพืชในภาษาท้องถิ่น ลักษณะการใช้ประโยชน์ ส่วนของพืชที่ใช้โดยเก็บตัวอย่างพรรณไม้ 3 ชิ้น ในแต่ละชิ้นประกอบไปด้วย ลำต้นหรือกิ่ง ใบ ดอก และผล เป็นต้น เพื่อทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง และพรรณไม้ดอง และขั้นตอนวิธีการเตรียมพืชเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเก็บข้อมูลทั้งหมด 12 ด้าน ประกอบด้วย

- ด้านอาหารและเครื่องเทศ
- ด้านเครื่องดื่ม
- สมุนไพรและยารักษาโรค
- ด้านพืชมีพิษให้โทษ

- ด้านสีย้อม
- ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ
- ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ
- ด้านเชื้อเพลิง
- ด้านเครื่องสำอางและเครื่องหอม
- ด้านวัสดุ เครื่องมือ และที่อยู่อาศัย
- ด้านไม้ประดับ
- ด้านพืชเศรษฐกิจ

7) ระยะเวลาในการออกสำรวจและเก็บตัวอย่างพืชของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน กลุ่มชาติพันธุ์ภูไท กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์กัญ โดยการออกสำรวจและเก็บตัวอย่างพืชเดือนละ 4 ครั้ง ระยะเวลา 1 ปี

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลพันธุ์พืชในห้วงปฏิบัติการ

1) ศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาของพันธุ์พืชที่เก็บตัวอย่างมาอย่างละเอียด เพื่อใช้ในการตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชแต่ละชนิดจากเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย (Flora of Thailand) หนังสือสารานุกรมพืชในประเทศไทย หนังสืออนุกรมวิธานพืชฉบับราชบัณฑิตสถาน รวมทั้ง ตรวจหาชื่อพ้อง และชื่อพื้นเมือง โดยอ้างอิงจากหนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย (เต็ม สมิตินันท์, 2544)

2) จัดทำคำบรรยายลักษณะพันธุ์พืชแต่ละชนิดโดยสังเขป รวมทั้งลักษณะนิเวศวิทยาการกระจายพันธุ์ และการใช้ประโยชน์จากพืชแต่ละชนิด เช่น การใช้เป็นอาหาร สมุนไพร การทำเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน หรือใช้ในทางพิธีกรรมและความเชื่อรวมทั้งแนวความคิดความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดที่มีต่อพืช

3.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน

ในวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์พืชที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล นำมารวบรวมลงในโปรแกรม Microsoft Excel version 365 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้โปรแกรม Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) version 29 สำหรับ Windows 11

3.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นฐาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านพฤกษศาสตร์พื้นฐาน จะมีการใช้ดัชนีที่ได้จากข้อมูลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานที่คำนวณแล้ว นำมาวิเคราะห์ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ที่มีการนำใช้ประโยชน์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ดังต่อไปนี้

1) ค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (Use Value (UV)) เป็นดัชนีเชิงปริมาณแสดงถึงความสำคัญของพืชชนิดนั้นในท้องถิ่นนั้น ๆ (Trotter and Logan, 1986) ถูกคิดค้นโดย Prance *et al.*, (1987) และภายหลังได้ถูกปรับปรุงโดย Phillips *et al.*, (1994) โดยมีสูตรดังนี้

$$UV = \frac{\sum U_i}{N}$$

U_i คือ จำนวนรายงานการใช้ประโยชน์ของพืชแต่ละชนิด

N คือ จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด

หาก UV มีค่าสูง แสดงว่าพืชชนิดนั้นมีการนำมาใช้ประโยชน์มาก หรือมีความสำคัญต่อชุมชนมาก และถ้า UV มีค่าต่ำ หรือมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่าพืชชนิดนั้นมีการนำมาใช้ประโยชน์น้อย หรือมีความสำคัญต่อชุมชนน้อย (Trotter and Logan, 1986; Reyes-García *et al.*, 2006)

2) ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (Cultural Importance Index (CI)) เป็นค่าดัชนีเชิงปริมาณที่คล้ายคลึงกับ UV คือ แสดงถึงความสำคัญของพืชชนิดนั้น ๆ ในท้องถิ่น แต่มีข้อแตกต่างที่ดีกว่า คือ CI จะแยกพิจารณารายงานการใช้ประโยชน์ออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามประเภทการใช้ประโยชน์ (use categories) จึงทำให้ทราบว่าพืชชนิดนั้นมีความสำคัญในประเภทการใช้ประโยชน์ด้านใด ซึ่งในขณะที่ UV จะทราบเพียงว่าพืชชนิดนั้นมีความสำคัญต่อท้องถิ่นนั้น ๆ โดยไม่ทราบประเภทการใช้ประโยชน์ที่สำคัญของพืชชนิดนั้น ๆ (Tardio and Pardo-Santayana, 2008) โดย CI มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$CI = \sum_{U=1}^{NC} \sum_{i=1}^N \frac{UR_{ui}}{N}$$

CI คือ ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช

UR คือ รายงานการใช้ประโยชน์ในกลุ่มการใช้ประโยชน์นั้น

I คือ จำนวนกลุ่มพืชที่แบ่งตามการใช้ประโยชน์

NC คือ จำนวนทั้งหมดที่มีการใช้ประโยชน์

N คือ จำนวนของผู้ให้ข้อมูล

3) ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (Informant Agreement Ration (IAR)) เป็นดัชนีที่ใช้วัดค่าการยอมรับระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากพืชสำหรับแต่ละกลุ่มอาการ ค่า IAR จะมีค่าอยู่ในช่วง 1 ถึง 0 หากค่า IAR มีค่าใกล้เคียงหรือเท่ากับ 1 แสดงว่าพืชสมุนไพรนั้น มีการยอมรับโดยผู้ให้ข้อมูลหลายคน ความสอดคล้องกันนี้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในระดับสูง และจัดเป็นแนวทางที่ดีของการใช้พืชสมุนไพรดังกล่าว (Heinrich *et al.*, 1998) นอกจากค่า IAR จะแสดงถึงความสอดคล้องขององค์ความรู้ของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้พืชสมุนไพรที่มีการใช้ที่มีความจำเพาะ (สุขุมภรณ์ แก้วแสงใส, 2560) โดยการคำนวณค่า IAR (Trotter and Logan, 1986; Heinrich *et al.*, 1998) มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$IAR = \frac{(Nur - Nt)}{Nur - 1}$$

Nur คือ จำนวนรายงานการใช้ที่จำเพาะของชนิดพืชในแต่ละกลุ่มอาการของโรคที่ได้จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด

Nt คือ จำนวนชนิดพืชที่มีการใช้ในแต่ละกลุ่มอาการของโรค

4) ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (Fidelity Level (%FL)) เป็นดัชนีที่นำมาวิเคราะห์ว่าพืชชนิดไหนที่น่าสนใจที่สุดในการนำมารักษาโรคในแต่ละกลุ่มอาการ เนื่องจากในแต่ละกลุ่มอาการของโรคอาจมีการนำพืชหลายชนิดมาใช้รักษา มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\%FL = \frac{Np}{N} \times 100$$

Np คือ จำนวนรายงานการใช้ประโยชน์ของพืชชนิดนั้นต่อกลุ่มอาการนั้น ๆ

N คือ จำนวนรายงานการใช้ประโยชน์ทั้งหมดของพืชชนิดนั้นในทุกกลุ่มอาการ

%FL คือ จำนวนรายงานที่มีค่าสูง แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้ในทิศทางเดียวกันหรือผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีการใช้พืชรักษากลุ่มอาการโรคนั้นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% ในขณะที่ %FL ของพืชมีค่าต่ำ แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้หลายวัตถุประสงค์หรือหลายกลุ่มอาการ (Friedman *et al.*, 1986)

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งกลุ่มอาการของโรคออกเป็น 13 กลุ่มอาการ (สำนักยา
กลุ่มงานพัฒนาระบบ งานระบบยาแห่งชาติและสารสนเทศ, 2555) ดังนี้

- 1) กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต
- 2) กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร
- 3) กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ
- 4) กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์รีเวชวิทยา
- 5) กลุ่มอาการไข้
- 6) กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ
- 7) กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก
- 8) กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง
- 9) กลุ่มอาการในช่องปาก
- 10) กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง
- 11) กลุ่มโรคมะเร็ง
- 12) กลุ่มบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย
- 13) กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา

5) ค่าดัชนีความคล้ายคลึง (Jaccard's Similarity Index (JI%)) เป็นการวิเคราะห์
เชิงปริมาณที่ใช้ในการพิจารณาความคล้ายคลึงกันของการกระจายพันธุ์ของพืชแต่ละชนิด หรือในบาง
กรณีใช้ในการพิจารณาหาความคล้ายคลึงในด้านการใช้ประโยชน์พืช หรือใช้ในการวิเคราะห์หาร้อยละ
ของความคล้ายคลึงกันในแต่ละพื้นที่ได้ (Jaccard, 1902; Kayani *et al.*, 2015) มีสูตรการคำนวณ
ดังนี้

$$JI = C \times \frac{100}{A + B - C}$$

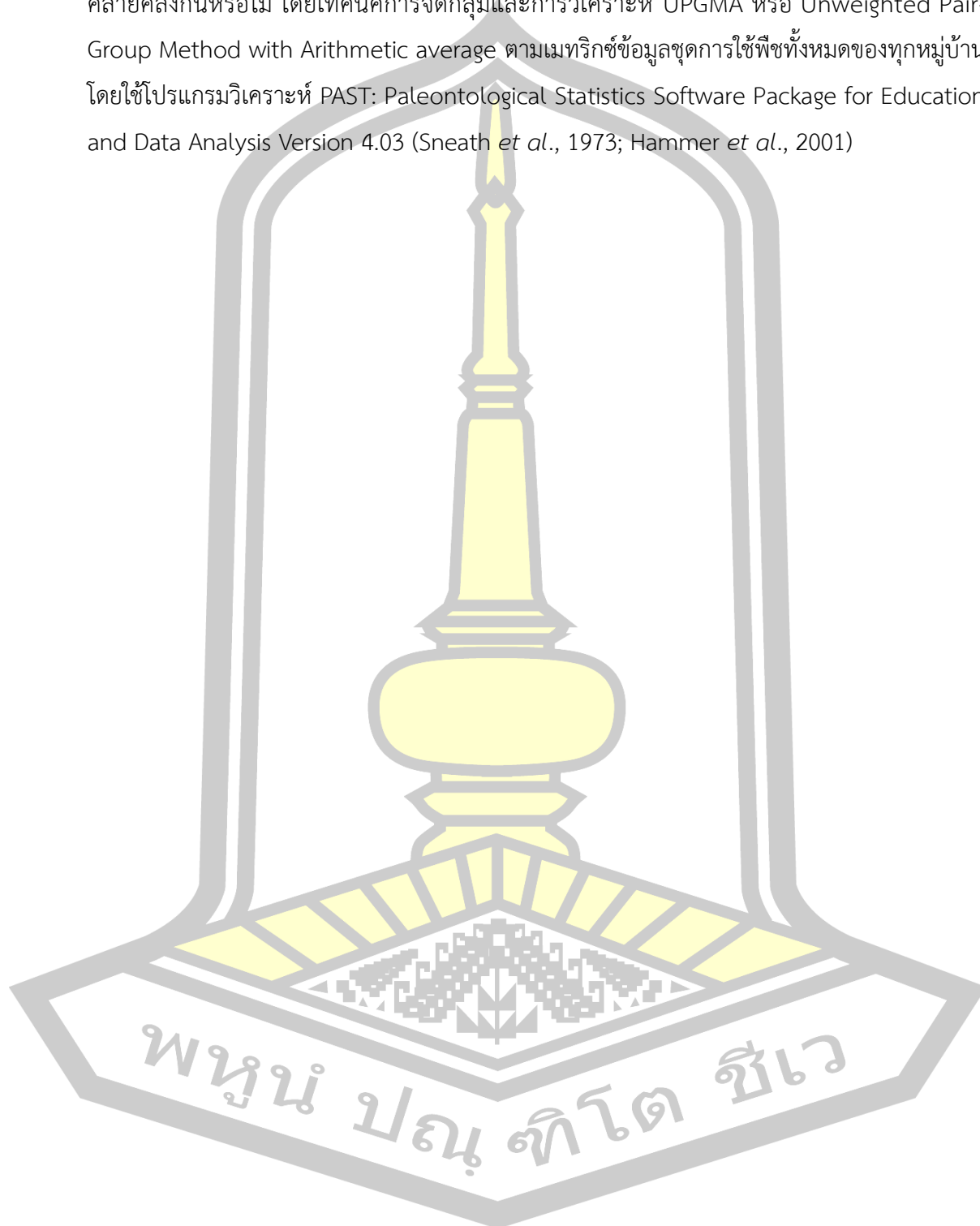
A คือ จำนวนชนิดพืชที่พบเฉพาะในพื้นที่ A

B คือ จำนวนชนิดพืชที่พบเฉพาะในพื้นที่ B

C คือ จำนวนชนิดพืชที่พบทั้งในพื้นที่ A และ B

6) การจัดกลุ่มด้วยเทคนิค Cluster Analysis โดยนำดัชนีความคล้ายคลึงกันของ
Jaccard (1902) มาเปรียบเทียบสัดส่วนของชนิดพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ใน
พื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด และตรวจสอบว่าพืชที่ชาวบ้านในพื้นที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ทั้งหมดว่ามีความ

คล้ายคลึงกันหรือไม่ โดยเทคนิคการจัดกลุ่มและการวิเคราะห์ UPGMA หรือ Unweighted Pair-Group Method with Arithmetic average ตามเมทริกซ์ข้อมูลชุดการใช้พืชทั้งหมดของทุกหมู่บ้าน โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ PAST: Paleontological Statistics Software Package for Education and Data Analysis Version 4.03 (Sneath *et al.*, 1973; Hammer *et al.*, 2001)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดจากการลงพื้นที่สำรวจ และเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืช โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2562 ถึงเดือนพฤษภาคม 2566 ซึ่งผู้วิจัยได้ผลการวิจัย ดังนี้

- 4.1 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน
- 4.2 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท
- 4.3 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร
- 4.4 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ
- 4.5 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ที่มี

การนำพืชมาใช้ประโยชน์

4.1 การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

4.1.1 ความหลากหลายของพืช

จากการศึกษาความหลากหลายของพืชของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานในหมู่บ้านนางาม ตำบลคำพอง อำเภอกุฉินารายณ์ มีประชากรทั้งหมด 392 คน กลุ่มที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 352 คน และหมู่บ้านบึงคำ ตำบลพระธาตุ อำเภอนาคู จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรทั้งหมด 283 คน กลุ่มที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 218 คน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 57 คน พบพืชทั้งหมดจำนวน 90 วงศ์ 248 สกุล 322 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 35 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวนวงศ์ละ 15 ชนิด และอันดับสามคือวงศ์หญ้า (Poaceae) จำนวน 14 ชนิด (ตารางที่ 5)

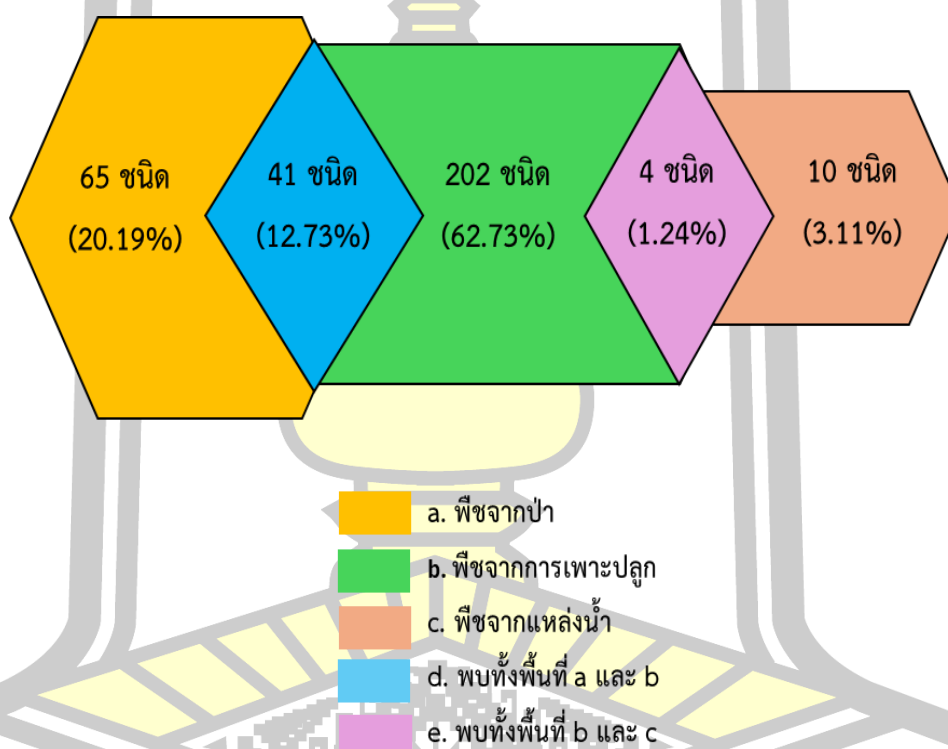
ตารางที่ 5 จำนวนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

วงศ์	จำนวนชนิด	ร้อยละ
Fabaceae	35	10.87
Araceae, Zingiberaceae	15	4.66
Poaceae	14	4.35

วงศ์	จำนวนชนิด	ร้อยละ
Cucurbitaceae	12	3.73
Euphorbiaceae, Solanaceae	10	3.11
Apocynaceae, Asteraceae	9	2.80
Arecaceae, Dipterocarpaceae	8	2.48
Lamiaceae	7	2.17
Apiaceae, Moraceae, Phyllanthaceae, Rubiaceae, Sapindaceae	6	1.86
Asparagaceae, Malvaceae, Myrtaceae, Piperaceae, Rutaceae	5	1.55
Acanthaceae, Anacardiaceae, Annonaceae, Bignoniaceae, Combretaceae, Dioscoreaceae, Ebenaceae	4	1.24
Alismataceae, Amaranthaceae, Amaryllidaceae, Brassicaceae, Lythraceae, Musaceae	3	0.93
Bromeliaceae, Cactaceae, Cleomaceae, Convolvulaceae, Costaceae, Cyperaceae, Hypericaceae, Lecythidaceae, Meliaceae, Menispermaceae, Nyctaginaceae, Oxalidaceae, Passifloraceae, Rhamnaceae, Sapotaceae	2	0.62
Asphodelaceae, Basellaceae, Boraginaceae, Cannabaceae, Cannaceae, Capparaceae, Caricaceae, Celastraceae, Chrysobalanaceae, Clusiaceae, Colchicaceae, Commelinaceae, Crassulaceae, Elaeocarpaceae, Irvingiaceae, Loganiaceae, Marsileaceae, Melastomataceae, Molluginaceae, Moringaceae, Muntingiaceae, Nelumbonaceae, Nymphaeaceae, Oleaceae, Opiliaceae, Orchidaceae, Pandanaceae, Pedaliaceae, Plantaginaceae, Polygonaceae, Pontederiaceae, Portulacaceae, Primulaceae, Rhizophoraceae, Rosaceae, Saururaceae, Stemonaceae, Verbenaceae, Vitaceae, Zygnermataceae	1	0.31

4.1.2 การกระจายพันธุ์พืช

ความหลากหลายของแหล่งการกระจายพันธุ์พืชในพื้นที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พืชจากป่า พืชการเพาะปลูก และพืชจากแหล่งน้ำ จากผลการศึกษาพบพืชปลูกทั้งหมด จำนวน 243 ชนิด พืชป่า จำนวน 106 ชนิด และพืชน้ำ จำนวน 14 ชนิด โดยพบเฉพาะพืชการเพาะปลูก จำนวน 202 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 62.73 พืชจากป่า จำนวน 65 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 20.19 และพืชจากแหล่งน้ำ จำนวน 10 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.11 ทั้งนี้ยังพบพืชป่าที่นำมาเพาะปลูก จำนวน 41 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 12.73 และพืชน้ำนำมาเพาะปลูก จำนวน 4 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.24 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 9

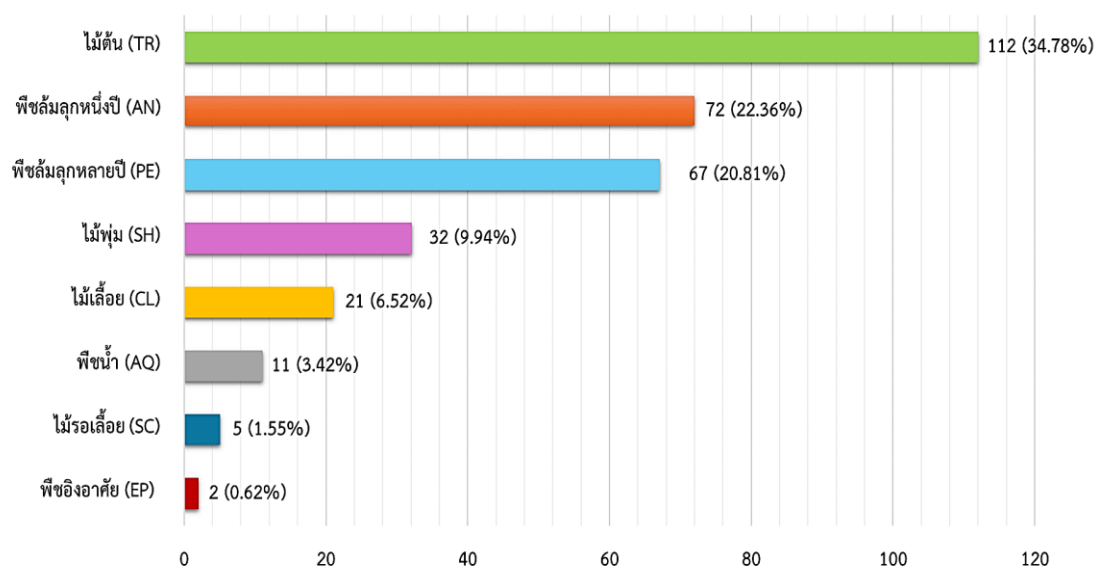

ภาพประกอบที่ 9 การจำแนกชนิดพืชตามแหล่งการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

4.1.3 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัย

ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชแบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ ได้แก่ พืชล้มลุกหนึ่งปี พืชล้มลุกหลายปี ไม้พุ่ม ไม้ต้น ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย พืชน้ำ และพืชอิงอาศัย โดยพบว่าไม้ต้นมีจำนวนชนิดที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 112 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 34.78 รองลงมาเป็นพืชล้มลุก

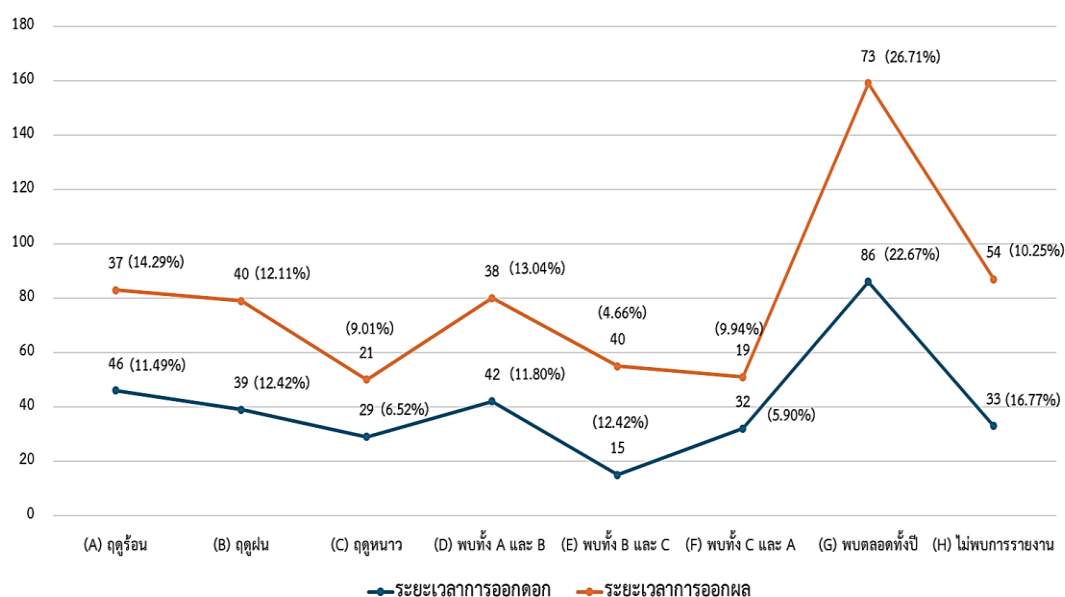
หนึ่งปี จำนวน 72 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 22.36 และพืชล้มลุกหลายปี 67 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 20.81 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 10

ภาพประกอบที่ 10 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

4.1.4 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผล

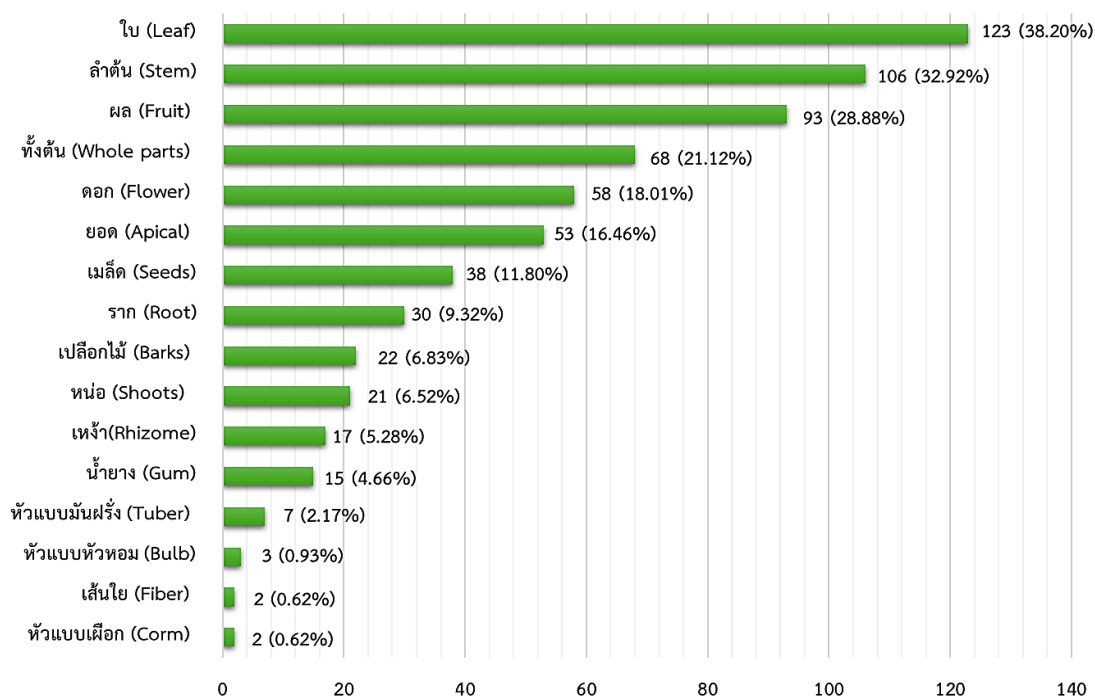
ช่วงระยะเวลาการออกดอกและออกผลแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และ ฤดูหนาว ช่วงฤดูร้อนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม พืชจะออกดอกจำนวน 46 ชนิด (ร้อยละ 14.29) และออกผลจำนวน 37 ชนิด (ร้อยละ 11.49) ช่วงฤดูฝนตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกันยายน พืชจะออกดอกจำนวน 39 ชนิด (ร้อยละ 12.11) และออกผลจำนวน 40 ชนิด (ร้อยละ 12.42) ในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม พืชจะออกดอกจำนวน 29 ชนิด (ร้อยละ 9.01) และออกผลจำนวน 21 ชนิด (ร้อยละ 6.52) นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน พืชออกดอกจำนวน 42 ชนิด (ร้อยละ 13.04) ออกผลจำนวน 38 ชนิด (ร้อยละ 11.80) ช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว พบพืชที่ออกดอกจำนวน 15 ชนิด (ร้อยละ 4.66) ออกผลจำนวน 40 ชนิด (ร้อยละ 12.42) ขณะที่ในช่วงฤดูหนาวและฤดูร้อน พบพืชออกดอกจำนวน 32 ชนิด (ร้อยละ 9.94) ออกผลจำนวน 19 ชนิด (ร้อยละ 5.90) ในส่วนพืชที่สามารถออกดอกออกผลตลอดทั้งปี พบว่าพืชมีการออกดอก จำนวน 86 ชนิด (ร้อยละ 26.71) และออกผล จำนวน 73 ชนิด (ร้อยละ 22.67) ขณะที่ไม่พบการรายงานการออกดอก จำนวน 33 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 10.25 ไม่พบการรายงานการออกผล จำนวน 54 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 22.67 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 11

ภาพประกอบที่ 11 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลของชนิดพืชนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

4.1.4 ส่วนของพืช

ส่วนของพืชที่มีแบ่งออกเป็น 16 ส่วน ประกอบด้วย ราก เหง้า หัวแบบมันฝรั่ง หัวแบบหัวหอม หัวแบบเผือก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ หน่อ ยอด ดอก ผล เมล็ด น้ำยาง เส้นใย และทั้งต้น โดยพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานมีการนำไปมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 123 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 38.20 รองลงมาเป็นลำต้น จำนวน 106 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 32.92 และผล จำนวน 93 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 28.88 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีการนำส่วนของพืชมาใช้มากที่สุด จำนวน 8 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด ดอก ผล และเมล็ด รองลงมาคือ ขนุน (*Artocarpus heterophyllus* Lam.) นำส่วนของพืชมาใช้จำนวน 7 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น ใบ ยอด ผล เมล็ด และ น้ำยาง และรองลงมาคือ ปืบ (*Millingtonia hortensis* L.f.) นำส่วนของพืชมาใช้จำนวน 6 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด และดอก ดังแสดงในตารางที่ 12

ภาพประกอบที่ 12 ส่วนของพืชที่การนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

ตารางที่ 6 ความหลากหลายชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานในพื้นที่หมู่บ้านงาม ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย และหมู่บ้านบุงคำ ตำบลพระราชดำ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				นอกเขต เขตชลประทาน	เขตชลประทาน	นอกเขต เขตชลประทาน		
Acanthaceae	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	ฟ้าทะลายโจร	1-12	1-12	AN	d	TN-RL001
	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	เสลดพังพอนตัวผู้	เสลดพังพอนตัวผู้	9-10	10-12	PE	d	TN-RL002
	<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm.f.) Lindau	เสลดพังพอนตัวเมีย	เสลดพังพอนตัวเมีย	9-10	10-12	PE	d	TN-RL003
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	รางจืด	1-2	3-4	CL	d	TN-RL004
Alismataceae	<i>Butomopsis latifolia</i> (D.Don) Kunth	ผักขายน้อย	ผักขายน้อย	6-8	8-10	AQ	c	TN-RL005
	<i>Limnocharis flava</i> (L.) Buchenau	ก้านจอก	ผักพาย	9-11	11-12	AQ	c	TN-RL006
	<i>Ottelia alismoides</i> (L.) Pers.	ผักโหมเหบ	ผักโหมเหบ	6-8	8-10	AQ	c	TN-RL007

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลผลิต/ประโยชน์/การใช้	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลผลิต/ประโยชน์/การใช้	ผลผลิต/ประโยชน์/การใช้			
Amaranthaceae	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักติ่ม	ผักติ่ม	11-1	1-3	AN	d	TN-RL008
	<i>Celosia argentea</i> L.	หงอนไก่	หงอนไก่	1-12	1-12	AN	b	TN-RL009
	<i>Gomphrena globosa</i> L.	สามปี	สามปี	1-12	1-12	AN	b	TN-RL010
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	หอมแดง	11-12	1-2	AN	b	TN-RL011
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	กระเทียม	11-12	1-2	AN	b	TN-RL012
Amaryllidaceae	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	ผักแป้น	11-12	1-2	AN	b	TN-RL013
Anacardiaceae	<i>Mangifera indica</i> L.	หมากม่วงแก้ว	หมากม่วงแก้ว	11-12	1-2	TR	b	TN-RL014
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	หมากม่วงป่า	หมากม่วงป่า	11-12	1-2	TR	a	TN-RL015
	<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตุ้มมาเล	ตุ้มมาเล	1-12	11-2	TR	b	TN-RL016
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	หมากกอก	4-6	7-9	TR	d	TN-RL017
							FU	
Annonaceae	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	หมากเขียว	3-5	6-9	TR	b	TN-RL018
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	ผีเสื้อ	3-6	6-7	CL	a	TN-RL019

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลต่อประโยชน์และคุณค่า		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ฤดูหนาว	ฤดูร้อน	ผลต่อประโยชน์และคุณค่า	ผลต่อประโยชน์และคุณค่า		
Apiaceae	<i>Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders	ลำต้น	ลำต้น	2-3	5-7	SC	d	FL,WP	TN-RL020
	<i>Polylthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	ดอ้งแล้ง	หมากดอ้งแล้ง	3-6	4-6	SH	a	FU	TN-RL021
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	ชีลาว	1-12	1-12	AN	b	RO,ST,LE, FL,WP	TN-RL022
	<i>Apium graveolens</i> L.	ชีนฉ่าย	ชีนฉ่าย	-	-	AN	b	RO,ST,LE, WP	TN-RL023
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	ใบบัวบก	ผักหนอก	6-10	10-12	AN	b	ST,LE,AP, FL	TN-RL024
	<i>Coriandrum sativum</i> L. <i>Eryngium aquaticum</i> var. <i>aquaticum</i>	ชีหอม ชีฝรั่ง	ชีหอม แค้วเดียว	1-12 1-12	1-12 1-12	AN AN	b b	ST,LE,WP ST,LE,FL	TN-RL025 TN-RL026

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	GM และอื่นๆ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล				
Apocynaceae	<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	แว่นแก้ว	แว่นแก้ว	1-12	1-12	AQ	b	ST, LE	TN-RL027
	<i>Adenium obesum</i> (Forssk.) Roem. & Schult.	ชวนชม	ชวนชม	1-12	1-12	SH	b	WP	TN-RL028
	<i>Allamanda cathartica</i> L.	บานบุรี	บานบุรี	1-12	1-12	SH	b	WP	TN-RL029
	<i>Calotropis gigantea</i> (L.) W.T.Aiton	ดอกกรัก	ดอกกรัก	1-12	1-7	SH	a	FL	TN-RL030
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาวมะนาวโห่	หมากม่วงหาว หมากนาวโห่	1-12	1-7	TR	b	FU	TN-RL031
	<i>Catharanthus roseus</i> (L.) G.Don	แพงพวย	แพงพวย	1-12	1-12	PE	b	WP	TN-RL032
	<i>Plumeria obtusa</i> L.	ลีลาวดี	ลิ้นทม	6-12	7-8	TR	b	WP	TN-RL033
	<i>Streptocaulon juvenas</i> (Lour.) Merr.	เครือประสมงค์	เครือสุตร	8-12	11-1	CL	a	ST	TN-RL034
	<i>Tabernaemontana divaricata</i>	พุทชาวัง	พุทชาวัง	1-12	1-12	SH	b	FL, WP	TN-RL035

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ดอกบาน	ผลสุก	ผลแก่		
Araceae	(L.) R.Br. ex Roem. & Schult. <i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้ม	ส้ม	3-7	6-8	CL	a	TN-RL036
	<i>Aglaonema modestum</i> Schott ex Engl.	แก้วกาญจนา	แก้วกาญจนา	1-12	1-12	PE	b	TN-RL037
	<i>Alocasia cucullata</i> (Lour.) G.Don	นางฉวก	นางฉวก	1-12	1-12	PE	b	TN-RL038
	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	บุก	บุก	3-5	5-7	PE	a	TN-RL039
	<i>Amorphophallus saraburensis</i> Gagnep.	บุก	บุก	A	-	PE	a	TN-RL040
	<i>Amorphophallus brevispatus</i> G	อีลอก	อีลอก	3-5	5-7	PE	a	TN-RL041

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล	เก็บเกี่ยว		
ชื่อวงศ์	agnep.	บอนสี	บอนสี	1-12	1-12	PE	b	TN-RL042
	<i>Caladium bicolor</i> (Aiton)							
	Vent.	เผือก	เผือก	5-6	6-8	PE	b	TN-RL043
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.)							
	Schott	สว่น้อยประแป้ง	สว่น้อยประแป้ง	5-6	6-8	PE	b	TN-RL044
	<i>Dieffenbachia seguine</i> (Jacq.)							
	Schott	พลูด่าง	พลูด่าง	-	-	CL	d	TN-RL045
	<i>Epipremnum aureum</i> (Linden & André) G.S.Bunting							
ชื่อวงศ์	<i>Homalomena rubescens</i> (Roxb.) Kunth	เสม้งจันทร์แดง	เสม้งจันทร์แดง	5-6	6-8	PE	b	TN-RL046
	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักหนาม	ผักหนาม	5-6	6-8	PE	e	TN-RL047
	<i>Leucocasia gigantea</i> (Blume) Schott	ทุ่น	ทุ่น	-	-	PE	d	TN-RL048

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ขนาด	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ดอก	ผล				
Asparagaceae	<i>Phoenix dactylifera</i> L.	อินทผลัม	อินทผลัม	3-5	5-8	TR	b	FU	TN-RL059
	<i>Chlorophytum laxum</i> R.Br.	เศรษฐีเรือนทอง	เศรษฐีเรือนทอง	-	-	PE	b	WP	TN-RL060
	<i>Dracaena braunii</i> Engl.	กวนอิม	กวนอิม	-	-	PE	b	LE	TN-RL061
	<i>Dracaena fragrans</i> (L.) Ker Gawl.	วาสนา	วาสนา	11-1	-	SH	b	WP	TN-RL062
	<i>Dracaena hyacinthoides</i> (L.) Mabb.	ลิ้นมังกร	ลิ้นมังกร	3-4	-	PE	b	WP	TN-RL063
	<i>Dracaena stuckyi</i> (God.-Leb.) Byng & Christenh.	งาช้าง	งาช้าง	-	-	PE	b	WP	TN-RL064
Asphodelaceae	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	ว่านหางจระเข้	11-02	-	PE	b	BA,LE,FL, FU, GU	TN-RL065
Asteraceae	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K.Jansen	ผักคราดหัวแหวน	ผักคราด	1-12	1-12	PE	d	RO,ST,LE, AP,FL	TN-RL066
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	หนาด	10-2	-	SH	b	RO,LE,FL,	TN-RL067

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ชนิดของดิน	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ฤดูร้อน	ฤดูฝน				
Basellaceae	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	สาบเสือ	11-1	11-1	AN	a	WP	TN-RL068
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ลืม	โตไม่รู้ลืม	1-12	1-12	AN	a	WP	TN-RL069
	<i>Helianthus annuus</i> L.	ทานตะวัน	ทานตะวัน	1-12	1-12	AN	b	SE,WP	TN-RL070
	<i>Lactuca sativa</i> L.	สลัด	สลัด	-	-	AN	b	LE	TN-RL071
	<i>Tagetes erecta</i> L.	ดาวเรือง	ดาวเรือง	1-12	1-12	AN	b	FL,WP	TN-RL072
	<i>Zinnia elegans</i> Jacq.	บานชื่น	บานชื่น	1-12	1-12	AN	b	WP	TN-RL073
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	ผักปิ้ง	1-12	1-12	CL	b	ST,LE,AP,SE	TN-RL074
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนนา	แคนนา	3-6	6-8	TR	d	BA,FL,SE	TN-RL075
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ป๊อบ	ป๊อบ	10-2	2-5	TR	d	RO,ST,BA,	TN-RL076

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	ลิ้นฟ้า	3-7	7-9	TR	b	LE,FL,FU
	<i>Tecoma stans</i> (L.) Juss. ex Kunth	ทองอุไร	ทองอุไร	3-7	8-10	TR	b	TN-RL077
Boraginaceae	<i>Heliotropium indicum</i> L.	หางช้าง	หางช้าง	11-1	-	AN	b	TN-RL079
Brassicaceae	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	ผักกาดเขียว	ผักกาดเขียว	-	-	AN	b	TN-RL080
	<i>Brassica oleracea</i> L.	กะหล่ำปลี	กะหล่ำปลี	-	-	AN	b	TN-RL081
	<i>Brassica rapa</i> L.	ผักกาดขาว	ผักกาดขาว	10-2	-	AN	b	TN-RL082
Bromeliaceae	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	หมากนัต	6-8	8-12	PE	b	TN-RL083
Cactaceae	<i>Tillandsia usneoides</i> (L.) L.	เคราฤๅษี	เคราฤๅษี	-	-	EP	b	TN-RL084
	<i>Cereus hexagonus</i> (L.) Mill.	กระบองเพชร	กระบองเพชร	-	-	SH	b	TN-RL085
	<i>Selenicereus undatus</i> (Haw.) D.R.Hunt	แก้วมังกร	แก้วมังกร	4-10	8-12	CL	b	TN-RL086

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	GM และอื่นๆ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				บอระเพ็ด	มะขาม				
Cannabaceae	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	กัญชา	1-2	2-4	SH	b	LE	TN-RL087
Cannaceae	<i>Canna indica</i> L.	พุทธรักษา	พุทธรักษา	1-12	1-12	PE	b	WP	TN-RL088
Capparaceae	<i>Grateva adansonii</i> DC.	ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	2-7	7-9	TR	d	LE,AP	TN-RL089
Caricaceae	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	หมากฮูก	1-12	1-12	TR	b	FU,GU	TN-RL090
Celastraceae	<i>Celastrus paniculatus</i> Willd.	กระเพรา	กระเพรา	3-5	5-7	CL	a	FU,SE,GU	TN-RL091
Chrysobalanaceae	<i>Parinari amamensis</i> Hance	พอก	พอก	3-4	4-12	TR	a	ST,BA	TN-RL092
Cleomaceae	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	ผักเสี้ยน	1-2	2-3	AN	b	RO,ST,LE,AP,FL	TN-RL093
Clusiaceae	<i>Cleome viscosa</i> L.	เสี้ยนผี	เสี้ยนผี	2-4	4-6	AN	a	WP	TN-RL094
	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโง่ง	ส้มโง่ง	12-3	4-5	TR	d	LE,AP	TN-RL095
Colchicaceae	<i>Gloriosa simplex</i> L.	ดอกตัง	ดอกตัง	7-10	10-12	PE	a	RO,TU	TN-RL096
Combretaceae	<i>Combretum indicum</i> (L.)	เล็บมือนาง	เล็บมือนาง	2-3	3-5	CL	b	WP	TN-RL097

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล	เก็บเกี่ยว		
Commelinaceae	DeFilipps	สะแกนา	สะแกนา	4-5	10-11	TR d	ST	TN-RL098
	Combretum	สมอ	ส้มอ	6-9	9-11	TR d	BA	TN-RL099
	Terminalia chebula Retz.	เจือก	เจือก	1-12	-	TR a	ST	TN-RL100
	Terminalia elliptica Willd.	กบหอยแครง	กบหอยแครง	-	-	PE b	WP	TN-RL101
	Tradescantia spathacea Sw.	ผักบุ้ง	ผักบุ้ง	8-12	11-1	PE e	ST,LE,FL	TN-RL102
Convolvulaceae	Ipomoea aquatica Forssk.	มันเทศ	มันเทศ	8-12	11-1	AN b	ST,LE,AP	TN-RL103
	Ipomoea batatas (L.) Lam.	เผือก	เผือก	5-9	-	PE b	RO	TN-RL104
Costaceae	Costus woodsonii Maas	เผือก	เผือก	6-8	8-12	PE a	RH,SH,WP	TN-RL105
	Hellenia speciosa (J.Koenig)	เผือก	เผือก	1-12	1-12	PE b	WP	TN-RL106
Crassulaceae	S.R.Dutta	ค้ำตายหงายเป็น	ค้ำตายหงายเป็น	1-12	1-12	PE b	WP	TN-RL106
	Kalanchoe daigremontiana	ค้ำตายหงายเป็น	ค้ำตายหงายเป็น	1-12	1-12	PE b	WP	TN-RL106
	Raym.-Hamet & H. Perrier	ค้ำตายหงายเป็น	ค้ำตายหงายเป็น	1-12	1-12	PE b	WP	TN-RL106

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลและประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ออกดอก	ออกผล			
Cucurbitaceae	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	ฟัก	หมากฟัก	1-12	1-12	AN b	FU	TN-RL107
	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	แตงโม	แตงโม	1-12	1-12	AN b	FU	TN-RL108
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	ตำลึง	1-12	1-12	CL d	RO,ST,LE, AP	TN-RL109
	<i>Cucumis melo</i> L.	แตงจริง	แตงจริง	1-12	1-12	AN b	FU	TN-RL110
	<i>Cucumis sativus</i> L.	แตงกวา	แตงกว	1-12	1-12	AN b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RL111
	<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	ฟักทอง	หมากอื้อ	1-12	1-12	AN b	FU	TN-RL112
	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	น้ำเต้า	หมากน้ำเต้า	1-12	1-12	AN b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RL113
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม	หมากบวบเหลี่ยม	1-12	1-12	AN b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RL114

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของประโยชน์	GM และอื่นๆ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล				
Cyperaceae	<i>Sicyos edulis</i> Jacq.	ผักแม้ว	ผักแม้ว	1-12	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RL115
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	หมากฮอสขี้นก	1-12	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RL116
	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ผักขำ	หมากฮอสใหญ่	1-12	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RL117
	<i>Trichosanthes cucumerina</i> L.	บวบ	หมากโง้งเขียว	1-12	1-12	AN	b	FU	TN-RL118
Cyperaceae	<i>Actinoscirpus grossus</i> (L.f.) Goetgh. & D.A.Simpson	ฝัอ	ฝัอ	5-8	7-11	PE	c	ST	TN-RL119
Dioscoreaceae	<i>Cyperus alternifolius</i> L.	กกกรากินี	กกกรากินี	5-8	7-11	PE	e	ST	TN-RL120
	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเลื้อยช้าง	มันเลื้อยช้าง	6-8	8-11	PE	d	TU	TN-RL121
Dioscoreaceae	<i>Dioscorea filiformis</i> Blume	มันเทียน	มันเทียน	6-8	8-11	PE	a	TU	TN-RL122
	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	กลอย	6-8	8-11	PE	a	BA,LE,FL,	TN-RL123

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล		
Dipterocarpaceae	<i>Tacca leontopetaloides</i> (L.)	เท้ายายม่อม	เท้ายายม่อม	6-8	8-11	PE a	TN-RL124
	<i>Anthoshorea roxburghii</i> (G. Don) P.S. Ashton & J. Heck.	พะยอม	กะยอม	12-2.	1-3	TR a	TN-RL125
	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G. Don	ยางนา	ยางนา	12-2	3-5	TR d	TN-RL126
	<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	ยางกราด	สะแบง	1-2	2-5	TR a	TN-RL127
	<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Telism. Ex Miq.	ยางเหียง	ชาด	11-1	2-5	TR a	TN-RL128
	<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	กุ้ง	กุ้ง	12-1	1-2	TR a	TN-RL129
	<i>Hopea odorata</i> Roxb.	ตะเคียนทอง	ตะเคียนทอง	12-2	3-5	TR a	TN-RL130
	<i>Pentacme siamensis</i> (Miq.) Kurz	รัง	ฮ้าง	2-4	4-6	TR a	TN-RL131

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลัดใบ/ผลัดใบบางส่วน	GM และอื่นๆ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลัดใบ	ผลัดใบบางส่วน				
Ebenaceae	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง	กิก	2-4	4-6	TR	a	WP	TN-RL132
	<i>Diospyros decandra</i> Lour.	จันทน์ ตะโก	จันทน์ ตะโก	3-4	4-6	TR	b	WP	TN-RL133
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig			3-4	4-6	TR	a	RO,ST,LE,	TN-RL134
	<i>Diospyros filipendula</i> Pierre ex Lecomte	ลำปัดตง	คันจ้อง	1-3	3-5	TR	a	FU	TN-RL135
Elaeocarpaceae	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	หมากเกลือ	3-5	6-9	TR	a	BA	TN-RL136
	<i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz	มะกอกน้ำ	หมากกอกน้ำ	4-6	7-9	TR	b	FU	TN-RL137
Euphorbiaceae	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	ตำแยแมว	7-12	7-12	AN	a	WP	TN-RL138
	<i>Cnidocolus aconitifolius</i> (Mill.) I.M.Johnst.	ผงชูรส	ผงชูรส	1-12	-	SH	b	ST,LE,AP	TN-RL139
	<i>Croton persimilis</i> Müll.Arg.	เปล้าใหญ่	เปล้าใหญ่	3-5	6-12	TR	d	BA,LE,AP	TN-RL140
	<i>Euphorbia hirta</i> L.	น้ำนมราชสีห์	น้ำนมราชสีห์	1-12	1-12	AN	a	WP	TN-RL141

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ดอก	ผล			
Fabaceae	<i>Euphorbia milii</i> Des Moul.	โป๊ยเซียน	โป๊ยเซียน	1-12	-	PE	b WP	TN-RL142
	<i>Euphorbia tirucalli</i> L.	สามพันกิ่ง	สามพันกิ่ง	-	-	SH	b BA,LE,AP	TN-RL143
	<i>Hevea brasiliensis</i> (Willd. ex A.Juss.) Müll.Arg.	ยางพารา	ยางพารา	1-12	1-12	TR	b ST,LE,AP	TN-RL144
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ	สบู่ดำ	5-7	7-9	SH	b WP	TN-RL145
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	สบู่แดง	5-7	7-9	SH	a WP	TN-RL146
	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง	-	-	PE	b WP	TN-RL147
	<i>Acacia mangium</i> Willd.	กระถินเทพา	กระถินเทพา	4-6	5-7	TR	a WP	TN-RL148
	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	มะกกล้า	ผักกล้า	1-3	3-5	TR	b ST	TN-RL149
	<i>Arachis hypogaea</i> L.	ถั่วลิสง	ถั่วลิสง	1-12	1-12	AN	b ST,GU	TN-RL150
	<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Kuntze	จาม	จาม	2-3	3-5	TR	a WP	TN-RL151
	<i>Caesalpinia pulcherrima</i> (L.) Sw.	ฝางแดง	ฝางแดง	2-6	8-9	TR	a WP	TN-RL152

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลผลิต/ประโยชน์/การใช้	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลผลิต/ประโยชน์/การใช้	ผลผลิต/ประโยชน์/การใช้			
	<i>Cassia fistula</i> L.	ราชพฤกษ์	คูณ	2-6	8-9	TR	a	TN-RL153
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	อัญชัน	1-12	1-12	CL	d	TN-RL154
	<i>Crotalaria juncea</i> L.	ปอเทือง	ปอเทือง	5-7	6-8	AN	b	TN-RL155
	<i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre	พยูง	พยูง	5-7	6-8	TR	d	TN-RL156
	<i>Derris elliptica</i> (Wall.) Benth.	หางไหลแดง	หางไหลแดง	-	-	CL	d	TN-RL157
	<i>Dialium cochinchinense</i> Pierre	เค็ง	เค็ง	6-9	9-12	TR	a	TN-RL158
	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	ถั่วเหลือง	ถั่วเหลือง	1-12	1-12	AN	b	TN-RL159
	<i>Lablab purpureus</i> (L.) Sweet	ถั่วแปบ	ถั่วแปบ	1-12	1-12	AN	b	TN-RL160
	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	กระถินใหญ่	กระถินใหญ่	1-12	1-12	TR	d	TN-RL161
	<i>Leucaena leucocephala</i> subsp. <i>glabrata</i>	กระถินน้อย	กระถินน้อย	1-12	11-12	TR	d	TN-RL162

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
	(Rose) Zarate	ย่านางแดง	ย่านางแดง	5-12	5-8	CL	b	TN-RL163
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i>							
	(Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง						
	<i>Mimosa pigra</i> L.	ไมยราบยักษ์	ไมยราบยักษ์	11-12	12-1	SH	a	TN-RL164
	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	ตำแย	หมามุ่ย	11-12	12-1	AN	a	TN-RL165
	<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	กระเฉดน้ำ	กระเฉดน้ำ	1-12	1-12	AQ	c	TN-RL166
	<i>Peltophorum dasyrrhachis</i>	อระราช	อระราช	2-4	5-8	TR	a	TN-RL167
	(Miq.) Kurz							
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	หมากขามเทศ	10-12	12-4	TR	b	TN-RL168
	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> (L.) DC.	ถั่วพูลู	ถั่วพูลู	10-11	11-12	AN	b	TN-RL169
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kur	ประดู่	ประดู่	3-4	4-12	TR	d	TN-RL170

z

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลผลิต	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				บอระเพ็ด	มะขาม			
	<i>Samanea saman</i> (Jacq.) Merr.	จามจุรี	ฉำฉา	8-9	10-12	TR	b RO,TU	TN-RL171
	<i>Senegalia pennata</i> (L.) Maslin	ชะอม	ผักขำ	1-12	1-12	SH	b WP	TN-RL172
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	หมากขี้กา	1-3	3-5	SH	a ST	TN-RL173
	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	จี้เหล็ก	จี้เหล็ก	1-3	3-5	TR	d BA	TN-RL174
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	แคบ้าน	ดอกแค	1-12	1-12	TR	b ST	TN-RL175
	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	มะค่าแต้	หมากแต้	3-6	6-9	TR	d WP	TN-RL176
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	หมากขาม	8-11	10-12	TR	b ST,LE,FL	TN-RL177
	<i>Vigna mungo</i> (L.) Hepper	ถั่วดำ	ถั่วดำ	1-12	1-12	AN	b ST,LE,AP	TN-RL178
	<i>Vigna radiata</i> (L.) R.Wilczek	ถั่วเขียว	ถั่วเขียว	1-12	1-12	AN	b RO	TN-RL179
	<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	ถั่วปี่	ถั่วปี่	1-12	1-12	AN	b RH,SH, WP	TN-RL180
	<i>Vigna unguiculata</i> subsp.	ถั่วฝักยาว	ถั่วฝักยาว	1-12	1-12	AN	b WP	TN-RL181

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลและประโยชน์ของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลและประโยชน์ของพืช	ผลและประโยชน์ของพืช			
Hypericaceae	<i>sesquipedalis</i> (L.) Verdc.	แดง	แดง	2-4	5-9	TR a	FU	TN-RL182
	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W.Theob.	แดง	แดง	2-4	5-9	TR a	FU	TN-RL182
	<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume	ดั่งมัน	ดั่งมัน	1-4	-	TR a	FU	TN-RL183
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ดั่งขาว	ดั่งขาว	1-4	-	TR d	RO,ST,LE, AP	TN-RL184
Irvingiaceae	<i>Irvingia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	กระบก	กระบก	1-4	2-4	TR a	FU	TN-RL185
Lamiaceae	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	หูลี	หูลี	5-8	-	PE b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RL186
	<i>Melissa officinalis</i> L.	สะระแหน่	สะระแหน่	1-12	1-12	PE b	FU	TN-RL187
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	ผักอีตู	1-12	1-12	AN b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RL188

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ขนาด	การใช้ประโยชน์	ตัวอย่างพรรณไม้
				ฤดูร้อน	ฤดูฝน				
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	โหระพา	1-12	1-12	AN	b	ST, LE, AP, FL, FU	TN-RL189
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	กระเพรา	9-10	10-11	AN	b	ST, LE, AP, FL, FU	TN-RL190
	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	หญ้าหนวดแมว	6-8	8-10	AN	a	ST, LE, AP, FL, FU	TN-RL191
	<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง	สักทอง	6-8	8-10	TR	b	ST, LE, AP, FL, FU	TN-RL192
Lecythidaceae	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	กระโดนน้ำ	กระโดนน้ำ	11-1	6-7	TR	d	FU	TN-RL193
Lecythidaceae	<i>Careya arborea</i> Roxb.	กระโดนบก	กระโดนบก	11-1	6-7	TR	d	ST	TN-RL194
Loganiaceae	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	มะตูม	หมากตูม	5-7	7-9	TR	d	ST	TN-RL195
Lythraceae	<i>Lagerstroemia calyculata</i>	ตะแบก	ตะแบก	3-6	6-9	TR	a	TU	TN-RL196

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
Malvaceae	Kurz <i>Lagerstroemia speciosa</i> (L.) Pers.	อินทนิลบก	อินทนิลบก	3-6	6-9	TR	b	TN-RL197
	<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม	ทับทิม	5-7	7-9	SH	b	TN-RL198
	<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.) Moench	กระเจี๊ยบมอญ	กระเจี๊ยบมอญ	5-7	7-9	AN	b	TN-RL199
	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นุ่น	หมากนุ่น	2-3	2-5	TR	b	TN-RL200
	<i>Durio zibethinus</i> L.	ทุเรียนหมอนทอง	ทุเรียนหมอนทอง	11-1	1-5	TR	b	TN-RL201
Marsileaceae	<i>Gossypium herbaceum</i> L.	ฝ้าย	ฝ้าย	7-9	9-11	AN	b	TN-RL202
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	กระเจี๊ยบแดง	2-6	6-9	AN	b	TN-RL203
	<i>Marsilea minuta</i> L.	ผักแว่น	ผักแว่น	2-6	6-9	AQ	c	TN-RL204
Melastomataceae	<i>Memecylon aberrans</i> H.Perrier	พลองเหมือด	เหมือดแอ่	3-4	4-5	SH	a	TN-RL205

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
Meliaceae	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	กะเดา	12-3	3-5	TR	d ST	TN-RL206
	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระเทียม	หมากต๋อง	12-3	3-5	TR	b FL,WP	TN-RL207
Menispermaceae	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	หมาน้อย	3-9	9-5	CL	d WP	TN-RL208
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	ย่านาง	3-4	-	CL	d LE	TN-RL209
Molluginaceae	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักก้านขม	ผักก้านขม	3-4	4-5	AN	a WP	TN-RL210
Moraceae	<i>Artocarpus altilis</i> (Parkinson) Fosberg	สาเก	สาเก	11-12	1-5	TR	b WP	TN-RL211
	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	ขี้เหล็ก	ขี้เหล็ก	11-12	1-5	TR	b WP	TN-RL212
	<i>Ficus altissima</i> Blume	ไทรยอดทอง	ไทรยอดทอง	10-12	12-2	TR	b BA,LE,FL, FU,GU	TN-RL213

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลและประโยชน์	ขนาดยา	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				บดบดบดบดบดบด	บดบดบดบดบดบด				
	<i>Ficus populifolia</i> Vahl	โพธิ์	โพธิ์	10-12	12-2	TR	d	RO,ST,LE, AP,FL	TN-RL214
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	หม่อน	1-3	3-5	SH	b	RO,LE,FL, WP	TN-RL215
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	ข่อย	1-2	2-4	TR	d	RO,ST,LE, WP	TN-RL216
Moringaceae	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	ผักอีฉุม	11-1	1-4	TR	b	RO,LE,WP	TN-RL217
Muntingiaceae	<i>Muntingia calabura</i> L.	ตะขบ	ตะขบ	10-12	12-4	TR	b	SE,WP	TN-RL218
Musaceae	<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยฉนวน	กล้วยฉนวน	1-12	1-12	TR	b	LE	TN-RL219
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	กล้วยหอม	1-12	1-12	TR	b	FL,WP	TN-RL220
	<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว้า	กล้วยน้ำหว้า	1-12	1-12	TR	b	WP	TN-RL221
Myrtaceae	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	ยูคาลิปตัส	ยูคาลิปตัส	3-5	4-7	TR	b	ST,LE, AP,SE	TN-RL222

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของประโยชน์	GM และอื่นๆ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				นอกฤดู	ฤดู				
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่งจีน	หมากสีดาจีน	2-5	5-8	TR	b	BA,FL,SE	TN-RL223
	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ผักเม็ก	ผักเม็ก	2-4	4-6	SH	a	RO,ST,BA,	TN-RL224
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหว่า	หมากหว่า	3-5	5-7	TR	a	LE,FL,FU,ST,BA,FL,	TN-RL225
	<i>Syzygium samarangense</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ชมพู่	ชมพู่	12-3	2-5	TR	b	FU	TN-RL226
Nelumbonaceae	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง	บัวหลวง	1-12	1-12	AQ	c	WP	TN-RL227
Nyctaginaceae	<i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.	เฟื่องฟ้า	เฟื่องฟ้า	1-12	-	SC	b	LE	TN-RL228
Nymphaeaceae	<i>Mirabilis jalapa</i> L.	ดอกบานเย็น	ดอกบานเย็น	1-12	1-12	AN	b	LE	TN-RL229
	<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.	บัวสาย	บัวสาย	1-12	-	AQ	c	ST,LE,FL	TN-RL230
Oleaceae	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	มะลิ	มะลิ	11-2	-	SH	b	FU	TN-RL231

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลของพืชยาสมุนไพร	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
Opiliaceae	<i>Melientha suavis</i> Pierre	ผักหวาน	ผักหวาน	2-4	4-5	SH	d	TN-RL232
Orchidaceae	<i>Rhynchosyris retusa</i> (L.) Blume	กล้วยไม้ทางกระรอก	กล้วยไม้ทางกระรอก	11-4	2-5	EP	b	TN-RL233
Oxalidaceae	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปิง	กระรอก	11-2	2-4	TR	b	TN-RL234
Pandanaceae	<i>Averrhoa carambola</i> L. <i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	มะเฟือง	หมากเฟือง	1-12	1-12	TR	b	TN-RL235
		เตย	เตย	-	-	PE	b	TN-RL236
Passifloraceae	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	กะทกรก	6-8	8-12	CL	b	TN-RL237
Pedaliaceae	<i>Passiflora foetida</i> L. <i>Sesamum indicum</i> L.	กะทกรก	ผักบ่วง	6-8	8-12	AN	a	TN-RL238
		งา	งา	2-4	4-6	AN	b	TN-RL239
Phyllanthaceae	<i>Antidesma puncticulatum</i> Mi q.	มะเเฒ่า	หมากเเฒ่า	4-5	5-7	TR	b	TN-RL240
	<i>Aporosa villosa</i> (Lindl.) Baill.	เหมือดโลด	เหมือดโลด	1-3	2-5	TR	a	TN-RL241

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
Piperaceae	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	หมากไฟ	3-5	5-8	TR	b	TN-RL242
	<i>Hymenocardia punctata</i> Wall. ex Lindl.	หูลิง	หูลิง	4-6	5-7	PE	a	TN-RL243
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะขยม	หมากขยม	4-5	5-8	TR	b	TN-RL244
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	หมากขามป้อม	8-11	11-1.	TR	d	TN-RL245
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	กระสัง	6-7	7-8	AN	a	TN-RL246
	<i>Piper betle</i> L.	พุดู	พุดู	3-6	6-7	CL	b	TN-RL247
	<i>Piper nigrum</i> L.	พริกไทย	พริกไทย	1-12	1-12	CL	b	TN-RL248
	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	ตีปตี	ตีปตี	3-7	7-9	CL	b	TN-RL249
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	ผักอีเล็ค	3-7	7-9	PE	b	TN-RL250
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.)	ผักกะแยง	ผักกะแยง	3-9	3-9	AN	a	TN-RL251

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล		
Poaceae	Merr. <i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า	ไผ่ป่า	-	TR	a	TN-RL252
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมซุง	ไผ่กิมซุง	-	TR	b	TN-RL253
	<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	ไผ่เลี้ยง	ไผ่เลี้ยง	-	TR	b	TN-RL254
	<i>Bambusa spinosa</i> Roxb.	ไผ่บ้าน	ไผ่บ้าน	-	TR	b	TN-RL255
	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad. ex J.C.Wendl.	ไผ่เหลียง	ไผ่เหลียง	-	TR	b	TN-RL256
	<i>Bambusa nutans</i> Wall. ex Munro	ไผ่บง	ไผ่บง	-	TR	d	TN-RL257
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	หัวชิงโค	-	PE	b	TN-RL258
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	หัวชิงโคหอม	-	PE	b	TN-RL259

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลต่อประโยชน์และคุณค่า			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ออกผล	ผลแก่	ผลอ่อน	เมล็ด		
	<i>Gigantochloa albociliata</i> (Munro) Kurz	ไผ่รวก	ไผ่เห	-	-	TR	a	ST,LE,FL	TN-RL260	
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	หญ้าคา	-	-	PE	a	ST,LE	TN-RL261	
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	ข้าว	8-9	9-12	AN	b	WP	TN-RL262	
	<i>Saccharum</i> × <i>sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	อ้อยดำ	8-9	9-12	PE	b	WP	TN-RL263	
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	อ้อย	8-9	9-12	PE	b	FL	TN-RL264	
	<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด	ข้าวโพด	1-12	1-12	AN	b	RO,LE,FL, WP	TN-RL265	
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	ผักแพว	10-11	11-12	PE	b	RO,ST,LE, WP	TN-RL266	
Polygonaceae	<i>Pontederia crassipes</i> Mart.	ผักตบชวา	ผักตบชวา	1-12	-	AQ	e	RO,LE,WP	TN-RL267	
Portulacaceae	<i>Portulaca oleracea</i> L.	คุณนายตื่นสาย	คุณนายตื่นสาย	1-12	-	PE	a	WP	TN-RL268	
Primulaceae	<i>Ardisia polycephala</i> Wall. ex	ผักตีนจ้ำ	ผักตีนจ้ำ	6-7	7-9	TR	a	LE	TN-RL269	

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
Rhamnaceae	A.DC.							
	<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	พุทรา	หมากท้น	4-6	6-9	TR	b FL,WP	TN-RL270
	<i>Ziziphus oenoplia</i> (L.) Mill.	เล็บแมว	เล็บแมว	3-5	5-8	SC	a WP	TN-RL271
	<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	ส้ม	ส้ม	11-5	5-8	TR	a ST,LE,APS	TN-RL272
Rosaceae	<i>Rosa x damascena</i> Herm.	กุหลาบ	กุหลาบ	1-12.	-	SH	b BA,FL,SE	TN-RL273
Rubiaceae	<i>Ixora chinensis</i> Lam.	ดอกเข็ม	ดอกเข็ม	11-12	3-4	SH	b FU,WP	TN-RL274
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อม	กระท่อม	-	-	TR	b ST,BA,FL,F	TN-RL275
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอ	ยอ	4-7	5-8	TR	b WP	TN-RL276
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอ	ยอ	4-7	5-8	TR	a WP	TN-RL277
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตตะ	หมากโดยเสีย	1-5	4-5	SC	b LE	TN-RL278
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	เคียดหมา	1-5	4-5	CL	b LE	TN-RL279
Rutaceae	<i>Citrus x aurantifolia</i> (Christm.)	มะนาว	หมากนาว	1-12	11-2	TR	b ST,LE,FL	TN-RL280

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
Sapindaceae	Swingle							
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	หมากกรูด	7-8	8-10	TR	b	TN-RL281
	<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ	ส้มโอ	7-8	8-10	TR	b	TN-RL282
	<i>Citrus medica</i> L.	มะเว	หมากเว	4-7	7-8	TR	b	TN-RL283
	<i>Citrus reticulata</i> Blanco	ส้มเขียวหวาน	ส้มเขียวหวาน	4-7	7-8	TR	b	TN-RL284
	<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	ลำไย	ลำไย	2-4	3-7	TR	b	TN-RL285
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	หมากหวดข่า	2-3	3-5	TR	b	TN-RL286
	<i>Litchi chinensis</i> Sonn.	ลิ้นจี่	ลิ้นจี่	12-2	2-5	TR	b	TN-RL287
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	คอแลน	หมากแกว	12-2	2-5	TR	b	TN-RL288
	<i>Nephelium lappaceum</i> L.	เงาะโรงเรียน	เงาะโรงเรียน	2-4	4-5	TR	b	TN-RL289
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	หมากคร้อ	3-4	4-7	TR	b	TN-RL290
	<i>Manilkara zapota</i> (L.)	ละมุด	ละมุด	2-4	4-5	TR	b	TN-RL291

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ขนาดของพืช	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ฤดูร้อน	ฤดูฝน				
Saururaceae	P.Royen <i>Lucuma campechiana</i> Kunth	ลูกท้อ	หมากท้อ	2-4	4-5	TR	b	FU	TN-RL292
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	พลูคาว	6-7	7-8	PE	b	FL,WP	TN-RL293
Solanaceae	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	พริก	1-12	1-12	AN	b	FU	TN-RL294
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	ยาจิด	-	-	AN	b	LE	TN-RL295
	<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือขึ้น	หมากเขียขึ้น	1-12	1-12	SH	b	RO,ST,LE, FU,LE	TN-RL296
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	หมากเขียเครือ	1-12	1-12	AN	b	RO,ST,LE, FU,LE	TN-RL297
	<i>Solanum melongena</i> L.	มะเขือยาว	หมากเขียยาว	1-12	1-12	AN	b	RO,ST,LE, FU,LE	TN-RL298
	<i>Solanum melongena</i> subsp. <i>cumingii</i> (Dunal) J.Samuel	มะเขือเปราะหนาม	มะเขือเปราะหนาม	1-12	1-12	SH	b	RO,ST,LE, FU,LE	TN-RL299
	<i>Solanum</i>	มะเขือ	หมากอีก	1-12	1-12	SH	b	RO,ST,LE, FU,LE	TN-RL300

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลและประโยชน์ของพืช	GM และอื่นๆ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ออกดอก	ผล				
Solanaceae	<i>Solanum elaeagnifolium</i> Jacq.	มะเข้	หมากแข้ง	1-12	1-12	SH	b	FU, LE	TN-RL301
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเข้	หมากแข้ง	1-12	1-12	SH	b	FU, LE	TN-RL302
	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะเข้	หมากแข้ง	1-12	1-12	SH	b	FU, LE	TN-RL303
	<i>Solanum virginianum</i> L.	มะเข้	หมากแข้ง	1-12	1-12	SH	b	FU, LE	TN-RL304
Stemonaceae	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หนอนตายหยา	หนอนตายหยา	2-4	4-9	PE	b	LE	TN-RL305
Verbenaceae	<i>Duranta erecta</i> L.	เทียนทอง	เทียนทอง	1-12	1-12	SH	b	WP	TN-RL306
Vitaceae	<i>Cissus quadrangularis</i> L.	เพชรสังดา	เพชรสังดา	1-12	1-12	CL	b	WP	TN-RL307
Zingiberaceae	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่า	ข่า	6-9	8-10	PE	b	RH, LE, SH	TN-RL308
	<i>Alpinia malaccensis</i> (Burm.f.) Roscoe	ข่า	ข่า	6-9	8-10	PE	b	RH, LE, SH	TN-RL309
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.)	กระชายขาว	กระชายขาว	6-9	-	PE	b	RH, LE, SH	TN-RL309

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลต่อพืชและแมลงศัตรูพืช	ชนิดและยี่ห้อ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ออกดอก	ผลแก่				
Mansf.	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	ขมิ้น	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH	TN-RL310
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	กระเจียว	6-9	8-10	PE	a	RH,LE,SH	TN-RL311
	<i>Curcuma zanthorrhiza</i> Roxb.	ขมิ้นชัน	ขมิ้นชัน	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH	TN-RL312
	<i>Elettaria cardamomum</i> (L.)	กระวาน	กระวาน	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH	TN-RL313
	Maton								
	<i>Etingera elatior</i> (Jack)	ดาหลา	ดาหลา	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH	TN-RL314
	R.M.Sm.								
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koe	มหาหงส์	สเลเต	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH	TN-RL315
	nig								
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex	กระชายดำ	กระชายดำ	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH	TN-RL316
	Baker								
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูบหมูป	ตูบหมูป	6-9	8-10	PE	a	RH,LE,SH	TN-RL317
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	ขิง	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH	TN-RL318

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้
				ผลัดใบ	ผลัดใบ			
	<i>Zingiber ottensii</i> Valetton	ไพลดำ	ไพลดำ	6-9	8-10	PE	b	RH, LE, SH
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	ไพล	6-9	8-10	PE	b	RH, LE, SH
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	อีตือ	6-9	8-10	PE	b	RH, SH, FL
	<i>Spirogyra</i> sp.	เหา	เหา	-	-	AQ	c	WP
	Zygnemataceae							TN-RL322

ฤดูกาล : (1) มกราคม (2) กุมภาพันธ์ (3) มีนาคม (4) เมษายน (5) พฤษภาคม (6) มิถุนายน (7) กรกฎาคม (8) สิงหาคม (9) กันยายน (10) ตุลาคม (11) พฤศจิกายน (12) ธันวาคม

ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัย : พืชล้มลุกหนึ่งปี (AN) พืชล้มลุกหลายปี (PE) ไม้พุ่ม (SH) ไม้ต้น (TR) ไม้เลื้อย (CL) ไม้รอเลื้อย (SC) พืชน้ำ (AQ) พืชอิงอาศัย (EP)

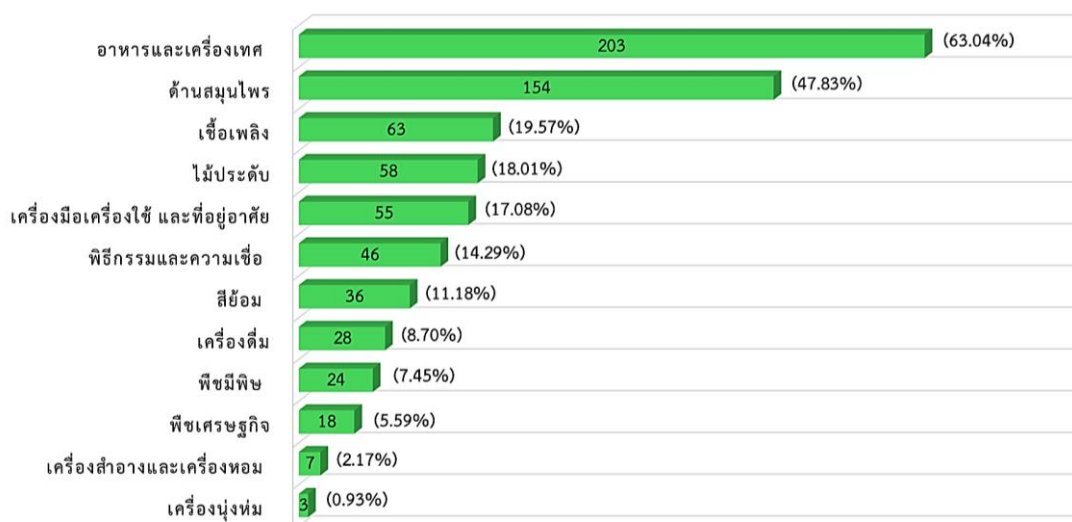
แหล่งที่พบ : (a) พืชจากป่า (b) พืชจากการเพาะปลูก (c) พืชจากแหล่งน้ำ (d) พบทั้ง a และ b (e) พบทั้ง b และ c

ขึ้นส่วนที่ใช้ : ราก (RO) เหง้า (RH) หัวแบบมันฝรั่ง (TU) หัวแบบหัวหอม (BU) หัวแบบเผือก (CO) ลำต้น (ST) เปลือกไม้ (BA) ใบ (LE) หน่อ (SH) ยอด (AP) ดอก (FL) ผล (FU) เมล็ด (SE) น้ำมัน (GU) เส้นใย (FI) ทั้งต้น (WP)

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง : TN-RL001- TN-RL322 เป็นตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานในพื้นที่หมู่บ้านนาม ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย และหมู่บ้านบึงคำ ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

4.1.5 ค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) และดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)

จากการลงพื้นที่สำรวจได้มีการจำแนกการใช้ประโยชน์ของพืชออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ อาหารและเครื่องเทศ เครื่องดื่ม สมุนไพร พืชมีพิษ สีย้อม เครื่องสำอางและเครื่องหอม เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย พิธีกรรมและความเชื่อ ไม้ประดับ เชื้อเพลิง พืชเศรษฐกิจ โดยพบว่าค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) ค่า UV เท่ากับ 5.18 รองลงมาคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่าเท่ากับ 4.93 และมะพร้าว (*Cocos nucifera* L.) มีค่าเท่ากับ 4.68 (ดังตารางที่ 8) อีกทั้งยังพบว่า ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน มีดังต่อไปนี้ (ดังแสดงในภาพประกอบที่ 13 และตารางที่ 7)

ภาพประกอบที่ 13 จำแนกการใช้ประโยชน์ของพืช 12 ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

1) ด้านอาหาร และเครื่องเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านอาหาร และเครื่องเทศ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 203 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 63.04 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 150 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น มะขาม (*Tamarindus indica* L.) นำยอดอ่อนหรือเนื้อของผลสุกมาใช้ในการทำแกงส้มปลา หรือแกงส้มไก่ ได้หลากหลายเมนู มีการนำเอาผลดิบมารับประทานกับน้ำพริก ส่วนเมล็ดนำไปคั่วสุกเพื่อรับประทาน รองลงมามีค่า CI เท่ากับ 0.91 จำนวน 5 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ผักปง (*Basella alba* L.) มีการนำส่วนของยอดอ่อนแกงใส่หอยจู้บ หรือนำไปลวกรับประทาน รองลงมาอันดับที่สาม คือ สาเก (*Artocarpus altilis* (Parkinson) Fosberg) มีค่าเท่ากับ 0.88 โดยมีการนำส่วนของผลสุกปอกเปลือกออกและหั่นเป็นชิ้นนำไปทำเป็นสาเกเชื่อมรับประทานเป็นของหวาน

2) ด้านสมุนไพร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านสมุนไพร ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 154 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 47.83 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 8 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น จิง (*Zingiber officinale* Roscoe) นำส่วนเหง้ามาบดให้ละเอียดผสมน้ำทาตามบริเวณที่มีผื่นบรรเทาอาการจากผื่นคัน หรือนำมาต้มดื่มบรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ ช่วยขับน้ำนมหลังคลอดบุตร รองลงมาคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.96 มีการนำส่วนเหง้ามาบดให้ละเอียดผสมน้ำทาตามบริเวณที่มีผื่นบรรเทาอาการจากผื่นคัน รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.95 จำนวน 3 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ว่านหางจระเข้ (*Aloe vera* (L.) Burm.f.) มีการนำส่วนของเนื้อใบที่มีลักษณะเป็นวุ้นทาบริเวณผิวที่ได้รับบาดเจ็บจากอาการไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เป็นต้น

3) ด้านเชื้อเพลิง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเชื้อเพลิงผลการศึกษาพบพืชจำนวน 63 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 19.57 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 25 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น จิง (*Zingiber officinale* Roscoe) นำส่วนเหง้ามาบดให้ละเอียดผสมน้ำทาตามบริเวณที่มีผื่นบรรเทาอาการจากผื่นคัน หรือนำมาต้มดื่มบรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ ช่วยขับน้ำนมหลังคลอดบุตร รองลงมาคือ ค่า CI เท่ากับ 0.88 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ยูง (*Dalbergia cochinchinensis* Pierre) และพลองเหมือด (*Memecylon aberrans* H.Perier) รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.84 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ สะเดา (*Azadirachta indica* A.Juss.) ลำปัดตง (*Diospyros filipendula* Pierre ex Lecomte) โดยในด้านเชื้อเพลิงมีการส่วนของลำต้นของพืชเหล่านี้นำไปทำเป็นฟืนหรือถ่านเพื่อใช้ในการปรุงสุก หรือให้ความอบอุ่นต่อร่างกาย

4) ด้านไม้ประดับ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านไม้ประดับ ผลการศึกษาพบจำนวน 58 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 18.01 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ พุดขาววัง (*Tabernaemontana divaricata* (L.) R.Br. ex Roem. & Schult.) มีค่า CI เท่ากับ 1.00 รองลงมาคือ ดาวเรือง (*Tagetes erecta* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.72 อันดับี่สาม คือ บานเย็น (*Mirabilis jalapa* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.70 โดยในด้านไม้ประดับมีนำพืชทั้งสามชนิดนี้มาปลูกประดับปลูกไว้บริเวณหน้าบ้านเรือนเพื่อความสวยงาม

5) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 55 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 17.08 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 15 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ไม้บ้าน (*Bambusa spinosa* Roxb.) นำส่วนลำต้นมาจักสานทำเครื่องมือต่างๆ เช่น ตะกร้าไม้ไผ่ แคร่ไม้ไผ่ รั้วไม้ไผ่ โต๊ะเก้าอี้ เป็นต้น รองลงมาคือ ชี้เหล็ก

(*Senna siamea* (Lam.) H.S.Irwin & Barneby) มีค่า CI เท่ากับ 0.95 นำส่วนของลำต้นมาการสร้างบ้านเรือน ทำโต๊ะ และเก้าอี้ รองลงมาอันดับที่สามคือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.89 โดยมีการนำส่วนของลำต้นทำเป็นเชียงสำหรับทำอาหาร ทำเป็นเครื่องมือสำหรับการยิง เรียกว่า” หนังสติ๊ก” หรือทำเป็นด้ามปืนหน้าไม้ เป็นต้น

6) ด้านพิธีกรรม และความเชื่อ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพิธีกรรม และความเชื่อ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 46 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 14.29 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 13 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น โพธิ์ (*Ficus populifolia* Vahl) ถือได้ว่าเป็นต้นไม้คู่บุญบารมีขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีการนำส่วนใบมาประกอบพิธีพุทธาภิเษกบูชาขององค์พระประธานของพระพุทธรูป รองลงมาคือ ดอกเข็ม (*Ixora chinensis* Lam.) มีค่า CI เท่ากับ 0.89 นำส่วนของดอกใช้ไหว้พระ และใช้ในพิธีกรรมในวันไหว้ครู รองลงมาอันดับที่สามคือ มะพร้าว (*Cocos nucifera* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.88 โดยมีการนำส่วนของน้ำมะพร้าวนำมาล้างหน้าศพคนที่เสียชีวิตไปแล้วเชื่อกันว่าน้ำมะพร้าวมีความสะอาดกว่าน้ำธรรมดาเปรียบได้กับกุศลกรรมที่ดี ซึ่งจะสามรถช่วยชำระล้างอกุศลกรรมของผู้เสียชีวิตได้และได้ไปเกิดในภพภูมิที่ดี

7) ด้านสีย้อม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านสีย้อม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 36 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 11.18 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ขมิ้น(*Curcuma longa* L.) ส่วนของเหง้าบดให้สีเหลือง และ อัญชัน (*Clitoria tematea* L.) ส่วนของดอกให้สีน้ำเงิน รองลงมาคือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า CI เท่ากับ 0.88 ส่วนของใบให้สีเขียว รองลงมาอันดับที่สามคือ ย่านาง (*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels) มีค่า CI เท่ากับ 0.79 ส่วนของใบให้สีเขียว

8) ด้านเครื่องตี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องตี ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 28 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 8.70 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 3 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) นำส่วนใบมาตีตีม รองลงมา มีค่า CI เท่ากับ 0.91 จำนวน 12 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) มีการนำเอาส่วนของลำต้นปลอกเปลือกออกแล้วนำไปหีบรีดน้ำออกจากนั้นนำมาผสมน้ำแข็งตีดื่มดับกระหายได้ดี รองลงมาอันดับที่สามคือ หม่อน (*Morus alba* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.79 มีการนำผลสุกมาคั้นน้ำรับประทาน

9) ด้านพืชมีพิษ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพืชมีพิษ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 24 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 7.45 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 7 ชนิด โดยพบใน

พืช อาทิเช่น กลอย (*Dioscorea hispida* Dennst.) นำส่วนของหัวกลอยมาล้างสุกกิน แต่ต้องทำการหั่นเป็นชิ้นบางๆ จากนั้นนำไปแช่น้ำเป็นเวลา 3 - 4 วัน และต้องทำการเปลี่ยนน้ำทุกวัน เพื่อให้สารพิษที่อยู่ในหัวกลอยออกจนหมด หากรับประทานผิดวิธีพืชที่อยู่ในหัวกลอยมีฤทธิ์ส่งผลทำให้ระคายคอ คลื่นไส้ และอาเจียน หากได้รับในปริมาณมากอาจทำให้เสียชีวิตได้ รองลงมาคือ อีลอก (*Amorphophallus brevispathus* Gagnep.) มีค่า CI เท่ากับ 0.95 นำส่วนของยอดอ่อนมาแกงกินแต่ต้องทำการต้ม 3 รอบ เพื่อกำจัดสารพิษที่มีฤทธิ์ส่งผลทำให้ระคายคอ คลื่นไส้ และอาเจียน เมื่อรับประทานผิดวิธี รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.70 จำนวน 3 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ต้นผงชูรส (*Cnidioscolus aconitifolius* (Mill.) I.M.Johnst.) นำส่วนของยอดอ่อนมาลวกกินหรือผัดน้ำมันหอย รับประทานสดไม่ได้เนื่องจากน้ำยางมีพิษเมื่อสัมผัสโดยผิวหนังจะทำให้เกิดอาการคันหรือคันสัดจะส่งผลทำให้ระคายคอ

10) ด้านพืชเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพืชเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 18 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 5.59 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) โดยมีค่า CI เท่ากับ 1.00 รองลงมาคือ มันสำปะหลัง (*Manihot esculenta* Crantz) มีค่า CI เท่ากับ 0.65 รองลงมาอันดับที่สามคือ อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.44 ตามลำดับ

11) ด้านเครื่องสำอางและเครื่องหอม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องสำอางและเครื่องหอม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 7 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 2.17 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) โดยมีค่า CI เท่ากับ 0.88 นำส่วนของเหง้าบดละเอียดผสมน้ำเล็กน้อยขมิ้นผิวขาวทำให้ผิวพรรณผ่องใสกลั่นกายหอม รองลงมาคือ มะกรูด (*Citrus hystrix* DC.) มีค่า CI เท่ากับ 0.79 นำส่วนผลผ่าครึ่งจัดใส่ภาชนะพร้อมช่วยดับกลิ่นภายในห้องนอน ห้องโถง ห้องน้ำ เป็นต้น รองลงมาอันดับที่สามคือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.68 นำส่วนของเนื้อผลสุกแช่น้ำขมิ้นขัดผิวขาวทำให้ผิวพรรณผ่องใส

12) ด้านเครื่องนุ่งห่ม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องนุ่งห่ม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 3 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 0.93 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ มีค่า CI เท่ากับ 0.84 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ฝ้าย (*Gossypium herbaceum* L.) และนุ่น (*Ceiba pentandra* (L.) Gaertn.) รองลงมาคือ ต้นรัก (*Calotropis gigantea* (L.) W.T.Aiton) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าดัชนี UV และ CI ที่มีการนำพืชมานำใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน							
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	๒๗๙๐๘๕๔๓๖๑๗๑๕๐	๕๒๙๐๘๕๔๓๖๑๗๑๕๐	๕๒๙๐๘๕๔๓๖๑๗๑๕๐	๕๒๙๐๘๕๔๓๖๑๗๑๕๐	๕๒๙๐๘๕๔๓๖๑๗๑๕๐	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
Andrographis paniculata (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	-	0.86	-	-	-	0.86
Baleria lupulina Lindl.	เสลดพังพอนตัวผู้	-	0.25	-	-	-	0.25
Clinacanthus nutans (Burm.f.) Lindau	เสลดพังพอนตัวเมีย	-	0.25	-	-	-	0.25
Thunbergia laurifolia Lindl.	รางจืด	-	0.47	-	-	-	0.47
Butomopsis latifolia (D.Don) Kunth	ผักพายน้อย	0.70	-	-	-	-	0.70
Limnocharis flava (L.) Buchenau	ผักพาย	1.00	-	-	-	-	1.04
Ottelia alismoides (L.) Pers.	ผักโหม่เห็บ	0.35	-	-	-	-	0.35

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักติ่ม	1.00	0.44	-	-	-	-	-	1.44
<i>Celosia argentea</i> L.	หงอนไก่	-	-	-	-	0.35	0.26	-	0.61
<i>Gomphrena globosa</i> L.	บานไม่รู้โรย	-	0.32	-	-	0.35	0.53	-	1.19
<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	1.00	0.74	-	-	-	-	-	1.74
<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	1.00	0.86	-	-	-	-	-	1.86
<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	กุยช่าย	1.00	0.56	-	-	-	-	-	1.56
<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	1.00	0.74	-	0.04	-	-	0.70	2.47
<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	1.00	0.49	-	0.04	-	-	0.70	2.23
<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตูมมาเล	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	1.00	1.00	-	-	-	-	0.32	2.32
<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	1.00	0.53	-	-	-	-	0.18	1.70

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางเศรษฐกิจและโภชนาการ	การใช้ประโยชน์	การแพทย์	การเกษตร	การอนุรักษ์	การประมง	การอุตสาหกรรม	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Helianthus annuus</i> L.	ทานตะวัน	1.00	-	-	0.35	-	-	-	1.35
<i>Lactuca sativa</i> L.	สลัด	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Tagetes erecta</i> L.	ดาวเรือง	-	-	0.09	0.72	-	-	-	1.81
<i>Zinnia elegans</i> Jacq.	บานชื่น	-	-	-	0.58	-	-	-	0.58
<i>Basella alba</i> L.	ผักปลัง	0.91	-	0.18	0.14	-	-	-	1.72
<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคแสด	1.00	-	0.21	-	-	0.18	-	1.68
<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	-	-	0.18	-	-	-	-	0.82
<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	ลิ้นฟ้า	0.70	-	0.16	-	-	-	-	1.46
<i>Tecoma stans</i> (L.) Juss. ex Kunth	ทองอุไร	-	-	-	-	-	0.42	-	0.42

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญ (UV)
		สปีชีส์หายาก	สปีชีส์เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์	สปีชีส์หายาก	สปีชีส์เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์	สปีชีส์หายาก	สปีชีส์เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์	สปีชีส์หายาก	สปีชีส์เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์	สปีชีส์หายาก	สปีชีส์เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์	
<i>Tradescantia spathacea</i> Sw.	กาบหอยแครง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.35
<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	ผักบุ้ง	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	มันเทศ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Costus woodsonii</i> Maas	เอื้องหมายนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.60
<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องหมายนา	0.70	-	0.30	-	-	-	-	-	-	-	1.26
<i>Kalanchoe daigremontiana</i> Raym.-Hamet & H. Perrier	คว่ำตายหงาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.47
<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	ฟักเขียว	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	แตงโม	1.00	0.91	-	-	-	-	-	-	-	-	1.91

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางเศรษฐกิจและสังคม	ผลทางวัฒนธรรมและประเพณี	ผลทางจิตวิญญาณและพิธีกรรม	ผลทางสุนทรียภาพและสุนทรียศาสตร์	ผลทางเภสัชวิทยาและสมุนไพร	ผลทางอาหารและโภชนาการ	ผลทางเครื่องแต่งกายและแฟชั่น	ผลทางเครื่องประดับและเครื่องใช้	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Tejism. Ex Miq.	ยางเหียง	-	-	-	-	-	-	-	-	2.11
<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	กุง	-	-	-	-	-	-	-	-	2.00
<i>Hopea odorata</i> Roxb.	ตะเคียนทอง	-	-	-	-	-	-	-	-	0.35
<i>Pentacme siamensis</i> (Miq.) Kurz	รัง	-	-	-	-	-	-	-	-	1.05
<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง	-	-	-	-	-	-	-	-	1.30
<i>Diospyros decandra</i> Lour.	จันทน์	0.70	-	0.32	-	0.18	-	0.46	-	2.11
<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	0.56	-	0.40	-	-	-	0.35	-	1.88
<i>Diospyros filipendula</i> Pierre ex Lecomte	ลำปาดง	-	-	-	-	-	-	0.84	-	1.68
<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	0.70	-	0.32	-	0.77	-	0.25	-	2.74
<i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz	มะกอกน้ำ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)								ค่าดัชนี ความสำคัญ ของชนิดพืช พืช (UV)
		อาหารและยาสมุนไพร	วัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้	การแพทย์พื้นบ้าน	การเกษตรกรรม	การประมง	การเลี้ยงสัตว์	การปลูกไม้ประดับ	การใช้ประโยชน์อื่น ๆ	
Acalypha indica L.	ตำแยแมว	-	0.70	-	0.35	-	-	-	-	0.35
Cnidioscolus aconitifolius (Mill.) I.M.Johnst.	ผงชูรส	-	-	-	-	0.70	-	-	-	1.96
Croton persimilis Müll.Arg.	เปล้าใหญ่	-	-	-	0.30	-	-	0.18	-	0.47
Euphorbia hirta L.	น้ำนมราชสีห์	-	-	-	0.37	-	-	-	-	0.37
Euphorbia milii Des Moul.	โป๊ยเซียน	-	-	-	-	-	-	-	0.35	0.35
Euphorbia tirucalli L.	สามพันกิ่ง	-	-	-	0.18	0.18	-	-	-	0.35
Hevea brasiliensis (Willd. ex A.Juss.) Müll.Arg.	ยางพารา	-	-	-	-	-	-	-	0.32	0.32
Jatropha curcas L.	สบู่ดำ	-	-	-	0.39	-	-	-	-	0.39
Jatropha gossypifolia L.	สบู่แดง	-	-	-	0.39	-	-	-	-	0.39

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)								ค่าดัชนี
		อาหารและยา	สมุนไพร	เครื่องใช้	วัสดุและงานหัตถกรรม	การแพทย์พื้นบ้าน	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ความสำคัญเชิงจิตวิญญาณ	ความสำคัญเชิงพิธีกรรม	
<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันสำปะหลัง	1.00	-	1.00	-	-	-	-	0.65	2.65
<i>Acacia mangium</i> Willd.	กระถินเทพา	-	-	-	-	0.18	-	-	1.00	1.18
<i>Adenanthera pavonina</i> L.	มะกัลำ	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00	2.00
<i>Arachis hypogaea</i> L.	ถั่วลิสง	1.00	-	-	-	-	0.65	-	-	1.65
<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Kuntze	จามร	-	-	-	-	-	0.49	0.09	0.70	1.28
<i>Caesalpinia pulcherrima</i> (L.) Sw.	ฝางแดง	-	-	-	-	-	-	0.18	0.18	0.35
<i>Cassia fistula</i> L.	ราชพฤกษ์	-	-	0.39	-	0.09	-	1.00	0.53	2.35
<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	1.00	1.00	0.84	-	1.00	0.46	-	-	4.30
<i>Crotalaria juncea</i> L.	ปอเทือง	-	-	-	-	-	-	1.00	-	1.26
<i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre	พะยูง	-	-	-	-	-	-	0.88	-	1.93
<i>Derris elliptica</i> (Wall.) Benth.	หางไหลแดง	-	-	-	-	0.19	-	-	-	0.39

[illegible]

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Invingia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	กระบก	1.00	-	-	-	-	-	-	2.00
<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	ทุเลื่อ	0.61	-	0.32	-	-	-	-	0.93
<i>Melissa officinalis</i> L.	สระแหน่	1.00	-	0.74	-	-	-	-	1.74
<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	1.00	-	0.40	-	-	-	-	1.40
<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	1.00	-	0.40	-	-	-	-	1.40
<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	1.00	-	0.40	-	-	-	-	1.40
<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	-	-	0.32	-	-	-	-	0.32
<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง	-	-	-	-	-	-	-	2.14
<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	1.00	-	0.58	-	0.05	-	-	1.63
<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	1.00	-	0.58	-	0.05	-	-	1.63

[illegible]

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญ (UV)
		ผลองเหมอด	สวดา	กระทอน	หมานอย	ยานาง	ฝักแกนม	สาเก	จุน	ไทรอดทอง	โพธิ์	
<i>Memecylon aberrans</i> H.Perier	พลองเหมอด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.49
<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สวดา	0.84	-	0.53	-	0.21	-	-	-	-	-	2.42
<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระทอน	1.00	-	0.28	-	-	-	-	-	-	-	1.63
<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมานอย	0.81	-	0.37	-	-	-	-	-	-	-	1.18
<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ยานาง	1.00	0.53	0.88	-	0.79	-	-	-	-	-	3.54
<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ฝักแกนม	0.74	-	0.39	-	-	-	-	-	-	-	1.12
<i>Artocarpus altilis</i> (Parkinson) Fosberg	สาเก	0.88	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.88
<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	จุน	1.00	-	-	-	0.21	-	-	0.26	0.35	-	1.82
<i>Ficus altissima</i> Blume	ไทรอดทอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.19	0.19
<i>Ficus populifolia</i> Vahl	โพธิ์	-	-	-	-	-	-	-	0.19	1.00	-	1.19
<i>Morus alba</i> L.	หมอน	1.00	0.79	0.53	-	-	-	-	-	-	-	2.32

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลต่อสุขภาพและโภชนาการ	การแพทย์	การเกษตร	การอุตสาหกรรม	การประมง	การอนุรักษ์	การพักผ่อน	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลต่อสุขภาพและโภชนาการ	การแพทย์	การเกษตร	การอุตสาหกรรม	การประมง	การอนุรักษ์	การพักผ่อน	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	-	0.28	-	-	0.14	0.26	-	0.68
<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	1.00	0.86	-	-	-	-	-	1.86
<i>Muntingia calabura</i> L.	ตะขบ	1.00	-	0.21	-	-	-	-	1.21
<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยหนวน	1.00	0.25	-	-	-	-	-	1.25
<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	1.00	0.25	0.04	-	1.00	-	-	3.28
<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว้า	1.00	0.86	0.04	-	1.00	-	-	3.89
<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	ยูคาลิปตัส	-	-	-	-	1.00	-	1.00	2.42
<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่งจีน	1.00	0.33	-	-	-	-	-	1.33
<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	เสม็ดแดง	0.91	-	-	-	-	-	-	0.91
<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	หว่า	0.79	0.35	0.21	-	-	-	1.00	2.35

[illegible]

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)											ค่า
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลไม้อุดมคติ	เมล็ด	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ค่า
<i>Averhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	1.00	0.91	0.61	-	-	-	-	-	-	2.53
<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	1.00	1.00	0.56	0.88	-	0.61	0.26	-	-	4.32
<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	1.00	0.61	0.37	-	-	-	-	-	-	1.98
<i>Passiflora foetida</i> L.	กะทกรก	0.70	-	0.51	-	-	-	-	-	-	1.21
<i>Sesamum indicum</i> L.	งา	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Antidesma punctulatum</i> Miq.	มะเข้	1.00	-	0.30	-	-	-	-	-	-	1.30
<i>Aporosa villosa</i> (Lindl.) Baill.	เหมีดโต	-	-	0.26	-	-	-	-	0.61	-	1.49
<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Hymenocardia punctata</i> Wall. ex Lindl.	หูลิง	-	-	-	-	-	0.30	-	-	-	0.30
<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	1.00	0.35	0.86	0.14	-	-	1.00	-	-	3.35
<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	0.91	-	0.91	-	-	-	-	0.35	-	2.18

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่า
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อสุขภาพ	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad. ex J.C.Wendl.	ไผ่เหลือง	1.00	0.40	-	-	-	-	-	-	1.98
<i>Bambusa nutans</i> Wall. ex Munro	ไผ่บง	1.00	0.37	-	-	-	-	-	-	3.54
<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	1.00	0.86	-	-	-	-	-	-	2.47
<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	-	0.86	-	-	-	-	-	-	0.86
<i>Gigantochloa albociliata</i> (Munro) Kurz	ไผ่รวก	1.00	0.40	-	-	-	-	-	-	1.75
<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	-	0.30	-	-	-	-	-	-	1.30
<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	1.00	0.35	0.19	0.14	-	-	-	-	3.72
<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	1.00	0.91	0.25	-	-	-	-	-	3.16
<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	1.00	0.91	0.86	-	-	-	-	-	4.21
<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด	1.00	-	-	0.19	-	-	-	-	1.19

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่า
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางเศรษฐกิจและโภชนาการ	การแพทย์	การเกษตร	การอนุรักษ์	การประมง	การอุตสาหกรรม	การศาสนา	การพิธีกรรม	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	0.39	-	0.25	-	0.53	-	-	-	2.00
<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คุดเค่า	0.70	-	0.30	-	-	-	-	-	1.00
<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	1.00	-	0.47	-	-	-	-	-	1.47
<i>Citrus x aurantifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	1.00	0.91	0.91	-	-	0.21	-	-	3.04
<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	1.00	0.35	1.00	-	-	0.21	-	-	3.35
<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ	1.00	0.53	-	-	-	-	-	-	1.53
<i>Citrus medica</i> L.	มะขัง	1.00	-	0.56	-	-	0.21	-	-	1.77
<i>Citrus reticulata</i> Blanco	ส้มเขียวหวาน	1.00	0.70	0.65	-	-	-	-	-	2.35
<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	ลำไย	1.00	0.91	-	-	-	-	-	-	1.91
<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวดา	1.00	-	0.40	-	-	-	-	-	1.40
<i>Litchi chinensis</i> Sonn.	ลิ้นจี่	1.00	0.91	-	-	-	-	-	-	1.91

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางอาหารและยา	ผลทางสมุนไพร	ผลทางเครื่องสำอาง	ผลทางวัสดุ	ผลทางเชื้อเพลิง	ผลทางยาพิษ	ผลทางยาเสพติด	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Nephetium hypoleucum</i> Kurz	คอแลน	1.00	-	0.89	-	-	-	-	1.89
<i>Nephetium lappaceum</i> L.	เงาะโรงเรือน	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	1.00	-	0.56	-	-	-	0.35	1.91
<i>Manilkara zapota</i> (L.) P.Royen	ละมุด	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Lucuma campechiana</i> Kunth	ม่อนไข่	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	0.79	-	0.37	-	-	-	-	1.16
<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	1.00	-	0.47	-	-	-	-	1.47
<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	-	-	0.18	-	-	-	0.18	1.35
<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือขื่น	1.00	-	-	-	-	-	-	1.35
<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	1.00	-	0.86	-	-	-	-	1.86
<i>Solanum melongena</i> L.	มะเขือยาว	1.00	-	-	-	-	-	0.35	1.35

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่า
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลต่อสุขภาพ	ผลต่อเศรษฐกิจ	ผลต่อสังคม	ผลต่อวัฒนธรรม	ผลต่อสิ่งแวดล้อม	ผลต่อความงาม	ผลต่อความเชื่อ	ผลต่อความกลัว	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Solanum melongena</i> subsp. <i>Cumingii</i> (Dunal) J.Samuel	มะเขือเปราะ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.35
<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	หนาม	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.74
<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือพวง	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.74
<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะเขือ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.91
<i>Solanum virginianum</i> L.	มะเขือเปราะ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.35
<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หนอนตาย	-	-	-	-	-	-	-	-	0.30
<i>Duranta erecta</i> L.	เหียงทอง	-	-	-	-	-	-	-	-	0.18
<i>Cissus quadrangularis</i> L.	เพชรสังฆาต	-	-	-	-	-	-	-	-	0.09
<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่า	1.00	-	-	-	-	-	-	-	2.00

4.1.6 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR)

จากการให้สัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานในพื้นที่หมู่บ้านนางาม ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย และหมู่บ้านบุงคำ ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชสมุนไพรทั้งหมด จำนวน 154 ชนิด ซึ่งได้มีการแยกกลุ่มอาการของโรคแบ่งออกเป็น จำนวน 13 กลุ่มอาการ ส่วนมากพบว่ามีผู้นำพืชมาใช้ในการรักษาโรคมามากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 106 ชนิด โดยได้มีการแยกกลุ่มอาการออก ได้แก่ บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บรรเทาอาการท้องผูก บรรเทาอาการท้องเสีย บรรเทาอาการริดสีดวงทวาร และขับพยาธิ รองลงมากลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ จำนวน 60 ชนิด ได้แก่ รักษาอาการผื่นคัน รักษาอาการผิวหนังอักเสบจากแมลง กัด ต่อย รักษาแผลสดและแผลเรื้อรัง รักษา น้ำกัดเท้า และรักษากลากเกลื้อน และรองลงมาเป็นกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ จำนวน 45 ชนิด ได้แก่ บรรเทาอาการไอ บรรเทาอาการหวัด และขับเสมหะ ตามลำดับ อีกทั้งยังพบว่าค่า IAR มากที่สุด (IAR = 0.93) พบในกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร ขณะที่ค่า IAR ต่ำที่สุด (IAR = 0.85) พบในกลุ่มโรคเมะเร็ง และกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR) ของกลุ่มอาการของโรคจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

ลำดับ	กลุ่มอาการของโรค	จำนวนรายงานการใช้พืชในแต่ละกลุ่มอาการ	จำนวนชนิดพืชที่ใช้ในแต่ละกลุ่มอาการของโรค	IAR
1	กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร	1549	106	0.93
2	กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง	726	60	0.92
3	กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ	469	38	0.92
4	กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ	439	45	0.90
5	กลุ่มอาการไข้	364	39	0.90
6	กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต	172	19	0.89
7	กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์รีเวชวิทยา	136	16	0.89
8	กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา	98	12	0.89
9	กลุ่มอาการในช่องปาก	159	20	0.88
10	กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง	145	19	0.88
11	กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย	243	36	0.86
12	กลุ่มโรคเมะเร็ง	83	13	0.85
13	กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก	63	10	0.85

4.1.7 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL)

ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ เป็นดัชนีที่นำมาวิเคราะห์ว่าพืชสมุนไพรชนิดไหนที่น่าสนใจที่สุดในการนำมารักษาโรคในแต่ละกลุ่มอาการ โดยจำนวนรายการการใช้ประโยชน์ที่มีค่าสูง แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้ในทิศทางเดียวกันหรือผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีการใช้พืชรักษากลุ่มอาการโรคนั้นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% แต่ในขณะที่ %FL ของพืชมีค่าต่ำ แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้หลายวัตถุประสงค์หรือหลายกลุ่มอาการ (Friedman et al., 1986) จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานในพื้นที่หมู่บ้านนางาม ตำบลคำพ่อง อำเภอโพธิ์ชัย และหมู่บ้านบุงคำ ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกเป็น 13 กลุ่มอาการดังนี้

1) กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 19 ชนิด นำมารักษาอาการอาการวิงเวียนศีรษะ บรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ มะเกลือ (*Diospyros mollis* Griff.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.6% รองลงมามีค่า %FL เท่ากับ 45.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ส้มลม (*Urceola polymorpha* (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.) และมะระขี้นก (*Momordica charantia* L.) รองลงมาอันดับที่สาม คือ พริก (*Capsicum annuum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 45.0% ตามลำดับ

2) กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 106 ชนิด นำมารักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บรรเทาอาการท้องผูก บรรเทาอาการท้องเสีย บรรเทาอาการริดสีดวงทวาร และขับพยาธิ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 10 ชนิด โดยพบพืชอาทิเช่น ขี้เหล็ก (*Senna siamea* (Lam.) H.S.Irwin & Bameby) รองลงมาคือ ตั้วมัน (*Cratoxylum cochinchinense* (Lour.) Blume) มีค่า %FL เท่ากับ 81.8% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ตีปาลี (*Piper retrofractum* Vahl) มีค่า %FL เท่ากับ 81.5% ตามลำดับ

3) กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 38 ชนิด นำมารักษาขับปัสสาวะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ มะพร้าว (*Cocos nucifera* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ คือ ใฝ่กิมซุง

(*Bambusa beecheyana* Munro) มีค่า %FL เท่ากับ 75.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ส้มเขียวหวาน (*Citrus reticulata* Blanco) มีค่า %FL เท่ากับ 73.0% ตามลำดับ

4) กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 16 ชนิด ช่วยอาการประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ หรือน้อยกว่าปกติ บรรเทาอาการปวดประจำเดือน ขับน้ำคาวปลา ช่วยให้มีดลูกเข้าอู่หลังคลอด กระตุ้นน้ำนมหลังคลอด พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ น้ำนมราชสีห์ (*Euphorbia hirta* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ ยอบ้าน (*Morinda citrifolia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 65.2% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ว่านชักมดลูก (*Curcuma zanthorrhiza* Roxb.) มีค่า %FL เท่ากับ 60.0% ตามลำดับ

5) กลุ่มอาการไข้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการไข้ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 39 ชนิด ช่วยบรรเทาอาการไข้ตัวร้อน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ฟ้าทะลายโจร (*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall. ex Nees) และจันทน์ (*Diospyros decandra* Lour.) รองลงมาคือ หอมแดง (*Allium cepa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 71.4% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz) มีค่า %FL เท่ากับ 66.7% ตามลำดับ

6) กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 45 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการไอ บรรเทาอาการหวัด และขับเสมหะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ มะแว้ง (*Solanum violaceum* Ortega) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ ซีหอย (*Coriandrum sativum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 72.2% รองลงมาอันดับที่สาม คือ พริก (*Capsicum annuum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 63.0% ตามลำดับ

7) กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 10 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย และบรรเทาอาการปวดตามเส้นเอ็น กล้ามเนื้อ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ เสลดพังพอนตัวเมีย (*Clinacanthus nutans* (Burm.f.) Lindau) มีค่า %FL เท่ากับ 50.0% รองลงมาคือ กระเทียม

(*Mitragyna speciosa* Korth.) มีค่า %FL เท่ากับ 34.8% รองลงมาอันดับที่สาม คือ กลอย (*Dioscorea hispida* Dennst.) มีค่า %FL เท่ากับ 29.4% ตามลำดับ

8) กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 60 ชนิด นำมารักษาอาการผื่นคัน รักษาอาการผิวหนังอักเสบจากแมลง กัด ต่อย รักษาแผลสดและแผลเรื้อรัง รักษา น้ำกัดเท้า และรักษากลากเกลื้อน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 5 ชนิด โดยพบพืช อาทิเช่น สدابเสื่อ (*Chromolaena odorata* (L.) R.M.King & H.Rob.) Lindau) รองลงมาคือ หนอนตายหยาก (*Stemona tuberosa* Lour.) มีค่า %FL เท่ากับ 76.5% รองลงมาอันดับที่สาม คือ หนาด (*Blumea balsamifera* (L.) DC.) มีค่า %FL เท่ากับ 75.0% ตามลำดับ

9) กลุ่มอาการในช่องปาก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการในช่องปาก ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 20 ชนิด นำมารักษาบรเทาอาการเหงือกบวม บรเทาอาการเลือดออกตามไรฟัน ช่วยรักษาอาการฟันผุ รักษาอาการแผลในช่องปาก พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ พลุ (*Piper betle* L.) และช่อย (*Streblus asper* Lour.) รองลงมาคือ หมาก (*Areca catechu* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 62.5% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ยาสูบ (*Nicotiana tabacum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 60.0% ตามลำดับ

10) กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 19 ชนิด นำมารักษาช่วยบำรุงโลหิต และช่วยบำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ มะระขี้นก (*Momordica charantia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.0% รองลงมาคือ บุก (*Amorphophallus paeoniifolius* (Dennst.) Nicolson) มีค่า %FL เท่ากับ 40.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 37.5% ตามลำดับ

11) กลุ่มโรคมะเร็ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 13 ชนิด นำมารักษาบรเทาอาการที่เกิดจากโรคมะเร็ง พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ กัญชา (*Cannabis sativa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ

สะเดา (*Azadirachta indica* A.Juss.) Nicolson) มีค่า %FL เท่ากับ 56.7% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ดอกแค (*Sesbania grandiflora* (L.) Pers.) มีค่า %FL เท่ากับ 24.1% ตามลำดับ

12) กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 36 ชนิด นำมารักษาช่วยบำรุงโลหิตและช่วยบำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 62.5% รองลงมาคือ ฝือก (*Colocasia esculenta* (L.) Schott) มีค่า %FL เท่ากับ 51.9% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 45.5% ตามลำดับ

13) กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 12 ชนิด นำมารักษาช่วยถอนพิษเบื่อเมา พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% ได้แก่ รางจืด (*Thunbergia laurifolia* Lindl.) และ ย่านางแดง (*Lysiphyllum strychnifolium* (Craib) A.Schmitz) รองลงมาคือ เสดตพังพอนตัวผู้ (*Barleria lupulina* Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 50.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ตดหมูตดหมา (*Paederia linearis* Hook.f.) มีค่า %FL เท่ากับ 48.1% ตามลำดับ (ดังข้อมูลในตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ของพืชสมุนไพรที่ใช้รักษากลุ่ม

อาการโรคสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
1. กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	10	18	55.6%
	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม	9	20	45.0%
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	9	20	45.0%
	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	10	27	37.0%
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือพวง	7	22	31.8%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะขาม	10	32	31.3%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	15	49	30.6%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.)	ตะไคร้หอม	15	49	30.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
2. กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน อาหาร	Rendle				
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.)	ย่านาง	12	50	24.0%
	Diels				
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปิง	10	42	23.8%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	นมควาย	5	22	22.7%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	11	49	22.4%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพา	5	23	21.7%
	<i>Zingiber ottensii</i> Valetton	ไพลดำ	10	49	20.4%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	9	49	18.4%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	10	57	17.5%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	8	52	15.4%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	4	57	7.0%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	3	57	5.3%
	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin	ขี้เหล็ก	50	50	100.0%
	& Barneby				
	<i>Alpinia malaccensis</i> (Burm.f.)	ข่าโคม	28	28	100.0%
	Roscoe				
	<i>Elettaria cardamomum</i> (L.)	กระวาน	22	22	100.0%
	Maton				
	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเลื้อยข้าง	21	21	100.0%
	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	21	21	100.0%
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig)	เอื้องหมายนา	17	17	100.0%
	S.R.Dutta				
	<i>Antidesma punctulatum</i> Miq	มะเเฒ่า	17	17	100.0%
	<i>Aporosa villosa</i> (Lindl.) Baill.	เหมือดโสด	15	15	100.0%
	<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.)	กล้วยนวน	14	14	100.0%
	Cheesman				
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	14	14	100.0%
	<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (L	ต้วม่น	18	22	81.8%
	our.) Blume				

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	ดีปลี	22	27	81.5%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	45	57	78.9%
	<i>Melissa officinalis</i> L.	สะระแหน่	33	42	78.6%
	<i>Etlingera elatior</i> (Jack) R.M.Sm.	ดาหลา	32	42	76.2%
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	32	42	76.2%
	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโอมง	30	40	75.0%
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	23	32	71.9%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	16	23	69.6%
	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	34	49	69.4%
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	22	32	68.8%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	22	32	68.8%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	22	32	68.8%
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	คอแลน	34	51	66.7%
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาว	37	57	64.9%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	มะนาวไห ตัวขาว	20	32	62.5%
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	มหาหงส์	20	32	62.5%
	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	มะอึก	25	42	59.5%
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	29	49	59.2%
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	10	17	58.8%
	<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	28	49	57.1%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	28	50	56.0%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม	11	20	55.0%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	29	54	53.7%
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	16	30	53.3%
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	17	32	53.1%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	30	57	52.6%
	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	30	57	52.6%
	<i>Cleome viscosa</i> L.	เสี้ยนผี	10	19	52.6%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	30	57	52.6%
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	14	27	51.9%
	<i>Zingiber ottensii</i> Valetton	ไพลดำ	24	49	49.0%
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก	13	27	48.1%
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา	8	17	47.1%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	เสี้ยน	8	17	47.1%
	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	8	17	47.1%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	14	30	46.7%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	10	22	45.5%
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	ลิ้นฟ้า	8	18	44.4%
	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	8	18	44.4%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	11	25	44.0%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	10	23	43.5%
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	10	23	43.5%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	13	30	43.3%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	9	21	42.9%
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูปหมูป	13	31	41.9%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวาย	7	17	41.2%
	<i>Gloriosa simplex</i> L.	ทองตั้ง	7	17	41.2%
	<i>Curcuma zanthorrhiza</i> Roxb.	ว่านขมิ้นคุดลูก	8	20	40.0%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	9	23	39.1%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปิง	16	42	38.1%
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	20	54	37.0%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	11	30	36.7%
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือพวง	8	22	36.4%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	20	55	36.4%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	15	42	35.7%
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	10	28	35.7%
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	10	28	35.7%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	10	29	34.5%
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kur	ประดู่	5	15	33.3%
	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	ทุเลื่อ	6	18	33.3%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.)	ย่านาง	16	50	32.0%
	Diels				
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	นมควาย	7	22	31.8%
	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	10	33	30.3%
	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	มะตูม	9	30	30.0%
	<i>Bambusa spinosa</i> Roxb.	ไผ่บ้าน	3	10	30.0%
	<i>Chrozophora tinctoria</i> (L.) A.Juss.	เปล้าใหญ่	5	17	29.4%
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	12	42	28.6%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	14	49	28.6%
	<i>Citrus reticulata</i> Blanco	ส้มเขียวหวาน	10	37	27.0%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	14	52	26.9%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	15	57	26.3%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพา	6	23	26.1%
	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระท้อน	4	16	25.0%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	หว่า	5	20	25.0%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะนาว	7	32	21.9%
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม	5	23	21.7%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	3	14	21.4%
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	7	33	21.2%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	7	35	20.0%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	ผักแขยง	10	50	20.0%
	<i>Cassia fistula</i> L.	ราชพฤกษ์	4	22	18.2%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	4	23	17.4%
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	6	35	17.1%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	5	30	16.7%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	8	49	16.3%
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่งจีนอก	3	19	15.8%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	5	32	15.6%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	8	52	15.4%
	<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	ไผ่เลี้ยง	3	20	15.0%
	<i>Bambusa nutans</i> Wall. ex Munro	ไผ่บง	3	21	14.3%
	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า	3	23	13.0%
	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad. ex J.C.Wendl.	ไผ่เหลือง	3	23	13.0%
	<i>Gigantochloa albociliata</i> (Munro) Kurz	ไผ่รวก	3	23	13.0%
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมซุง	3	40	7.5%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
3. กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน ปัสสาวะ	<i>Heliotropium indicum</i> L.	หญ้างวงช้าง	2	29	6.9%
	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	32	32	100.0%
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมซุง	30	40	75.0%
	<i>Citrus reticulata</i> Blanco	ส้มเขียวหวาน	27	37	73.0%
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	12	17	70.6%
	<i>Bambusa spinosa</i> Roxb.	ไผ่บ้าน	7	10	70.0%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	34	49	69.4%
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	28	48	58.3%
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	8	14	57.1%
	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad. ex J.C.Wendl.	ไผ่เหลือง	12	23	52.2%
	<i>Gigantochloa albociliata</i> (Munro) Kurz	ไผ่รวก	12	23	52.2%
	<i>Passiflora foetida</i> L.	กะทกรก	15	29	51.7%
	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	9	18	50.0%
	<i>Bambusa nutans</i> Wall. ex Munro	ไผ่บ่ง	10	21	47.6%
	<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	ไผ่เลี้ยง	9	20	45.0%
	<i>Gomphrena globosa</i> L.	บานไม่รู้โรย	8	18	44.4%
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	8	18	44.4%
	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า	10	23	43.5%
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงทามะนาว	20	57	35.1%
	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	โห่ สับปะรด	20	57	35.1%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	8	23	34.8%
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม	8	23	34.8%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	8	23	34.8%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	7	21	33.3%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	18	57	31.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
4. กลุ่มอาการทาง สรีรศาสตร์ในโรค จิตเวช	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	15	49	30.6%
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	8	28	28.6%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	10	35	28.6%
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	5	20	25.0%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตัวขาว	8	32	25.0%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	12	49	24.5%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	10	42	23.8%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	5	23	21.7%
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	5	23	21.7%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ล้ม	5	25	20.0%
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	คอแลน	10	51	19.6%
	<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume	ตัวมัน	4	22	18.2%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	8	57	14.0%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	4	50	8.0%
	<i>Euphorbia hirta</i> L.	น้ำนมราชสีห์	21	21	100.0%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	15	23	65.2%
	<i>Curcuma zanthorrhiza</i> Roxb.	ว่านชักมดลูก	12	20	60.0%
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเค้า	10	17	58.8%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	8	21	38.1%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	5	14	35.7%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	8	23	34.8%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	10	30	33.3%
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	9	32	28.1%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	6	23	26.1%
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	10	42	23.8%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพา	5	23	21.7%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
5. กลุ่มอาการไข้	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	10	57	17.5%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	3	21	14.3%
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา	2	17	11.8%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	2	25	8.0%
	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	49	49	100.0%
	<i>Diospyros decandra</i> Lour.	จันทน์	18	18	100.0%
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	30	42	71.4%
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประดู่	10	15	66.7%
	<i>Heliotropium indicum</i> L.	หญ้างวงช้าง	19	29	65.5%
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	6	11	54.5%
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	15	32	46.9%
	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	13	30	43.3%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	6	14	42.9%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	8	20	40.0%
	<i>Gomphrena globosa</i> L.	บานไม่รู้โรย	6	18	33.3%
	<i>Passiflora foetida</i> L.	กะทกรก	9	29	31.0%
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวาย	5	17	29.4%
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	5	17	29.4%
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	15	54	27.8%
	<i>Cassia fistula</i> L.	ราชพฤกษ์	6	22	27.3%
	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	มะตูม	8	30	26.7%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อม	6	23	26.1%
	<i>Zingiber ottensii</i> Valetton	ไพลดำ	12	49	24.5%
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเค้า	4	17	23.5%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.)	ผักแก่นขม	5	22	22.7%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	Aug.DC.				
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	11	49	22.4%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	ผักแขยง	11	50	22.0%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	5	23	21.7%
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม	5	23	21.7%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวด	5	23	21.7%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	10	49	20.4%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	10	49	20.4%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ล้ม	5	25	20.0%
	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระท้อน	3	16	18.8%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	นมควาย	4	22	18.2%
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ดูบหมูป	5	31	16.1%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	6	42	14.3%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปิง	6	42	14.3%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	5	35	14.3%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	6	50	12.0%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	5	49	10.2%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	5	55	9.1%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	2	30	6.7%
6. กลุ่มอาการ	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะแว้ง	32	32	100.0%
ระบบทางเดิน	<i>Coriandrum sativum</i> L.	ชี้หอม	26	36	72.2%
หายใจ	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	17	27	63.0%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	31	52	59.6%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	30	52	57.7%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา	7	17	41.2%
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	7	17	41.2%
	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	มะอี	17	42	40.5%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	12	30	40.0%
	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	บุก	8	20	40.0%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะกยม	19	49	38.8%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	20	57	35.1%
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	8	23	34.8%
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือพวง	7	22	31.8%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะนาว	10	32	31.3%
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	10	32	31.3%
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	ลิ้นฟ้า	5	18	27.8%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	15	54	27.8%
	<i>Heliotropium indicum</i> L.	หญ้างวงช้าง	8	29	27.6%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	นมควาย	6	22	27.3%
	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโม่ง	10	40	25.0%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	12	49	24.5%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	12	49	24.5%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปิง	10	42	23.8%
	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	ทุเลื่อ	4	18	22.2%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	5	23	21.7%
	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	ตีปัส	5	27	18.5%
	<i>Cassia fistula</i> L.	ราชพฤกษ์	4	22	18.2%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเค้า	3	17	17.6%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพา	4	23	17.4%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวด	4	23	17.4%
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	9	52	17.3%
	<i>Passiflora foetida</i> L.	กระทกรก	5	29	17.2%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ผักอีเลืศ	5	29	17.2%
	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	5	33	15.2%
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	5	33	15.2%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	8	57	14.0%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	4	30	13.3%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	3	23	13.0%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	6	55	10.9%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	5	49	10.2%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	5	50	10.0%
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	คอแลน	5	51	9.8%
	<i>Melissa officinalis</i> L.	สะระแหน่	4	42	9.5%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	2	21	9.5%
7. กลุ่มอาการทาง กล้ามเนื้อและ กระดูก	<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm.f.) Lindau	เสลดพังพอนตัว เมีย	7	14	50.0%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อม	8	23	34.8%
	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	5	17	29.4%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	12	49	24.5%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	12	49	24.5%
	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	4	18	22.2%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
8. กลุ่มอาการทาง ระบบผิวหนัง	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ล้ม	5	25	20.0%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	6	57	10.5%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	4	55	7.3%
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	57	57	100.0%
	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	54	54	100.0%
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ	22	22	100.0%
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	22	22	100.0%
	<i>Euphorbia tirucalli</i> L.	สามพันกิ่ง	10	10	100.0%
	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หนอนตายหยาก	13	17	76.5%
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	15	20	75.0%
	<i>Chrozophora tinctoria</i> (L.) A.Juss.	เปล้าใหญ่	12	17	70.6%
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	32	52	61.5%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	30	49	61.2%
	<i>Gloriosa simplex</i> L.	ดองดึง	10	17	58.8%
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่งจีนอก	11	19	57.9%
	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระท้อน	9	16	56.3%
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	10	18	55.6%
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	15	28	53.6%
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	18	35	51.4%
	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	เสลดพังพอนตัวผู้	7	14	50.0%
	<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm.f.) Lindau	เสลดพังพอนตัว เมีย	7	14	50.0%
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกนบก	16	33	48.5%
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	14	30	46.7%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	ผักแขยง	21	50	42.0%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูปหมูป	13	31	41.9%
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	20	48	41.7%
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	20	49	40.8%
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	4	10	40.0%
	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	13	33	39.4%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	22	57	38.6%
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	มหาหงส์	12	32	37.5%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	18	50	36.0%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	16	49	32.7%
	<i>Cleome viscosa</i> L.	เสี้ยนผี	6	19	31.6%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	17	55	30.9%
	<i>Musa × paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	14	49	28.6%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	6	21	28.6%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	8	30	26.7%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	5	20	25.0%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	หว่า	5	20	25.0%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	14	57	24.6%
	<i>Etlingera elatior</i> (Jack) R.M.Sm.	ดาหลา	10	42	23.8%
	<i>Gomphrena globosa</i> L.	บานไม่รู้โรย	4	18	22.2%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	7	32	21.9%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวด	5	23	21.7%
	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	บุก	4	20	20.0%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ล้ม	5	25	20.0%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	10	54	18.5%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะजू	5	32	15.6%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	5	32	15.6%

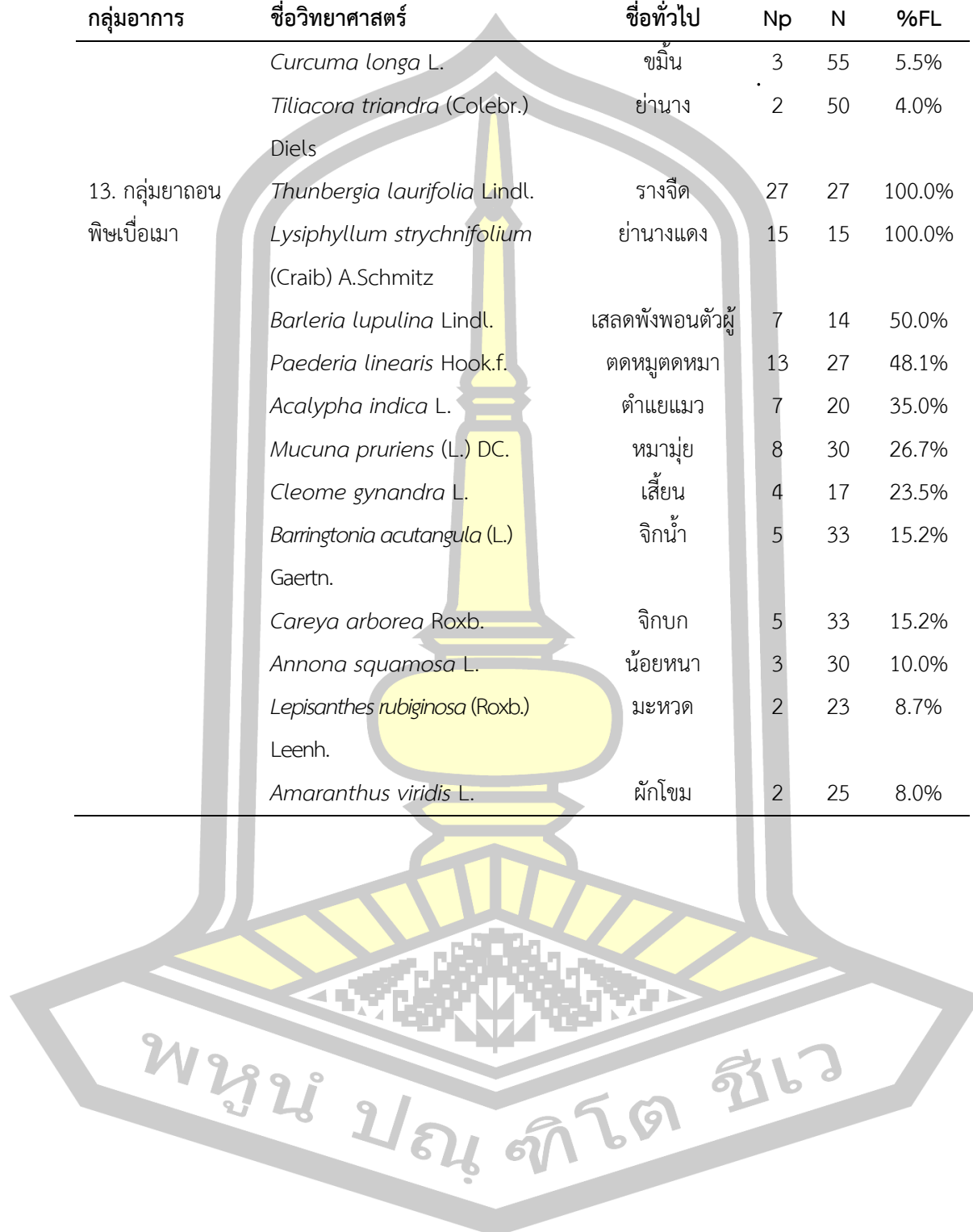
กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
9. กลุ่มอาการในช่องปาก	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	5	35	14.3%
	<i>Cassia fistula</i> L.	ราชพฤกษ์	3	22	13.6%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	3	22	13.6%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	3	23	13.0%
	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	7	57	12.3%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	7	57	12.3%
	<i>Melissa officinalis</i> L.	สระแหน่	5	42	11.9%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	5	52	9.6%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	3	32	9.4%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	5	57	8.8%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	2	23	8.7%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	2	25	8.0%
	<i>Zingiber ottensii</i> Valetton	ไพลดำ	3	49	6.1%
	<i>Piper betle</i> L.	พลู	20	20	100.0%
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	16	16	100.0%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	20	32	62.5%
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	6	10	60.0%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	ห้ว	7	20	35.0%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหาด	7	23	30.4%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	เสี้ยน	5	17	29.4%
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่งจีน	5	19	26.3%
	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หนอนตายหยาก	4	17	23.5%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	8	35	22.9%
	<i>Cassia fistula</i> L.	ราชพฤกษ์	5	22	22.7%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	7	32	21.9%
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.)	มะขามเทศ	11	52	21.2%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
10. กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง	Benth.				
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	5	30	16.7%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	9	57	15.8%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	7	49	14.3%
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	3	28	10.7%
	<i>Citrus × aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	5	52	9.6%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	4	42	9.5%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	5	57	8.8%
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	11	20	55.0%
	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	บุก	8	20	40.0%
	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	12	32	37.5%
	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	มะตูม	10	30	33.3%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	7	21	33.3%
	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	15	49	30.6%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	9	30	30.0%
	<i>Saccharum × sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	4	14	28.6%
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	ลิ้นฟ้า	5	18	27.8%
	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	5	18	27.8%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	8	29	27.6%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	9	49	18.4%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	9	50	18.0%
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	6	35	17.1%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	8	49	16.3%
	<i>Musa × paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	7	49	14.3%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	5	49	10.2%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
11. กลุ่มโรคมะเร็ง	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	5	57	8.8%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	2	57	3.5%
	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	15	15	100.0%
	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	17	30	56.7%
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	13	54	24.1%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	5	23	21.7%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	6	29	20.7%
	<i>Cleome viscosa</i> L.	เสี้ยนผี	3	19	15.8%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	5	32	15.6%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	หว่า	3	20	15.0%
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	5	35	14.3%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	3	23	13.0%
	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	มะตูม	3	30	10.0%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	3	52	5.8%
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	คอแลน	2	51	3.9%
	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	20	32	62.5%
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก	14	27	51.9%
12. กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	5	11	45.5%
	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	หูกเห็บ	8	18	44.4%
	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า	10	23	43.5%
	<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	ไผ่เลี้ยง	8	20	40.0%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อม	9	23	39.1%
	<i>Bambusa nutans</i> Wall. ex Munro	ไผ่บง	8	21	38.1%
	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad. ex	ไผ่เหลือง	8	23	34.8%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	J.C.Wendl.				
	<i>Gigantochloa albociliata</i> (Munro) Kurz	ไผ่รวก	8	23	34.8%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	8	25	32.0%
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวาย	5	17	29.4%
	<i>Coriandrum sativum</i> L.	ชี้หอม	10	36	27.8%
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	7	28	25.0%
	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	4	17	23.5%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	7	30	23.3%
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม	5	23	21.7%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	10	49	20.4%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	10	49	20.4%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ล้ม	5	25	20.0%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	4	22	18.2%
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมซุง	7	40	17.5%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	7	42	16.7%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	5	30	16.7%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	ผักแขยง	8	50	16.0%
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	2	14	14.3%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	7	49	14.3%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	4	30	13.3%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	3	23	13.0%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตัวขาว	4	32	12.5%
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	6	54	11.1%
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	3	28	10.7%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	5	57	8.8%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	4	57	7.0%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
13. กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	3	55	5.5%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	2	50	4.0%
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	27	27	100.0%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	15	15	100.0%
	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	เสลดพังพอนตัวผู้	7	14	50.0%
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	13	27	48.1%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	7	20	35.0%
	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	หมามุ่ย	8	30	26.7%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	เสี้ยน	4	17	23.5%
	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	5	33	15.2%
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	5	33	15.2%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	3	30	10.0%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวด	2	23	8.7%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	2	25	8.0%

4.2 การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท

4.2.1 ความหลากหลายของพืช

จากการศึกษาความหลากหลายของพืชของกลุ่มชาติพันธุ์ไท ในพื้นที่หมู่บ้านบุงเลิศเหนือ หมู่ที่ 7 และบ้านเลิศสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบุงเลิศ อำเภอยะยง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งสองหมู่บ้านมีประชากร 835 คน กลุ่มที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 780 คน ดังแสดงในภาพประกอบที่ 18 จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 78 คน พบพืชทั้งหมดจำนวน 87 วงศ์ 235 สกุล 292 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 30 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 10.27 รองลงมาคือ วงศ์บอน (Araceae) วงศ์แตง (Cucurbitaceae) วงศ์หญ้า (Poaceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวนวงศ์ละ 12 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 4.11 และอันดับสามคือ วงศ์ตีนเป็ด (Apocynaceae) วงศ์ยางพารา (Euphorbiaceae) และวงศ์มะเขือ (Solanaceae) จำนวนวงศ์ละ 9 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.08 (ตารางที่ 10) ดังแสดงในภาพประกอบที่ 18

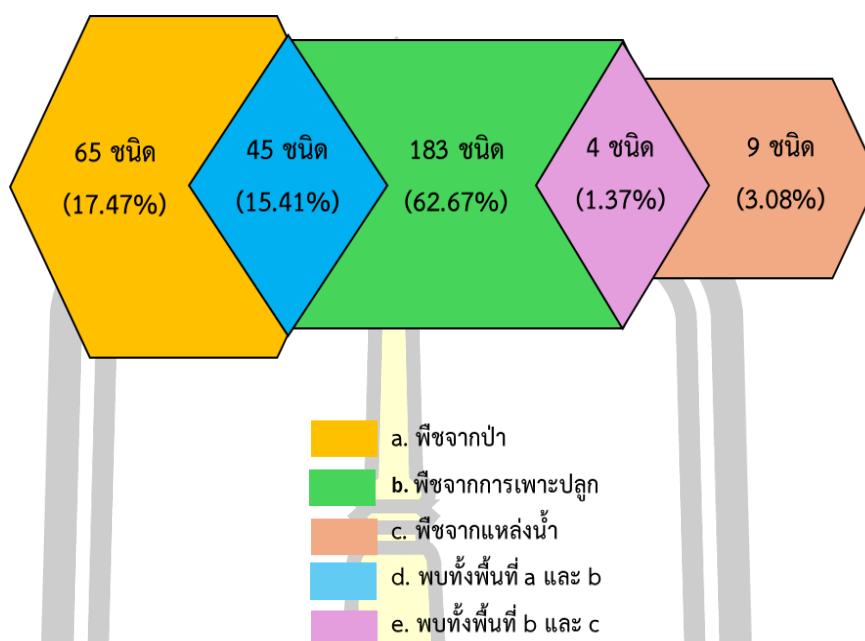
ตารางที่ 10 จำนวนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท

วงศ์	จำนวน ชนิด	ร้อยละ
Fabaceae	30	10.27
Araceae, Cucurbitaceae, Poaceae, Zingiberaceae	12	4.11
Apocynaceae, Euphorbiaceae, Solanaceae	9	3.08
Arecaceae, Asteraceae	8	2.74
Dipterocarpaceae	7	2.40
Apiaceae, Rubiaceae	6	2.05
Asparagaceae, Moraceae, Myrtaceae, Phyllanthaceae, Rutaceae	5	1.71
Acanthaceae, Anacardiaceae, Annonaceae, Bignoniaceae, Combretaceae, Dioscoreaceae, Ebenaceae, Malvaceae, Piperaceae, Sapindaceae	4	1.37
Alismataceae, Amaranthaceae, Amaryllidaceae, Brassicaceae, Musaceae	3	1.03

วงศ์	จำนวน ชนิด	ร้อยละ
Bromeliaceae, Cactaceae, Cleomaceae, Convolvulaceae, Costaceae, Cyperaceae, Lecythidaceae, Lythraceae, Meliaceae, Menispermaceae, Nyctaginaceae, Oxalidaceae, Rhamnaceae	2	0.68
Asphodelaceae, Basellaceae, Boraginaceae, Cannabaceae, Cannaceae, Capparaceae, Caricaceae, Chrysobalanaceae, Clusiaceae, Commelinaceae, Elaeocarpaceae, Hypericaceae, Irvingiaceae, Lamiaceae, Loganiaceae, Marsileaceae, Melastomataceae, Molluginaceae, Moringaceae, Muntingiaceae, Nelumbonaceae, Nymphaeaceae, Oleaceae, Opiliaceae, Orchidaceae, Pandanaceae, Passifloraceae, Pedaliaceae, Plantaginaceae, Polygonaceae, Pontederiaceae, Portulacaceae, Primulaceae, Rhizophoraceae, Rosaceae, Sapotaceae, Saururaceae, Stemonaceae, Verbenaceae, Vitaceae, Zygnermataceae	1	0.34

4.2.2 การกระจายพันธุ์พืช

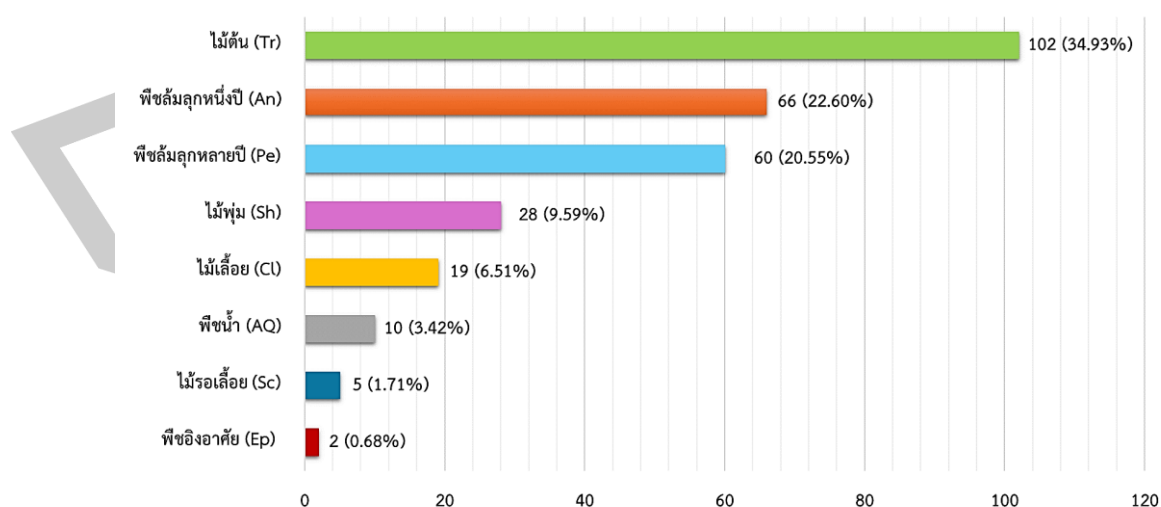
ความหลากหลายของแหล่งการกระจายพันธุ์พืชในพื้นที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พืชจากป่า พืชการเพาะปลูก และพืชจากแหล่งน้ำ จากผลการศึกษาพบพืชปลูกทั้งหมด จำนวน 228 ชนิด พืชป่า จำนวน 96 ชนิด และพืชน้ำ จำนวน 13 ชนิด โดยพบเฉพาะพืชการเพาะปลูก จำนวน 183 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 62.67 พืชจากป่า จำนวน 65 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 17.47 และพืชจากแหล่งน้ำ จำนวน 9 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.08 ทั้งนี้ยังพบพืชป่าที่นำมาเพาะปลูกจำนวน 45 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 15.41 และพืชน้ำนำมาเพาะปลูก จำนวน 4 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.37 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 14

ภาพประกอบที่ 14 การจำแนกชนิดพืชตามแหล่งการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

4.2.3 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัย

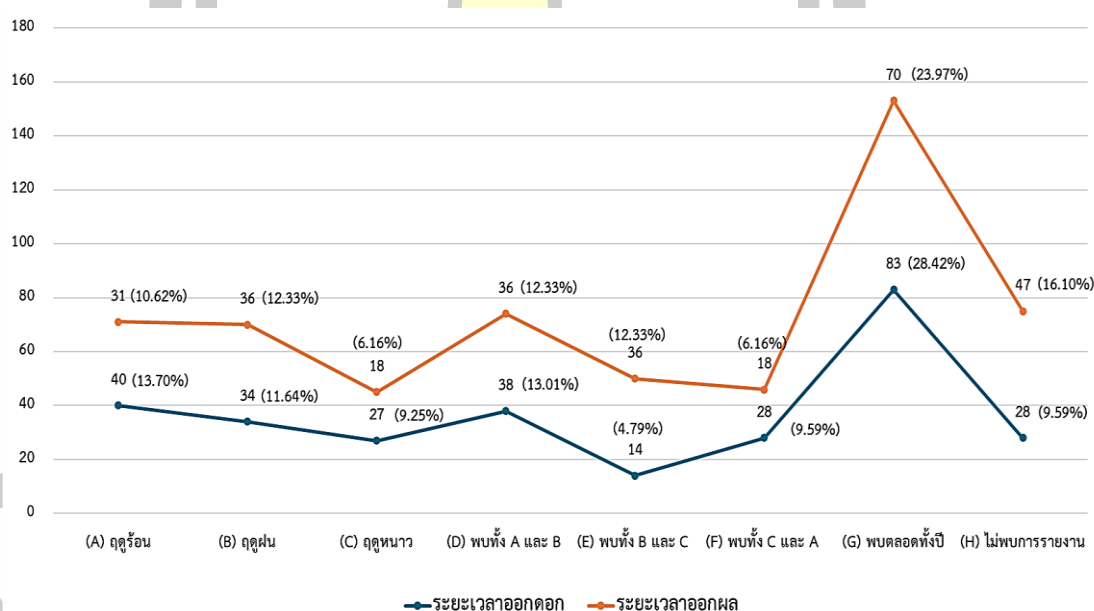
ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชแบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ ได้แก่ พืชล้มลุกหนึ่งปี พืชล้มลุกหลายปี ไม้พุ่ม ไม้ต้น ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย พืชน้ำ และพืชอิงอาศัย โดยพบว่าไม้ต้นมีจำนวนชนิดที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 102 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 34.93 รองลงมาเป็นพืชล้มลุกหนึ่งปี จำนวน 66 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 22.60 และพืชล้มลุกหลายปี 60 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 20.55 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 15

ภาพประกอบที่ 15 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท

4.2.4 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผล

ช่วงระยะเวลาการออกดอกและออกผลแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ช่วงฤดูร้อนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม พืชจะออกดอกจำนวน 40 ชนิด (ร้อยละ 13.70) และออกผลจำนวน 31 ชนิด (ร้อยละ 10.62) ช่วงฤดูฝนตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกันยายน พืชจะออกดอกจำนวน 34 ชนิด (ร้อยละ 11.64) และออกผลจำนวน 36 ชนิด (ร้อยละ 12.33) ในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม พืชจะออกดอกจำนวน 27 ชนิด (ร้อยละ 9.25) และออกผล จำนวน 18 ชนิด (ร้อยละ 6.16) นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน พืชออกดอกจำนวน 38 ชนิด (ร้อยละ 13.01) ออกผลจำนวน 36 ชนิด (ร้อยละ 12.33) ช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว พบพืชที่ออกดอกจำนวน 14 ชนิด (ร้อยละ 4.79) ออกผลจำนวน 36 ชนิด (ร้อยละ 12.33) ขณะที่ในช่วงฤดูหนาวและฤดูร้อน พบพืชออกดอกจำนวน 28 ชนิด (ร้อยละ 9.59) ออกผลจำนวน 18 ชนิด (ร้อยละ 6.16) ในส่วนพืชที่สามารถออกดอกออกผลตลอดทั้งปี พบว่าพืชมีการออกดอก จำนวน 83 ชนิด (ร้อยละ 28.42) และออกผล 70 ชนิด (ร้อยละ 23.97) ขณะที่ไม่พบการรายงานการออกดอก จำนวน 28 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 9.59 ไม่พบการรายงานการออกผล จำนวน 47 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 16.10 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 16

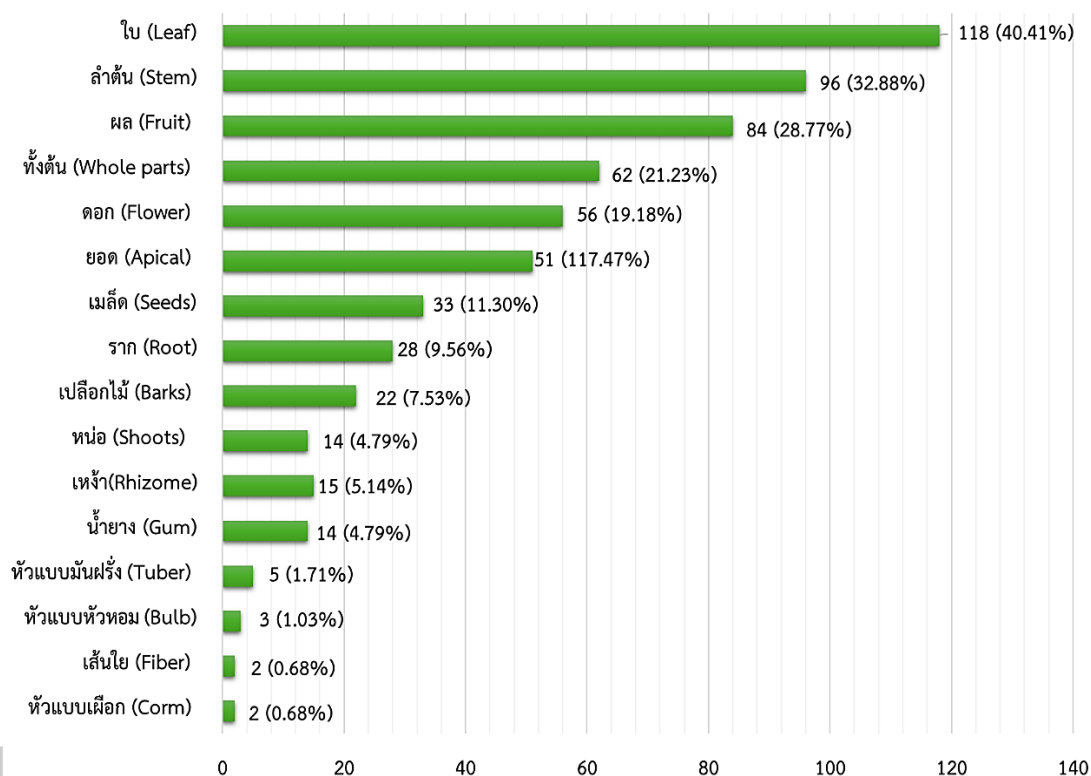

ภาพประกอบที่ 16 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลของชนิดพืชนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท

4.2.4 ส่วนของพืช

ส่วนของพืชที่มีแบ่งออกเป็น 16 ส่วน ประกอบด้วย ราก เหง้า หัวแบบมันฝรั่ง หัวแบบหัวหอม หัวแบบเผือก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ หน่อ ยอด ดอก ผล เมล็ด น้ำยาง เส้นใย และทั้งต้น โดย

พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทมีการนำใบมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 123 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 38.20 รองลงมาเป็นลำต้น จำนวน 106 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 32.92 และผล จำนวน 93 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 28.88 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 17 นอกจากนี้ยังพบว่า มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีการนำส่วนของพืชมามากที่สุด จำนวน 8 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด ดอก ผล และเมล็ด รองลงมาคือ ขนุน (*Artocarpus heterophyllus* Lam.) นำส่วนของพืชมามากจำนวน 7 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น ใบ ยอด ผล เมล็ด และ น้ำยาง และรองลงมาคือ ปืป (*Millingtonia hortensis* L.f.) นำส่วนของพืชมามากจำนวน 6 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด และดอก ดังแสดงในตารางที่ 11

ภาพประกอบที่ 17 ส่วนของพืชที่การนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท

พญ. ปณ. ทิโต ชีวะ

ตารางที่ 11 ความหลากหลายชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในพืชมุขบ้านบึงเลตเหนือ หมู่ที่ 7 และบ้านเลตสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบึงเลต อำเภอยะยติ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ฤดูฝน	ฤดูหนาว		
Acanthaceae	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	ฟ้าทะลายโจร	1-12	1-12	AN	d	TN-RP001
	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	เสลดพังพอน ตัวผู้	เสลดพังพอน ตัวผู้	9-10	10-12	PE	d	TN-RP002
	<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm.f.) Lindau	เสลดพังพอน ตัวเมีย	เสลดพังพอน ตัวเมีย	9-10	10-12	PE	d	TN-RP003
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	รางจืด	1-2	3-4	CL	d	TN-RP004
Alismataceae	<i>Butomopsis latifolia</i> (D.Don) Kunth	ผักพายน้อย	ผักพายน้อย	6-8	8-10	AQ	c	TN-RP005
	<i>Limnocharis flava</i> (L.) Buchenau	ผักพาย	ผักพาย	9-11	11-12	AQ	c	TN-RP006

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ			
Amaranthaceae	<i>Ottelia alismoides</i> (L.) Pers.	ผักโหมเทบ	ผักโหมเทบ	6-8	8-10	AQ	c	TN-RP007
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	ผักโขม	11-1	1-3	AN	d	TN-RP008
	<i>Celosia argentea</i> L.	หงอนไก่	หงอนไก่	1-12	1-12	AN	b	TN-RP009
	<i>Gomphrena globosa</i> L.	เก็ดงู	เก็ดงู	1-12	1-12	AN	b	TN-RP010
	<i>Allium cepa</i> L.	ต้นหอม	เบอผัก	11-12	1-2	AN	b	TN-RP011
Amaryllidaceae	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	กระเทียม	11-12	1-2	AN	b	TN-RP012
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	ผักแป้น	11-12	1-2	AN	b	TN-RP013
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	มะม่วงแก้ว	11-12	1-2	TR	b	TN-RP014
Anacardiaceae	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	มะม่วงป่า	11-12	1-2	TR	a	TN-RP015
	<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตูมมาเล	ตูมมาเล	1-12	11-2	TR	b	TN-RP016
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	มะกอก	4-6	7-9	TR	d	TN-RP017

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บดบดบดบดบดบด	ยพบดบดบดบดบด		
Annonaceae	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	มะเขียบ	3-5	6-9	TR	TN-RP018
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	ตรีน	3-6	6-7	CL	TN-RP019
	<i>Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders	ลำควน	ลำควน	2-3	5-7	SC	TN-RP020
	<i>Polyalthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	ต้องแสง	มะตี้ใต้	3-6	4-6	SH	TN-RP021
Apiaceae	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	ชีลาว	1-12	1-12	AN	TN-RP022
	<i>Apium graveolens</i> L.	ขึ้นฉ่าย	ขึ้นฉ่าย	-	-	AN	TN-RP023

WP

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บดบดบดบดบดบดบด	ยพบดบดบดบดบด		
Araceae	<i>Catharanthus roseus</i> (L.) G.Don	แพงพวย	แพงพวย	1-12	1-12	PE b	TN-RP032
	<i>Plumeria obtusa</i> L.	ลีลาวดี	ลั่นทม	6-12	7-8	TR b	TN-RP033
	<i>Streptocaulon juvenas</i> (Lour.) Merr.	เครือประสังข์	เวอนเลอะงู๊ด	8-12	11-1	CL a	TN-RP034
	<i>Tabernaemontana divaricata</i> (L.) R.Br. ex Roem. & Schult.	พุทช้าวัง	พุทช้าวัง	1-12	1-12	SH b	TN-RP035
	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม	ส้มลม	3-7	6-8	CL a	TN-RP036
	<i>Aglaonema modestum</i> Schott ex Engl.	แก้วกาญจนา	แก้วกาญจนา	1-12	1-12	PE b	TN-RP037
	<i>Alocasia cucullata</i> (Lour.) G.Don	นางฉวก	นางฉวก	1-12	1-12	PE b	TN-RP038
	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	บุก	บุก	3-5	5-7	PE a	TN-RP039
	<i>Amorphophallus brevispathus</i> Gag	อีลอก	อีลอก	3-5	5-7	PE a	TN-RP040

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ฝน	แล้ง	หนาว		
Arecaceae	<i>Zamia zamifolia</i> (G.Lodd.) Engl.	กัทิมรกด	กัทิมรกด	4-5	5-7	PE	b	WP	TN-RP048
	<i>Adonidia merrillii</i> (Becc.) Becc.	หมากนวล	หมากนวล	3-4	5-6	TR	b	WP	TN-RP049
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	บักหมาก	5-6	7-9	TR	b	ST, LE, AP, FU, SE	TN-RP050
	<i>Borassus flabellifer</i> L.	ตาล	ตะหนอด	2-5	5-9	TR	d	SE	TN-RP051
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวายตง	ปี่เตา	10-1	1-5	SC	d	ST, SH	TN-RP052
	<i>Chamaedorea seifrizii</i> Burret	ปาล์มไผ่	ปาล์มไผ่	-	-	SH	b	WP	TN-RP053
	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	หมากพร้าว	1-12	1-12	TR	b	LE, AP, SE	TN-RP054
	<i>Elaeis guineensis</i> Jacq.	ปาล์ม	ปาล์ม	1-12	1-12	TR	b	FU	TN-RP055
	<i>Phoenix dactylifera</i> L.	อินทผลัม	อินทผลัม	3-5	5-8	TR	b	FU	TN-RP056
	<i>Chlorophytum laxum</i> R.Br.	เศรษฐีเรือนทอง	เศรษฐีเรือนทอง	-	-	PE	b	WP	TN-RP057
Asparagaceae	<i>Dracaena braunii</i> Engl.	กวานิม	กวานิม	-	-	PE	b	LE	TN-RP058

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ประโยชน์ของพืช			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บดบดบดบดบดบด	บดบดบดบดบดบด		บดบดบดบดบดบด	บดบดบดบดบดบด			
Asphodelaceae	<i>Dracaena fragrans</i> (L.) Ker Gawl.	วาสนา	วาสนา	11-1	-	SH	b	WP	TN-RP059		
	<i>Dracaena hyacinthoides</i> (L.) Mabb.	ลิ้นมังกร	ลิ้นมังกร	3-4	-	PE	b	WP	TN-RP060		
	<i>Dracaena stuckyi</i> (God.-Leb.) Byng & Christenh.	งาช้าง	งาช้าง	-	-	PE	b	WP	TN-RP061		
Asteraceae	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	ว่านหางจระเข้	11-02	-	PE	b	BA,LE,FL, FU, GU	TN-RP062		
	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K.Jansen	ผักคราดหัวแหวน	ผักคราด	1-12	1-12	PE	d	RO,ST,LE, AP,FL	TN-RP063		
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	หนาด	10-2	-	SH	b	RO,LE,FL, WP	TN-RP064		
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	หญ้าคั่ว	หญ้าคั่ว	11-1	11-1	AN	a	RO,ST,LE, WP	TN-RP065		

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ข้อมูลการปลูก			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ข้อมูลการปลูก	ข้อมูลการปลูก		ข้อมูลการปลูก	ข้อมูลการปลูก			
Basellaceae	<i>Elephantopus scaber</i> L.	หัวงอก	หัวงอก	1-12	1-12	AN	a	RO,LE,WP	TN-RP066		
	<i>Helianthus annuus</i> L.	ทานตะวัน	ทานตะวัน	1-12	1-12	AN	b	SE,WP	TN-RP067		
	<i>Lactuca sativa</i> L.	สลัด	สลัด	-	-	AN	b	LE	TN-RP068		
	<i>Tagetes erecta</i> L.	ดาวเรือง	ดาวเรือง	1-12	1-12	AN	b	FL,WP	TN-RP069		
	<i>Zinnia elegans</i> Jacq.	บานชื่น	บานชื่น	1-12	1-12	AN	b	WP	TN-RP070		
Bignoniaceae	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	ผักปิ้ง	1-12.	1-12	CL	b	ST,LEAP,SE	TN-RP071		
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนนา	แค้แล้ว	3-6	6-8	TR	d	BA,FL,SE	TN-RP072		
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ป๊อบ	คั่นทอง	10-2	2-5	TR	d	RO,ST,BA,LE,FL,FU	TN-RP073		
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	มะลิ้นไหม้	3-7	7-9	TR	b	ST,BA,FL,	TN-RP074		

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล			ชื่อท้องถิ่น	ข้อมูลการปลูก			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ฤดูร้อน	ฤดูฝน	ฤดูหนาว		ระยะปลูก	ระยะห่าง	ระยะน้ำ		
Boraginaceae	<i>Tecoma stans</i> (L.) Juss. ex Kunth	ทองอุไร	ทองอุไร	ทองอุไร	ทองอุไร	3-7	8-10	TR b	FU	TN-RP075
	<i>Heliotropium indicum</i> L.	หญ้าหางช้าง	หญ้าหางช้าง	หญ้าหางช้าง	หญ้าหางช้าง	11-1	-	AN b	WP	TN-RP076
	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	ผักกาดเขียว	ผักกาดเขียว	ผักกาดเขียว	ผักกาดเขียว	-	-	AN b	LE	TN-RP077
	<i>Brassica oleracea</i> L.	กะหล่ำปลี	กะหล่ำปลี	กะหล่ำปลี	กะหล่ำปลี	-	-	AN b	LE	TN-RP078
	<i>Brassica rapa</i> L.	ผักกาดกวางตุ้ง	ผักกาดกวางตุ้ง	ผักกาดกวางตุ้ง	ผักกาดกวางตุ้ง	10-2	-	AN b	ST,LE,FL	TN-RP079
Bromeliaceae	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	สับปะรด	สับปะรด	มะนัด	6-8	8-12	PE b	FU	TN-RP080
Cactaceae	<i>Tillandsia usneoides</i> (L.) L.	เคราฤๅษี	เคราฤๅษี	เคราฤๅษี	เคราฤๅษี	-	-	EP b	WP	TN-RP081
	<i>Cereus hexagonus</i> (L.) Mill.	กระบองเพชร	กระบองเพชร	กระบองเพชร	กระบองเพชร	-	-	SH b	WP	TN-RP082
	<i>Selenicereus undatus</i> (Haw.) D.R.Hunt	แก้วมังกร	แก้วมังกร	แก้วมังกร	แก้วมังกร	4-10	8-12	CL b	FU	TN-RP083
Cannabaceae	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	กัญชา	กัญชา	กัญชา	1-2	2-4	SH b	LE	TN-RP084

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ใบ	ดอก	ผล	ไม้		สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร		
Cannaceae	<i>Canna indica</i> L.	พุทธรักษา	พุทธรักษา	พุทธรักษา	1-12	1-12	PE	b	WP		TN-RP085
Capparaceae	<i>Crateva adansonii</i> DC.	ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	2-7	7-9	TR	d	LE,AP		TN-RP086
Caricaceae	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	มะละกอ	มะละกอ	1-12	1-12	TR	b	FU,GU		TN-RP087
Chrysobalanaceae	<i>Parinari anamensis</i> Hance	มัน	มัน	มัน	3-4	4-12	TR	a	ST,BA		TN-RP088
Cleomaceae	<i>Cleome gynandra</i> L.	มะเขีเมียน	มะเขีเมียน	มะเขีเมียน	1-2	2-3	AN	b	RO,ST,LE,AP,FL		TN-RP089
Clusiaceae	<i>Cleome viscosa</i> L.	เสี้ยนผี	เสี้ยนผี	เสี้ยนผี	2-4	4-6	AN	a	WP		TN-RP090
Combretaceae	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโงม	ส้มโงม	ส้มโงม	12-3	4-5	TR	d	LE,AP		TN-RP091
	<i>Combretum indicum</i> (L.) DeFilipps	เล็บมือนาง	เล็บมือนาง	เล็บมือนาง	2-3	3-5	CL	b	WP		TN-RP092
	<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สแกน	สแกน	สแกน	4-5	10-11	TR	d	ST		TN-RP093
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	สมอไทย	สมอไทย	6-9	9-11	TR	d	BA		TN-RP094
	<i>Terminalia elliptica</i> Willd.	เชือก	เชือก	เชือก	1-12	-	TR	a	ST		TN-RP095

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บดบดบดบดบดบด	ยพบดบดบดบดบด		
Commelinaceae	<i>Tradescantia spathacea</i> Sw.	กาบหอยแครง	กาบหอยแครง	-	PE	b	TN-RP096
Convolvulaceae	<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	ผักบุ้ง	ผักบุ้ง	8-12	11-1	PE	TN-RP097
Costaceae	<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	มันเทศ	มันเทศ	8-12	11-1	AN	TN-RP098
	<i>Costus woodsonii</i> Maas	เอื้องหมายนา	เอื้องดอกแดง	5-9	-	PE	TN-RP099
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig)	เอื้องหมายนา	เอื้อง	6-8	8-12	PE	TN-RP100
Cucurbitaceae	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	ฟักทอง	ตลาด	1-12	1-12	AN	TN-RP101
	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	แตงโม	อุเลอะ	1-12	1-12	AN	TN-RP102
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	ตำลึง	1-12	1-12	CL	TN-RP103
						AP	

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ข้อมูลประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ใบ	ดอก	ผล	เมล็ด		ผล	เมล็ด	ราก		
	<i>Cucumis melo</i> L.	1-12	1-12	1-12	AN	แตงกึ่ง	1-12	AN	d	FU	TN-RP104
	<i>Cucumis sativus</i> L.	1-12	1-12	1-12	AN	แตงกวา	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP105
	<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	1-12	1-12	1-12	AN	มะเขือ	1-12	AN	b	FU	TN-RP106
	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	1-12	1-12	1-12	AN	มะเขือ	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP107
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	1-12	1-12	1-12	AN	มะเขือ	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP108
	<i>Sicyos edulis</i> Jacq.	1-12	1-12	1-12	AN	ฟักแม้ว	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP109
	<i>Momordica charantia</i> L.	1-12	1-12	1-12	AN	มะขาม	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP110

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ฝน	แล้ง		
Cyperaceae	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ผักขี้ขาว	มะระขี้นกใหญ่	1-12	1-12	AN	b ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP111
	<i>Trichosanthes cucumerina</i> L.	บวบงู	มะโง้งเงี้ยว	1-12	1-12	AN	b FU	TN-RP112
	<i>Actinoscirpus grossus</i> (L.f.) Goetgh. & D.A.Simpson	ฝั้ว	ฝั้ว	5-8	7-11	PE	b ST	TN-RP113
Dioscoreaceae	<i>Cyperus alternifolius</i> L.	กก	กก	5-8	7-11	PE	c ST	TN-RP114
	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเส้นใบช้าง	หัวขี้มู	6-8	8-11	PE	e TU	TN-RP115
	<i>Dioscorea filiformis</i> Blume	มันเทียน	มันเทียน	6-8	8-11	PE	d TU	TN-RP116
	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	กลอย	6-8	8-11	PE	a BA,LE,FL, FU,GU	TN-RP117
Dipterocarpaceae	<i>Tacca leontopetaloides</i> (L.)	เท้าชายม่อม	เท้าชายม่อม	6-8	8-11	PE	a TU	TN-RP118
	<i>Anthoshorea roxburghii</i> (G.Don)	พะยอม	กะยอม	12-2	1-3	TR	a ST,BA,LE, TN-RP119	

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล			ชื่อท้องถิ่น	ประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ	ผลัดใบ		ไม้ประดับ	ไม้ร่มเงา	ไม้ยา		
Ebenaceae	P.S.Ashton & J.Heck.								AP,FL, FU	
	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G.Don	12-2	3-5		ยางนา		TR a		ST, GU	TN-RP120
	<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	1-2	2-5		จำแดง		TR d		ST, GU	TN-RP121
	<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm. Ex Miq.	11-1	2-5		ชาด		TR b		ST, GU	TN-RP122
	<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	12-1	1-2		กุ้ง		TR b		ST	TN-RP123
	<i>Hopea odorata</i> Roxb.	12-2	3-5		ตะเคียนทอง		TR a		ST	TN-RP124
	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	2-4	4-6		เก็ก		TR a		WP	TN-RP125
	<i>Diospyros decandra</i> Lour.	3-4	4-6		จันทน์		TR a		WP	TN-RP126
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	3-4	4-6		ตะโก		TR b		RO, ST, LE, FU	TN-RP127
	<i>Diospyros filipendula</i> Pierre ex	1-3	3-5		คันท้ง		TR a		ST	TN-RP128

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ผลัดใบ ผลัดใบ	ผลัดใบ ผลัดใบ		
Elaeocarpaceae	Lecomte	มะเกลือ	มะเกลือ	3-5	6-9	TR a	TN-RP129
	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	มะเกลือ	3-5	6-9	TR a	TN-RP130
	<i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz	มะเกลือ	มะเกลือ	3-5	6-9	TR a	TN-RP131
Euphorbiaceae	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	ตำแยแมว	7-12	7-12	AN b	TN-RP132
	<i>Croton persimilis</i> Müll.Arg.	เปล้าใหญ่	เปล้าใหญ่	3-5	6-12	TR a	TN-RP133
	<i>Cnidocarpus aconitifolius</i> (Mill.) I.M.Johnst.	ผงชูล	ผงชูล	1-12	-	SH d	TN-RP134
	<i>Euphorbia hirta</i> L.	น้ำนมราชสีห์	น้ำนมราชสีห์	1-12	1-12	AN b	TN-RP135
	<i>Euphorbia milii</i> Des Moul.	โป๊ยเซียน	โป๊ยเซียน	1-12	-	PE a	TN-RP136
	<i>Hevea brasiliensis</i> (Willd. ex A.Juss.) Müll.Arg.	ยางพารา	ยางพารา	1-12	1-12	TR b	TN-RP137
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ	มะเยาดำ	5-7	7-9	SH b	TN-RP138

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ข้อมูลประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง	
		ผลัดใบ	ผลัดใบ	ผลัดใบ	ผลัดใบ			ผลัดใบ	ผลัดใบ	ผลัดใบ			ผลัดใบ
Fabaceae	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.					สบู่แดง	มะเยาแดง	5-7	7-9	SH	b	WP	TN-RP138
	<i>Manihot esculenta</i> Crantz					มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง	-	-	PE	b	WP	TN-RP139
	<i>Acacia mangium</i> Willd.					กระถินเทพา	กระถินเทพา	4-6	5-7	TR	b	WP	TN-RP140
	<i>Adenanthera pavonina</i> L.					ฝักห่อ	ฝักห่อ	1-3	3-5	TR	a	ST	TN-RP141
	<i>Arachis hypogaea</i> L.					ถั่วลิสง	ถั่วลิสง	1-12	1-12	AN	b	ST, GU	TN-RP142
	<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Kuntze					จัน	จัน	2-3	3-5	TR	b	WP	TN-RP143
	<i>Cassia fistula</i> L.					คูน	คูน	2-6	8-9	TR	a	ST, BA, FL, FU	TN-RP144
	<i>Clitoria ternatea</i> L.					อัญชัน	อัญชัน	1-12	1-12	CL	a	FL	TN-RP145
	<i>Crotalaria juncea</i> L.					ปอเทือง	ปอเทือง	5-7	6-8	AN	d	WP	TN-RP146
	<i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre					พุง	ขยุง	5-7	6-8	TR	b	ST	TN-RP147
	<i>Derris elliptica</i> (Wall.) Benth.					หางไหลแดง	เครือเก็ด	-	-	CL	d	ST	TN-RP148
	<i>Dialium cochinchinense</i> Pierre					เค็ง	เค็ง	6-9	9-12	TR	d	FU	TN-RP149

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บดบดบดบดบดบด	ผลบดบดบดบดบด		
	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	ถั่วเหลือง	ถั่วเหลือง	1-12	1-12	AN a	TN-RP150
	<i>Lablab purpureus</i> (L.) Sweet	ถั่วแปบ	มะแปบ	1-12	1-12	AN b	TN-RP151
	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	กระถินใหญ่	กระเสตใหญ่	1-12	1-12	TR b	TN-RP152
	<i>Leucaena leucocephala</i> subsp. <i>glabrata</i> (Rose) Zárate	กระถินน้อย	กระเสตน้อย	1-12	11-2	TR d	TN-RP153
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	ย่านางแดง	5-12	5-8	CL d	TN-RP154
	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	ตำแย	มะตูมแย	11-12	12-1	AN b	TN-RP155
	<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	กระเฉดน้ำ	กระเสตน้ำ	1-12	1-12	AQ a	TN-RP156
	<i>Peltophorum dasymachis</i> (Miq.) Kurz	อะราง	อะราง	2-4	5-8	TR c	TN-RP157
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	มะขามล้ำ	10-12	12-4	TR a	TN-RP158
						AP,FL	

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ประโยชน์ของพืช			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ		ไม้ประดับ	ไม้ร่มเงา	ไม้ยา		
	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> (L.) DC.	ถั่วพูลู	ถั่วพูลู	10-11	11-12	AN	b	WP			TN-RP159
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประดู่	ประดู่	3-4	4-12	TR	b	LE,AP			TN-RP160
	<i>Samanea saman</i> (Jacq.) Merr.	จามจุรี	สามสา	8-9	10-12	TR	d	RO,TU			TN-RP161
	<i>Senegalia pennata</i> (L.) Maslin	ชะอม	ผักขา	1-12	1-12	SH	b	WP			TN-RP162
	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	ชี้เหล็ก	ชี้เหล็ก	1-3	3-5	TR	b	BA			TN-RP163
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	ดอกแค	1-12	1-12	TR	d	ST			TN-RP164
	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	มะค่าแต้	กะแต้	3-6	6-9	TR	b	WP			TN-RP165
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	มะขาม	8-11	10-12	TR	d	ST,LE,FL			TN-RP166
	<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	ถั่วปี	ถั่วปี	1-12	1-12	AN	b	RH,SH,WP			TN-RP167
	<i>Vigna unguiculata</i> subsp. <i>sesquipedalis</i> (L.) Verdc.	ถั่วฝักยาว	ถั่วฝักยาว	1-12	1-12	AN	b	WP			TN-RP168

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ประโยชน์	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน		
Hypericaceae	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W.Theob.	แดง	แดง	2-4	5-9	TR	b	FU	TN-RP169
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตัวขาว	ตัวส้ม	1-4	-	TR	a	RO,ST,LE, AP	TN-RP170
Irvingiaceae	<i>Iringia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	กระบก	มะกระบก	1-4	2-4	TR	d	FU	TN-RP171
Lamiaceae	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	หูเสือ	หูเสือ	5-8	-	PE	a	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP172
	<i>Melissa officinalis</i> L.	ผักเป็ด	ผักเป็ด	1-12	1-12	PE	b	FU	TN-RP173
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	ผักชีฝรั่ง	1-12	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP174
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	โหระพา	1-12	1-12	AN	b	ST,LE,AP, FL,FU	TN-RP175

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ขนาดใบ ใบดกใบเล็กใบผลิ	การปลูก	การใช้ประโยชน์	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ใบดก	ใบเล็ก	ใบผลิ	ใบดก					
Lecythidaceae	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	กระเพรา	กระเพรา	9-10	10-11	AN	b	ST, LE, AP, FL, FU	TN-RP176
	<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง	สักทอง	สักทอง	6-8	8-10	TR	b	ST, LE, AP, FL, FU	TN-RP177
	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	จิกน้ำ	กระโดนน้ำ	11-1	6-7	TR	b	FU	TN-RP178
Lecythidaceae	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	จิกบก	กระโดนบก	11-1	6-7	TR	d	ST	TN-RP179
Loganiaceae	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	มะตูม	มะตูม	มะตูม	5-7	7-9	TR	d	ST	TN-RP180
Lythraceae	<i>Lagerstroemia calyculata</i> Kurz	ตะแบก	ตะแบก	ตะแบก	3-6	6-9	TR	d	TU	TN-RP181
	<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม	ทับทิม	มะพิลา	5-7	7-9	SH	a	BA, LE, FL, FU, GU	TN-RP182
Malvaceae	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นุ่น	นุ่น	มะนุ่น	2-3	2-5	TR	b	ST, SH	TN-RP183
	<i>Durio zibethinus</i> L.	ทุเรียน	ทุเรียน	ทุเรียน	11-1	1-5	TR	b	WP	TN-RP184

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล			ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ขนาดต้น (ม.)	การขยายพันธุ์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ฤดูร้อน	ฤดูฝน	ฤดูหนาว						
Marsileaceae	<i>Gossypium herbaceum</i> L.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	หมอนทอง	หมอนทอง	7-9	AN	LE, AP, SE	TN-RP185
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	ฝ้าย	ฝ้าย	9-11	AN	b	TN-RP186
	<i>Marsilea minuta</i> L.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	กระเจียวแดง	กระเจียวแดง	2-6	AN	b	TN-RP187
	<i>Marsilea minuta</i> L.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	ฝักแฉ่	ฝักแฉ่	2-6	AQ	b	TN-RP188
Melastomataceae	<i>Mimosa pudica</i> L.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พุด	พุด	3-4	SH	c	TN-RP189
Meliaceae	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	สะเดา	สะเดา	12-3	TR	a	TN-RP190
Menispermaceae	<i>Sandoricum koelapoe</i> (Burm.f.) Merr.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	กระต่อน	กระต่อน	12-3	TR	d	TN-RP191
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	หนามร้อย	หนามร้อย	3-9	CL	b	TN-RP192
Molluginaceae	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	ย่านาง	ย่านาง	3-4	CL	d	TN-RP193
Moraceae	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	ผักก้านขม	ผักก้านขม	3-4	AN	d	TN-RP194
	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	ขมิ้น	ขมิ้น	11-12	TR	a	TN-RP195
	<i>Ficus altissima</i> Blume	พฤษภาคม	พฤษภาคม	พฤษภาคม	ไทรยอดทอง	ไทรยอดทอง	10-12	TR	b	BA, LE, FL, TN-RP195

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ฤดูร้อน	ฤดูหนาว		
Moringaceae	<i>Ficus populifolia</i> Vahl	โพธิ์	โพธิ์	10-12	12-2	TR	FU, GU	TN-RP196
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	มะมอน	1-3	3-5	SH	AP, FL	TN-RP197
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	ข่อย	1-2	2-4	TR	RO, ST, LE, WP	TN-RP198
	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	ผักอีตู่	11-1	1-4	TR	RO, LE, WP	TN-RP199
Muntingiaceae	<i>Muntingia calabura</i> L.	ตะคอบ	มะตะกอบ	10-12	12-4	TR	SE, WP	TN-RP200
Musaceae	<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยนาง	กล้วยหอ	1-12	1-12	TR	LE	TN-RP201
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	กล้วยหอม	1-12	1-12	TR	FL, WP	TN-RP202
	<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว้า	กล้วยส้ม	1-12	1-12	TR	WP	TN-RP203

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล			ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ขนาดใบ (cm)	ผล (cm)	การขยายพันธุ์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ใบ	ดอก	ผล							
Myrtaceae	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.		ยูคาลิปตัส	ยูคาลิปตัส	3-5	4-7	TR	b	ST, LE, AP, SE		TN-RP204
	<i>Psidium guajava</i> L.		ฝรั่ง	มะสิดา	2-5	5-8	TR	b	BA, FL, SE		TN-RP205
	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry		ผักเม็ก	ผักเม็ก	2-4	4-6	SH	b	RO, ST, BA, LE, FL, FU		TN-RP206
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels		มะท้าว	มะท้าว	3-5	5-7	TR	a	ST, BA, FL, F		TN-RP207
	<i>Syzygium samarangense</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry		ชมพู่	ชมพู่	12-3	2-5	TR	a	U		TN-RP208
Nelumbonaceae	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.		บัวหลวง	บัวหลวง	1-12	1-12	AQ	b	WP		TN-RP209
Nyctaginaceae	<i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.		เฟื่องฟ้า	เฟื่องฟ้า	1-12	-	SC	c	LE		TN-RP210
Nymphaeaceae	<i>Mirabilis jalapa</i> L.		ดอกบานเย็น	ดอกบานเย็น	1-12	1-12	AN	b	LE		TN-RP211
	<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.		บัวสาย	บัวสาย	1-12	-	AQ	b	ST, LE, FL		TN-RP212

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล			ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ขนาดใบ (cm)	สีดอก	ลักษณะ	การขยายพันธุ์	การใช้ประโยชน์	ตัวอย่างพรรณไม้
		ฤดูร้อน	ฤดูฝน	ฤดูหนาว								
Oleaceae	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	มะลิ	มะลิ	มะลิ	มะลิ	มะลิ	11-2	-	SH	c	FU	TN-RP213
Opiliaceae	<i>Melientha suavis</i> Pierre	ผักหวาน	ผักหวาน	ผักหวาน	ผักหวาน	ผักหวาน	2-4	4-5	SH	b	WP	TN-RP214
Orchidaceae	<i>Rhynchosstylis retusa</i> (L.) Blume	กล้วยไม้หางกระรอก	กล้วยไม้หางกระรอก	กล้วยไม้หางกระรอก	กล้วยไม้หางกระรอก	กล้วยไม้หางกระรอก	11-4	2-5	EP	d	WP	TN-RP215
Oxalidaceae	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปิง	ตะลิงปิง	ตะลิงปิง	ตะลิงปิง	ตะลิงปิง	11-2	2-4	TR	b	FU	TN-RP216
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	มะเฟือง	มะเฟือง	มะเฟือง	มะเฟือง	1-12	1-12	TR	b	LE	TN-RP217
Pandanaceae	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	เตย	เตย	เตย	เตย	-	-	PE	b	WP	TN-RP218
Passifloraceae	<i>Passiflora edulis</i> Sims	กระทกรก	กระทกรก	กระทกรก	กระทกรก	กระทกรก	6-8	8-12	CL	b	LE,AP	TN-RP219
Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	งา	งา	งา	งา	งา	2-4	4-6	AN	b	FU,SE,GU	TN-RP220
Phyllanthaceae	<i>Antidesma punctulatum</i> Miq.	มะเเฒ่า	มะเเฒ่า	มะเเฒ่า	มะเเฒ่า	มะเเฒ่า	4-5	5-7	TR	b	ST,BA	TN-RP221
	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	มะไฟ	มะไฟ	มะไฟ	มะไฟ	3-5	5-8	TR	b	WP	TN-RP222
	<i>Hymenocardia punctata</i> Wall. ex	หูลิง	หูลิง	หูลิง	หูลิง	หูลิง	4-6	5-7	PE	b	LE,AP	TN-RP223

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล			ชื่อท้องถิ่น	ข้อมูลการใช้ประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ฤดูร้อน	ฤดูฝน	ฤดูหนาว		ใบ	ดอก	ผล		
Piperaceae	Lindl.				มะยม	4-5	5-8	TR	a	TN-RP224
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม								
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม			มะขามป้อม	8-11	11-1.	TR	b	TN-RP225
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง			กระสัง	6-7	7-8	AN	d	TN-RP226
	<i>Piper betle</i> L.	พลู			พลู	3-6	6-7	CL	a	TN-RP227
	<i>Piper nigrum</i> L.	พริกไทย			พริกไทย	1-12	1-12	CL	b	TN-RP228
Plantaginaceae	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	พลู			คำพลู	3-7	7-9	PE	b	TN-RP229
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	ผักขี้เหล็ก			ผักขี้เหล็ก	3-9	3-9	AN	b	TN-RP230
Poaceae	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า			ไผ่ป่า	-	-	TR	a	TN-RP231
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมซุง			ไผ่กิมซุง	-	-	TR	a	TN-RP232
	<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.)	ไผ่เลี้ยง			ไผ่เลี้ยง	-	-	TR	b	TN-RP233

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บดขยี้บดละเอียด	บดละเอียดละเอียด		
	Raeusch. Ex Schult.	ไผ่ขี้หนู	ไผ่ขี้หนู	-	TR	FU	TN-RP234
	<i>Bambusa spinosa</i> Roxb.	ไผ่ขี้หนู	ไผ่ขี้หนู	-	TR	RO,ST, LE,WP	TN-RP235
	<i>Bambusa nutans</i> Wall. ex Munro	ไผ่ขี้หนู	ไผ่ขี้หนู	-	PE	ST,LE,AP,F L	TN-RP236
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	หัวขิงเคียว	-	PE	ST,LE,WP	TN-RP237
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	หัวขิงเคียว	-	PE	ST,LE	TN-RP238
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	หญ้าคา	-	AN	WP	TN-RP239
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	ข้าว	8-9	PE	WP	TN-RP240
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	อ้อยดำ	8-9	PE	FL	TN-RP241
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	อ้อย	8-9	AN	RO,LE,FL,	TN-RP242
	<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด	ข้าวโพด	1-12	AN		

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บอชบอชบอชบอชบอช	บอชบอชบอชบอชบอช		
Polygonaceae	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	ผักแพว	10-11	11-12	PE b	WP RO,ST,LE, TN-RP243
Pontederiaceae	<i>Pontederia crassipes</i> Mart.	ผักตบชวา	ผักตบชวา	1-12	-	AQ b	WP RO,LE, TN-RP244
Portulacaceae	<i>Portulaca oleracea</i> L.	คุณนายตื่นสาย	คุณนายตื่นสาย	1-12	-	PE e	WP TN-RP245
Primulaceae	<i>Ardisia polycephala</i> Wall. ex A.DC.	ผักตีนจำ	ผักตีนจำ	6-7	7-9	TR b	LE TN-RP246
Rhamnaceae	<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	พุทรา	มะทาม	4-6	6-9	TR a	FL,WP TN-RP247
	<i>Ziziphus oenopolia</i> (L.) Mill.	เล็บแมว	มะกะแกว	3-5	5-8	SC b	WP TN-RP248
Rhizophoraceae	<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	ส้ม	ส้ม	11-5	5-8	TR a	ST,LE, AP,SE TN-RP249
Rosaceae	<i>Rosa x damascena</i> Herm.	กุหลาบ	กุหลาบ	1-12.	-	SH a	BA,FL,SE TN-RP250

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ข้อมูลการใช้ประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ผลัดใบ	ผลัดใบ	ผลัดใบ	ผลัดใบ		ผลัดใบ	ผลัดใบ	ผลัดใบ		
Rubiaceae	<i>Ixora chinensis</i> Lam.	ดอกเข็ม	ดอกเข็ม	3-4	SH	b	FU,WP	TN-RP251			
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	กระท่อมก้านแดง	-	TR	b	ST,BA,FL,FU	TN-RP252			
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	ยอบ้าน	4-7	TR	b	WP	TN-RP253			
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอบ้า	ยอบ้า	4-7	TR	b	WP	TN-RP254			
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเค้า	มะคัตเค้า	1-5	SC	a	LE	TN-RP255			
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	เคียดตหมา	1-5	CL	a	LE	TN-RP256			
	<i>Citrus x aurantifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	มะนาวแป้น	1-12	TR	a	ST,LE,FL	TN-RP257			
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	มะกรูด	7-8	TR	b	FU	TN-RP258			
	<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ	ส้มโอ	7-8	TR	b	WP	TN-RP259			
	<i>Citrus medica</i> L.	มะเวอ	มะเวอ	4-7	TR	b	WP	TN-RP260			
Rutaceae	<i>Citrus reticulata</i> Blanco	ส้มเขียวหวาน	ส้มเขียวหวาน	4-7	TR	b	FU	TN-RP261			

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ใบ	ดอก	ผล	ไม้		สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร		
Sapindaceae	<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	ลำไย	ลำไย	2-4	3-7	TR	b	LE			TN-RP262
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหาด	มะหาด	2-3	3-5	TR	b	WP			TN-RP263
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	ค้อแลน	มะแงว	12-2	2-5	TR	a	FU, GU			TN-RP264
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	มะคร้อ	3-4	4-7	TR	b	ST, BA			TN-RP265
Sapotaceae	<i>Manilkara zapota</i> (L.) P. Royen	ละมุด	ละมุด	1-12	1-12	TR	b	FU			TN-RP266
Saururaceae	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	พลูคาว	6-7	7-8	PE	b	FL, WP			TN-RP267
Solanaceae	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	พริก	1-12	1-12	AN	b	FU			TN-RP268
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	ยาสูบ	-	-	AN	b	LE			TN-RP269
	<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือขื่น	มะเขือขื่น	1-12	1-12	SH	b	RO, ST, LE, FU, LE			TN-RP270
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	มะเขือเทศ	1-12	1-12	AN	b	RO, ST, LE, FU, LE			TN-RP271

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บดบดบดบดบดบด	ต้มบดบดบดบดบด		สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร		
Solanaceae	<i>Solanum melongena</i> L.	มะเขือยาว	มะเขือยาว	1-12	1-12	AN	b	RO,ST,LE,	TN-RP272		
	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	มะเขือ	มะเขือ	1-12	1-12	SH	b	RO,ST,LE,	TN-RP273		
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือ	มะเขือ	1-12	1-12	SH	b	RO,ST,LE,	TN-RP274		
	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะเขือ	มะเขือ	1-12	1-12	SH	b	RO,ST,LE,	TN-RP275		
	<i>Solanum virginianum</i> L.	มะเขือ	มะเขือ	1-12	1-12	SH	b	RO,ST,LE,	TN-RP276		
Stemonaceae	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หนอนตาย หยาก	หนอนตาย หยาก	2-4	4-9	PE	b	LE	TN-RP277		

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ชื่อท้องถิ่น	ข้อมูลประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ใบ	ดอก	ผล	ไม้		สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร		
Verbenaceae	<i>Duranta erecta</i> L.	เทียนทอง	เทียนทอง	1-12	1-12	SH	b	WP			TN-RP278
Vitaceae	<i>Cissus quadrangularis</i> L.	เพชรสังฆาต	เพชรสังฆาต	1-12	1-12	CL	b	WP			TN-RP279
Zingiberaceae	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	ข่าบ้าน	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP280
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	กระชายขาว	6-9	-	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP281
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	ขมิ้น	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP282
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	กระเจียว	6-9	8-10	PE	a	RH,LE,SH			TN-RP283
	<i>Curcuma zanthorrhiza</i> Roxb.	ว่านชักมดลูก	ว่านชักมดลูก	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP284
	<i>Etingera elatior</i> (Jack) R.M.Sm.	ดาหลา	ดาหลา	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP285
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	สเลเต	สเลเต	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP286
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	กระชายดำ	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP287
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูบหมูป	ยางลบ	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP288
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	ขิง	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH			TN-RP289

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	
Zygmnataceae	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	ไพล	6-9	8-10	PE	b	RH,LE,SH
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	อีตือ	6-9	8-10	PE	b	RH,SH,FL
	<i>Spirogyra</i> sp.	เทา	เทา	-	-	AQ	c	WP

ฤดูกาล : (1) มกราคม (2) กุมภาพันธ์ (3) มีนาคม (4) เมษายน (5) พฤษภาคม (6) มิถุนายน (7) กรกฎาคม (8) สิงหาคม (9) กันยายน (10) ตุลาคม (11) พฤศจิกายน (12) ธันวาคม

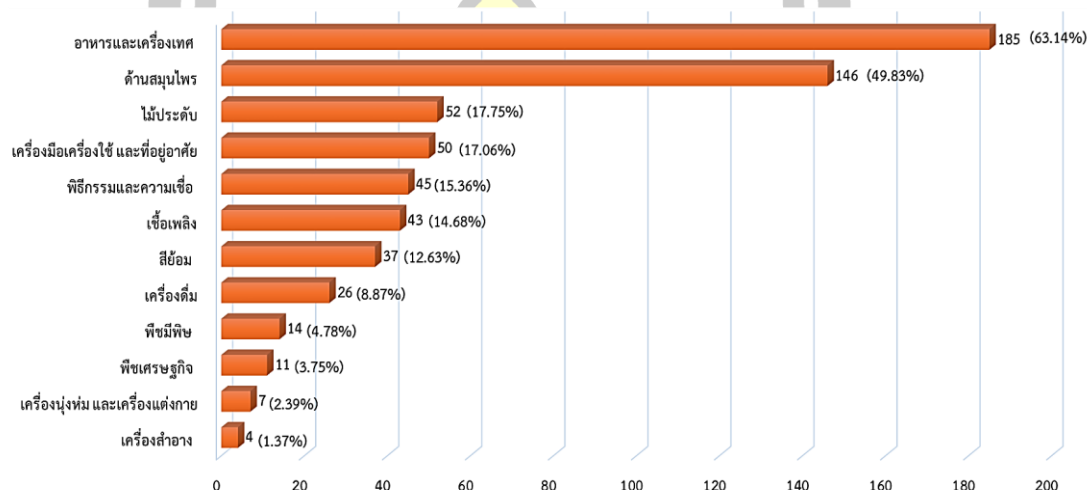
ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัย : พืชล้มลุกหนึ่งปี (AN) พืชล้มลุกหลายปี (PE) ไม้พุ่ม (SH) ไม้ต้น (TR) ไม้เลื้อย (CL) ไม้รอเลื้อย (SC) พืชน้ำ (AQ) พืชอิงอาศัย (EP) แหล่งที่พบ : (a) พืชจากป่า (b) พืชจากการเพาะปลูก (c) พืชจากแหล่งน้ำ (d) พบทั้ง a และ b (e) พบทั้ง b และ c

ขึ้นส่วนที่ใช้ : ราก (RO) เหง้า (RH) หัวแบบมันฝรั่ง (TU) หัวแบบหัวหอม (BU) หัวแบบเผือก (CO) ลำต้น (ST) เปลือกไม้ (BA) ใบ (LE) หน่อ (SH) ยอด (AP) ดอก (FL) ผล (FU) เมล็ด (SE) น้ำยาง (GU) เส้นใย (FI) ทั้งต้น (WVP)

พรรณไม้อ้างอิง : TN-RP001- TN-RP292 ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงของกลุ่มชาติพันธุ์กุไโตะในพื้นที่หมู่บ้านบุ่งเลืเตเหนือ หมู่ที่ 7 และบ้านเลืเตสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบุ่งเลืเต อำเภอยะยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2.5 ค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) และดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)

จากการลงพื้นที่สำรวจได้มีการจำแนกการใช้ประโยชน์ของพืชออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ อาหารและเครื่องเทศ เครื่องดื่ม สมุนไพร พืชมีพิษ สีย้อม เครื่องสำอางและเครื่องหอม เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือ เครื่องใช้และที่อยู่อาศัย พิธีกรรมและความเชื่อ ไม้ประดับ เชื้อเพลิงพืชเศรษฐกิจ โดยพบว่าค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่าเท่ากับ 4.94 รองลงมาคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) และกล้วยน้ำหว่า (*Musa × paradisiaca* L.) มีค่าเท่ากับ 4.13 (ดังตารางที่ 8) อีกทั้งยังพบว่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน มีดังต่อไปนี้ (ดังแสดงในภาพประกอบที่ 18 และตารางที่ 12)

ภาพประกอบที่ 18 จำแนกการใช้ประโยชน์ของพืช 12 ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท

1) ด้านอาหาร และเครื่องเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านอาหาร และเครื่องเทศ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 186 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 63.14 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 153 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น หমান้อย (*Cissampelos pareira* L.) นำส่วนของใบมาช้กับน้ำ จากนั้นกรองเอาเศษใบออกทิ้งไว้ประมาณ 5 นาที เพื่อให้ น้ำที่ได้จับตัวเป็นวุ้น และนำมาปรุงรสด้วยพริก ป่น ข้าวคั่ว น้ำปลาร้า โรยด้วยต้นหอมที่หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ เรียกเมนูนี้ว่า “ลาบหมาน้อย” รองลงมาคือ เชื่อง (*Smilax blumei* A.DC.) มีค่า CI เท่ากับ 0.81 มีการนำส่วนของใบอ่อนและยอดอ่อนแ่งเป็นส่วนประกอบในการทำแกงเลียง รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 2 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ตั้วขาว (*Cratoxylum formosum* (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer L.) นำส่วนของใบ และดอกมาแ่งใส่กับเห็ดมีรสชาติเปรี้ยว

2) ด้านสมุนไพร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านสมุนไพร ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 146 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 49.83 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 12 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น จิง (*Zingiber officinale* Roscoe) นำส่วนเหง้ามาบดให้ละเอียดผสมน้ำทาตามบริเวณที่มีผื่นบรรเทาอาการจากผื่นคัน หรือนำมาต้มน้ำบรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ ช่วยขับน้ำนมหลังคลอดบุตร รองลงมา มีค่า CI เท่ากับ 0.95 จำนวน 3 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น แมงลัก (*Ocimum × africanum* Lour.) นำใบและดอกมาต้มน้ำบรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ รองลงมาอันดับที่สาม คือ ข่าบ้าน (*Alpinia galanga* (L.) Willd.) มีค่า CI เท่ากับ 0.88 นำเหง้า ใบอ่อนและดอกมาต้มน้ำบรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ

3) ด้านไม้ประดับ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านไม้ประดับ ผลการศึกษาพบจำนวน 52 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 17.75 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ดอกบานเย็น (*Mirabilis jalapa* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.86 รองลงมาคือ พุดขาววัง (*Tabernaemontana divaricata* (L.) R.Br. ex Roem. & Schult.) มีค่า CI เท่ากับ 0.73 อันดับที่สาม คือ พลูด่าง (*Epipremnum aureum* (Linden & André) G.S.Bunting) มีค่า CI เท่ากับ 0.71 โดยในด้านไม้ประดับมีนำพืชทั้งสามชนิดนี้มาปลูกประดับปลูกไว้บริเวณหน้าบ้านเรือนเพื่อความสวยงาม

4) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 52 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 17.75 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ หญ้าคา (*Imperata cylindrica* (L.) Raeusch.) มีค่า CI เท่ากับ 1.00 โดยมีการนำส่วนของใบมาทำหลังคา รองลงมาคือ ไม้บ้าน (*Bambusa spinosa* Roxb.) มีค่า CI เท่ากับ 0.90 นำส่วนลำต้นมาจักสานทำเครื่องมือต่างๆ เช่น ตะกร้าไม้ไผ่ แคร่ไม้ไผ่ รั้วไม้ไผ่ โต๊ะเก้าอี้ เป็นต้น รองลงมาอันดับที่สามคือ ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz) มีค่า CI เท่ากับ 0.87 นำส่วนของลำต้นมาการสร้างบ้านเรือน ทำโต๊ะ และเก้าอี้ เป็นต้น

5) ด้านพิธีกรรม และความเชื่อ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพิธีกรรม และความเชื่อ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 45 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 15.36 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 6 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น หมาก (*Areca catechu* L.) มีการนำส่วนของผลมาเป็นเครื่องหมากพลู ประกอบพิธีกรรมไหว้ผีปู่ตา รองลงมาคือยอป่า (*Morinda coreia* Buch.-Ham.) มีค่า CI เท่ากับ 0.83 นำมีการนำส่วนของใบมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมเอาข้าวขึ้นเล้าเพื่อเป็นการบูชาพระแม่โพสพ รองลงมา

อันดับที่สามคือ ดอกหงส์เหิน (*Globba winitii* C.H.Wright) มีค่า CI เท่ากับ 0.79 โดยมีการนำส่วนของดอกมาไหว้พระในช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาพุทธ

6) ด้านเชื้อเพลิง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเชื้อเพลิง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 43 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 14.68 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 9 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น สแกนา (*Combretum quadrangulare* Kurz) รองลงมามีค่า CI เท่ากับ 0.87 จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ แดง (*Xylia xylocarpa* (Roxb.) W.Theob.) มะขาม (*Tamarindus indica* L.) และ มะค่าแต้ (*Sindora siamensis* Teijsm. ex Miq.) รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.86 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ สักทอง (*Tectona grandis* L.f.) และขี้เหล็ก (*Senna siamea* (Lam.) H.S.Irwin & Barneby) โดยในด้านเชื้อเพลิงมีการส่วนของลำต้นของพืชเหล่านี้นำไปทำเป็นฟืนหรือถ่านเพื่อใช้ในการปรุงสุก หรือให้ความอบอุ่นต่อร่างกาย

7) ด้านสีย้อม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านสีย้อม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 37 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.63 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่า CI เท่ากับ 1.00 นำส่วนของเหง้าบดละเอียดให้สีเหลือง รองลงมาคือ อัญชัน (*Clitoria ternatea* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.73 นำส่วนของดอกมาบดให้ละเอียดให้สีน้ำเงิน รองลงมาอันดับที่สามคือ ย่านาง (*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels) มีค่า CI เท่ากับ 0.79 ส่วนของใบให้สีเขียว

8) ด้านเครื่องดื่ม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องดื่ม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 26 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 8.87 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 7 ชนิด โดยพบในพืช อาทิ เช่น อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) มีการนำเอาส่วนของลำต้นปอกเปลือกออกแล้วนำไปหีบรีดน้ำออกจากริ้นนำมาผสมน้ำแข็งดื่มดับกระหายได้ดี รองลงมาคือ มะนาว (*Citrus x aurantiifolia* (Christm.) Swingle) มีค่า CI เท่ากับ 0.68 นำเอาส่วนของผลคั้นเอาน้ำผสมด้วยน้ำผึ้งหรือน้ำตาลเชื่อมจากนั้นนำมาผสมน้ำแข็งดื่มดับกระหายได้ดี รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.79 คือ จำนวน 5 ชนิด โดยพบในพืช อาทิ เช่น กระจับแดง (*Hibiscus sabdariffa* L.) มีการนำผลมาต้มผสมน้ำตาลหรือน้ำผึ้งดื่ม

9) ด้านพืชมีพิษ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพืชมีพิษ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 14 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 4.78 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 4 ชนิด โดยพบในพืช

อาทิเช่น กลอย (*Dioscorea hispida* Dennst.) นำส่วนของหัวกลอยมาล้างสุกกิน แต่ต้องทำการหั่นเป็นชิ้นบางๆ จากนั้นนำไปแช่ในน้ำเป็นเวลา 3 - 4 วัน และต้องทำการเปลี่ยนน้ำทุกวัน เพื่อให้สารพิษที่อยู่ในหัวกลอยออกจนหมด หากรับประทานผิดวิธีพิษที่อยู่ในหัวกลอยมีฤทธิ์ส่งผลทำให้ระคายคอ คลื่นไส้ และอาเจียน หากได้รับในปริมาณมากอาจทำให้เสียชีวิตได้ รองลงมาคือ เผือก (*Colocasia esculenta* (L.) Schott) มีค่า CI เท่ากับ 0.69 นำส่วนของหัวมาแกง ต้ม หรือหนึ่ง เพื่อกำจัดสารพิษที่มีฤทธิ์ส่งผลทำให้ระคายคอ คลื่นไส้ และอาเจียน ก่อนนำไปรับประทาน รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.64 จำนวน 3 ชนิด โดยพบในพืช อาทิ เช่น เท้ายายม่อม (*Tacca leontopetaloides* (L.)) นำส่วนของหัวมาลอกเปลือกออก จากนั้นบดให้ละเอียด และนำไปแช่น้ำเพื่อให้สารพิษลอยตัวขึ้นบนผิวน้ำ ทำซ้ำอยู่ 5-6 ครั้ง จึงสามารถรับประทานได้

10) ด้านพืชเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพืชเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 11 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.75 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) โดยมีค่า CI เท่ากับ 1.00 รองลงมาคือ มันสำปะหลัง (*Manihot esculenta* Crantz) มีค่า CI เท่ากับ 0.90 รองลงมาอันดับที่สามคือ อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.45 ตามลำดับ

11) ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องนุ่งห่ม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 8 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 0.93 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ นุ่น (*Ceiba pentandra* (L.) Gaertn.) มีค่า CI เท่ากับ 1.00 โดยมีการนำเนื้อของผลแห้งไปตากแดด จากนั้นนำมาทำยัดไส้กับที่นอน ผ้าห่ม รองลงมาคือ ไค้ แก้ว ฝ้าย (*Gossypium herbaceum* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.71 มีการส่วนของผลมาทำเป็นเส้นใย เพื่อนำไปทักทอผ้า รองลงมาอันดับที่ คือ ดาวเรือง (*Tagetes erecta* L.) ชาวบ้านนิยมนำดอกมาทำเป็นพวงมาลัยห้อยคอ ในช่วงเทศกาลต่างๆที่มีการละเล่นต้นรำ เป็นต้น

12) ด้านเครื่องสำอาง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องสำอางและเครื่องหอม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 4 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.73 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) โดยมีค่า CI เท่ากับ 0.77 นำส่วนของเหง้าบดละเอียดผสมน้ำเล็กน้อยขมิ้นผิวขาวทำให้ผิวพรรณผ่องใสกลั่นกายหอม รองลงมาคือ มะกรูด (*Citrus hystrix* DC.) มีค่า CI เท่ากับ 0.58 นำส่วนผลผ่าครึ่งจัดใส่ถาดพร้อมช่วยดับกลิ่นภายในห้องนอน ห้องโถง ห้องน้ำ เป็นต้น รองลงมาอันดับที่สามคือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า CI เท่ากับ 0.26 นำส่วนของใบมะวนหรือพบเป็นดอกไม้้นำไปวางตามจุดต่างๆ เพื่อดับกลิ่นภายในห้องนอน ห้องโถง ห้องน้ำ เป็นต้น

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางอาหารและยา	ผลทางยา	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	1.00	-	0.51	-	-	-	-	-	1.51
<i>Celosia argentea</i> L.	หงอนไก่	-	-	-	-	-	0.51	-	-	0.51
<i>Gomphrena globosa</i> L.	สามปี	-	-	0.37	0.13	-	0.47	0.51	-	1.49
<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	1.00	-	0.64	-	-	-	-	-	1.64
<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	1.00	-	0.79	-	-	-	-	-	1.79
<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	1.00	-	0.55	-	-	-	-	-	1.55
<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	1.00	-	1.00	0.64	-	-	-	1.00	3.64
<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	หมากม่วงป่า	1.00	-	0.72	0.64	-	-	-	0.38	2.74
<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตูมมาเล	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	1.00	-	0.63	0.13	-	-	-	-	1.76
<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	1.00	-	0.65	-	-	-	-	0.26	1.91

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี ความสำคัญ ของชนิดพืช (UV)
		ผลผลิตทางอุตสาหกรรม	ผลผลิตทางเภสัชกรรม	ผลผลิตทางอาหาร	ผลผลิตทางยา	ผลผลิตทางเครื่องสำอาง	ผลผลิตทางสมุนไพร	ผลผลิตทางเครื่องใช้	ผลผลิตทางเครื่องเรือน	ผลผลิตทางเครื่องประดับ	ผลผลิตทางเครื่องดนตรี	
<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	1.00	-	0.68	-	-	-	-	-	-	-	1.68
<i>Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders	ลำตวน	-	-	-	-	-	-	-	0.28	-	-	0.28
<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	1.00	-	0.69	-	-	-	-	-	-	-	1.69
<i>Apium graveolens</i> L.	ขึ้นฉ่าย	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	1.00	-	0.79	-	-	-	-	-	-	-	1.79
<i>Coriandrum sativum</i> L.	ชีหอม	1.00	-	0.67	-	-	-	-	-	-	-	1.67
<i>Eryngium aquaticum</i> var. <i>aquaticum</i>	ผักชีฝรั่ง	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	แว่นแก้ว	0.64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.64
<i>Adenium obesum</i> (Forsk.) Roem. & Schult.	ชวนชม	-	-	-	-	-	-	-	0.62	-	-	0.62

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
		อาหาร	ยา	สมุนไพร	ไม้ประดับ	ไม้ดอกไม้ประดับ	ไม้ผล	ไม้ร่มเงา	ไม้เชื้อเพลิง	ไม้ก่อสร้าง	ไม้จักสาน	
<i>Allamanda cathartica</i> L.	บานบุรี	-	-	-	-	-	-	-	0.44	-	-	0.44
<i>Calotropis gigantea</i> (L.) W.T.Aiton	ดอกกรัก	-	-	-	-	0.19	0.27	0.74	-	-	-	1.40
<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาวมะนาวโห่	1.00	0.13	0.63	-	-	-	-	-	-	-	1.76
<i>Catharanthus roseus</i> (L.) G.Don	แพงพวย	-	-	-	-	-	-	-	0.36	-	-	0.36
<i>Plumeria obtusa</i> L.	ลีลาวดี	-	-	-	-	-	-	-	0.15	-	-	0.15
<i>Streptocaulon juvenas</i> (Lour.) Merr.	เครือสุตร	-	-	-	-	-	0.47	-	-	-	-	0.47
<i>Tabernaemontana divaricata</i> (L.) R.Br. ex Roem. & Schult.	พุฒขาววัง	-	-	-	-	-	-	0.73	0.73	-	-	1.46
<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม	0.59	-	0.59	-	-	-	-	-	-	-	1.18

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี ความสำคัญ ของชนิดพืช (UV)
		ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	
<i>Epipremnum aureum</i> (Linden & André) G.S.Bunting	พลูด่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.71
<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักหนาม	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.27
<i>Leucocasia gigantea</i> (Blume) Schott	ทูน	0.69	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.76
<i>Adonia merillii</i> (Becc.) Becc.	หมากนวล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.18
<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	1.00	-	0.42	-	-	-	-	-	0.46	-	3.46
<i>Borassus flabellifer</i> L.	ตาล	1.00	0.45	-	-	-	-	-	-	-	-	1.90
<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวายตง	0.85	-	0.22	-	-	-	-	-	-	-	1.55
<i>Chamaedorea seifrizii</i> Burret	ปาล์มไฟ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.06
<i>Cocos nucifera</i> L.	หมากพร้าว	1.00	1.00	0.51	-	0.03	-	-	-	-	-	3.56

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางอายุรเวทในตำรายาไทย	รส	กลิ่น	พิษ	การปรุงยา	การนำใบมาใช้	การนำรากมาใช้	การนำผลมาใช้	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Grateva adansonii</i> DC.	ผักกุ่ม	0.64	-	0.32	-	-	-	-	-	0.96
<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	1.00	-	0.73	-	-	-	-	-	1.73
<i>Parinari anamensis</i> Hance	พอก	-	-	-	-	-	-	0.83	-	0.83
<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	1.00	-	0.49	-	-	-	-	-	1.49
<i>Cleome viscosa</i> L.	เสี้ยนผี	-	-	0.28	-	-	-	-	-	0.28
<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโอมัง	0.64	-	-	-	-	-	-	-	0.64
<i>Combretum indicum</i> (L.) DeFlippis	เล็บมือนาง	-	-	-	-	-	0.06	-	-	0.06
<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา	-	-	-	0.04	-	-	1.00	-	1.04
<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	0.87	-	0.40	0.04	-	-	-	-	1.31
<i>Terminalia elliptica</i> Willd.	เชือก	-	-	-	-	-	0.38	0.14	-	1.04
<i>Tradescantia spathacea</i> Sw.	กาบหอยแครง	-	-	-	-	-	-	0.26	-	0.26

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี	ความสำคัญ	ของชนิดพืช	พืช (UV)
		ผลผลิตทางวัฒนธรรม	การบริโภค	การปลูก	การเลี้ยง	การใช้	การเก็บ	การนำ	การใช้	การเก็บ	การนำ				
<i>Cyperus rotundus</i> L.	หญ้าแห้วหมู	-	0.42	-	-	-	-	-	-	-	-	0.42	-	-	-
<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเส้นช้าง	1.00	0.27	1.00	-	-	-	-	-	-	-	2.27	-	-	-
<i>Dioscorea filiformis</i> Blume	มันเทียน	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00	-	-	-
<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	1.00	0.28	1.00	-	-	-	-	-	-	-	2.28	-	-	-
<i>Tacca leontopetaloides</i> (L.)	เท้ายายม่อม	0.64	-	0.64	-	-	-	-	-	-	-	1.28	-	-	-
<i>Anthoshorea roxburghii</i> (G.Don)	พะยอม	-	-	-	0.08	-	-	-	-	-	-	1.60	-	-	-
P.S.Ashton & J.Heck.															
<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G.Don	ยางนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.87	0.10	-	-
<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	สะแบง	-	-	-	0.04	-	-	-	-	-	-	1.50	-	-	-
<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm. Ex Miq.	ชาต	-	-	-	0.08	-	-	-	-	-	-	1.54	-	-	-

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
		ไม้ผล	ไม้ประดับ	สมุนไพร	ไม้ดอกไม้ประดับ	ไม้พุ่ม	ไม้เลื้อย	ไม้ยืนต้น	ไม้ผลัดใบ	ไม้ผลัดใบ	ไม้ผลัดใบ	
<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	กุ่ม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.46
<i>Hopea odorata</i> Roxb.	ตะเคียนทอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.36
<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.21
<i>Diospyros decandra</i> Lour.	จันทน์	0.64	-	0.23	-	0.13	-	-	-	-	-	1.67
<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	0.54	-	0.29	-	-	-	-	-	-	-	1.09
<i>Diospyros filipendula</i> Pierre ex Lecomte	คันท้อง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.26
<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	0.64	-	0.23	-	0.56	-	-	-	-	-	1.87
<i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz	มะกอกน้ำ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	-	-	0.26	-	-	-	-	-	-	-	0.26
<i>Croton persimilis</i> Müll.Arg.	เปล้าใหญ่	-	-	0.33	-	-	-	-	-	-	-	0.46

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางตรงต่อประโยชน์	ผลทางอ้อมต่อประโยชน์	ผลทางจิตวิญญาณ	ผลทางสุนทรียภาพ	ผลทางยา	ผลทางอาหาร	ผลทางอื่น	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Kuntze	จันทน์	-	-	-	-	-	-	-	0.26
<i>Cassia fistula</i> L.	คูน	-	-	-	-	0.06	-	-	1.69
<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	1.00	1.00	0.86	0.73	-	-	-	3.59
<i>Crotalaria juncea</i> L.	ปอเทือง	-	-	-	-	-	-	-	0.73
<i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre	ยูง	-	-	-	-	-	0.73	-	1.37
<i>Derris elliptica</i> (Wall.) Benth.	หางไหลแดง	-	-	-	0.45	-	-	-	0.90
<i>Dialium cochinchinense</i> Pierre	เค็ง	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	ถั่วเหลือง	1.00	-	-	-	-	0.47	-	1.47
<i>Labiab purpureus</i> (L.) Sweet	ถั่วแปบ	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	กระถินไทย	1.00	-	-	-	-	0.26	-	1.26

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี ความสำคัญ ของชนิดพืช (UV)
		ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	ผลไม้อุดมคติ	
<i>Leucaena</i>	กระถินน้อย	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.73
<i>leucocephala</i> subsp. <i>glabrata</i> (Rose)												
Zárate												
<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib)	ย่านางแดง	1.00	-	0.59	-	-	-	-	-	-	-	1.59
A.Schmitz												
<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	กระเจตน้ำ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Peltophorum dasyrhachis</i> (Miq.) Kurz	อระราช	-	-	-	-	0.27	-	-	-	-	-	1.60
<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	1.00	-	0.67	-	-	-	-	-	-	-	1.67
<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> (L.) DC.	ถั่วพู	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประดู่	-	-	0.19	-	0.49	-	-	0.87	0.13	-	2.68
<i>Samanea saman</i> (Jacq.) Merr.	จามจุรี	-	-	-	-	-	-	-	0.26	-	-	0.26

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี ความสำคัญ ของชนิดพืช พืช (UV)
		ผลของพืชต่อระบบนิเวศ	ผลของพืชต่อสุขภาพ	ผลของพืชต่อเศรษฐกิจ	ผลของพืชต่อสังคม	ผลของพืชต่อวัฒนธรรม	ผลของพืชต่อศาสนา	ผลของพืชต่อความเชื่อ	ผลของพืชต่อความงาม	ผลของพืชต่อความอร่อย	ผลของพืชต่อความหายาก	
<i>Senegalia pennata</i> (L.) Maslin	ชะอม	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	พื้เหล็ก	1.00	-	0.64	-	-	-	-	0.86	-	-	3.65
<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	1.00	-	0.71	-	-	-	-	-	-	-	1.71
<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	มะค่าแต้	-	-	-	-	-	-	0.13	0.87	-	-	1.00
<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	1.00	-	0.67	-	0.15	-	0.65	0.87	-	0.13	3.47
<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	ถั่วปี	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Vigna unguiculata</i> subsp.	ถั่วฝักยาว	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>sesquipedalis</i> (L.) Verdc.												
<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W.Theob.	แดง	-	-	-	-	-	-	0.73	0.87	-	-	1.60
<i>Cratogeomys formosum</i> (Jacq.) Benth.	ตัวขาว	0.77	-	0.62	-	-	-	-	-	-	-	1.38

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางอาหารและยา	ผลทางยา	สมุนไพรไทย	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
& Hook.f. ex Dyer									
<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	ว่านหอมแดง	-	0.68	-	-	-	-	-	0.68
<i>Invingia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	กระบก	1.00	-	-	-	-	-	0.79	1.79
<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	ทุเลื่อ	-	0.29	-	-	-	-	-	0.29
<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	1.00	0.53	-	-	-	-	-	1.53
<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	1.00	0.95	-	-	-	-	-	1.95
<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	1.00	0.95	-	-	-	-	-	1.95
<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	1.00	0.95	-	-	-	-	-	1.95
<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง	-	-	-	-	-	-	0.86	1.82
<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	1.00	0.27	-	0.04	-	-	-	1.31
<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	1.00	0.27	-	0.04	-	-	-	1.31

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
		ผลผลิตทางเศรษฐกิจ	การแพทย์	การเกษตร	การประมง	การอนุรักษ์	การพักผ่อน	การกีฬา	การศาสนา	การพิธีกรรม	การอื่น ๆ	
<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	ทุเรียน	1.00	0.67	0.38	-	-	-	-	-	-	-	2.05
<i>Lagerstroemia calyculata</i> Kurz	ตะแบก	-	-	-	-	-	-	0.19	-	0.45	-	0.64
<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม	1.00	0.47	-	-	-	-	-	-	-	-	1.47
<i>Bombax anceps</i> Pierre	จิวป่า	-	-	0.26	-	-	-	0.45	-	-	-	1.03
<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นน	0.77	-	-	-	-	-	0.73	0.73	-	-	3.23
<i>Durio zibethinus</i> L.	ทุเรียน	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Gossypium herbaceum</i> L.	ฝ้าย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.71
<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจียวแดง	-	0.67	0.63	-	-	-	-	-	-	-	1.29
<i>Marsilea minuta</i> L.	ผักแว่น	0.64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.64
<i>Memecylon aberrans</i> H.Perrier	เหมือดแอ่	-	-	-	-	-	-	0.45	-	0.64	-	1.09

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
		ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	ผลผลิตทางวัฒนธรรม	
<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	1.00	0.58	0.56	-	-	-	-	-	-	-	2.14
<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	-	-	0.36	-	-	-	0.10	-	-	-	0.46
<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	1.00	-	0.63	-	-	-	-	-	-	-	1.63
<i>Muntingia calabura</i> L.	ตะขบ	1.00	-	-	0.13	-	-	-	-	-	-	1.13
<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยนวน	1.00	-	0.44	0.13	-	-	-	-	-	-	1.56
<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	1.00	-	0.44	0.13	-	0.74	0.74	-	-	-	3.05
<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว้า	1.00	-	0.87	0.13	-	-	1.00	0.73	-	0.13	4.13
<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	ยูคาลิปตัส	-	-	-	-	-	-	0.73	-	-	1.00	1.99
<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง	1.00	-	0.27	-	-	-	-	-	-	-	1.27
<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ผักเหมียง	1.00	-	0.14	-	-	-	-	-	-	-	1.14

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางอาหารและยา	ผลทางยา	สมุนไพร	ผลไม้	ผลไม้	ผลไม้	ผลไม้	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหิลา	1.00	-	0.35	-	0.13	-	-	2.47
<i>Syzygium samarangense</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ชมพู	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง	1.00	-	0.51	-	-	-	-	2.24
<i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.	เฟื่องฟ้า	-	-	-	-	-	-	-	0.15
<i>Mirabilis jalapa</i> L.	ดอกบานเย็น	-	-	-	-	-	-	-	1.32
<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.	บัวสาย	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	มะลิ	-	0.10	-	-	-	-	-	1.36
<i>Melientha suavis</i> Pierre	ผักหวาน	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Rhynchosyris retusa</i> (L.) Blume	กล้วยไม้หางกระรอก	-	-	-	-	-	-	-	0.19

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
		อาหารและยา	เครื่องใช้	การแพทย์	การเกษตร	การประมง	การปศุสัตว์	การเลี้ยงสัตว์	การปลูก	การเก็บเกี่ยว	การแปรรูป	
<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	1.00	-	0.74	-	-	-	-	-	-	-	1.74
<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	1.00	-	0.74	-	-	-	-	-	-	-	1.74
<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	1.00	1.00	0.87	-	0.51	0.26	-	0.09	-	-	3.73
<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	1.00	-	0.44	-	-	-	-	-	0.06	-	1.50
<i>Sesamum indicum</i> L.	งา	1.00	-	0.23	-	-	-	-	0.47	-	-	1.71
<i>Antidesma punctulatum</i> Miq.	มะเฒ่า	1.00	0.19	0.50	-	-	-	-	-	-	-	1.69
<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	1.00	-	0.19	-	-	-	-	-	-	-	1.19
<i>Hymenocardia punctata</i> Wall. ex Lindl.	ทุลิ่ง	-	-	-	-	-	-	-	0.38	-	-	0.38
<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	1.00	0.26	0.87	-	0.28	-	-	0.73	0.14	-	3.28

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่า
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางอาหารและยา	ผลทางยา	สมุนไพรไทย	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	1.00	-	1.00	-	0.15	-	-	0.26	2.41
<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	-	-	0.23	-	-	-	-	-	0.23
<i>Piper betle</i> L.	พลู	-	-	0.38	-	-	0.38	-	-	0.77
<i>Piper nigrum</i> L.	พริกไทย	1.00	-	0.31	-	-	-	-	-	1.31
<i>Piper samentosum</i> Roxb.	ผักอีเล็ค	1.00	-	0.74	-	-	-	-	-	1.74
<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	1.00	-	0.59	-	-	-	-	-	1.59
<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมซุง	1.00	-	0.51	-	-	0.26	0.13	1.00	3.09
<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	ไผ่เลี้ยง	1.00	-	-	-	-	0.73	0.13	1.00	2.86
<i>Bambusa spinosa</i> Roxb.	ไผ่บ้าน	1.00	-	-	-	-	0.06	0.13	1.00	2.83

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
		ผลผลิตทางเศรษฐกิจ	การแพทย์	การเกษตร	การประมง	การอนุรักษ์	การพักผ่อน	การประดับ	การปลูก	การขยายพันธุ์	การอื่น ๆ	
<i>Ardisia polycephala</i> Wall. ex A.DC.	ผักดินจ้ำ	0.45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.45
<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	พุทรา	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Ziziphus oenoplia</i> (L.) Mill.	เล็บแมว	0.83	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.83
<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	สมิง	0.38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.22
<i>Rosa x damascena</i> Herm.	กุหลาบ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.14
<i>Ixora chinensis</i> Lam.	ดอกเข็ม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.77
<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	-	-	0.27	-	-	-	-	-	-	-	0.29
<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	0.33	-	0.33	-	0.13	-	-	-	-	-	1.28
<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	0.10	-	0.10	-	0.13	-	-	-	-	-	1.17
<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเต้า	0.64	-	0.58	-	-	-	-	-	-	-	1.22

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี
		ผลทางจิตวิทยาและเหนือจิตวิทยา	ผลทางจิตวิทยา	ผลทางโภชนาการและโภชนาการ	ผลทางเภสัชวิทยาและเภสัชวิทยา	ผลทางสุนทรียภาพและสุนทรียภาพ	ผลทางเศรษฐกิจและสังคม	ผลทางวัฒนธรรมและประเพณี	ผลทางศาสนาและจิตวิญญาณ	ผลทางสุนทรียภาพและสุนทรียภาพ	ผลทางสุนทรียภาพและสุนทรียภาพ	
<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	1.00	-	0.58	-	-	-	-	-	-	-	1.58
<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	1.00	-	0.62	-	-	-	-	-	-	-	1.62
<i>Citrus x aurantifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	1.00	0.68	1.00	-	-	-	-	-	-	-	2.68
<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	1.00	0.28	1.00	-	0.58	-	-	-	-	-	2.86
<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ	1.00	0.38	-	-	0	-	-	-	-	-	1.38
<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้ง	1.00	-	0.41	-	-	-	-	-	-	-	1.41
<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	ลำไย	1.00	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	2.00
<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	1.00	-	0.47	-	-	-	-	-	-	-	1.47
<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	ค้อแลน	1.00	-	0.65	-	-	-	-	-	-	-	1.65
<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	1.00	-	0.41	-	-	-	-	-	-	-	1.41

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
		ผลของรส	ผลของสี	ผลของกลิ่น	ผลของรส	ผลของสี	ผลของกลิ่น	ผลของรส	ผลของสี	ผลของกลิ่น	ผลของรส	
<i>Manikara zapota</i> (L.) P.Royen	ละมุด	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	0.71	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.12
<i>Smilax blumei</i> ADC.	เขื่อง	0.81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.81
<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	1.00	-	0.36	-	-	-	-	-	-	-	1.36
<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	-	-	0.36	-	-	-	-	-	-	-	1.36
<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือขื่น	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.45
<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	1.00	-	0.63	-	-	-	-	-	-	-	1.63
<i>Solanum americanum</i> Mill.	มะเขือเทศ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.45
<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	มะเขือ	1.00	-	0.54	-	-	-	-	-	-	-	1.54
<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือ	1.00	-	0.28	-	-	-	-	-	-	-	1.73
<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะเขือ	1.00	-	0.41	-	-	-	-	-	-	-	1.86

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
		ผลผลิตทางวัฒนธรรม	การบริโภค	การปลูก	การเลี้ยง	การใช้	การเก็บ	การแปรรูป	การจำหน่าย	การนำเข้า	การส่งออก	
<i>Solanum melongena</i> L.	มะเขือเปราะ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.45
<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หน่อเตยหยาก	-	-	0.22	-	-	-	-	-	-	-	0.22
<i>Duranta erecta</i> L.	เทียนทอง	-	-	-	-	-	-	0.21	-	-	-	0.21
<i>Cissus quadrangularis</i> L.	เพชรสังฆาต	-	-	-	-	-	-	0.06	-	-	-	0.06
<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่า	1.00	-	0.88	-	-	-	-	-	-	-	1.88
<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	1.00	0.67	1.00	-	-	-	-	-	-	-	2.67
<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	0.85	0.26	1.00	-	1.00	-	0.77	-	-	-	4.94
<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	1.00	-	0.67	-	-	-	-	-	-	-	1.67
<i>Curcuma zanthorrhiza</i> Roxb.	ว่านชักมดลูก	-	-	0.62	-	-	-	-	-	-	-	0.62
<i>Etilingera elatior</i> (Jack) R.M.Sm.	ดาหลา	1.00	-	0.54	-	-	-	-	-	-	-	1.73
<i>Globba winitii</i> C.H.Wright	ดอกหงส์เหิน	-	-	0.74	-	-	-	-	-	-	-	2.05

4.2.6 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR)

จากการให้สัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในพื้นที่หมู่บ้านบุงเลิศเหนือ หมู่ที่ 7 และบ้านเลิศสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบุงเลิศ อำเภอยะยง จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชสมุนไพรทั้งหมด จำนวน 146 ชนิด ซึ่งได้มีการแยกกลุ่มอาการของโรคแบ่งออกเป็น จำนวน 13 กลุ่มอาการ ส่วนมากพบว่ามีผู้นำพืชมาใช้ในการรักษาโรคมามากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 91 ชนิด โดยได้มีการแยกกลุ่มอาการออก ได้แก่ บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บรรเทาอาการท้องผูก บรรเทาอาการท้องเสีย บรรเทาอาการริดสีดวงทวาร และขับพยาธิ รองลงมาเป็นกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง จำนวน 55 ชนิด ได้แก่ รักษาอาการผื่นคัน รักษาอาการผิวหนังอักเสบจากแมลง กัด ต่อย รักษาแผลสดและแผลเรื้อรัง รักษา น้ำกัดเท้า และรักษากลากเกลื้อน รองลงมาอันดับที่สามคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ จำนวน 44 ชนิด ได้แก่ บรรเทาอาการไอ บรรเทาอาการหืด และขับเสมหะตามลำดับ อีกทั้งยังพบว่าค่า IAR มากที่สุด ($IAR = 0.95$) คือกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร และมีค่า IAR ต่ำที่สุด ($IAR = 0.90$) คือกลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย และกลุ่มโรคมะเร็ง ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR) ของกลุ่มอาการของโรคจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ไท

ลำดับ	กลุ่มอาการของโรค	จำนวนรายงานการใช้พืชในแต่ละกลุ่มอาการ	จำนวนชนิดพืชที่ใช้ในแต่ละกลุ่มอาการของโรค	IAR
1	กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร	1930	91	0.95
2	กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา	426	24	0.95
3	กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา	133	8	0.95
4	กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ	508	31	0.94
5	กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง	814	55	0.93
6	กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ	616	44	0.93
7	กลุ่มอาการไข้	517	37	0.93
8	กลุ่มอาการในช่องปาก	247	19	0.93
9	กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง	206	16	0.93
10	กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต	316	25	0.92
11	กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก	67	7	0.91
12	กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย	215	23	0.90
13	กลุ่มโรคมะเร็ง	80	9	0.90

4.2.7 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL)

ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ เป็นดัชนีที่นำมาวิเคราะห์ว่าพืชสมุนไพรชนิดไหนที่น่าสนใจที่สุดในการนำมารักษาโรคในแต่ละกลุ่มอาการ โดยจํานวนรายงานการใช้ประโยชน์ที่มีค่าสูง แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้ในทิศทางเดียวกันหรือผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีการใช้พืชรักษากลุ่มอาการโรคนั้นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% แต่ในขณะที่ %FL ของพืชมีค่าต่ำ แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้หลายวัตถุประสงค์หรือหลายกลุ่มอาการ (Friedman et al., 1986) จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในพื้นที่หมู่บ้านบุ่งเลิศเหนือ หมู่ที่ 7 และบ้านเลิศสมบูรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบุ่งเลิศ อำเภอยะยติ จังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งออกเป็น 13 กลุ่มอาการดังนี้

1) กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต ผลการศึกษาพบพืชจํานวน 25 ชนิด นำมารักษาอาการอาการเวียนศีรษะ บรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ส้มลม (*Urceola polymorpha* (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.) มีค่า %FL เท่ากับ 65.2% รองลงมาคือ มะเกลือ (*Diospyros mollis* Griff.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.6% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ตะไคร้หอม (*Cymbopogon nardus* (L.) Rendle) มีค่า %FL เท่ากับ 51.3% ตามลำดับ

2) กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร ผลการศึกษาพบพืชจํานวน 91 ชนิด นำมารักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บรรเทาอาการท้องผูก บรรเทาอาการท้องเสีย บรรเทาอาการริดสีดวงทวาร และขับพยาธิ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จํานวน 5 ชนิด โดยพบพืชอาทิเช่น ผักบุ้ง (*Ipomoea aquatica* Forssk.) รองลงมาคือ สะระแหน่ (*Mentha x villosa* Huds.) มีค่า %FL เท่ากับ 80.5% รองลงมาอันดับที่สาม คือ แมงลัก (*Ocimum x africanum* Lour.) มีค่า %FL เท่ากับ 79.7% ตามลำดับ

3) กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ ผลการศึกษาพบพืชจํานวน 31 ชนิด นำมารักษาขับปัสสาวะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ หญ้าแห้วหมู (*Cyperus rotundus* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 75.8% รองลงมา มีค่า %FL เท่ากับ 75.0% จํานวน 2 ชนิด ได้แก่ จั้วป่า (*Bombax anceps* Pierre) และไผ่กิมชุง (*Bambusa beecheyana*

Munro) รองลงมาอันดับที่สาม คือ หญ้าคา (*Imperata cylindrica* (L.) Raeusch.) มีค่า %FL เท่ากับ 70.6% ตามลำดับ

4) กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 24 ชนิด ช่วยอาการประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ หรือน้อยกว่าปกติ บรรเทาอาการปวดประจำเดือน ขับน้ำคาวปลา ช่วยให้มีดลูกเข้าอู่หลังคลอด กระตุ้นน้ำนมหลังคลอด พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ว่านหอมแดง (*Sisyrinchium palmifolium* L.) และยอป่า (*Morinda coreia* Buch.-Ham.) รองลงมา คือ น้ำนมราชสี (*Euphorbia hirta* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 85.7% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ว่านชักมดลูก (*Curcuma zanthorrhiza* Roxb.) มีค่า %FL เท่ากับ 72.9% ตามลำดับ

5) กลุ่มอาการไข้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการไข้ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 37 ชนิด ช่วยบรรเทาอาการไข้ตัวร้อน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด จันทน์ (*Diospyros decandra* Lour.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ บอระเพ็ด (*Tinospora crispa* (L.) Hook.f. & Thomson) มีค่า %FL เท่ากับ 77.8% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ฟ้าทะลายโจร (*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall. ex Nees) มีค่า %FL เท่ากับ 75.0% ตามลำดับ

6) กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 44 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการไอ บรรเทาอาการหวัด และขับเสมหะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ มะแว้ง (*Solanum violaceum* Ortega) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ สมอไทย (*Terminalia chebula* Retz.) มีค่า %FL เท่ากับ 77.4% รองลงมาอันดับที่สาม คือ พริกไทย (*Piper nigrum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 66.7% ตามลำดับ

7) กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 7 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย และบรรเทาอาการปวดตามเส้นเอ็น กล้ามเนื้อ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ เสลดพังพอน ตัวเมีย (*Clinacanthus nutans* (Burm.f.) Lindau) มีค่า %FL เท่ากับ 39.5% รองลงมาคือ กระเทียม

ก้านแดง (*Mitragyna speciosa* Korth.) มีค่า %FL เท่ากับ 38.1% รองลงมาอันดับที่สาม คือ โดไม่รู้ล้ม (*Elephantopus scaber* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 20.0% ตามลำดับ

8) กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 55 ชนิด นำมารักษาอาการผื่นคัน รักษาอาการผิวหนังอักเสบจากแมลง กัด ต่อย รักษาแผลสดและแผลเรื้อรัง รักษา น้ำกัดเท้า และรักษา กลากเกลื้อน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 5 ชนิด โดยพบพืช อาทิเช่น ว่านหางจระเข้ (*Aloe vera* (L.) Burm.f.) รองลงมาคือ หนอนตายหยาก (*Stemona tuberosa* Lour.) มีค่า %FL เท่ากับ 76.5% รองลงมาอันดับที่สาม คือ มะขามเทศ (*Pithecellobium dulce* (Roxb.) Benth.) มีค่า %FL เท่ากับ 61.5% ตามลำดับ

9) กลุ่มอาการในช่องปาก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการในช่องปาก ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 19 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการเหงือกบวม บรรเทาอาการเลือดออกตามไรฟัน ช่วยรักษาอาการฟันผุ รักษาอาการแผลในช่องปาก พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 4 ชนิด โดยพบพืช อาทิเช่น พลุ (*Piper betle* L.) รองลงมาคือ มะห้ว (*Syzygium cumini* (L.) Skeels) มีค่า %FL เท่ากับ 48.1% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ยาสูบ (*Nicotiana tabacum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 46.4% ตามลำดับ

10) กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 16 ชนิด นำมาช่วยบรรเทาเบาหวานและช่วยบำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ งา (*Sesamum indicum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 66.7% รองลงมาคือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 61.8% รองลงมาอันดับที่สาม คือ มะระขี้นก (*Momordica charantia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.0% ตามลำดับ

11) กลุ่มโรคเมะเร็ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 9 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการที่เกิดจากโรคเมะเร็ง พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ สะเดา (*Azadirachta indica* A.Juss.) Nicolson) มีค่า %FL เท่ากับ 45.5%

รองลงมาคือ กัญชา (*Cannabis sativa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 40.8% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ดอกแค (*Sesbania grandiflora* (L.) Pers.) มีค่า %FL เท่ากับ 25.5% ตามลำดับ

12) กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 23 ชนิด นำมาศึกษาช่วยบำรุงโลหิตและช่วยบำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 38.2% รองลงมาคือ หูเสือ (*Coleus amboinicus* Lour.) มีค่า %FL เท่ากับ 34.8% รองลงมาอันดับที่สาม คือ กระท่อมก้านแดง (*Mitragyna speciosa* Korth.) มีค่า %FL เท่ากับ 33.3% ตามลำดับ

13) กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 8 ชนิด นำมาศึกษาช่วยถอนพิษเบื่อเมา พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ รางจืด (*Thunbergia laurifolia* Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ เสดดพังพอน ตัวผู้ (*Barleria lupulina* Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 52.6% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ตดหมูตดหมา (*Paederia linearis* Hook.f.) มีค่า %FL เท่ากับ 46.7% ตามลำดับ (ดังข้อมูลในตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ของพืชสมุนไพรที่ใช้รักษากลุ่มอาการโรคสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไท

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
1.กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม	30	46	65.2%
	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	10	18	55.6%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	40	78	51.3%
	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง	20	40	50.0%
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	9	20	45.0%
	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	10	28	35.7%
	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	5	15	33.3%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	20	62	32.3%
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเข็ง	7	22	31.8%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้ว	10	32	31.3%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
2.กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน อาหาร	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	13	49	26.5%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	20	78	25.6%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	16	68	23.5%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	18	78	23.1%
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	7	31	22.6%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	11	53	20.8%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	15	78	19.2%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	9	49	18.4%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	หมากขามป้อม	14	78	17.9%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปิง	10	58	17.2%
	<i>Antidesma puncticulatum</i> Miq.	หมากเฒ่า	5	39	12.8%
	<i>Passiflora edulis</i> Sims	กะทกรก	4	34	11.8%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	6	74	8.1%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	4	78	5.1%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	3	69	4.3%
	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็ก	50	50	100.0%
	<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด	39	39	100.0%
	<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	ผักบุ้ง	32	32	100.0%
	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระท้อน	29	29	100.0%
	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเถิบช้าง	21	21	100.0%
	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	33	41	80.5%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	59	74	79.7%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	45	57	78.9%
	<i>Etlingera elatior</i> (Jack) R.M.Sm.	ดาหลา	32	42	76.2%
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	32	42	76.2%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	55	74	74.3%
	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	16	22	72.7%
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาว มะนาวโห่	35	49	71.4%
	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	24	34	70.6%
	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	34	49	69.4%
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	22	32	68.8%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	22	32	68.8%
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	14	21	66.7%
	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ	10	15	66.7%
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	ค้อแลน	34	51	66.7%
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	33	52	63.5%
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	30	48	62.5%
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	สเลเต	20	32	62.5%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ดี้วขาว	29	48	60.4%
	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	มะอี	25	42	59.5%
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	29	49	59.2%
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวายดง	10	17	58.8%
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา	10	17	58.8%
	<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยนวน	20	34	58.8%
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	20	34	58.8%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	28	50	56.0%
	<i>Musa × paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	38	68	55.9%
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปลัง	15	28	53.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	24	45	53.3%
	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	11	21	52.4%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	27	52	51.9%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	30	58	51.7%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	40	78	51.3%
	<i>Antidesma puncticulatum</i> Miq	มะเมี	20	39	51.3%
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	40	78	51.3%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	40	78	51.3%
	<i>Artocarpus lacucha</i> Buch.-Ham.	มะหาด	21	43	48.8%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	21	44	47.7%
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	19	40	47.5%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	18	38	47.4%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	8	17	47.1%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	36	78	46.2%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	10	22	45.5%
	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ผักเม็ก	5	11	45.5%
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	8	18	44.4%
	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	8	18	44.4%
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องหมายนา	10	23	43.5%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	10	23	43.5%
	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	ทุเลื่อ	10	23	43.5%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	30	69	43.5%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	หมากกอก	21	49	42.9%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	19	45	42.2%
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูบหมูป	13	31	41.9%
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	18	43	41.9%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	28	68	41.2%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	30	78	38.5%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีฝวน	20	53	37.7%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	29	78	37.2%
	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	20	54	37.0%
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	20	55	36.4%
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเข็ง	8	22	36.4%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	28	78	35.9%
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	20	56	35.7%
	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม	16	46	34.8%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	20	58	34.5%
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประดู่	5	15	33.3%
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง	7	21	33.3%
	<i>Piper nigrum</i> L.	พริกไทย	8	24	33.3%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	15	46	32.6%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	25	78	32.1%
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	15	50	30.0%
	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	ตุมกา	9	30	30.0%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	15	51	29.4%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	11	40	27.5%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
3.กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน ปัสสาวะ	<i>Curcuma zanthorrhiza</i> Roxb.	ว่านชักมดลูก	13	48	27.1%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	14	54	25.9%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	20	78	25.6%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	14	58	24.1%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้ว	7	32	21.9%
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบ	5	23	21.7%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	10	46	21.7%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	15	74	20.3%
	<i>Croton persimilis</i> Müll.Arg.	เปล้าใหญ่	5	26	19.2%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะห้ว	5	27	18.5%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	8	49	16.3%
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมชุง	3	40	7.5%
	<i>Cyperus rotundus</i> L.	หญ้าแห้วหมู	25	33	75.8%
	<i>Bombax anceps</i> Pierre	จี่วป่า	15	20	75.0%
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมชุง	30	40	75.0%
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	12	17	70.6%
	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	25	40	62.5%
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องหมายนา	13	23	56.5%
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	9	17	52.9%
	<i>Globba winitii</i> C.H.Wright	ดอกหงส์เหิน	30	58	51.7%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	34	68	50.0%
	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	25	54	46.3%
	<i>Gomphrena globosa</i> L.	สามปี	13	29	44.8%
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	30	67	44.8%
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	8	18	44.4%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	25	58	43.1%
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	28	68	41.2%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	10	26	38.5%
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบ	8	23	34.8%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	15	49	30.6%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	23	78	29.5%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตัวขาว	14	48	29.2%
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	16	56	28.6%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	14	49	28.6%
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาว	14	49	28.6%
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	มะนาวโห่			
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	11	40	27.5%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ลืม	5	25	20.0%
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	ค้อแลน	10	51	19.6%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	12	62	19.4%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	12	78	15.4%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	10	74	13.5%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	8	69	11.6%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	4	50	8.0%
4.กลุ่มอาการทาง	<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	ว่านหอมแดง	53	53	100.0%
สรีรวิทยา	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอบ้าน	8	8	100.0%
วิทยา	<i>Euphorbia hirta</i> L.	น้ำนมราชสีห์	30	35	85.7%
	<i>Curcuma zanthorrhiza</i> Roxb.	ว่านขมิ้นดอก	35	48	72.9%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	16	26	61.5%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	15	32	46.9%
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเค้า	20	45	44.4%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	20	46	43.5%
	<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยขนวน	14	34	41.2%
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	14	34	41.2%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
5.กลุ่มอาการไข้	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพา	30	74	40.5%
	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	15	40	37.5%
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	19	52	36.5%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	8	23	34.8%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	18	54	33.3%
	<i>Coriandrum sativum</i> L.	ชีหอม	16	52	30.8%
	<i>Croton persimilis</i> Müll.Arg.	เปล้าใหญ่	8	26	30.8%
	<i>Musa × paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	18	68	26.5%
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	20	78	25.6%
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	10	42	23.8%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	15	68	22.1%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	13	78	16.7%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	9	74	12.2%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	2	40	5.0%
	<i>Diospyros decandra</i> Lour.	จันทน์	18	18	100.0%
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	35	45	77.8%
	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	45	60	75.0%
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	35	50	70.0%
	<i>Heliotropium indicum</i> L.	หย้าวงช้าง	12	18	66.7%
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kur z	ประดู่	10	15	66.7%
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	25	43	58.1%
	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	18	33	54.5%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	9	17	52.9%
	<i>Globba winitii</i> C.H.Wright	ดอกหงส์เหิน	28	58	48.3%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	23	52	44.2%
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวายดง	7	17	41.2%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	8	20	40.0%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	26	78	33.3%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	19	58	32.8%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	15	46	32.6%
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	5	17	29.4%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	18	62	29.0%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	6	21	28.6%
	<i>Gomphrena globosa</i> L.	สามปี	8	29	27.6%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	16	58	27.6%
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	15	55	27.3%
	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	ตุมกา	8	30	26.7%
	<i>Bombax anceps</i> Pierre	จิวป่า	5	20	25.0%
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเค้า	11	45	24.4%
	<i>Cyperus rotundus</i> L.	หญ้าแห้วหมู	8	33	24.2%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	18	78	23.1%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	5	22	22.7%
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบ	5	23	21.7%
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	10	48	20.8%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ลืม	5	25	20.0%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	13	78	16.7%
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูปทุม	5	31	16.1%
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	10	78	12.8%
	<i>Artocarpus lacucha</i> Buch.-Ham.	มะหาด	5	43	11.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
6.กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน หายใจ	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	6	68	8.8%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	2	44	4.5%
	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะแว้ง	32	32	100.0%
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	24	31	77.4%
	<i>Piper nigrum</i> L.	พริกไทย	16	24	66.7%
	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	18	28	64.3%
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	10	18	55.6%
	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ผักเม็ก	6	11	54.5%
	<i>Coriandrum sativum</i> L.	ชีหอม	26	52	50.0%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	39	78	50.0%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	22	53	41.5%
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา	7	17	41.2%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	22	54	40.7%
	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	มะอี	17	42	40.5%
	<i>Antidesma puncticulatum</i> Miq	หมากนาวแป้น	31	78	39.7%
	<i>Heliotropium indicum</i> L.	มะเม่า	14	39	35.9%
	<i>Sesamum indicum</i> L.	หญ้างวงช้าง	6	18	33.3%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	งา	6	18	33.3%
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะกรูด	25	78	32.1%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะเข็ง	7	22	31.8%
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	มะเว่อ	10	32	31.3%
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	ตะคร้อ	10	32	31.3%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	คัตเค้า	14	45	31.1%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	มะขาม	15	52	28.8%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	ชะพลู	16	58	27.6%
		มะยม	18	68	26.5%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	15	60	25.0%
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	10	40	25.0%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูน	12	52	23.1%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	18	78	23.1%
	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	หุสือ	5	23	21.7%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	12	58	20.7%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	15	74	20.3%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	15	78	19.2%
	<i>Artocarpus lacucha</i> Buch.- Ham.	มะหาด	8	43	18.6%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	8	44	18.2%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	14	78	17.9%
	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	6	34	17.6%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพา	13	74	17.6%
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	หมากขามเทศ	9	52	17.3%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	12	78	15.4%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	10	78	12.8%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	9	78	11.5%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	5	49	10.2%
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	ค้อแลน	5	51	9.8%
	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	4	41	9.8%
7.กลุ่มอาการทาง กล้ามเนื้อและ กระดูก	<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm.f.) Lindau	เสลดพังพอนตัว เมีย	15	38	39.5%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	8	21	38.1%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม้รูลัม	5	25	20.0%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
8.กลุ่มอาการทาง ระบบผิวหนัง	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	14	78	17.9%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	10	78	12.8%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	8	78	10.3%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	7	78	9.0%
	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	54	54	100.0%
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	39	39	100.0%
	<i>Cleome viscosa</i> L.	เสี้ยนผี	22	22	100.0%
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ	11	11	100.0%
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	11	11	100.0%
	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หนอนตายหยาก	13	17	76.5%
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	32	52	61.5%
	<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm.f.) Lindau	เสลดพังพอนตัว เมีย	23	38	60.5%
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	26	45	57.8%
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	10	18	55.6%
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	37	67	55.2%
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	15	28	53.6%
	<i>Croton persimilis</i> Müll.Arg.	เปราะใหญ่	13	26	50.0%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	30	62	48.4%
	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ	10	21	47.6%
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง	10	21	47.6%
	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	เสลดพังพอนตัวผู้	18	38	47.4%
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	8	17	47.1%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	21	46	45.7%

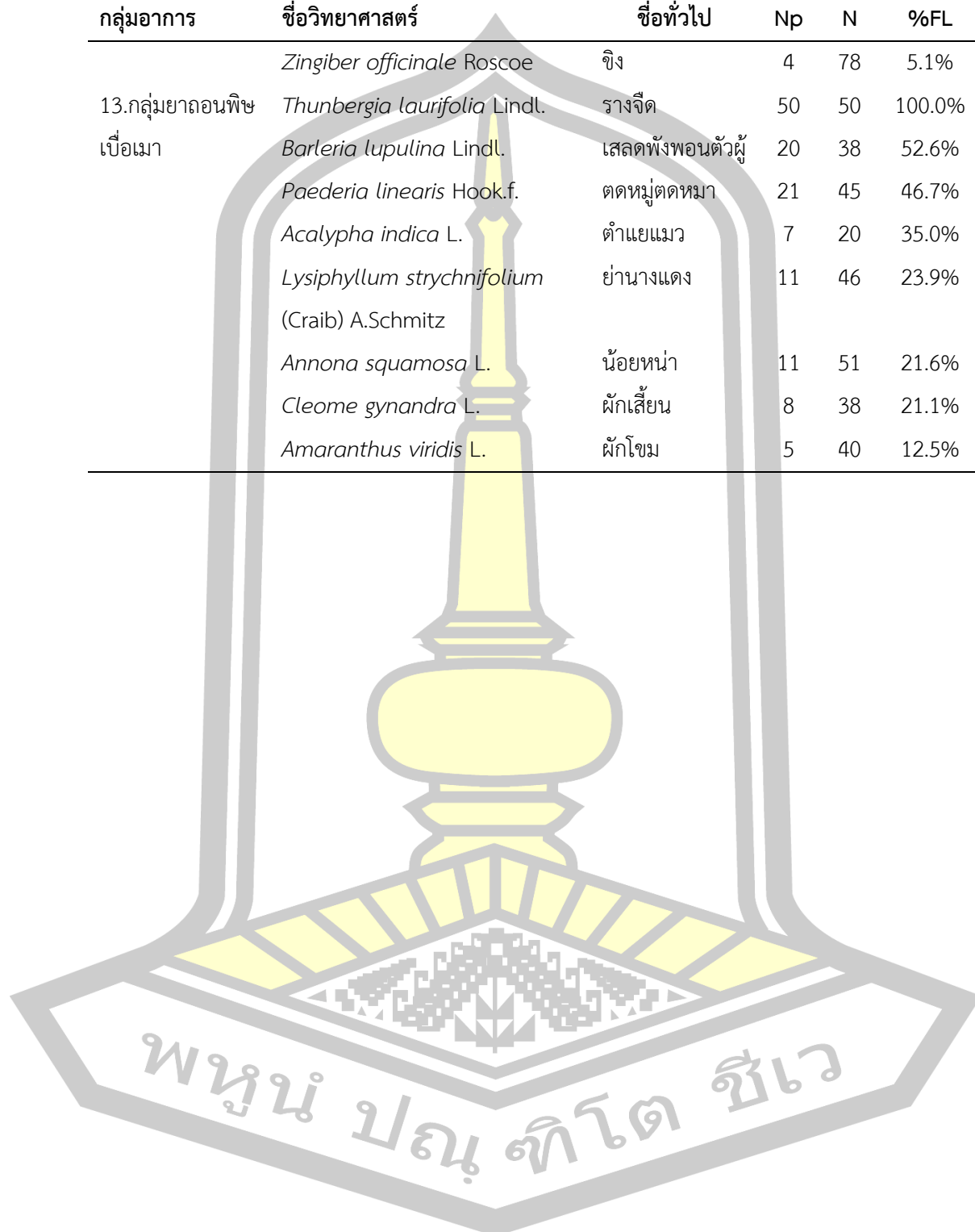
กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูปหมูป	13	31	41.9%
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	20	49	40.8%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	30	78	38.5%
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koe nig	สเลเต	12	32	37.5%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	18	50	36.0%
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	10	28	35.7%
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	7	21	33.3%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	10	32	31.3%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	24	78	30.8%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	19	62	30.6%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	23	78	29.5%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	15	51	29.4%
	<i>Gomphrena globosa</i> L.	สามปี	8	29	27.6%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	18	69	26.1%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	10	40	25.0%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	5	20	25.0%
	<i>Etlingera elatior</i> (Jack) R.M.Sm.	ดาหลา	10	42	23.8%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	18	78	23.1%
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	10	45	22.2%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	10	49	20.4%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ล้ม	5	25	20.0%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูน	10	52	19.2%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	10	52	19.2%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	15	78	19.2%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหว่า	5	27	18.5%
	<i>Musa × paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	12	68	17.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
9.กลุ่มอาการในช่องปาก	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	9	54	16.7%
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	8	48	16.7%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะเว่อ	5	32	15.6%
	<i>Euphorbia hirta</i> L.	น้านมราชสีห์	5	35	14.3%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	3	22	13.6%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพา	10	74	13.5%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	10	78	12.8%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	7	57	12.3%
	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	4	41	9.8%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	3	32	9.4%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	37	37	100.0%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	33	33	100.0%
	<i>Piper betle</i> L.	พลู	30	30	100.0%
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	28	28	100.0%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหว่า	13	27	48.1%
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	13	28	46.4%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	12	38	31.6%
	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หนอนตายหยาก	4	17	23.5%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	7	32	21.9%
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	11	52	21.2%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้ำหน่า	10	51	19.6%
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง	4	21	19.0%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	7	49	14.3%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูน	7	52	13.5%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
10.กลุ่ม โรคเบาหวาน และ ความดันโลหิตสูง	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	10	78	12.8%
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	6	56	10.7%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	5	57	8.8%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	4	49	8.2%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	6	78	7.7%
	<i>Sesamum indicum</i> L.	งา	12	18	66.7%
	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	42	68	61.8%
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	11	20	55.0%
	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง	20	40	50.0%
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	24	68	35.3%
	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	ตุมกา	10	30	33.3%
	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	15	49	30.6%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	7	32	21.9%
	<i>Artocarpus lacucha</i> Buch.- Ham.	มะหาด	9	43	20.9%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	12	58	20.7%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	9	44	20.5%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	11	68	16.2%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	10	69	14.5%
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	3	28	10.7%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	5	49	10.2%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	6	78	7.7%
11.กลุ่มโรคมะเร็ง	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	กะเดา	15	33	45.5%
	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	20	49	40.8%
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	14	55	25.5%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	5	23	21.7%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	14	78	17.9%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
12.กลุ่มยาบำรุง โลหิต บำรุง ร่างกาย	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะห้ว	4	27	14.8%
	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	ตุมกา	3	30	10.0%
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	ค้อแลน	2	51	3.9%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	3	78	3.8%
	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	26	68	38.2%
	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	หูเสือ	8	23	34.8%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	7	21	33.3%
	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	16	49	32.7%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	12	40	30.0%
	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	6	22	27.3%
	<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า	14	56	25.0%
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	16	68	23.5%
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบ	5	23	21.7%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	13	62	21.0%
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม่รู้ลืม	5	25	20.0%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	12	62	19.4%
	<i>Coriandrum sativum</i> L.	ชีหอม	10	52	19.2%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	4	22	18.2%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	14	78	17.9%
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมซุง	7	40	17.5%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	8	68	11.8%
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	6	55	10.9%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ต้วขาว	5	48	10.4%
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	8	78	10.3%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	4	44	9.1%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	5	78	6.4%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
13.กลุ่มยาถอนพิษ เบื่อเมา	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	4	78	5.1%
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	50	50	100.0%
	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	เสลดพังพอนตัวผู้	20	38	52.6%
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	21	45	46.7%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	7	20	35.0%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	11	46	23.9%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	11	51	21.6%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	8	38	21.1%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	5	40	12.5%

4.3 การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

4.3.1 ความหลากหลายของพืช

จากการศึกษาความหลากหลายของพืชของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรในหมู่บ้านนงเหาะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงครึ่งใหญ่ อำเภอกะทู้ศรีวิสัย ประชากรทั้งหมด 545 คน กลุ่มที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 405 คน และหมู่บ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรทั้งหมด 382 คน กลุ่มที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 325 คน ดังแสดงในภาพประกอบที่ 12 จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 73 คน พบพืชทั้งหมดจำนวน 76 วงศ์ 217 สกุล 286 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 33 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 11.54 รองลงมาคือ วงศ์บอน (Araceae) และวงศ์หญ้า (Poaceae) จำนวนวงศ์ละ 13 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 4.55 และ อันดับสามคือวงศ์ตีนเป็ด Apocynaceae และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวน 11 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.85 (ดังตารางที่ 15)

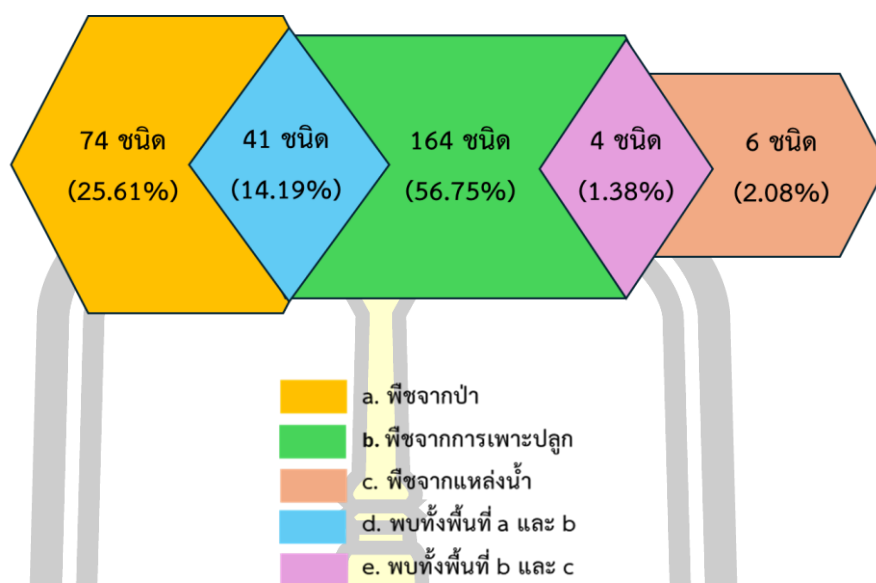
ตารางที่ 15 จำนวนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

วงศ์	จำนวน ชนิด	ร้อยละ
Fabaceae	33	11.54
Araceae, Poaceae	13	4.55
Apocynaceae, Zingiberaceae	11	3.85
Cucurbitaceae	10	3.50
Euphorbiaceae, Solanaceae	9	3.15
Arecaceae, Asteraceae, Lamiaceae	8	2.80
Moraceae, Rubiaceae	7	2.45
Asparagaceae, Dipterocarpaceae	6	2.10
Apiaceae, Bignoniaceae, Malvaceae, Myrtaceae, Phyllanthaceae, Rutaceae	5	1.75
Alismataceae, Annonaceae, Combretaceae, Musaceae, Piperaceae	4	1.40
Amaryllidaceae, Anacardiaceae, Brassicaceae, Lythraceae,	3	1.05

วงศ์	จำนวน ชนิด	ร้อยละ
Menispermaceae, Sapindaceae		
Acanthaceae, Bromeliaceae, Cactaceae, Costaceae, Dioscoreaceae, Ebenaceae, Hypericaceae, Meliaceae, Nyctaginaceae, Opiliaceae, Oxalidaceae, Passifloraceae, Polygonaceae, Rhamnaceae, Saururaceae	2	0.70
Amaranthaceae, Asphodelaceae, Basellaceae, Caricaceae, Cannabaceae, Cannaceae, Chrysobalanaceae, Cleomaceae, Clusiaceae, Commelinaceae, Convolvulaceae, Crassulaceae, Cyatheaceae, Cyperaceae, Gentianaceae, Irvingiaceae, Lecythidaceae, Marsileaceae, Molluginaceae, Moringaceae, Muntingiaceae, Nymphaeaceae, Oleaceae, Orchidaceae, Pandaceae, Plantaginaceae, Pontederiaceae, Rosaceae, Sapotaceae	1	0.35

4.3.2 การกระจายพันธุ์พืช

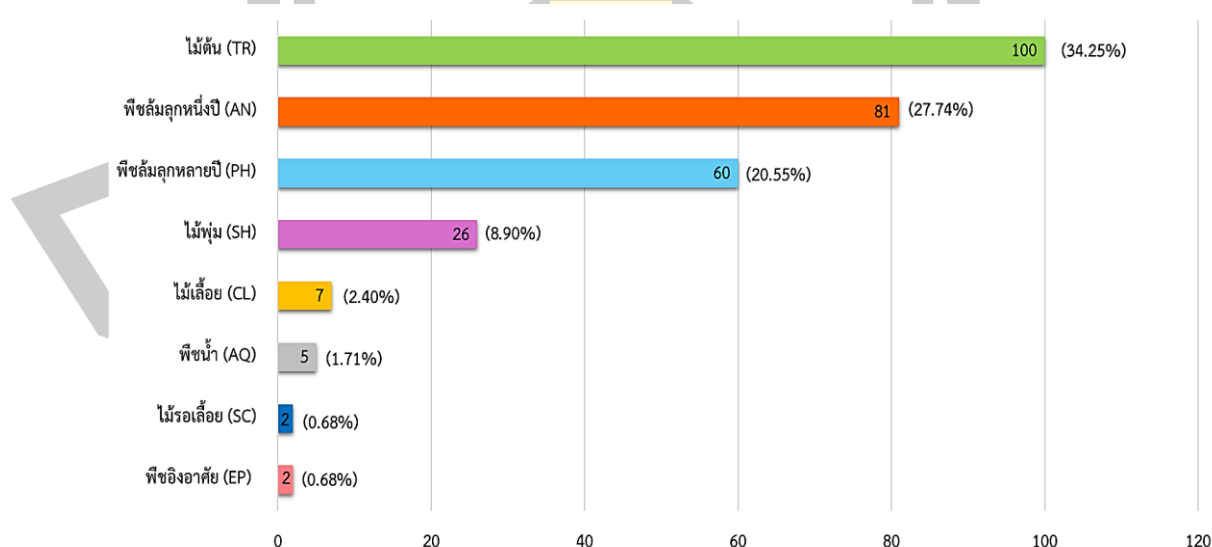
ความหลากหลายของแหล่งการกระจายพันธุ์พืชในพื้นที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พืชจากป่า พืชการเพาะปลูก และพืชจากแหล่งน้ำ จากผลการศึกษาพบพืชปลูกทั้งหมด จำนวน 209 ชนิด พืชป่า จำนวน 115 ชนิด และพืชน้ำ จำนวน 13 ชนิด โดยพบเฉพาะพืชการเพาะปลูก จำนวน 164 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 56.75 พืชจากป่า จำนวน 74 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 25.61 และพืชจากแหล่งน้ำ จำนวน 6 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 2.08 ทั้งนี้ยังพบพืชป่าที่นำมาเพาะปลูกจำนวน 41 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 14.19 และพืชน้ำนำมาเพาะปลูก จำนวน 4 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.38 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 19

ภาพประกอบที่ 19 การจำแนกชนิดพืชตามแหล่งการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

4.3.3 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัย

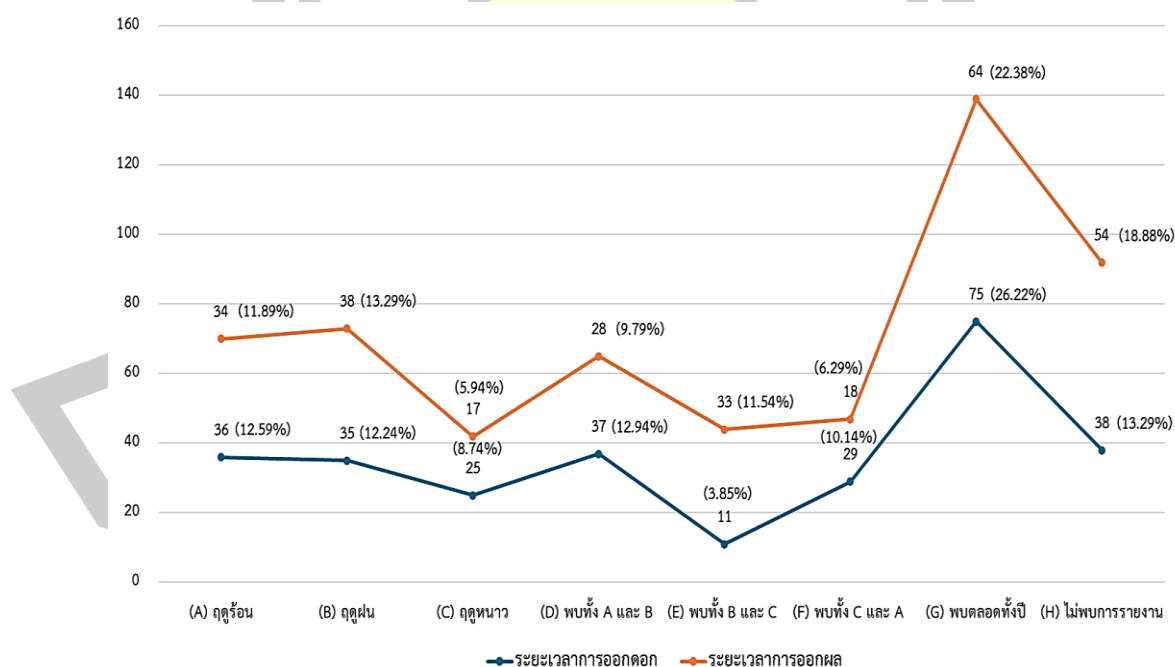
ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชแบ่งออกเป็น 9 ลักษณะ ได้แก่ พืชล้มลุกหนึ่งปี พืชล้มลุกหลายปี ไม้พุ่ม ไม้ต้น ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย พืชน้ำ และพืชอิงอาศัย โดยพบว่าไม้ต้นมีจำนวนชนิดที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 100 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 34.25 รองลงมาเป็นพืชล้มลุกหนึ่งปี จำนวน 81 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 27.74 และพืชล้มลุกหลายปี 60 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 20.55 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 20

ภาพประกอบที่ 20 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

4.3.3 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผล

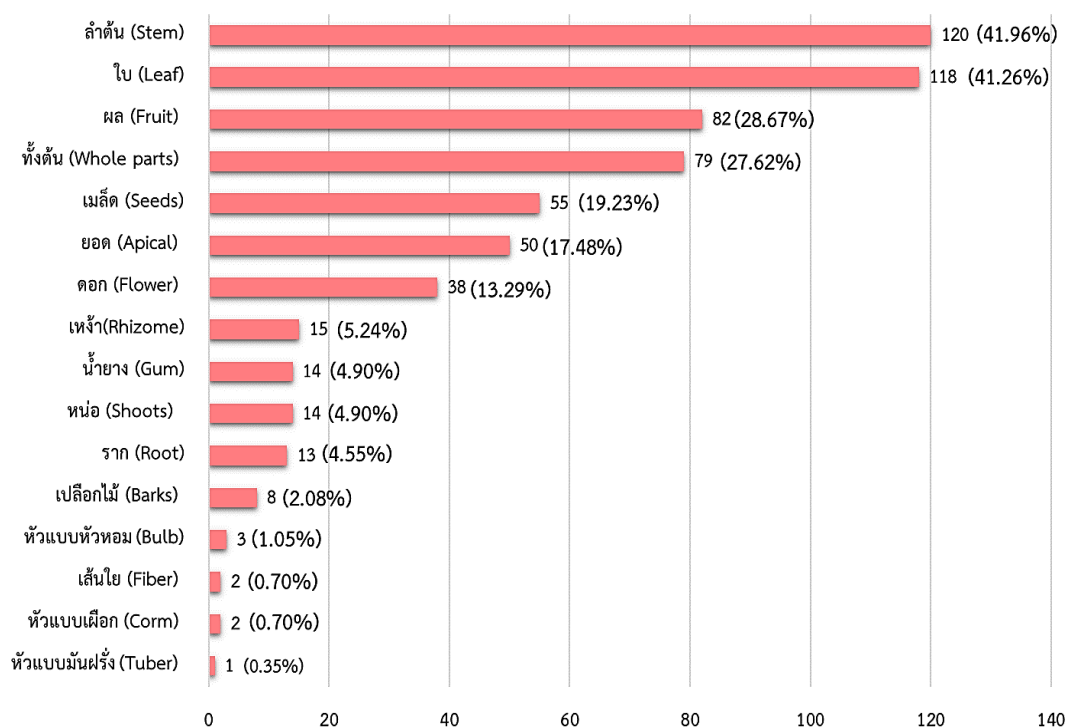
ช่วงระยะเวลาการออกดอกและออกผลแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และ ฤดูหนาว ช่วงฤดูร้อนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม พืชจะออกดอกจำนวน 36 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.59 และออกผลจำนวน 34 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 11.89 ช่วงฤดูฝนตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกันยายน พืชจะออกดอกจำนวน 35 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.24 และออกผลจำนวน 38 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 13.29 ในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม พืชจะออกดอกจำนวน 25 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 8.74 และออกผล จำนวน 17 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 5.94 นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน พืชออกดอกจำนวน 37 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.94 ออกผลจำนวน 28 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 9.79 ช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว พบพืชที่ออกดอกจำนวน 11 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.85 ออกผลจำนวน 33 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 11.54 ขณะที่ในช่วงฤดูหนาวและฤดูร้อน พบพืชที่ออกดอกจำนวน 29 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 10.14 ออกผลจำนวน 18 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 6.29 ในส่วนพืชที่สามารถออกดอกออกผลตลอดทั้งปี พบว่าพืชมีการออกดอก จำนวน 75 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 26.22 ออกผลจำนวน 64 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 22.38 ในขณะที่ไม่พบการรายงานการออกดอกจำนวน 38 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 13.29 ออกผล จำนวน 54 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 18.88 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 21

ภาพประกอบที่ 21 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลของชนิดพืช

4.3.4 ส่วนของพืช

ส่วนของพืชที่มีแบ่งออกเป็น 16 ส่วน ประกอบด้วย ราก เหง้า หัวแบบมันฝรั่ง หัวแบบหัวหอม หัวแบบเผือก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ หน่อ ยอด ดอก ผล เมล็ด น้ำยาง เส้นใย และทั้งต้น โดยพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรมีการนำส่วนของลำต้นมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 120 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 41.96 รองลงมาเป็นใบ จำนวน 118 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 41.26 และผล จำนวน 82 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 28.67 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 16 นอกจากนี้ยังพบว่า *Oroxylum indicum* (L.) Kurz (เพกา) มีการนำชิ้นส่วนของพืชมาใช้มากที่สุด จำนวน 7 ชิ้นส่วน ได้แก่ ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด ดอก ผล และเมล็ด ดังแสดงในตารางที่ 16

ภาพประกอบที่ 22 ชิ้นส่วนของพืชที่การนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

พญ. ปณ. ทิโต ชีเว

ตารางที่ 16 ความหลากหลายของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรในพื้นที่หมู่บ้านนกเกาะ หมู่ที่ 4 ตำบลตงศรีใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย และหมู่บ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสว่างภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ	ผลัดใบ		
Acanthaceae	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	ฟ้าทะลายโจร	1-12	1-12	AN	d	TN-RK001
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	รางจืด	1-2	3-4	PE	d	TN-RK002
	<i>Aquarius cordifolius</i> (L.) Christenh. & Byng	อเมซอน	อเมซอน	1-12	1-12	AQ	d	TN-RK003
Alismataceae	<i>Butomopsis latifolia</i> (D.Don) Kunth	ผักพายน้อย	ผักพาย	6-8	8-10	AQ	e	TN-RK004
	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	หญ้าหัวหงอก	หญ้าหัวหงอก	11-1	1-3	PE	a	TN-RK005
	<i>Limnocharis flava</i> (L.) Buchenau	คันทอง	คันทอง	9-11	11-12	AQ	e	TN-RK006
Amaranthaceae	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	ผักโขม	11-1	1-3	AN	a	TN-RK007
Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	กระเทียมกะทอ	11-12	1-2	AN	b	TN-RK008
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	กระเทียม	11-12	1-2	AN	b	TN-RK009

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลใช้ประโยชน์	ผลใช้ประโยชน์			
Anacardiaceae	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	กระชาย	11-12	1-2	AN	b	TN-RK010
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	สะวาย	11-12	1-2	TR	b	TN-RK011
	<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตูมมาเล	พะเนา	1-12	11-2	TR	b	TN-RK012
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	มะก๊ะ	4-6	7-9	TR	d	TN-RK013
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	ตีบ	3-6	4-6	TR	b	TN-RK014
Annonaceae	<i>Polyalthia evecata</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	ดิงต่อง	3-5	6-9	SH	a	TN-RK015
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	หมากผีเสื้อ	3-6	6-7	CL	a	TN-RK016
	<i>Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders	ลำตวน	ลำตวน	2-3	5-7	TR	b	TN-RK017
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	พะชี	1-12	1-12	AN	b	TN-RK018
	<i>Apium graveolens</i> L.	ขึ้นฉ่าย	ตั้งฉ่าย	-	-	AN	b	TN-RK019
Apiaceae	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	พะหนอก	6-10	10-12	PE	b	TN-RK020

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ดอก	ผล			
Apocynaceae	<i>Coriandrum sativum</i> L.	ชีหอม	มะขี้จี่น	1-12	1-12	AN	b	TN-RK021
	<i>Eryngium aquaticum</i> var. <i>aquaticum</i>	ผักชีฝรั่ง	เซ็งเค็ด	1-12	1-12	AN	b	TN-RK022
	<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	แว่นแก้ว	ผักแว่นแก้ว	1-12	1-12	PE	e	TN-RK023
	<i>Adenium obesum</i> (Forssk.) Roem. & Schult.	ชานชม	ชานชม	1-12	1-12	SH	b	TN-RK024
	<i>Allamanda cathartica</i> L.	บานบุรี	บานบุรี	1-12	1-12	SH	b	TN-RK025
	<i>Calotropis gigantea</i> (L.) W.T.Aiton	ดอกกรัก	ดอกอีกรัก	1-12	1-7	SH	d	TN-RK026
	<i>Carissa carandas</i> L.	หมากม่วงขาว	หมากม่วง	1-12	1-7	SH	b	TN-RK027
		หมากนาวโห่	หมากมะนาวโห่					
	<i>Catharanthus roseus</i> (L.) G.Don	แพงพวย	แพงพวย	1-12	1-12	AN	b	TN-RK028
	<i>Dischidia nummularia</i> R.Br.	เกล็ดเงินเกล็ด	เกล็ดเงิน	-	-	PE	b	TN-RK029

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล			ชนิดของพืช			ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง	
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	เขตปลูก		พื้นที่ใช้			
				บดบดบดบดบดบด	บดบดบดบดบดบด				
Araceae	<i>Nerium oleander</i> L.	ทอง	เกล็ดทอง	1-12	1-12	SH	b	WP	TN-RK030
	<i>Plumeria obtusa</i> L.	กะดังงา	กะดังงา	6-12	7-8	TR	b	WP	TN-RK031
	<i>Streptocaulon juvenas</i> (Lour.) Merr.	ลีลาวดี	จำปา	8-12	11-1	CL	a	ST, GU	TN-RK032
	<i>Tabernaemontana divaricata</i> (L.) R.Br. ex Roem. & Schult.	เครือประสมงค์	เวอนเลอะจู๊ด	1-12	1-12	SH	b	FL, WP	TN-RK033
	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	พุทช้าววัง	ดอกคุด	3-7	6-8	CL	a	LE	TN-RK034
	<i>Alocasia cucullata</i> (Lour.) G.Don	ส้มลม	จูคะเม็ง	1-12	1-12	PE	b	WP	TN-RK035
	<i>Alocasia sanderiana</i> W.Bull	นางคัวัก	นางกัวัก	1-12	1-12	PE	b	WP	TN-RK036
	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	บุก	กะบก	3-5	5-7	PE	a	ST, LE	TN-RK037

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ระยะการเจริญเติบโต	การขยายพันธุ์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ฤดูร้อน	ฤดูฝน				
	<i>Amorphophallus brevispathus</i> Gagnep.	อีลอก	เดือนเลอะ	3-5	5-7	PE	d	ST	TN-RK038
	<i>Caladium bicolor</i> (Aiton) Vent.	บอนสี	บอนสี	1-12	1-12	PE	b	WP	TN-RK039
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก	ตราว	5-6	6-8	PE	d	WP	TN-RK040
	<i>Dieffenbachia seguine</i> (Jacq.) Schott	สว่น้อยประแป้ง	เศรษฐีวิลสัน	5-6	6-8	PE	b	WP	TN-RK041
	<i>Epipremnum aureum</i> (Linden & André) G.S.Bunting	พลูด่าง	พลูด่าง	-	-	PE	b	WP	TN-RK042
	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักหนาม	ผักหนาม	5-6	6-8	PE	e	ST,LE,AP	TN-RK043
	<i>Leucocasia gigantea</i> (Blume) Schott	ทูน	อะกะดาด	-	-	PE	b	ST	TN-RK044
	<i>Philodendron albisuccus</i> Croat	เศรษฐีวอร์นีย์	พลูดัก	-	-	PE	b	WP	TN-RK045
	<i>Wolffia globosa</i> (Roxb.) Hartog & Plas	ไข่ปลา	ปวงตัก	-	-	PE	c	WP	TN-RK046
	<i>Wrightia religiosa</i> (Teijsm. & Binn.) Benth. ex Kurz	โมกพวง	โมกพวง	1-12	1-12	TR	b	WP	TN-RK047
	<i>Zamioculcas zamiifolia</i> (G.Lodd.) Engl.	ก้ามกรกต	ก้ามกรกต	4-5	5-7	PE	b	WP	TN-RK048

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ประโยชน์		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ	ไม้ประดับ	สมุนไพร		
Arecaceae	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	สะรา	5-6	7-9	TR	b	ST,LE,FU	TN-RK049
	<i>Borassus flabellifer</i> L.	ตาล	ตะหนอด	2-5	5-9	TR	a	ST,LE,AP,SE	TN-RK050
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวายแดง	ปี่เดา	10-1	1-5	SC	b	ST,FU	TN-RK051
	<i>Chamaedorea seifrizii</i> Burret	ปาล์มไม้	ปาร์มไม้	-	-	SH	b	ST,WP	TN-RK052
	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	โคง	1-12	1-12	TR	b	ST,LE,AP,SE	TN-RK053
	<i>Phoenix dactylifera</i> L.	อินทผลัม	อินทผลัม	3-5	5-8	SH	b	FU,WP	TN-RK054
Asparagaceae	<i>Chlorophytum laxum</i> R.Br.	เศรษฐีเรือนทอง	เศรษฐีเรือน ใน	-	-	PE	b	WP	TN-RK055
	<i>Dracaena cochinchinensis</i> (Lour.) S.C.Chen	จันทร์ผา	จันทร์ผา	1-12	1-12	PE	b	ST	TN-RK056
	<i>Dracaena fragrans</i> (L.) Ker Gawl.	วาสนา	วาสนา	11-1	-	SH	b	WP	TN-RK057
	<i>Dracaena hyacinthoides</i> (L.) Mabb.	ลิ้นมังกร	ลิ้นมังกร	3-4	-	PE	b	WP	TN-RK058
	<i>Dracaena stuckyi</i> (God.-Leb.) Byng &	งาช้าง	งาช้าง	-	-	PE	b	WP	TN-RK059

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ออกดอก	เก็บผล			
Asphodelaceae	Christenh.	กวนอิม	กวนอิม	-	-	SH	b	TN-RK060
	<i>Dracaena braunii</i> Engl.	กวนอิม	กวนอิม	-	-	SH	b	TN-RK061
	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	ว่านหางจระเข้	11-02	-	PE	b	TN-RK061
Asteraceae	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K.Jansen	ผักคราด	ผักคราด	1-12	1-12	AN	b	TN-RK062
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	หนาด	10-2	-	SH	b	TN-RK063
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	ลำปูด	11-1	11-1	PE	a	TN-RK064
	<i>Cosmos sulphureus</i> Cav.	ดาวกระจาย	ดาวกระจาย	1-12	1-12	PE	b	TN-RK065
	<i>Gynnanthemum amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	หนานเฉาเหว่ย	หนานเฉาเหว่ย	1-12	1-12	AH	b	TN-RK066
	<i>Helianthus annuus</i> L.	ทานตะวัน	ทานตะวัน	1-12	1-12	AN	b	TN-RK067
	<i>Lactuca sativa</i> L.	สลัด	ผักสลัด	-	-	AN	b	TN-RK068

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลใช้ประโยชน์	ผลใช้ประโยชน์			
Basellaceae	<i>Tagetes erecta</i> L.	ดาวเรือง	ดาวเรือง	1-12	1-12	PE	b WP	TN-RK069
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	จันทอง	1-12	1-12	PE	b ST,LE,AP	TN-RK070
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา	เกียไต	3-6	6-8	TR	d FL	TN-RK071
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ป๊อบ	กุ่มของ	10-2	2-5	TR	d BA,FL	TN-RK072
Bignoniaceae	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	ปรีกา	3-7	7-9	TR	b ST,BA,LE,AP,FL,FU,SE	TN-RK073
	<i>Tabebuia aurea</i> (Silva Manso) Benth. & Hook.f. ex S.Moore	ปรียาธร	ปรียาธร	1-12	1-12	TR	b WP	TN-RK074
	<i>Tecoma stans</i> (L.) Juss. ex Kunth	ทองเฒ่า	ทองเฒ่า	3-7	8-10	TR	b WP	TN-RK075
Brassicaceae	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	ผักกาดเขียว	สะเปะเขียว	-	-	AN	b ST,LE,AP,FL	TN-RK076
	<i>Brassica oleracea</i> L.	กะหล่ำปลี	สะเปะขาว	-	-	AN	b ST,LE,AP	TN-RK077

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ประโยชน์และคุณสมบัติ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				บดบดบดบดบดบด	ผลบดบดบดบดบด			
	<i>Brassica rapa</i> L.	ผักกาดขาว	สะเปะกวางตุ้ง	10-2	-	AN	b	ST,LE, AP,FL
Bromeliaceae	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	มะเนือ	6-8	8-12	PE	b	FU
	<i>Tillandsia usneoides</i> (L.) L.	เคราฤๅษี	เคราฤๅษี	-	-	PE	b	ST
Cactaceae	<i>Cereus hexagonus</i> (L.) Mill.	กระบองเพชร	กระบองเพชร	-	-	SH	b	WP
	<i>Selenicereus undatus</i> (Haw.) D.R.Hunt	แก้วมังกร	แก้วมังกร	4-10	8-12	CL	b	FU,SE
Cannabaceae	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	กัญชา	1-2	2-4	SH	b	ST,LE
Cannaceae	<i>Canna indica</i> L.	พุทธรักษา	พุทธรักษา	1-12	1-12	SH	b	FL,WP
Caricaceae	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	ละยอง	1-12	1-12	TR	b	LE,FU,GU
Chrysobalanaceae	<i>Parinari anamensis</i> Hance	พอก	ดีชะวก	3-4	4-12	TR	a	ST
Cleomaceae	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	มะเมี้ยน	1-2	2-3	AN	d	ST,LE,AP
Clusiaceae	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโง	ตระมูง	12-3	4-5	TR	d	ST,LE,AP

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล			ชื่อท้องถิ่น	ผลใช้ประโยชน์			ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ดอก	ผล	ใบ		ไม้ประดับ	สมุนไพร	อาหาร		
Combretaceae	<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สี่แฉก	4-5	10-11	ยางแฉก	TR	a	ST		TN-RK089
	<i>Combretum indicum</i> (L.) DeFilipps	เล็บมือนาง	2-3	3-5	เล็บมือนาง	CL	b	WP		TN-RK090
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	6-9	9-11	หมากส้ม	TR	b	FU		TN-RK091
	<i>Terminalia elliptica</i> Willd.	เชือก	1-12	-	เชือก	TR	a	ST		TN-RK092
	<i>Tradescantia spathacea</i> Sw.	กาบหอยแครง	-	-	คาบ	AN	b	WP		TN-RK093
Convolvulaceae	<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	ผักบุ้ง	8-12	11-1	ตะกั่ว	AN	e	ST,LE,AP		TN-RK094
	<i>Costus woodsonii</i> Maas	เอื้องพญานาค	5-9	-	เอื้องพญานาค	PE	b	WP		TN-RK095
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องแดง	6-8	8-12	เอื้องแดง	PE	a	RH,LE,AP,W		TN-RK096
Crassulaceae	<i>Kalanchoe daigremontiana</i> Raym.-Hamet & H. Perrier	เศรษฐีพันล้าน	-	-	เศรษฐีพันล้าน	PE	b	WP		TN-RK097

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลใช้ประโยชน์	ผลใช้ประโยชน์			
Cucurbitaceae	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	ฟักทอง	ตลาด	1-12	1-12	AN	FU, SE	TN-RK098
	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	แตงโม	อุเลอะ	1-12	1-12	AN	FU, SE	TN-RK099
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	ป่า	1-12	1-12	PE	ST, LE, AP	TN-RK100
	<i>Cucumis sativus</i> L.	แตงกวา	ซีกกปรอ	1-12	1-12	AN	FU, SE	TN-RK101
	<i>Cucumis melo</i> L.	แตงไทย	ตะซีกสะ เลา	1-12	1-12	AN	FU, SE	TN-RK102
	<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	ฟักทอง	รีเปย	1-12	1-12	AN	ST, LE, AP, FL, SE, FU	TN-RK103
	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	น้ำเต้า	มะอุบ	1-12	1-12	AN	FU, SE	TN-RK104
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบ	รู่	1-12	1-12	AN	ST, LE, AP, FL, FU, SE	TN-RK105
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	มะเลี้ย	1-12	1-12	AN	ST, LE, AP, F	TN-RK106

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ			
Cyatheaaceae	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ผักขำ	ผักขำ	1-12	1-12	AN	b	U, SE
	<i>Cyathea gigantea</i> (Wall. Ex Hook.) Holtt.	เฟิร์น	เฟิร์น	-	-	PE	a	ST, LE, AP, F
	<i>Cyperus alternifolius</i> L.	กก	กก	5-8	7-11	AQ	d	U, SE
Dioscoreaceae	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเส้น	มันเส้น	6-8	8-11	PE	a	CO
	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	กลอย	6-8	8-11	PE	a	CO
Dipterocarpaceae	<i>Anthoshorea roxburghii</i> (G. Don) P. S. Ashton & J. Heck.	พะยอม	ปะปี	12-2	1-3	TR	a	ST
	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G. Don	ยางนา	เดียม	12-2	3-5	TR	a	ST, GU
	<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	ยางกราด	เดียม	1-2	2-5	TR	a	ST, GU
	<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm.	ยางเตี้ย	เดียม	11-1	2-5	TR	a	ST, GU

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ			
Ebenaceae	Ex Miq.							
	<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	กุ้ง	เด็มคอง	12-1	1-2	TR	a ST,LE	TN-RK116
	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง	เด็มเจ๊ะ	12-2	3-5	TR	a ST,LE	TN-RK117
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	เด็มตะโก	3-4	4-6	TR	a ST,FU,SE	TN-RK118
	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	เด็มมะเกลือ	3-5	6-9	TR	a ST	TN-RK119
Euphorbiaceae	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	ตำแยแมว	3-5	6-12	PE	b RO	TN-RK120
	<i>Cnidocolus aconitifolius</i> (Mill.) I.M.Johnst.	ผงชูรส	ผักผงชูรส	1-12	1-12	SH	b ST,LE,AP	TN-RK121
	<i>Euphorbia ritchiei</i> (P.R.O.Bally) Bruyns	พญานาคราช	พญานาคราช	-	-	PE	b WP	TN-RK122
	<i>Euphorbia milii</i> Des Moul.	โป๊ยเซียน	โป๊ยเซียน	1-12	-	PE	b WP	TN-RK123
	<i>Euphorbia tirucalli</i> L.	สามพันกิ่ง	สามพันกิ่ง	-	-	SH	b ST,LE,WP	TN-RK124
	<i>Hevea brasiliensis</i> (Willd. ex A.Juss.) Müll.Arg.	ยางพารา	ยางพารา	1-12	1-12	TR	b ST,GU	TN-RK125

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล		ชื่อท้องถิ่น	ระยะการเจริญเติบโต		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		บดบดบดบดบดบดบด	ผลบดบดบดบดบด		ระยะการเจริญเติบโต	ระยะการเจริญเติบโต		
Fabaceae	<i>Jatropha curcas</i> L.	สัปดาห์	สัปดาห์	ทะวอดดำ	5-7	7-9	TR a GU	TN-RK126
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สัปดาห์	สัปดาห์	ทะวงแดง	5-7	7-9	TR a GU	TN-RK127
	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	น้ำมันสำหรับหลัง	น้ำมันสำหรับหลัง	น้ำมันสำหรับหลัง	-	-	PE b RO	TN-RK128
	<i>Acacia mangium</i> Willd.	กระถินเทพา	กระถินเทพา	กระถินเทพา	4-6	5-7	TR a ST	TN-RK129
	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	ฝักหาล้า	ฝักหาล้า	สะเม้งใต้	1-3	3-5	TR d ST,LE, AP,SE	TN-RK130
	<i>Azalia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	มะค่าโมง	มะค่าโมง	เดิมนิง	2-6	8-9	TR a ST	TN-RK131
	<i>Biancaea sappan</i> (L.) Tod.	ฝางแดง	ฝางแดง	ฝางแดง	2-6	8-9	TR a ST	TN-RK132
	<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Kuntze	จาม	จาม	จาม	2-3	3-5	TR a ST,LE	TN-RK133
	<i>Caesalpinia pulcherrima</i> (L.) Sw.	หางนกยูงไทย	หางนกยูงไทย	หางนกยูงไทย	2-6	8-9	TR b WP	TN-RK134
	<i>Cassia bakeriana</i> Craib	กัลปพฤกษ์	กัลปพฤกษ์	กัลปพฤกษ์	2-6	8-9	TR b WP	TN-RK135
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	คูณ	คูณ	2-6	8-9	TR d ST,LE,FL,SE	TN-RK136

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	การขยายพันธุ์		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ			ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ		
	<i>Clitoria tematea</i> L.	1-12	1-12	อัญชัน	อัญชัน	AN	d	FL	TN-RK137
	<i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre	5-7	6-8	ยูง	กะยุง	TR	d	ST	TN-RK138
	<i>Dialium cochinchinense</i> Pierre	6-9	9-12	เค็ง	เค็ง	TR	a	ST,FU,SE	TN-RK139
	<i>Lablab purpureus</i> (L.) Sweet	1-12	1-12	ถั่วแปบ	ปะเปื้อย	AN	b	FU,SE	TN-RK140
	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	1-12	1-12	กระถินใหญ่	กะเจดใหญ่	TR	d	ST,LE,AP,F	TN-RK141
	<i>Leucaena leucocephala</i> subsp. <i>glabrata</i> (Rose) Zárate	1-12	11-12	กระถินน้อย	กะเจดน้อย	TR	d	ST,LE,AP,F	TN-RK142
	<i>Lysiphyllum styrchnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	5-12	5-8	ย่านางแดง	เว่อนเี่ยว	CL	d	ST,LE	TN-RK143
	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	11-12	12-1	ตำแย	กะแย	AN	a	SE	TN-RK144
	<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	1-12	1-12	กระเสดน้ำ	กะเจดตีก	AQ	c	ST,LE,AP	TN-RK145
	<i>Peltophorum dasyrhachis</i> (Miq.) Kurz	2-4	5-8	อะราง	ตะเต	TR	a	ST	TN-RK146

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลใช้ประโยชน์	ผลใช้ประโยชน์			
	<i>Phanera sirindhorniae</i> (K.Larsen & S.S.Larsen) Mackinder & R.Clark	ว่านประดง	ว่านประดง	-	-	PE	d	TN-RK147
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	ปิ่นเทศ	10-12	12-4	TR	d	TN-RK148
	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> (L.) DC.	ถั่วพุด	ถั่วพุด	10-11	11-12	PE	b	TN-RK149
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประดู่	ทะนง	3-4	4-12	TR	a	TN-RK150
	<i>Samanea saman</i> (Jacq.) Merr.	จามจุรี	ช้างสะ	8-9	10-12	TR	a	TN-RK151
	<i>Senegalia pennata</i> (L.) Maslin	ชะอม	ชุมเห็ดเทศ	1-12	1-12	SH	b	TN-RK152
	<i>Senna garrattiana</i> (Craib) H.S.Irwin & Barneby	จีเหล็กสาร	ก้านสาร	1-3	3-5	TR	a	TN-RK153
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	จีเหล็ก	1-3	3-5	TR	a	TN-RK154
	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	จีเหล็ก	แคบ้าน	1-3	3-5	TR	b	TN-RK155
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	กะแตลิง	1-12	1-12	TR	b	TN-RK156

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		การใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ			
Gentianaceae	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	มะค่าแต้	ปิ่นแอม	3-6	6-9	TR	a ST, LE, AP, F U, SE, WP	TN-RK157
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	สเนกุกุย	8-11	10-12	AN	b ST, LE, AP, F U, SE	TN-RK158
	<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	ถั่วปี	สะเนก	1-12	1-12	AN	b ST, LE, AP, F U, SE	TN-RK159
	<i>Vigna unguiculata</i> subsp. <i>sesquipedalis</i> (L.) Verdc.	ถั่วฝักยาว	สะกอม	1-12	1-12	TR	b ST	TN-RK160
	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W.Theob.	แดง	สะอ่อม	2-4	5-9	SH	b ST, LE, AP	TN-RK161
Hypericaceae	<i>Cyrtophyllum fragrans</i> (Roxb.) DC.	มันปลา	มันปลา	2-4	3-5	TR	d FL, WP	TN-RK162
	<i>Gratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ดีงขาว	ละเจีย	1-4	-	TR	d ST, LE, AP, FL	TN-RK163
Iridaceae	<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	ว่านหอมแดง	หอมแดงพม่า	-	-	AN	b RO, BU, LE, W	TN-RK164

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ประโยชน์และคุณสมบัติ	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ออกดอก	ผล			
Iringiaceae	<i>Irvingia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	กระบก	จะเหมาะ	1-4	2-4	TR	a	TN-RK165
	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	ทุเลื่อ	ตะเจจะลูก	5-8	-	PE	b	TN-RK166
Lamiaceae	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	สะอิ่ง	1-12	1-12	AN	b	TN-RK167
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	ผักแมงลัก	โหระพา	1-12	1-12	AN	b	TN-RK168
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	เนียงเรียว	1-12	1-12	AN	b	TN-RK169
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	มะเดื่อเพรา	9-10	10-11	AN	b	TN-RK170
	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	หนวดแมว	6-8	8-10	AN	b	TN-RK171
	<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง	สักทอง	6-8	8-10	TR	b	TN-RK172

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ระยะการเจริญเติบโต		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		บดบดบดบดบดบดบด	ผลบดบดบดบดบด			ระยะการเจริญเติบโต	ระยะการเจริญเติบโต		
Lecythidaceae	<i>Vitex glabrata</i> R.Br.	ไข่น้ำ	มะเขื่อน้ำ	6-8	8-10	TR	a	RO,ST,FU	TN-RK173
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	กระโนน	11-1	6-7	TR	d	LE,AP	TN-RK174
Lythraceae	<i>Lagerstroemia calyculata</i> Kurz	ตะแบก	ต้นเปื่อย	3-6	6-9	TR	d	ST,WP	TN-RK175
	<i>Lagerstroemia speciosa</i> (L.) Pers.	อินทนิลบก	อินทนิลบก	3-6	6-9	TR	d	ST,WP	TN-RK176
Malvaceae	<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม	กระติ่ม	5-7	7-9	SH	b	FU,SE	TN-RK177
	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	หมากขนุน	เด็มกวน	2-3	2-5	AN	d	FU,SE,FI	TN-RK178
	<i>Gossypium herbaceum</i> L.	ฝ้าย	กะเบา	7-9	9-11	TR	d	FI	TN-RK179
	<i>Hibiscus x rosa-sinensis</i> L.	ชบา	ชบา	7-9	9-11	SH	b	WP	TN-RK180
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	กระเจี๊ยบ	2-6	6-9	AN	b	FU	TN-RK181
Marsileaceae	<i>Sida acuta</i> Burm.f.	หญ้าขัดมอญ	หญ้าขัดมอญ	2-6	6-9	AN	a	ST	TN-RK182
	<i>Marsilea minuta</i> L.	ผักแว่น	ผักแว่น	2-6	6-9	AN	c	ST,LE,AP	TN-RK183
Meliaceae	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	สะเดา	12-3	3-5	TR	a	LE,AP,FL	TN-RK184
	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระพ่อน	หมากต๋อง	12-3	3-5	TR	b	FU,SE	TN-RK185

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ			
Menispermaceae	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมีน้ำน้อย	เปี้ยก่อง	3-9	9-5	PE a	LE	TN-RK186
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	ประโนมนเป็ก	3-9	9-5	PE a	ST, GU	TN-RK187
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	เว่อนเยียว	3-4	-	PE d	ST, LE	TN-RK188
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	ประมัตไต	3-4	4-5	AN a	WP	TN-RK189
Molluginaceae	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	ขนุน	ขนุน	11-12	1-5	TR b	RO, LE, FU, SE	TN-RK190
	<i>Artocarpus lacucha</i> Buch.-Ham.	มะหาด	ลำเปื่อย	11-12	1-5	TR a	ST, FU	TN-RK191
Moraceae	<i>Ficus altissima</i> Blume	ไทรยอดทอง	จะเรยก้า	10-12	12-2	TR b	WP	TN-RK192
	<i>Ficus populifolia</i> Vahl	โพธิ์	เด็มโป	10-12	12-2	TR d	WP	TN-RK193
	<i>Ficus racemosa</i> L.	มะเดื่อ	ระเวีย	1-3	3-5	TR d	FU, SE	TN-RK194
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	เด็มหม่อน	1-3	3-5	SH b	LE, FU, SE	TN-RK195
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	สนาย	1-2	2-4	TR a	ST	TN-RK196
Moringaceae	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	เด็มรุม	11-1	1-4	TR b	ST, LE, FU, SE	TN-RK197
Muntingiaceae	<i>Muntingia calabura</i> L.	ตะขบ	ตะขบ	10-12	12-4	TR b	FU, SE	TN-RK198

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล		ชื่อท้องถิ่น	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ผลใช้ประโยชน์	ผลใช้ประโยชน์						
Musaceae	<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยหนวน	กล้วย	กล้วย	กล้วย	กล้วย	PE	LE, FU	TN-RK199
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	กล้วย	กล้วย	กล้วย	กล้วย	PE	LE, FU	TN-RK200
	<i>Musa ornata</i> Roxb.	กล้วยบัวสวรรค์	กล้วย	กล้วย	กล้วย	กล้วย	PE	WP	TN-RK201
	<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว้า	กล้วย	กล้วย	กล้วย	กล้วย	PE	ST, LE, FU	TN-RK202
	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	ยูคาลิปตัส	ยูคาลิปตัส	ยูคาลิปตัส	ยูคาลิปตัส	ยูคาลิปตัส	TR	ST	TN-RK203
Myrtaceae	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง	ฝรั่ง	ฝรั่ง	ฝรั่ง	ฝรั่ง	TR	LE, SE, FU	TN-RK204
	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ผักเม็ก	ผักเม็ก	ผักเม็ก	ผักเม็ก	ผักเม็ก	TR	LE, WP	TN-RK205
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะท้าว	มะท้าว	มะท้าว	มะท้าว	มะท้าว	TR	FU	TN-RK206
	<i>Syzygium samarangense</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ชมพู่	ชมพู่	ชมพู่	ชมพู่	ชมพู่	TR	FU	TN-RK207
Nyctaginaceae	<i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.	เฟื่องฟ้า	เฟื่องฟ้า	เฟื่องฟ้า	เฟื่องฟ้า	เฟื่องฟ้า	SC	WP	TN-RK208

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ชนิดของพืช	ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ดอกบานเย็น	ใบ				
Nymphaeaceae	Mirabilis jalapa L.	ดอกบานเย็น	บานเย็น	1-12	1-12	AN	b	WP	TN-RK209
Nymphaeaceae	Nymphaea pubescens Willd.	บัวสาย	ปลิด	1-12	-	PE	c	ST	TN-RK210
Oleaceae	Jasminum sambac (L.) Aiton	มะลิ	มะลิ	11-2	-	TR	b	FL,WP	TN-RK211
Opiliaceae	Melientha suavis Pierre	ผักหวาน	ผักหวาน	2-4	4-5	SH	d	ST,LE,AP	TN-RK212
Orchidaceae	Rhynchostylis retusa (L.) Blume	กล้วยไม้ทาง กระรอก	กล้วยไม้	11-4	2-5	EP	b	FL,WP	TN-RK213
Oxalidaceae	Spathoglottis plicata Blume	กล้วยไม้ดิน	กล้วยไม้ดิน	11-4	2-5	PE	d	FL,WP	TN-RK214
	Averrhoa bilimbi L	ตะลิงปลิง	หมากตะ	11-2	2-4	TR	b	FU	TN-RK215
Pandanaceae	Averrhoa carambola L.	มะเฟือง	สะป้อ	1-12	1-12	TR	b	ST,LE,FU	TN-RK216
	Pandanus amaryllifolius Roxb. ex Lindl.	เตย	เตย	-	-	PE	b	LE	TN-RK217
Passifloraceae	Passiflora edulis Sims	เสาวรส	เสาวรส	6-8	8-12	PE	b	FU,SE	TN-RK218
	Passiflora foetida L.	กะทกรก	กะทกรก	6-8	8-12	PE	a	ST,LE,AP,F	TN-RK219

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	การขยายพันธุ์		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ			ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ		
Phyllanthaceae	<i>Antidesma acidum</i> Retz.			มะเ็นป่า	ตะกิบตาดมป่า	2-4	4-6	TR	d U,SE
	<i>Antidesma puncticulatum</i> Miq.			มะเ็น	ตะกิบตาดม	4-5	5-7	TR	b FU,SE
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels			มะเ็น	กัณตัก	4-5	5-8	TR	b LE,AP,FU,SE
Piperaceae	<i>Phyllanthus amarus</i> Schumach. & Thonn.			ลูกใต้ใบ	ลูกใต้ใบ	6-7	7-8	AN	a WP
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.			มะขามป้อม	กัณตุนเปย	8-11	11-1.	TR	d FU
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth			กระสัง	สัง	6-7	7-8	AN	a WP
	<i>Piper betle</i> L.			พลู	ลู	3-6	6-7	PE	b LE
	<i>Piper retrofractum</i> Vahl			ดีปลี	ดีปลี	3-7	7-9	PE	b RO,FL,FU,SE
Plantaginaceae	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.			ชะพลู	ชะพลู	3-7	7-9	PE	b LE
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.			แขยง	ผักกะแยง	3-9	3-9	AN	e ST,LE,FL
Poaceae	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss			ไผ่ป่า	รีไผ่ป่า	-	-	PE	d ST,LE,SH

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล		ชื่อท้องถิ่น	ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
		ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ				
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	-	-	รีไซมิงซุง	PE	ST, LE, SH	TN-RK231
	<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	-	-	รีไซเลียง	PE	ST, LE, SH	TN-RK232
	<i>Bambusa spinosa</i> Roxb.	-	-	รีไซบ้าน	PE	ST, LE, SH	TN-RK233
	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad. ex J.C.Wendl.	-	-	รีไซเหลือง	PE	ST, LE, SH	TN-RK234
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	-	-	สะเกย	PE	ST, LE	TN-RK235
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	-	-	สะเกยกะยอม	PE	WP	TN-RK236
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	-	-	สะเปา	PE	LE	TN-RK237
	<i>Oryza sativa</i> L.	8-9	9-12	สะเลา	AN	SE, WP	TN-RK238
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	8-9	9-12	อูบพะยอม	AN	ST	TN-RK239
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	8-9	9-12	อูบพะยอม	AN	ST	TN-RK240
	<i>Vietnamosasa pusilla</i> (A.Chev. &	-	-	เป็ก	PE	ST, SH	TN-RK241

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลใช้ประโยชน์	ผลใช้ประโยชน์			
	A.Camus) T.O.Nguyen	ข้าวโพด	โป๊ต	1-12	1-12	AN	b	TN-RK242
Polygonaceae	<i>Zea mays</i> L.	ผักแพว	ผักแพว	10-11	11-12	AN	b	TN-RK243
Polypodiaceae	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	กระเช้าสีดา	กระเช้าสีดา	-	-	EP	d	TN-RK244
	<i>Platynerium holttumii</i> Janch. & Hennipman	คุณนายตื่นสาย	คุณนายตื่นสาย	1-12	-	AN	b	TN-RK245
Pontederiaceae	<i>Pontederia crassipes</i> Mart.	พุทรา	เป็นเตี้ย	4-6	6-9	TR	d	TN-RK246
Rhamnaceae	<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	เล็บแมว	ชิงครัน	3-5	5-8	SH	a	TN-RK247
	<i>Ziziphus oenopolia</i> (L.) Mill.	กุหลาบ	กุหลาบ	1-12.	-	SH	b	TN-RK248
Rosaceae	<i>Rosa x damascena</i> Herm.	มะตูม	แพพพูน	3-5	6-8	TR	d	TN-RK249
Rubiaceae	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Corréa	ดอกเข็ม	กะตม	11-12	3-4	SH	b	TN-RK250
	<i>Ixora chinensis</i> Lam.	กระทมน	กระทมน	6-7	7-9	TR	a	TN-RK251
	<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex							

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลใช้ประโยชน์	ผลใช้ประโยชน์			
Rutaceae	G.Don) Havi.							
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	กระท่อม	-	TR	b	LE	TN-RK252
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	กะยั่ว	4-7	TR	b	LE,FU,SE	TN-RK253
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอบ้าน	กะยั่วป่า	4-7	TR	a	ST,LE	TN-RK254
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	เหว่อนพอม	1-5	CL	a	RO,ST	TN-RK255
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	สันตะเสน	12-2	TR	a	ST,FU	TN-RK256
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	กโรย	1-12	TR	b	FU	TN-RK257
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	กะโรยเสย	7-8	TR	b	LE,FU	TN-RK258
	<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ	ส้มโอ	7-8	TR	b	FU	TN-RK259
	<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้ว	หมากเหวอ	4-7	TR	b	LE,FU	TN-RK260
Sapindaceae	<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	ลำไย	หมากลำไย	2-4	TR	b	FU	TN-RK261
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	หมากหวดข่า	2-3	TR	a	FU	TN-RK262

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลใช้ประโยชน์	ผลใช้ประโยชน์			
Sapotaceae	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	ป็นัว	3-4	4-7.	TR	a	TN-RK263
	<i>Manilkara zapota</i> (L.) P.Royen	ละมุด	ละมุด	2-4	4-5	TR	b	TN-RK264
Saururaceae	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พูลูคาว	พูลูคาว	6-7	7-8	PE	b	TN-RK265
	<i>Smilax blumei</i> A.DC.	เขื่อง	เครือเขื่อง	-	-	PE	a	TN-RK266
Solanaceae	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	พริก	1-12	1-12	AN	b	TN-RK267
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	ยาสูบ	-	-	AN	b	TN-RK268
	<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือขื่น	ตะลอบคาน	1-12	1-12	AN	b	TN-RK269
	<i>Solanum americanum</i> Mill.	มะเขือม่วง	ตะลอบ	1-12	1-12	AN	a	TN-RK270
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	ปิ้งปอก	1-12	1-12	AN	b	TN-RK271
	<i>Solanum melongena</i> L.	มะเขือเปราะ	ตะลอบเปราะ	1-12	1-12	AN	b	TN-RK272

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล		ผลใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				บดบดบดบดบดบด	ผลบดบดบดบดบด			
Zingiberaceae	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	หมากอีก	มะอี	1-12	1-12	AN	SE	TN-RK273
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเข็ง	ตลอบแดง	1-12	1-12	AN	SE,FU	TN-RK274
	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะแว้ง	ตลอบแดง	1-12	1-12	AN	SE,FU	TN-RK275
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	ลำแดง	6-9	8-10	PE	RH,ST,LE,SH,FL	TN-RK276
	<i>Alpinia nobilis</i> Ridl.	ข่าน้ำ	ลำแดงป่า	6-9	8-10	PE	RO,ST,LE,FL	TN-RK277
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	กะเจียวขาว	6-9	-	PE	RH,LE,SH	TN-RK278
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	ระมัด	6-9	8-10	PE	RH,LE,SH	TN-RK279
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	กะเจียว	6-9	8-10	PE	FL	TN-RK280
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	สเลเต	สเลเต	6-9	8-10	PE	FL,WP	TN-RK281
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	กะเจียวดำ	6-9	8-10	PE	RH,LE,WP	TN-RK282

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ประโยชน์		ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		บดบดบดบดบดบดบด	ยพบดบดบดบดบด			สมุนไพร	สมุนไพร		
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	6-9	8-10	ทุบหุบ	ทุบหุบ	PE	a	LE	TN-RK283
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	6-9	8-10	ชิง	ชิง	PE	b	RH,LE	TN-RK284
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	6-9	8-10	ไพล	เป็นเลย	PE	b	RH,LE	TN-RK285
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	6-9	8-10	กระตือ	เดิมปะทือ	PE	d	RH,LE	TN-RK286

ฤดูกาล : (1) มกราคม (2) กุมภาพันธ์ (3) มีนาคม (4) เมษายน (5) พฤษภาคม (6) มิถุนายน (7) กรกฎาคม (8) สิงหาคม (9) กันยายน (10) ตุลาคม (11) พฤศจิกายน (12) ธันวาคม

ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัย : พืชล้มลุกหนึ่งปี (AN) พืชล้มลุกหลายปี (PE) ไม้พุ่ม (SH) ไม้ต้น (TR) ไม้เลื้อย (CL) ไม้รื้อเลื้อย (SC) พืชน้ำ (AQ) พืชอิงอาศัย (EP)

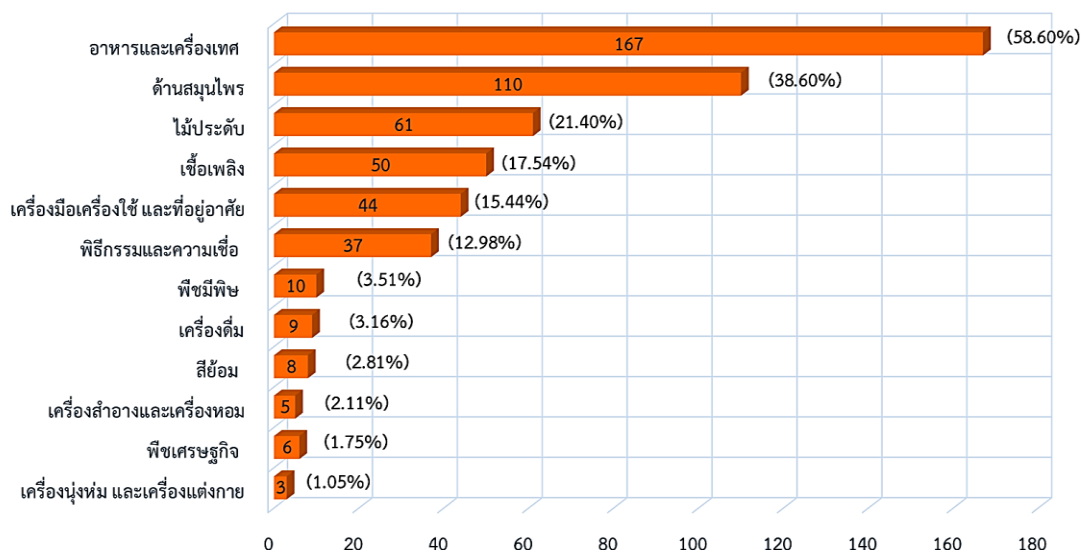
แหล่งที่พบ : (a) พืชจากป่า (b) พืชจากการเพาะปลูก (c) พืชจากแหล่งน้ำ (d) พบทั้ง a และ b (e) พบทั้ง b และ c

ขึ้นส่วนที่ใช้ : ราก (RO) เหง้า (RH) หัวแบบมันฝรั่ง (TU) หัวแบบหัวหอม (BU) หัวแบบเผือก (CO) ลำต้น (ST) เปลือกไม้ (BA) ใบ (LE) หน่อ (SH) ยอด (AP) ดอก (FL) ผล (FU) เมล็ด (SE) น้ำยาง (GU) เส้นใย (FI) ทั้งต้น (WP)

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง : TN-RK001- TN-RK286 เป็นตัวอย่างพรรณไม้อ่างอิงของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรในพื้นที่หมู่บ้านนกเหาะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงศรีใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย และหมู่บ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4.3.5 ค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) และดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)

จากการลงพื้นที่สำรวจได้มีการจำแนกการใช้ประโยชน์ของพืชออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ อาหารและเครื่องเทศ เครื่องดื่ม สมุนไพร พืชมีพิษ สีย้อม เครื่องสำอางและเครื่องหอม เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย พิธีกรรมและความเชื่อ ไม้ประดับ เชื้อเพลิง พืชเศรษฐกิจ โดยพบว่าค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) ค่า UV เท่ากับ 4.68 รองลงมาคือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่าเท่ากับ 4.37 รองลงมาอันดับที่สาม คือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีค่าเท่ากับ 4.23 (ดังตารางที่ 8) อีกทั้งยังพบว่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน มีดังต่อไปนี้ (ดังแสดงในภาพประกอบที่ 23 และตารางที่ 17)

ภาพประกอบที่ 23 จำแนกการใช้ประโยชน์ของพืช 12 ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

1) ด้านอาหาร และเครื่องเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านอาหาร และเครื่องเทศ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 167 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 58.60 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 116 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น มะรุม (*Moringa oleifera* Lam.) นำยอดอ่อนหรือเนื้อของผลสุกมาใช้ในการทำแกงส้มปลา มีการนำเอาผลลวกมารับประทานกับน้ำพริก รองลงมา มีค่า CI เท่ากับ 0.96 จำนวน 2 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ผักโขม (*Amaranthus viridis* L.) มีการนำส่วนทั้งต้นมาลวกรับประทาน รองลงมาอันดับที่สาม คือ ผักหนาม (*Lasia spinosa* (L.) Thwaites) มีค่าเท่ากับ 0.95 โดยมีการนำส่วนของยอดอ่อนและใบทั้งต้นมาลวกรับประทานกับน้ำพริก

2) ด้านสมุนไพร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านสมุนไพร ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 110 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 38.60 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 7 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น มะละกอ (*Carica papaya* L.) มีการนำส่วนของผลมารับประทานบรรเทาอาการท้องผูก รองลงมาคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.93 มีการนำส่วนเหง้ามาบดให้ละเอียดผสมน้ำทาตามบริเวณที่มีผื่นบรรเทาอาการจากผื่นคัน รองลงมาอันดับที่สาม คือ มะกอก (*Spondias pinnata* (L. f.) Kurz) มีค่า CI เท่ากับ 0.89 มีการนำส่วนของผลมารับประทานบรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ และบรรเทาอาการท้องผูก

3) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 44 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 15.44 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 8 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ไผ่บ้าน (*Bambusa spinosa* Roxb.) นำส่วนลำต้นมาจักสานทำเครื่องมือต่างๆ เช่น ตะกร้าไม้ไผ่ แคร่ไม้ไผ่ ร้วไม้ไผ่ โต๊ะเก้าอี้ เป็นต้น รองลงมามีค่า CI เท่ากับ 0.68 จำนวน 9 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ชี่เหล็ก (*Senna siamea* (Lam.) H.S.Irwin & Barneby) นำส่วนของลำต้นมาการสร้างบ้านเรือน ทำโต๊ะ และเก้าอี้ รองลงมาอันดับที่สามคือ จามจุรี (*Samanea saman* (Jacq.) Merr.) มีค่า CI เท่ากับ 0.55 โดยมีการนำมาส่วนของลำต้นไปทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ เช่น ตู้ โซฟา โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น

4) ด้านไม้ประดับ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านไม้ประดับ ผลการศึกษาพบจำนวน 61 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 21.40 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ บอนสี (*Caladium bicolor* (Aiton) Vent.) มีค่า CI เท่ากับ 0.68 รองลงมามีค่า CI เท่ากับ 0.56 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ดาวเรือง (*Tagetes erecta* L.) และว่านหางจระเข้ (*Aloe vera* (L.) Burm.f.) อันดับที่สาม คือ นางกวัก (*Alocasia sanderiana* W.Bull) มีค่า CI เท่ากับ 0.55 โดยในด้านไม้ประดับมีนำพืชทั้งสามชนิดนี้มาปลูกประดับปลูกไว้บริเวณหน้าบ้านเรือนเพื่อความสวยงาม

5) ด้านเชื้อเพลิง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเชื้อเพลิงผลการศึกษาพบพืชจำนวน 50 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 17.54 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 12 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ยูคาลิปตัส (*Eucalyptus globulus* Labill.) รองลงมาคือ มะห้ว (*Syzygium cumini* (L.) Skeels) โดยในด้านเชื้อเพลิงมีการส่วนของลำต้นของพืชเหล่านี้ไปทำเป็นฟืนหรือถ่านเพื่อใช้ในการปรุงสุก หรือให้ความอบอุ่นต่อร่างกาย รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.82 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ หนูน

(*Ceiba pentandra* (L.) Gaertn.) และฝ้าย (*Gossypium herbaceum* L.) มีการนำส่วนของเนื้อผลมาใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับจุดไฟ

6) ด้านพิธีกรรม และความเชื่อ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพิธีกรรม และความเชื่อ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 37 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.98 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 10 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น กล้วยน้ำหว่า (*Musa × paradisiaca* L.) นำส่วนของใบมาทำเป็นพานบายศรี สำหรับธรรมพิธีสู่ขวัญ รองลงมาคือ CI เท่ากับ 0.82 จำนวน 2 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ไพล (*Zingiber purpureum* Roscoe) นำส่วนของเหง้ามาใช้ในการประกอบพิธีไล่ผีปอบ รองลงมาอันดับที่สามมีค่า CI เท่ากับ 0.78 จำนวน 5 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น บัวหลวง (*Nelumbo nucifera* Gaertn.) นำส่วนของใบและใช้ในพิธีกรรมบวชพระ รวมไปถึงการใช้สักการะบูชาพระรัตนตรัย

7) ด้านเครื่องดื่ม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องดื่ม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 9 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.16 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 5 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น มะตูม (*Aegle marmelos* (L.) Corrêa) นำส่วนของผลมาต้มดื่ม รองลงมาคือ อัญชัน (*Clitoria tematea* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.78 มีการนำเอาส่วนของดอกมาต้มดื่ม รองลงมาอันดับที่สามคือ ลำไย (*Dimocarpus longan* Lour.) มีค่า CI เท่ากับ 0.71 นำส่วนของเนื้อผลมาต้มดื่ม

8) ด้านพืชมีพิษ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพืชมีพิษ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 10 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.51 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 3 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น มันเล็บช้าง (*Dioscorea alata* L.) นำส่วนของหัวมันมาหนึ่งสัปดาห์ เพื่อให้สารพิษที่อยู่ในหัวออกจนหมด โดยพิษที่อยู่ในหัวมันมีฤทธิ์ส่งผลทำให้ระคายคอ คลื่นไส้ และอาเจียนได้ รองลงมาคือ มันสำปะหลัง (*Manihot esculenta* Crantz) มีค่า CI เท่ากับ 0.78 นำส่วนของยอดอ่อนมาแกงกิน และนำหัวมันมาหนึ่งหรือต้มรับประทาน เพื่อให้สารพิษที่อยู่ในหัวออกจนหมด รองลงมาอันดับที่สาม คือ บอนสี (*Caladium bicolor* (Aiton) Vent.) มีค่า CI เท่ากับ 0.68 มีการนำมาปลูกเป็นไม้ประดับแต่พืชชนิดนี้น้ำยางที่มีพิษเมื่อสัมผัสโดยผิวหนังจะทำให้เกิดการผื่นคัน

9) ด้านพืชเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพืชเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 6 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 2.11 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) โดยมีค่า CI

เท่ากับ 1.00 รองลงมาคือ มันสำปะหลัง (*Manihot esculenta* Crantz) มีค่า CI เท่ากับ 0.73 รองลงมาอันดับที่สามคือ อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.41 ตามลำดับ

10) ด้านสีย้อม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านสีย้อม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 8 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 2.81 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) ส่วนของเหง้าบดให้สีเหลือง อัญชัน (*Clitoria ternatea* L.) ส่วนของดอกให้สีน้ำเงิน และเตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) ส่วนของใบให้สีเขียว รองลงมาคือ ย่านาง (*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels) มีค่า CI เท่ากับ 0.62 ส่วนของใบให้สีเขียว รองลงมาอันดับที่สามคือ มะเกลือ (*Diospyros mollis* Griff.) มีค่า CI เท่ากับ 0.60 ส่วนของผลให้สีดำ

11) ด้านเครื่องสำอาง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องสำอางและเครื่องหอม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 5 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.75 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ มะกรูด (*Citrus hystrix* DC.) มีค่า CI เท่ากับ 0.62 นำส่วนผลผ่าครึ่งจัดใส่ถาดพร้อมช่วยดับกลิ่นภายในห้องนอน ห้องโถง ห้องน้ำ เป็นต้น รองลงมาคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) โดยมีค่า CI เท่ากับ 0.54 นำส่วนของเหง้าบดละเอียดผสมน้ำเล็กน้อยชโลมผิวกายทำให้ผิวพรรณผ่องใสกลิ่นกายหอมรองลงมาอันดับที่สามคือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.41 นำส่วนของเนื้อผลสุกแช่น้ำโซลัดผิวกายทำให้ผิวพรรณผ่องใส

12) ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องนุ่งห่ม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 3 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.08 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ มีค่า CI เท่ากับ 0.89 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นุ่น (*Ceiba pentandra* (L.) Gaertn.) นำเนื้อผลมายัดใส่ผ้าห่ม ที่นอน และหมอน ในส่วนของฝ้าย (*Gossypium herbaceum* L.) มีการนำส่วนของเนื้อผลทำเป็นเส้นใยทักทอเสื้อผ้า รองลงมาคือ ดอกรัก (*Calotropis gigantea* (L.) W.T.Aiton) มีการนำเนื้อผลมายัดใส่ผ้าห่ม ที่นอน และหมอน เป็นต้น

พบนุ ปณ จิต ชีวะ

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ความสำคัญ	ของ	ชนิด	พืช	(UV)	
<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	1.00	-	-	-	-	-	1.82	
<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	1.00	-	-	-	-	-	1.41	
<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น	1.00	-	-	-	-	-	1.00	
<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	1.00	-	-	-	-	0.63	2.63	
<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตูมมาเล	0.82	-	-	-	-	-	0.82	
<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	1.00	-	0.89	-	-	-	1.89	
<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	1.00	-	0.45	-	-	0.14	1.59	
<i>Polyalthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	0.55	-	-	-	-	-	0.55	
<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ฝั่วน	1.00	-	0.67	-	-	-	1.34	
<i>-Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou,	ลำดาน	-	-	-	-	-	0.22	0.22	

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ค่าดัชนีความสำคัญ	ของชนิดพืช	(UV)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ค่าดัชนีความสำคัญ	ของชนิดพืช	(UV)
<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก	1.00	-	-	2.45	-	-	-	-
<i>Dieffenbachia seguine</i> (Jacq.) Schott	สาวน้อยประแป้ง	-	-	-	0.27	-	-	-	0.27
<i>Epipremnum aureum</i> (Linden & André) G.S.Bunting	พลูด่าง	-	-	-	0.42	-	-	-	0.42
<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักหนาม	0.95	-	-	-	-	-	-	0.95
<i>Leucocasia gigantea</i> (Blume) Schott	พูน	0.60	-	-	-	-	-	-	0.60
<i>Philodendron albisuccus</i> Croat	เศรษฐีรวย	-	-	-	0.21	-	-	-	0.21
<i>Wolffia globosa</i> (Roxb.) Hartog & Plas	ทรัพย์	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Wrightia religiosa</i> (Teijsm. & Binn.)	ไข่ผ่า	0.41	-	-	-	-	-	-	0.41
	โมกพวง	-	-	-	0.33	-	-	-	0.33

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี	
		ผลทางเศรษฐกิจและสังคม	ผลทางจิตวิญญาณและจิตสำนึก	ผลทางสุนทรียภาพ	ผลทางนิเวศวิทยา	ผลทางประวัติศาสตร์	ผลทางวิทยาศาสตร์	ผลทางวรรณกรรม	ผลทางศิลปะ	ผลทางศาสนา	ผลทางจิตวิญญาณ		
<i>Dracaena cochinchinensis</i> (Lour.) S.C.Chen	จันทร์ผา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.07	0.07
<i>Dracaena braunii</i> Engl.	กวานิม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.41	0.41
<i>Dracaena fragrans</i> (L.) Ker Gawl.	วาสนา	-	-	-	-	-	-	-	0.27	0.30	-	0.21	0.58
<i>Dracaena hyacinthoides</i> (L.) Mabb.	ลิ้นมังกร	-	-	-	-	-	-	-	-	0.21	-	0.14	0.21
<i>Dracaena stuckyi</i> (God.-Leb.) Byng & Christenh.	งาช้าง	-	-	-	-	-	-	-	-	0.14	-	-	0.14
<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	-	-	0.86	-	-	-	-	-	0.56	-	-	1.42
<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K.Jansen	ผักคราด	0.64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.64
<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	-	-	0.27	-	-	-	-	0.27	0.27	-	-	0.82

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	๒๓๑๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐	๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐
<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	-	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Cosmos sulphureus</i> Cav.	ดาวกระจาย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.36
<i>Gymnanthemum amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	หนามเฒ่าเหว่ย	-	0.34	-	-	-	-	-	-	-	0.34
<i>Helianthus annuus</i> L.	ทานตะวัน	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.27
<i>Lactuca sativa</i> L.	สลัด	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Tagetes erecta</i> L.	ดาวเรือง	-	-	-	-	-	-	-	0.78	0.56	1.34
<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	0.71	-	-	-	-	-	-	-	-	0.82
<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา	1.00	-	-	-	-	-	-	-	0.14	1.14

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)								ค่าดัชนี	
		๒แหล่งอนุรักษ์แห่งชาติ	ป่าดงดิบ	สวนรุกขชาติ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย		
		๒แหล่งอนุรักษ์แห่งชาติ	ป่าดงดิบ	สวนรุกขชาติ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย		
		๒แหล่งอนุรักษ์แห่งชาติ	ป่าดงดิบ	สวนรุกขชาติ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย		
		๒แหล่งอนุรักษ์แห่งชาติ	ป่าดงดิบ	สวนรุกขชาติ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย		
		๒แหล่งอนุรักษ์แห่งชาติ	ป่าดงดิบ	สวนรุกขชาติ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย		
		๒แหล่งอนุรักษ์แห่งชาติ	ป่าดงดิบ	สวนรุกขชาติ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย		
		๒แหล่งอนุรักษ์แห่งชาติ	ป่าดงดิบ	สวนรุกขชาติ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย		
		๒แหล่งอนุรักษ์แห่งชาติ	ป่าดงดิบ	สวนรุกขชาติ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย	พื้นที่สาธารณะ	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่อยู่อาศัย		
Millingtonia hortensis L.f.	ปีป	-	0.32	-	-	-	-	0.19	-	0.51	
Oroxylum indicum (L.) Kurz	เพกา	0.55	-	-	-	-	-	0.22	-	0.77	
Tabebuia aurea (Silva Manso) Benth. & Hook.f. ex S.Moore	ปรียาร์	-	-	-	-	-	-	0.41	-	0.41	
Tecoma stans (L.) Juss. ex Kunth	ทองอุไร	-	-	-	-	-	-	0.33	-	0.33	
Brassica juncea (L.) Czern.	ผักกาดเขียว	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00	
Brassica oleracea L.	กะหล่ำปลี	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00	
Brassica rapa L.	ผักกาด	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00	
	กวาดุ้ง										
Ananas comosus (L.) Merr.	สับปะรด	1.00	-	0.84	-	-	-	-	-	-	1.84
Tillandsia usneoides (L.) L.	เคราฤๅษี	-	-	-	-	-	-	-	0.26	-	0.26

	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									ค่าดัชนี
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	อาหารและยาสมุนไพร	พืชเศรษฐกิจ	สมุนไพรพื้นบ้าน	ไม้ประดับ	ไม้ร่มเงา	ไม้ดอกไม้ประดับ	ไม้ใช้สอย	ไม้เชื้อเพลิง	ความสำคัญ ของชนิดพืช พืช (UV)
<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	0.82	-	0.32	-	-	-	-	-	1.14
<i>Terminalia elliptica</i> Willd.	เชือก	-	-	-	-	0.41	-	0.63	-	1.04
<i>Tradescantia spathacea</i> Sw.	กาบ	-	-	-	-	-	-	0.33	-	0.33
<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	หอยแครง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	ผักบุ้ง	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Costus woodsonii</i> Maas	มันเทศ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
	เอื้องหมายนา	-	-	-	-	-	-	0.36	-	0.36
	นาดอกแดง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องหมายนา	-	-	0.27	-	-	-	0.36	-	0.63
<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	ฟักหอม	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00

ชื่อวิทยาศาสตร์	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)								ค่าดัชนี
	ชื่อทั่วไป	๒แหล่งอนุรักษ์ในประเทศไทย	ปฐพีวิทยา	การปลูกเลี้ยง	คุณสมบัติพิเศษ	การใช้ประโยชน์	คุณค่าทางโภชนาการ	คุณค่าทางยาสมุนไพร	ความสำคัญ ของชนิดพืช (UV)
		ดอยหลวงเชียงดาว	ดอยม่อนจอง	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	
		ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	
		ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	
		ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	
		ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	
		ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	
		ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	ดอยม่อนดำ	
<i>Vigna unguiculata</i> subsp.	ถั่วฝักยาว	1.00	-	-	-	-	-	1.00	
<i>sesquipedalis</i> (L.) Verdc.	แดง	-	-	-	1.00	1.00	-	2.00	
<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W.Theob.	มันปลา	-	-	-	-	0.55	0.05	0.74	
<i>Cyrtophyllum fragrans</i> (Roxb.) DC.	ตัวขาว	1.00	-	0.55	-	-	-	1.55	
<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ว่านหอมแดง	-	-	0.64	-	-	-	0.64	
<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	กระบก	0.68	-	-	-	-	0.68	1.37	
<i>Iringia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	ทุเรียน	0.48	-	-	-	-	-	0.48	
<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	สะระแหน่	1.00	-	0.44	-	-	-	1.44	
<i>Mentha x villosa</i> Huds.	ผักอิตาลี	1.00	-	0.44	-	-	-	1.44	
<i>Ocimum x africanum</i> Lour.									

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	สมุนไพร	พืชไร่	พืชสวน	พืชไร่	พืชสวน	พืชไร่	พืชสวน	พืชไร่	พืชสวน	ค่าดัชนีรวม
<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	1.00	-	0.44	-	-	-	-	-	-	1.44
<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	1.00	-	0.44	-	-	-	-	-	-	1.44
<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	-	-	0.41	-	-	-	-	-	-	0.41
<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง	-	-	-	-	-	-	-	0.14	-	0.41
<i>Vitex glabrata</i> R.Br.	ไข่เน่า	0.27	-	-	-	-	-	-	0.27	-	0.82
<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Lagerstroemia calyculata</i> Kurz	ตะแบก	-	-	-	-	-	-	-	0.73	-	1.03
<i>Lagerstroemia speciosa</i> (L.) Pers.	อินทนิลบก	-	-	-	-	-	-	-	0.14	-	0.14
<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม	1.00	-	0.33	-	-	-	-	-	-	1.33
<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	หมากนุ่น	0.47	-	0.47	-	-	-	-	0.82	-	3.74

ชื่อวิทยาศาสตร์	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี ความ สำคัญ ของ ชนิด พืช (UV)
	ชื่อทั่วไป	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	สมุนไพร	
<i>Gossypium herbaceum</i> L.	ฝ้าย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.81
<i>Hibiscus x rosa-sinensis</i> L.	ชบา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.30
<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจียว	0.41	1.00	0.55	-	-	-	-	-	-	1.96
<i>Sida acuta</i> Burm.f.	แดง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.41
<i>Marsilea minuta</i> L.	หญ้าขี้ฉ้อ	0.51	-	-	-	-	-	-	-	-	0.51
<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	ฝักแฉ่ง	0.68	-	0.44	-	-	-	-	-	-	1.81
<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กะทือ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาฉ้อย	0.75	-	0.75	-	-	-	-	-	-	1.51
<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	1.00	-	1.00	-	0.62	-	-	-	-	2.62
<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. &	บอระเพ็ด	-	-	0.41	-	-	-	-	-	-	0.41

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางอาหารและยา	ผลทางเภสัชวิทยา	ผลทางจิตวิทยา	ผลทางสังคม	ผลทางเศรษฐกิจ	ผลทางวัฒนธรรม	ผลทางสุนทรียภาพ	ผลทางจิตวิญญาณ	ค่าดัชนี
<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยนวล	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	1.00	-	-	-	1.00	1.00	-	-	3.27
<i>Musa ornata</i> Roxb.	กล้วยบัวสวรรค์	-	-	-	-	-	-	0.08	-	0.08
<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว้า	1.00	-	0.49	-	-	1.00	-	-	3.49
<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	ยูคาลิปตัส	-	-	-	-	-	1.00	-	0.21	2.21
<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ผักเหมียง	0.75	-	-	-	-	-	-	-	0.75
<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะขาม	0.55	-	0.45	-	-	-	-	0.89	1.89
<i>Syzygium samarangense</i> (Blume)	ชมพู่	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ความสำคัญ									
		ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)
<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	1.00	-	0.41	-	-	-	-	-	-	1.41
<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	-	-	0.41	-	-	-	-	-	-	0.41
<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	-	-	0.27	-	1.00	-	-	-	-	1.27
<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	1.00	0.32	0.27	-	0.68	1.00	0.41	1.00	-	4.68
<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	0.68	-	0.41	-	-	1.00	-	-	-	2.10
<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	1.00	1.00	0.41	-	-	1.00	-	0.41	-	3.82
<i>Vietnamosa pusilla</i> (A.Chev. & A.Camus) T.Q.Nguyen	ไม้แพ็ก	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด	1.00	-	-	0.15	-	-	-	-	-	1.15
<i>Platyserium holttumii</i> Jonch. & Hennipman	กระเช้าสีดา	-	-	-	-	-	-	0.04	-	-	0.04

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี ความ สำคัญ ของ ชนิด พืช (UV)
		ผลทางจิตวิทยาและอารมณ์	ผลทางโภชนาการ	ผลทางยา	ผลทางเศรษฐกิจ	ผลทางสังคม	ผลทางวัฒนธรรม	ผลทางสุนทรียภาพ	ผลทางสิ่งแวดล้อม	ผลทางสุขภาพ	ผลทางจิตวิญญาณ	
<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	0.14	-	0.34	-	-	-	-	-	-	-	1.16
<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	-	-	0.34	-	0.41	-	-	-	-	-	1.44
<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	1.00	-	0.37	-	-	-	-	-	-	-	1.37
<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	1.00	-	0.37	-	-	-	-	-	-	-	1.37
<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	1.00	-	1.00	-	-	-	-	-	-	0.34	2.51
<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	1.00	-	1.00	-	-	0.62	-	0.16	-	-	2.78
<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้ง	1.00	-	0.44	-	-	-	-	0.16	-	-	1.60
<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	ลำไย	1.00	0.71	-	-	-	-	-	-	-	-	1.71

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางอาหารและยา	ผลทางสมุนไพร	ผลทางเครื่องสำอาง	ผลทางเภสัชกรรม	ผลทางอุตสาหกรรม	ผลทางพลังงาน	ผลทางสิ่งแวดล้อม	ผลทางสังคม	ความสำคัญ
<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวด้า	1.00	-	0.32	-	-	-	-	-	1.32
<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	1.00	-	0.44	-	-	-	-	-	1.71
<i>Manilkara zapota</i> (L.) P.Royen	ละมุด	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	-	-	0.29	-	-	-	-	-	0.29
<i>Smilax blumei</i> A.DC.	เงือก	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	-	-	0.27	-	-	-	-	-	1.05
<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือขื่น	0.68	-	-	-	-	-	-	-	1.10
<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	1.00	-	0.67	-	-	-	-	-	1.67
<i>Solanum americanum</i> Mill.	มะเขือเทศ	0.41	-	-	-	-	-	-	-	0.82
<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือเทศ	1.00	-	0.34	-	-	-	-	-	1.75

ชื่อวิทยาศาสตร์	ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)				
	ค่าดัชนี ความ สำคัญ ของ ชนิด พืช (UV)	ดอกไม้	ใบไม้	สมุนไพร	อาหาร
<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	2.52	-	-	0.82	-
<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	1.62	-	-	-	-

4.3.6 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR)

จากการให้สัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรในพื้นที่หมู่บ้านนกเหาะ หมู่ที่ 4 ตำบลงครังใหญ่ อำเภอกะหรัง และหมู่บ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชสมุนไพรทั้งหมด จำนวน 110 ชนิด ซึ่งได้มีการแยกกลุ่มอาการของโรคแบ่งออกเป็นจำนวน 13 กลุ่มอาการ จำนวน 13 กลุ่มอาการ โดยการวิเคราะห์ค่า IAR พบว่าโรคหรือกลุ่มอาการที่พบพืชมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 61 ชนิด รองลงมา มีจำนวน 40 ชนิด ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ และกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง รองลงมาอันดับที่สาม มีจำนวน 40 ชนิด ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ และกลุ่มอาการไข้ ทั้งนี้พบค่า IAR มากที่สุดคือ 0.93 พบในกลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ และค่า IAR ที่มีค่าต่ำสุดคือ 0.86 พบในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR) ของกลุ่มอาการของโรคจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

ลำดับ	กลุ่มอาการของโรค	การรายงานการใช้ ประโยชน์พืชต่อกลุ่มอาการ		จำนวนชนิด	IAR
		ประโยชน์พืชต่อกลุ่มอาการ	จำนวนชนิด		
1	กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ	384	27	0.93	
2	กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร	1167	61	0.95	
3	กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ	601	40	0.94	
4	กลุ่มอาการในช่องปาก	199	13	0.94	
5	กลุ่มอาการไข้	326	27	0.92	
6	กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา	180	15	0.92	
7	กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต	151	13	0.92	
8	กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย	127	11	0.92	
9	กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา	93	8	0.92	
10	กลุ่มโรคมะเร็ง	51	5	0.92	
11	กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง	679	40	0.94	
12	กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง	126	14	0.90	
13	กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก	22	4	0.86	

4.3.7 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL)

ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ เป็นดัชนีที่นำมาวิเคราะห์ว่าพืชสมุนไพรชนิดไหนที่น่าสนใจที่สุดในการนำมารักษาโรคในแต่ละกลุ่มอาการ โดยจำนวนรายการการใช้ประโยชน์ที่มีค่าสูง แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้ในทิศทางเดียวกันหรือผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีการใช้พืชรักษากลุ่มอาการโรคนั้นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% แต่ในขณะที่ %FL ของพืชมีค่าต่ำ แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้หลายวัตถุประสงค์หรือหลายกลุ่มอาการ (Friedman et al., 1986) จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรในพื้นที่หมู่บ้านนกเหาะ หมู่ที่ 4 ตำบลคงครั่งใหญ่ อำเภอกะปงศรีวิสัย และหมู่บ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดแบ่งออกเป็น 13 กลุ่มอาการดังนี้

1) กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 61 ชนิด นำมารักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บรรเทาอาการท้องผูก บรรเทาอาการท้องเสีย บรรเทาอาการริดสีดวงทวาร และขับพยาธิ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 7 ชนิด โดยพบพืชอาทิเช่น ชี้เหล็ก (*Senna siamea* (Lam.) H.S.Irwin & Barneby) รองลงมาคือ ตัวขาว (*Cratoxylum formosum* (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer) มีค่า %FL เท่ากับ 75.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ กล้วยน้ำหว่า (*Musa x paradisiaca* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 72.2% ตามลำดับ

2) กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 40 ชนิด นำมารักษาอาการผื่นคัน รักษาอาการผิวหนังอักเสบจากแมลง กัด ต่อย รักษาแผลสดและแผลเรื้อรัง รักษา น้ำกัดเท้า และรักษากลากเกลื้อน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 4 ชนิด โดยพบพืชอาทิ เช่น สามพันกึ่ง (*Euphorbia tirucalli* L.) รองลงมาคือ สบู่แดง (*Jatropha gossypifolia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 80.0% ตามลำดับ

3) กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 40 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการไอ บรรเทาอาการหวัด และขับเสมหะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ กระเทียม (*Allium sativum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ

73.3% รองลงมาคือ มะแว้ง (*Solanum violaceum* Ortega) มีค่า %FL เท่ากับ 71.4% รองลงมาอันดับที่สาม คือ หอมแดง (*Allium cepa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 70.0% ตามลำดับ

4) กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 13 ชนิด นำมาศึกษาอาการอาการวิงเวียนศีรษะ บรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ส้มลม (*Urceola polymorpha* (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ กระเทียมก้านแดง (*Mitragyna speciosa* Korth.) มีค่า %FL เท่ากับ 60.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ตะไคร้ (*Cymbopogon citratus* (DC.) Stapf) มีค่า %FL เท่ากับ 50.0% ตามลำดับ

5) กลุ่มอาการในช่องปาก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการในช่องปาก ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 13 ชนิด นำมาศึกษาบรรเทาอาการเหงือกบวม บรรเทาอาการเลือดออกตามไรฟัน ช่วยรักษาอาการฟันผุ รักษาอาการแผลในช่องปาก พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ข่อย (*Streblus asper* Lour.) และพลู (*Piper betle* L.) รองลงมาคือ มะห้ว (*Syzygium cumini* (L.) Skeels) มีค่า %FL เท่ากับ 60.6% รองลงมาอันดับที่สาม คือ หนาก (*Areca catechu* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 54.9% ตามลำดับ

6) กลุ่มอาการไข้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการไข้ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 27 ชนิด ช่วยบรรเทาอาการไข้ตัวร้อน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ว่านประดง (*Phanera sirindhorniae* (K.Larsen & S.S.Larsen) Mackinder & R.Clark) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ บอระเพ็ด (*Tinospora crispa* (L.) Hook.f. & Thomson) มีค่า %FL เท่ากับ 83.3% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ฟ้ายะลวยโจร (*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall. ex Nees) มีค่า %FL เท่ากับ 80.0% ตามลำดับ

7) กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 27 ชนิด นำมาศึกษาขับปัสสาวะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ไม้กิมซุง (*Bambusa beecheyana* Munro) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือมีค่า %FL เท่ากับ 83.3% จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ อ้อยดำ (*Saccharum x sinense* Roxb.) อ้อย

(*Saccharum officinarum* L.) และมะตูม(*Aegle marmelos* (L.) Corrêa) รองลงมาอันดับที่สาม คือ มะหม้อ (*Ridsdalea wittii* (Craib) J.T.Pereira) มีค่า %FL เท่ากับ 74.1% ตามลำดับ

8) กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 11 ชนิด นำมารักษาช่วยบำรุงโลหิตและช่วยบำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ หมาห่ม (*Mucuna pruriens* (L.) DC.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 75.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ผือก (*Colocasia esculenta* (L.) Schott) มีค่า %FL เท่ากับ 60.6% ตามลำดับ

9) กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 14 ชนิด นำมารักษาช่วยบำรุงโลหิตและช่วยบำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ พูลูควา (*Houttuynia cordata* Thunb.) มีค่า %FL เท่ากับ 61.9% รองลงมาคือ มะระขี้นก (*Momordica charantia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 37.5% ตามลำดับ

10) กลุ่มโรคมะเร็ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 13 ชนิด นำมารักษามะเร็งที่มาจากโรคเบาหวาน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ กัญชา (*Cannabis sativa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ สะเดา (*Azadirachta indica* A.Juss.) Nicolson) มีค่า %FL เท่ากับ 37.5% รองลงมาอันดับที่สาม คือ นุ่น (*Ceiba pentandra* (L.) Gaertn.) มีค่า %FL เท่ากับ 26.5% ตามลำดับ

11) กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 10 ชนิด นำมารักษามะเร็งที่มาจากโรคเบาหวาน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ตะไคร้หอม (*Cymbopogon nardus* (L.) Rendle) มีค่า %FL เท่ากับ 26.7% รองลงมา มีค่า %FL เท่ากับ 20.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ หนานเฉาเหว่ย (*Gymnanthemum amygdalinum* (Delile) Sch.Bip.) และ

กระท่อมก้านแดง (*Mitragyna speciosa* Korth.) รองลงมาอันดับที่สาม คือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 5.9% ตามลำดับ

12) กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์รีเวชวิทยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางสูติศาสตร์รีเวชวิทยา ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 15 ชนิด ช่วยอาการประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ หรือนานน้อยกว่าปกติ บรรเทาอาการปวดประจำเดือน ขับน้ำคาวปลา ช่วยให้มีดลูกเข้าอู่หลังคลอดกระตุ้นน้ำนมหลังคลอด พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ว่านหอมแดง (*Sisyrinchium palmifolium* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมา มีค่า %FL เท่ากับ 52.0% ได้แก่ ยอบ้าน (*Morinda citrifolia* L.) และ ยอป่า (*Morinda coreia* Buch.-Ham.) รองลงมาอันดับที่สาม คือ พลุควา (*Houttuynia cordata* Thunb.) มีค่า %FL เท่ากับ 38.1% ตามลำดับ

13) กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 12 ชนิด นำมารักษายาถอนพิษเบื่อเมา พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ รวงจืด (*Thunbergia laurifolia* Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ ตดหมูตดหมา (*Paederia linearis* Hook.f.) มีค่า %FL เท่ากับ 48.1% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ผักเสี้ยน (*Cleome gynandra* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 35.0% ตามลำดับ (ดังข้อมูลในตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ของพืชสมุนไพรที่ใช้รักษากลุ่มอาการโรคสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
1.กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม	10	10	100.0%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	15	25	60.0%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	15	30	50.0%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	15	32	46.9%
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	9	20	45.0%
	<i>Antidesma acidum</i> Retz.	มะเฒ่าป่า	13	30	43.3%
	<i>Antidesma punctulatum</i> Miq	มะเฒ่า	13	30	43.3%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
2.กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน อาหาร	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	15	60	25.0%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	7	30	23.3%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	9	40	22.5%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	10	73	13.7%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	10	73	13.7%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	10	73	13.7%
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาว มะนาวโห่	43	43	100.0%
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องหมายนา	20	20	100.0%
	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็ก	30	30	100.0%
	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	20	20	100.0%
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	20	20	100.0%
	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	21	21	100.0%
	<i>Pontederia crassipes</i> Mart.	ผักตบชวา	35	35	100.0%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตังข้าว	30	40	75.0%
	<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	26	36	72.2%
	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	22	32	68.8%
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	22	32	68.8%
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	25	37	67.6%
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	30	45	66.7%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	20	32	62.5%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	45	73	61.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	33	54	61.1%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	31	51	60.8%
	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโอมัง	30	50	60.0%
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเข็ง	15	25	60.0%
	<i>Alpinia nobilis</i> Ridl.	ข่าน้ำ	30	50	60.0%
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	สเลเต	22	37	59.5%
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	29	49	59.2%
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	13	23	56.5%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	28	50	56.0%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	17	32	53.1%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	20	38	52.6%
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	14	27	51.9%
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูบหมูป	18	35	51.4%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	25	50	50.0%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	32	65	49.2%
	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	30	61	49.2%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	22	45	48.9%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	35	73	47.9%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้ว	15	32	46.9%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	10	23	43.5%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	14	33	42.4%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	8	20	40.0%
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก	13	33	39.4%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	28	73	38.4%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	11	30	36.7%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	12	35	34.3%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	23	68	33.8%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	20	60	33.3%
	<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม	8	24	33.3%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	17	55	30.9%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	9	32	28.1%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	9	32	28.1%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	15	73	20.5%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	15	73	20.5%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	15	73	20.5%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	10	51	19.6%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	10	51	19.6%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	หมากเฟือง	10	56	17.9%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	4	23	17.4%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	8	47	17.0%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	5	30	16.7%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	5	30	16.7%
	<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex G.Don) Havil.	กระท่อม	7	46	15.2%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะห้ว	5	33	15.2%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูน	4	30	13.3%
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	4	73	5.5%
3.กลุ่มอาการ	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมซุง	14	14	100.0%
ระบบทางเดิน	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	25	30	83.3%
ปัสสาวะ	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	25	30	83.3%
	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Corrêa	มะตูม	30	36	83.3%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	20	27	74.1%
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	14	20	70.0%
	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	20	30	66.7%
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	28	48	58.3%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	20	40	50.0%
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	10	26	38.5%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	8	23	34.8%
	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	20	61	32.8%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	20	65	30.8%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	16	56	28.6%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	7	25	28.0%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	7	25	28.0%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตัวขาว	10	40	25.0%
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	5	20	25.0%
	<i>Phyllanthus</i> <i>amarus</i> Schumach. & Thonn.	ลูกใต้ใบ	5	20	25.0%
	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	หญ้าหัวหงอก	11	48	22.9%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	หมะนาวแป้น	15	73	20.5%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	15	73	20.5%
	<i>Gymnanthemum</i> <i>amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	หนานเฉาเหว่ย	5	25	20.0%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	11	60	18.3%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	10	55	18.2%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	8	50	16.0%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	5	32	15.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
4.กลุ่มอาการทาง สรีรศาสตร์ วิทยา	<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	ว่านหอมแดง	47	47	100.0%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	13	25	52.0%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	13	25	52.0%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	8	21	38.1%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	17	47	36.2%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	8	23	34.8%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพา	11	32	34.4%
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ	15	45	33.3%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	10	30	33.3%
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	12	37	32.4%
	<i>Gymnanthemum</i> <i>amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	หนานเฉาเหว่ย	5	25	20.0%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	6	32	18.8%
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	5	30	16.7%
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	7	73	9.6%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	3	55	5.5%
5.กลุ่มอาการไข้	<i>Phanera sirindhorniae</i> (K.Larsen & S.S.Larsen) Mackinder & R.Clark	ว่านประดง	12	12	100.0%
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	25	30	83.3%
	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	48	60	80.0%
	<i>Phyllanthus</i> <i>amarus</i> Schumach. & Thonn.	ลูกใต้ใบ	15	20	75.0%
	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	20	32	62.5%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	15	30	50.0%
	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นุ่น	15	34	44.1%
	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	หญ้าหัวหงอก	21	48	43.8%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	22	52	42.3%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	8	20	40.0%
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	6	20	30.0%
	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะแว้ง	10	35	28.6%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	15	56	26.8%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	19	73	26.0%
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	5	20	25.0%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ป๊อบ	5	23	21.7%
	<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex G.Don) Havil.	กระท่อมนา	10	46	21.7%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	5	23	21.7%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	11	51	21.6%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	8	38	21.1%
	<i>Gymnanthemum amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	หนานเฉาเหว่ย	5	25	20.0%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูน	6	30	20.0%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	5	25	20.0%
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูปทุม	5	35	14.3%
	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	3	40	7.5%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	5	68	7.4%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	2	30	6.7%
6.กลุ่มอาการ	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	22	30	73.3%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
ระบบทางเดิน หายใจ	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะแว้ง	25	35	71.4%
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	42	60	70.0%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	30	52	57.7%
	<i>Antidesma acidum</i> Retz.	มะเฒ่าป่า	17	30	56.7%
	<i>Antidesma punctulatum</i> Miq	มะเฒ่า	17	30	56.7%
	.				
	<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้ง	17	32	53.1%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	15	30	50.0%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	14	30	46.7%
	<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex G.Don) Havil.	กระท่อม	20	46	43.5%
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	10	23	43.5%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	15	35	42.9%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	30	73	41.1%
	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโอมง	20	50	40.0%
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเข็ง	10	25	40.0%
	<i>Alpinia nobilis</i> Ridl.	ข่าน้ำ	20	50	40.0%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	หมากนาวแป้น	28	73	38.4%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	28	73	38.4%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	12	32	37.5%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	12	32	37.5%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	12	32	37.5%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	20	55	36.4%
	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	10	32	31.3%
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	10	32	31.3%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	21	73	28.8%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	11	40	27.5%
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	10	38	26.3%
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	7	27	25.9%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	12	47	25.5%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	18	73	24.7%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	14	60	23.3%
	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	12	60	20.0%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	5	25	20.0%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	5	25	20.0%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	4	23	17.4%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	9	56	16.1%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	4	30	13.3%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	4	30	13.3%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	3	23	13.0%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	6	68	8.8%
7.กลุ่มอาการทาง กล้ามเนื้อและ กระดูก	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	8	30	26.7%
	<i>Gymnanthemum amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	หนานเฉาเหว่ย	5	25	20.0%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	5	25	20.0%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	4	68	5.9%
8.กลุ่มอาการทาง ระบบผิวหนัง	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	63	63	100.0%
	<i>Euphorbia tirucalli</i> L.	สามพันกิ่ง	15	15	100.0%
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ	25	25	100.0%
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	40	40	100.0%
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	62	73	84.9%
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	20	25	80.0%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	15	20	75.0%
	<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม	16	24	66.7%
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	16	26	61.5%
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	12	20	60.0%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	20	40	50.0%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	30	68	44.1%
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	20	48	41.7%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	21	51	41.2%
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	20	49	40.8%
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koe nig	สเลเต	15	37	40.5%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	13	33	39.4%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	20	51	39.2%
	<i>Kaempferia rotunda</i> L.	ตูบหมูป	12	35	34.3%
	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	หญ้าหัวหงอก	16	48	33.3%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระทือ	15	45	33.3%
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	18	60	30.0%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	15	50	30.0%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	14	50	28.0%
	<i>Musa × paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	10	36	27.8%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	20	73	27.4%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	8	30	26.7%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	13	51	25.5%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	5	20	25.0%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหว่า	8	33	24.2%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	16	73	21.9%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	10	47	21.3%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
9.กลุ่มอาการในช่องปาก	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	11	54	20.4%
	<i>Gymnanthemum amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	หนานเฉาเหว่ย	5	25	20.0%
	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด	11	61	18.0%
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	10	56	17.9%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	6	56	10.7%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	3	30	10.0%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	5	73	6.8%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	5	73	6.8%
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	41	41	100.0%
	<i>Piper betle</i> L.	พลู	29	29	100.0%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหว่า	20	33	60.6%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	28	51	54.9%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	10	23	43.5%
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	8	20	40.0%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	5	20	25.0%
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	15	73	20.5%
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	5	25	20.0%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	13	65	20.0%
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระเทียม	8	45	17.8%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	5	30	16.7%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	12	73	16.4%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	13	21	61.9%
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	11	20	55.0%
	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	15	40	37.5%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	11	30	36.7%

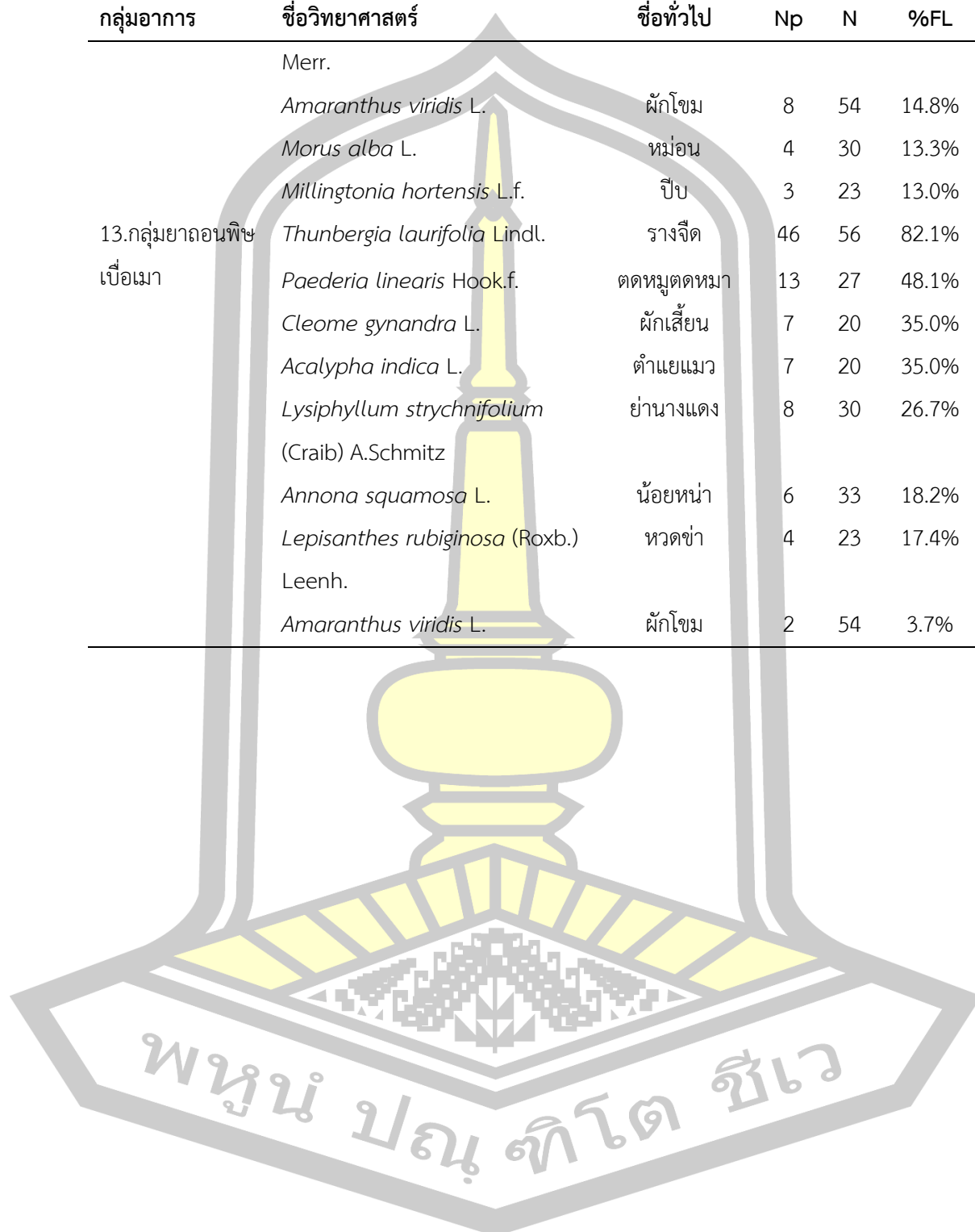
10.กลุ่ม

โรคเบาหวาน และ

ความดันโลหิตสูง

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
11.กลุ่มโรคมะเร็ง	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	10	30	33.3%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	9	30	30.0%
	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นุ่น	10	34	29.4%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	9	40	22.5%
	<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex G.Don) Havil.	กระท่อม	9	46	19.6%
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	5	30	16.7%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	5	30	16.7%
	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Corrêa	มะตูม	6	36	16.7%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	8	73	11.0%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	5	55	9.1%
	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	15	15	100.0%
	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	12	32	37.5%
	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นุ่น	9	34	26.5%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	5	23	21.7%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	10	50	20.0%
	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	หมามุ่ย	20	20	100.0%
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	15	20	75.0%
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก	20	33	60.6%
	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	22	40	55.0%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	11	40	27.5%
12.กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย	<i>Lysiphyllum trychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	7	30	23.3%
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	8	35	22.9%
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.)	แขยง	9	51	17.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
13.กลุ่มยาถอนพิษ เบื่อเมา	Merr.				
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	8	54	14.8%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	4	30	13.3%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	3	23	13.0%
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	46	56	82.1%
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	13	27	48.1%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	7	20	35.0%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	7	20	35.0%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	8	30	26.7%
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	6	33	18.2%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	4	23	17.4%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	2	54	3.7%

4.4 การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ญ

4.4.1 ความหลากหลายของพืช

จากการศึกษาความหลากหลายของพืชของกลุ่มชาติพันธุ์ญในพื้นที่หมู่บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ ประชากรทั้งหมด 432 คน กลุ่มที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 398 คน และบ้านเตย หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรทั้งหมด 375 คน กลุ่มที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 242 คน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 64 คน พบพืชทั้งหมดจำนวน 75 วงศ์ 208 สกุล 273 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 32 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 11.72 รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) และวงศ์หญ้า (Poaceae) จำนวนวงศ์ละ 13 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 4.76 และอันดับสามคือวงศ์ตีนเป็ด (Apocynaceae) และวงศ์แตง (Cucurbitaceae) จำนวน 10 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.66 (ตารางที่ 20)

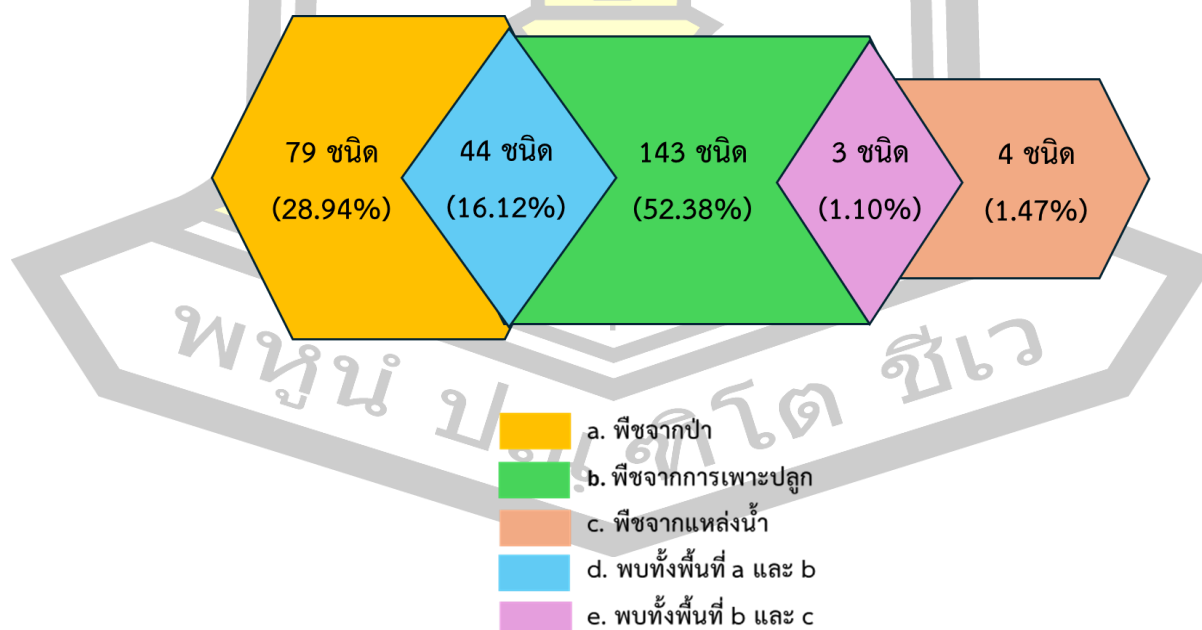
ตารางที่ 20 จำนวนวงศ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ญ

วงศ์	จำนวน ชนิด	ร้อยละ
Fabaceae	32	11.72
Araceae, Poaceae	13	4.76
Apocynaceae, Cucurbitaceae	10	3.66
Euphorbiaceae, Solanaceae	9	3.30
Arecaceae, Zingiberaceae	8	2.93
Asteraceae, Lamiaceae, Rubiaceae	6	2.20
Asparagaceae, Dipterocarpaceae, Moraceae	5	1.83
Annonaceae, Musaceae, Piperaceae	4	1.47
Alismataceae, Amaryllidaceae, Anacardiaceae, Brassicaceae, Combretaceae	3	1.10
Lythraceae, Menispermaceae, Sapindaceae		
Acanthaceae, Cactaceae, Costaceae, Dioscoreaceae, Ebenaceae, Hypericaceae, Meliaceae, Nyctaginaceae, Opiliaceae, Oxalidaceae, Passifloraceae, Rhamnaceae, Saururaceae	2	0.73
Amaranthaceae, Asphodelaceae, Basellaceae, Bromeliaceae, Caricaceae, Cannabaceae, Cannaceae, Chrysobalanaceae,	1	0.37

วงศ์	จำนวน ชนิด	ร้อยละ
Cleomaceae, Clusiaceae, Commelinaceae, Convolvulaceae, Crassulaceae, Cyperaceae, Gentianaceae, Irvingiaceae, Lecythidaceae, Marsileaceae, Molluginaceae, Moringaceae, Muntingiaceae, Nymphaeaceae, Oleaceae, Orchidaceae, Pandaniaceae, Plantaginaceae, Polygonaceae, Pontederiaceae, Rosaceae, Sapotaceae		

4.4.2 การกระจายพันธุ์พืช

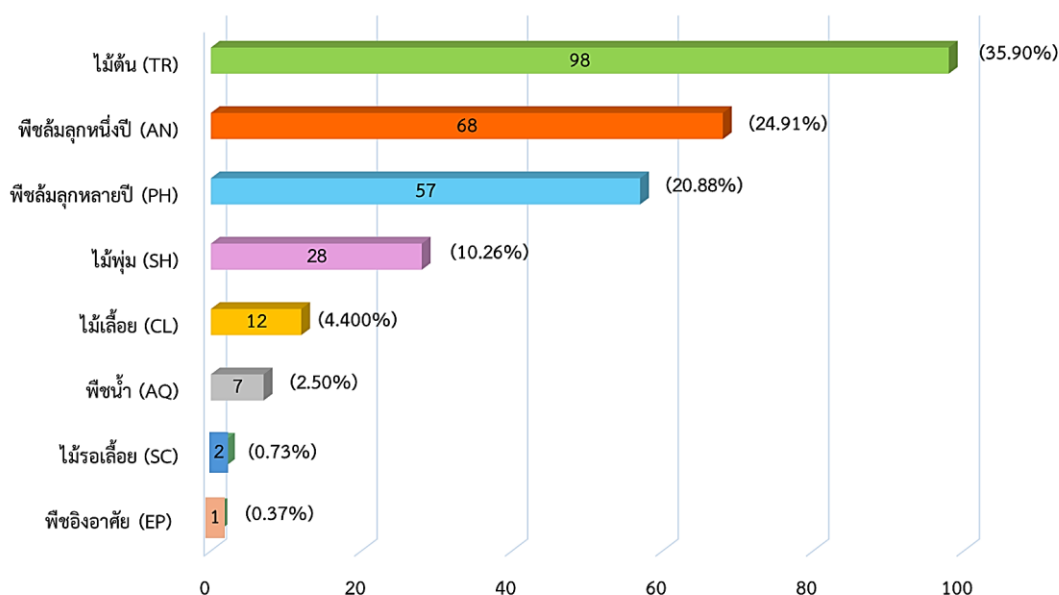
ความหลากหลายของแหล่งการกระจายพันธุ์พืชในพื้นที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พืชจากป่า พืชการเพาะปลูก และพืชจากแหล่งน้ำ จากผลการศึกษาพบพืชปลูกทั้งหมด จำนวน 190 ชนิด พืชป่า จำนวน 123 ชนิด และพืชน้ำ จำนวน 7 ชนิด โดยพบเฉพาะพืชการเพาะปลูก จำนวน 143 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 52.38 พืชจากป่า จำนวน 79 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 28.94 และพืชจากแหล่งน้ำ จำนวน 4 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.47 ทั้งนี้ยังพบพืชป่าที่นำมาเพาะปลูก จำนวน 44 ชนิดคิดเป็นร้อยละ 16.12 และพืชน้ำนำมาเพาะปลูก จำนวน 3 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.10 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 24

ภาพประกอบที่ 24 การจำแนกชนิดพืชตามแหล่งการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม

4.4.3 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัย

ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชแบ่งออกเป็น 9 ลักษณะ ได้แก่ พืชล้มลุกหนึ่งปี พืชล้มลุกสองปี พืชล้มลุกหลายปี ไม้พุ่ม ไม้ต้น ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย พืชน้ำ และพืชอิงอาศัย โดยพบว่า ไม้ต้นมีจำนวนชนิดที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 98 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 35.90 รองลงมา เป็นพืชล้มลุกหนึ่งปี 68 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 24.91 รองลงมาอันดับที่สาม คือ พืชล้มลุกหลายปี จำนวน 57 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 20.88 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 25

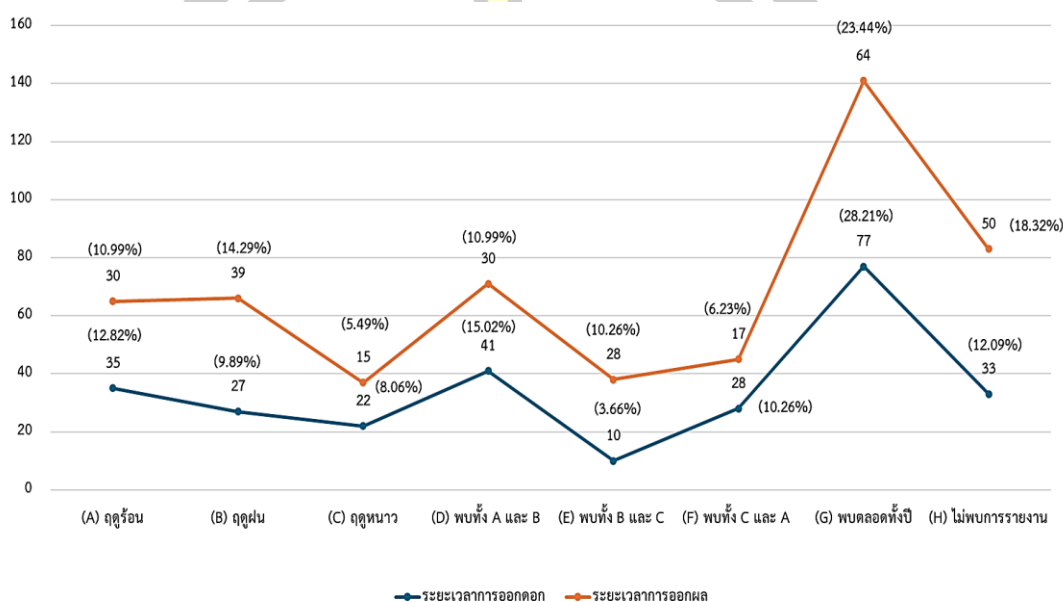

ภาพประกอบที่ 25 ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม

4.4.4 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผล

ช่วงระยะเวลาการออกดอกและออกผลแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และ ฤดูหนาว ช่วงฤดูร้อนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม พืชจะออกดอกจำนวน 35 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.82 และออกผลจำนวน 30 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 10.99 ช่วงฤดูฝนตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกันยายน พืชจะออกดอกจำนวน 27 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 9.89 และออกผลจำนวน 39 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 14.29 ในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม พืชจะออกดอกจำนวน 22 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 8.06 และออกผล จำนวน 15 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 5.49 นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน พืชออกดอกจำนวน 41 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 15.02 ออกผลจำนวน 30 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 10.99 ช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว พบพืชที่ออกดอกจำนวน 10 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.66 ออกผลจำนวน 28 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 10.26 ขณะที่ในช่วงฤดูหนาวและฤดูร้อน พบพืชออกดอกจำนวน

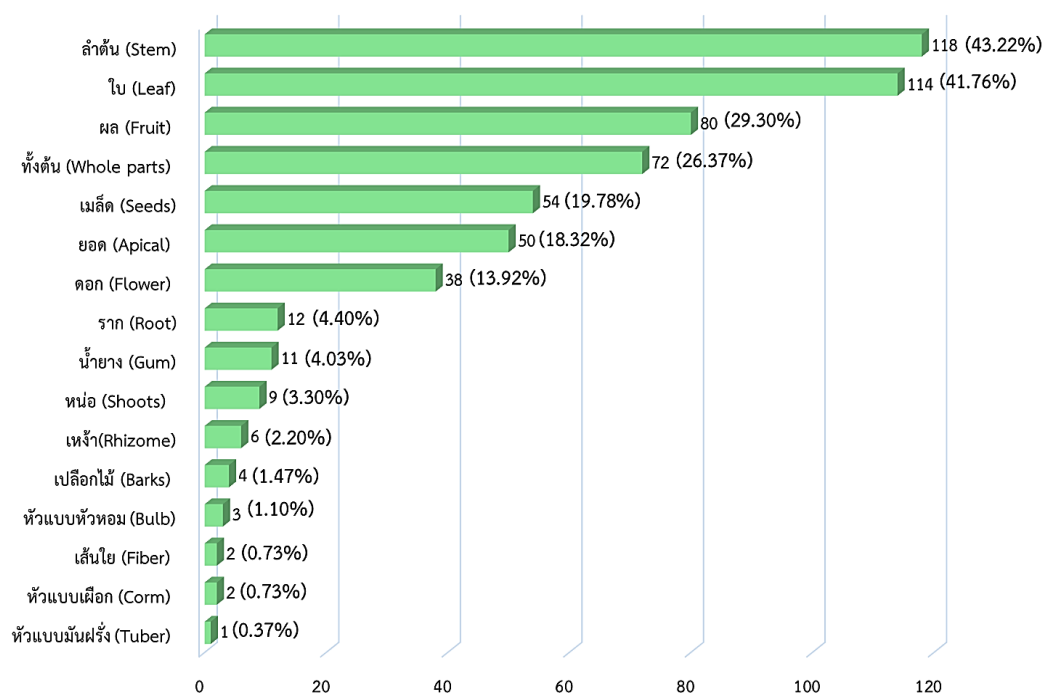
28 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 10.26 ออกผลจำนวน 17 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 6.23 ในส่วนพืชที่สามารถออกดอกออกผลตลอดทั้งปี พบว่าพืชมีการออกดอก จำนวน 77 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 28.21 ชนิด ออกผลจำนวน 64 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 23.44 ในขณะที่ไม่พบการรายงานการออกดอกจำนวน 33 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.09 ออกผล จำนวน 50 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 18.30 ดังแสดงในภาพประกอบที่ 26

ภาพประกอบที่ 26 ช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลของชนิดพืช

4.4.5 ส่วนของพืช

ส่วนของพืชที่มีแบ่งออกเป็น 16 ส่วน ประกอบด้วย ราก เหง้า หัวแบบมันฝรั่ง หัวแบบหัวหอม หัวแบบเผือก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ หน่อ ยอด ดอก ผล เมล็ด น้ำยาง เส้นใย และทั้งต้น โดยพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์มีการนำส่วนของลำต้นมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 118 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 43.22 รองลงมาเป็นใบ จำนวน 114 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 41.76 และรองลงมาอันดับที่สาม คือ ผล จำนวน 80 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 29.30 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 28 นอกจากนี้ยังพบว่า *Sesbania grandiflora* (L.) Poir. (แคบ้าน) มีการนำชิ้นส่วนของพืชมาใช้มากที่สุด จำนวน 7 ชิ้นส่วน ได้แก่ ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด ดอก ผล และเมล็ด ดังแสดงในตารางที่ 21

ภาพประกอบที่ 27 ชิ้นส่วนของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มชาติพันธุ์กูย

ตารางที่ 21 ความหลากหลายชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มในพื้นที่หมู่บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ และบ้านดง หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุลาร้องไห้ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของผู้ใช้	ส่วนของพืช	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ	ผลัดใบ			
Acanthaceae	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	ฟ้าทะลายโจร	1-12	1-12	AN	d	RO,ST,LE	TN-RG001
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	รางจืด	1-2	3-4	CL	d	LE	TN-RG002
Alismataceae	<i>Butomopsis latifolia</i> (D.Don) Kunth	ผักพายน้อย	ผักพายน้อย	6-8	8-10	AQ	e	ST,LE	TN-RG003
	<i>Limnocharis flava</i> (L.) Buchenau	คันทรง	คันทรง	9-11	11-12	AQ	e	ST,LE,FL	TN-RG004
Amaranthaceae	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	ผักโขม	11-1	1-3	AN	a	WP	TN-RG005
	<i>Celosia argentea</i> L.	หงอนไก่	หงอนไก่	1-12	1-12	AN	a	WP	TN-RG006
Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	หอมแดง	11-12	1-2	AN	b	BU,LE,WP	TN-RG007
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	กระเทียม	11-12	1-2	AN	b	BU,LE,WP	TN-RG008
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	กุยฉ่าย	กุยฉ่าย	11-12	1-2	AN	b	LE	TN-RG009

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ	ฤดูฝน		
Anacardiaceae	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	มะม่วงแก้ว	11-12	1-2	TR	b	TN-RG010
	<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตูมมาเล	ตูมมาเล	1-12	11-2	TR	b	TN-RG011
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	มะกอก	4-6	7-9	TR	d	TN-RG012
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	น้อยหน่า	3-5	6-9	TR	b	TN-RG013
	<i>Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders	ลำตวน	ลำตวน	2-3	5-7	SC	b	TN-RG014
Apiaceae	<i>Polyalthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	นมน้อย	3-6	4-6	SH	a	TN-RG015
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	ผีเสื้อ	3-6	6-7	CL	a	TN-RG016
	<i>Apium graveolens</i> L.	ขึ้นฉ่าย	ขึ้นฉ่าย	-	-	AN	b	TN-RG017
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	บัวบก	6-10	10-12	AN	b	TN-RG018
	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	ชีลาว	1-12	1-12	AN	b	TN-RG019

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน		
Apocynaceae	<i>Eryngium aquaticum</i> var. <i>aquaticum</i>	ผักชีฝรั่ง	ผักชีฝรั่ง	1-12	1-12	1-12	AN	b	TN-RG020
	<i>Coriandrum sativum</i> L.	ชีหอม	ชีหอม	1-12	1-12	1-12	AN	b	TN-RG021
	<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	แว่นแก้ว	แว่นแก้ว	1-12	1-12	1-12	PE	d	TN-RG022
	<i>Adenium obesum</i> (Forsk.) Roem. & Schult.	ชานชม	ชานชม	1-12	1-12	1-12	SH	b	TN-RG023
	<i>Allamanda cathartica</i> L.	บานบุรี	บานบุรี	1-12	1-12	1-12	SH	b	TN-RG024
	<i>Calotropis gigantea</i> (L.) W.T.Aiton	ดอกกรัก	ดอกกรัก	1-12	1-7	1-7	SH	d	TN-RG025
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงทาว	มะม่วงทาว	1-12	1-7	1-7	TH	b	TN-RG026
	<i>Catharanthus roseus</i> (L.) G.Don	แพงพวย	แพงพวย	1-12	1-12	1-12	PE	b	TN-RG027
	<i>Dischidia nummularia</i> R.Br.	เกี๋ยงเงินเกี๋ยง	เกี๋ยงเงินเกี๋ยง	-	-	-	PE	b	TN-RG028
	<i>Nerium oleander</i> L.	ยี่โถ	ยี่โถ	1-12	1-12	1-12	SH	b	TN-RG029

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ดอกบาน	ผลสุก	ระยะการเจริญเติบโต	การกระจายพันธุ์		
Araceae	<i>Plumeria obtusa</i> L.	ลีลาวดี	ลีลาวดี	6-12	7-8	TR	b	WP	TN-RG030
	<i>Tabernaemontana divaricata</i> (L.) R.Br. ex Roem. & Schult.	พุทธรักษา	พุทธรักษา	1-12	1-12	SH	b	FL,WP	TN-RG031
	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มหลม	ส้มหลม	3-7	6-8	CL	a	LE	TN-RG032
	<i>Streptocaulon juvenas</i> (Lour.) Merr.	เครือสุตร	เครือสุตร	8-12	11-1	CL	a	ST,GU	TN-RG033
	<i>Alocasia cucullata</i> (Lour.) G.Don	นางคำวก	นางคำวก	1-12	1-12	PE	b	WP	TN-RG034
	<i>Aglaonema modestum</i> Schott ex Engl.	แก้วกาญจนา	แก้วกาญจนา	1-12	1-12	PE	b	WP	TN-RG035
	<i>Amorphophallus brevispathus</i> Gagnep.	อีลอก	อีลอก	3-5	5-7	PE	a	ST,LE	TN-RG036
	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i>	บุก	บุก	3-5	5-7	PE	d	ST	TN-RG037

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ดอก	ผล	ใบ		
	(Dennst.) Nicolson							
	<i>Caladium bicolor</i> (Aiton) Vent.	บอนสี	บอนสี	1-12	1-12	PE	b	TN-RG038
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก	เผือก	5-6	6-8	PE	d	TN-RG039
	<i>Dieffenbachia seguine</i> (Jacq.) Schott	สาวน้อยประแป้ง	สาวน้อยประแป้ง	5-6	6-8	PE	b	TN-RG040
	<i>Epipremnum aureum</i> (Linden & André) G.S.Bunting	พลูด่าง	พลูด่าง	-	-	PE	b	TN-RG041
	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักหนาม	ผักหนาม	5-6	6-8	PE	e	TN-RG042
	<i>Leucocasia gigantea</i> (Blume) Schott	หุน	หุน	-	-	PE	b	TN-RG043
	<i>Philodendron albisuccus</i> Croat	เศรษฐีรายทรัพย์	เศรษฐีรายทรัพย์	-	-	PE	b	TN-RG044
	<i>Wolffia globosa</i> (Roxb.) Hartog &	ไข่ผ่า	ไข่ผ่า	-	-	AQ	c	TN-RG045

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ	ฤดูฝน		
Arecaceae	Plas							
	<i>Zamioculcas zamiifolia</i> (G.Lodd.) Engl.	ก้ามกรกต	ก้ามกรกต	4-5	5-7	PE	b	TN-RG046
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	หมาก	5-6	7-9	TR	b	TN-RG047
	<i>Borassus flabellifer</i> L.	ตาล	ตาล	2-5	5-9	TR	a	TN-RG048
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวายแดง	หวายแดง	10-1	1-5	TR	b	TN-RG049
	<i>Chamaedorea seifrizii</i> Burret	ปาล์มไผ่	ปาล์มไผ่	-	-	TR	b	TN-RG050
	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	มะพร้าว	1-12	1-12	TR	b	TN-RG051
	<i>Phoenix dactylifera</i> L.	อินทผลัม	อินทผลัม	3-5	5-8	SH	b	TN-RG052
	<i>Chlorophytum laxum</i> R.Br.	เศรษฐีเรือนทอง	เศรษฐีเรือนทอง	-	-	PE	b	TN-RG053
			ทอง					
Asparagaceae	<i>Dracaena stuckyi</i> (God.-Leb.) Byng & Christenh.	งาช้าง	งาช้าง	-	-	PE	b	TN-RG054

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ดอก	ผล	ใบ	กิ่ง		
Asphodelaceae	<i>Dracaena cochinchinensis</i> (Lour.) S.C.Chen	จันทร์ผา	จันทร์ผา	1-12	1-12	PE	b	ST	TN-RG055
	<i>Dracaena hyacinthoides</i> (L.) Mabb.	ลิ้นมังกร	ลิ้นมังกร	3-4	-	PE	b	WP	TN-RG056
	<i>Dracaena braunii</i> Engl.	กวอนิม	กวอนิม	-	-	SH	b	WP	TN-RG057
	<i>Dracaena fragrans</i> (L.) Ker Gawl.	วาสนา	วาสนา	11-1	-	SH	b	WP	TN-RG058
Asteraceae	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	ว่านหางจระเข้	11-02	-	PE	b	LE,WP	TN-RG059
	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K.Jansen	ผักคราด	ผักคราด	1-12	1-12	PE	b	ST,LE,AP	TN-RG060
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	หนาด	10-2	-	SH	b	ST,LE	TN-RG061
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	สาบเสือ	11-1	11-1	TR	a	LE	TN-RG062
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม้รู้ลืม	โตไม้รู้ลืม	1-12	1-12	TR	b	LE	TN-RG063
	<i>Helianthus annuus</i> L.	ทานตะวัน	ทานตะวัน	1-12	1-12	PE	b	SE,WP	TN-RG064

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ฤดูฝน	ฤดูร้อน		
Basellaceae	<i>Lactuca sativa</i> L.	สลัด	สลัด	-	-	AN	ST, LE, AP	TN-RG065
	<i>Tagetes erecta</i> L.	ดาวเรือง	ดาวเรือง	1-12	1-12	PE	WP	TN-RG066
	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง	ผักปิ้ง	1-12	1-12	PE	ST, LE, AP	TN-RG067
	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา	แคนา	3-6	6-8	PE	FL	TN-RG068
Bignoniaceae	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ป๊อบ	ป๊อบ	10-2	2-5	PE	BA, FL	TN-RG069
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	เพกา	3-7	7-9	PE	ST, BA, LE, AP, FL, FU, SE	TN-RG070
	<i>Tabebuia aurea</i> (Silva Manso) Benth. & Hook.f. ex S.Moore	ปรียาร	ปรียาร	3-7	8-10	TR	WP	TN-RG071
Brassicaceae	<i>Tecoma stans</i> (L.) Juss. ex Kunth	ทองเฒ่า	ทองเฒ่า	3-7	8-10	SH	WP	TN-RG072
	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	ผักกาดเขียว	ผักกาดเขียว	-	-	AN	ST, LE, AP, FL	TN-RG073

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ขนาดดอกและผล	ขนาดผลและเมล็ด		
Bromeliaceae	<i>Brassica oleracea</i> L.	กะหล่ำปลี	กะหล่ำปลี	-	-	ST, LE, AP	TN-RG074
	<i>Brassica rapa</i> L.	ผักกาดขาวตั้ง	ผักกาดขาวตั้ง	10-2	PE	ST, LE, AP, FL	TN-RG075
	<i>Tillandsia usneoides</i> (L.) L.	เคราฤๅษี	เคราฤๅษี	-	PE	ST	TN-RG076
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	มะละกอ	1-12	1-12	LE, FU, GU	TN-RG077
Caricaceae							
Cactaceae	<i>Cereus hexagonus</i> (L.) Mill.	กระบองเพชร	กระบองเพชร	-	TR	WP	TN-RG078
	<i>Selenicereus undatus</i> (Haw.) D.R.Hunt	แก้วมังกร	แก้วมังกร	4-10	8-12	FU, SE	TN-RG079
Cannabaceae	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	กัญชา	1-2	2-4	SH	TN-RG080
Cannaceae	<i>Canna indica</i> L.	พุทธรักษา	พุทธรักษา	1-12	1-12	PE	TN-RG081
Chrysobalanaceae	<i>Parinari anamensis</i> Hance	พอก	พอก	3-4	4-12	TR	TN-RG082
Cleomaceae	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	ผักเสี้ยน	1-2	2-3	AN	TN-RG083
Clusiaceae	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโม่	ส้มโม่	12-3	4-5	TR	TN-RG084
Combretaceae	<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา	สะแกนา	4-5	10-11	TR	TN-RG085

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ดอก	ผล	ใบ	ผล		
Commelinaceae	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	สมอไทย	6-9	9-11	TR	b	FU	TN-RG086
	<i>Terminalia elliptica</i> Willd.	เหือก	เหือก	1-12	-	TR	a	ST	TN-RG087
	<i>Tradescantia spathacea</i> Sw.	กาบหอยแครง	กาบหอยแครง	-	-	AN	b	WP	TN-RG088
Convolvulaceae	<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	ผักบุ้ง	ผักบุ้ง	8-12	11-1	AN	e	ST, LE, AP	TN-RG089
Costaceae	<i>Costus woodsonii</i> Maas	เอื้องหมายนา	เอื้องหมายนา	5-9	-	PE	b	WP	TN-RG090
		ดอกแดง	ดอกแดง						
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องหมายนา	เอื้องหมายนา	6-8	8-12	PE	a	RH, LE, AP, W	TN-RG091
Crassulaceae	<i>Kalanchoe daigremontiana</i> Raym.-Hamet & H. Perrier	คว่ำตายหงาย	คว่ำตายหงาย	1-12	1-12	AN	b	P	TN-RG092
Cucurbitaceae	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	ฟักหอม	ฟักหอม	1-12	1-12	AN	b	FU, SE	TN-RG093
	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	แตงโม	แตงโม	1-12	1-12	AN	b	FU, SE	TN-RG094

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนของพืช ที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ยอดยอดใบและผล	ผลยอดใบและผล		
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	ตำลึง	1-12	1-12	AN a	TN-RG095
	<i>Cucumis melo</i> L.	แตงจริง	แตงจริง	1-12	1-12	AN b	TN-RG096
	<i>Cucumis sativus</i> L.	แตงกวา	แตงกวา	1-12	1-12	AN b	TN-RG097
	<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	ฟักทอง	ฟักทอง	1-12	1-12	AN b	TN-RG098
	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	น้ำเต้า	น้ำเต้า	1-12	1-12	AN b	TN-RG099
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม	บวบเหลี่ยม	1-12	1-12	AN b	TN-RG100
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	มะระขี้นก	1-12	1-12	AN b	TN-RG101
	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ฟักข้าว	ฟักข้าว	1-12	1-12	AN b	TN-RG102
Cyperaceae	<i>Cyperus alternifolius</i> L.	กกราชินี	กกราชินี	5-8	7-11	AN d	TN-RG103

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ขนาดดอกและใบ ดอกและใบ	ขนาดดอกและใบ ดอกและใบ		
Dioscoreaceae	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	กลอย	6-8	8-11	AN a	TN-RG104
	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเส้นช้าง	มันเส้นช้าง	6-8	8-11	AN a	TN-RG105
	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G.Don	ยางนา	ยางนา	12-2	3-5	TR a	TN-RG106
	<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm. Ex Miq.	ยางเหียง	ยางเหียง	11-1	2-5	TR a	TN-RG107
Ebenaceae	<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	ยางกราด	ยางกราด	1-2	2-5	TR a	TN-RG108
	<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	กุง	กุง	12-1	1-2	TR a	TN-RG109
	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง	เต็ง	2-4	4-6	TR a	TN-RG110
	<i>Anthoshorea roxburghii</i> (G.Don) P.S.Ashton & J.Heck.	พะยอม	พะยอม	12-2.	1-3	TR a	TN-RG111
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	ตะโก	3-4	4-6	TR a	TN-RG112
	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	มะเกลือ	3-5	6-9	TR a	TN-RG113

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ดอกบาน	ผลแก่	ใบแก่	ใบอ่อน		
Euphorbiaceae	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	ตำแยแมว	7-12	7-12	AN	a	RO	TN-RG114
	<i>Cnidioscolus aconitifolius</i> (Mill.) I.M. Johnst.	ผงชูรส	ผงชูรส	1-12	-	SH	b	ST, LE, AP	TN-RG115
	<i>Euphorbia hirta</i> L.	น้ำนมราชสีห์	น้ำนมราชสีห์	1-12	1-12	PE	a	WP	TN-RG116
	<i>Euphorbia milii</i> Des Moul.	โป๊ยเซียน	โป๊ยเซียน	1-12	-	PE	b	WP	TN-RG117
	<i>Euphorbia tirucalli</i> L.	สามพันกิ่ง	สามพันกิ่ง	-	-	SH	b	ST, LE, WP	TN-RG118
	<i>Hevea brasiliensis</i> (Willd. ex A. Juss.) Müll. Arg.	ยางพารา	ยางพารา	1-12	1-12	TH	b	ST, GU	TN-RG119
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ	สบู่ดำ	5-7	7-9	SH	b	GU	TN-RG120
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	สบู่แดง	5-7	7-9	SH	b	GU	TN-RG121
	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง	-	-	PE	b	RO	TN-RG122
	<i>Senegalia pennata</i> (L.) Maslin	ชะอม	ชะอม	1-12	1-12	SH	b	ST, LE, AP	TN-RG123
Fabaceae	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	มะกอลำ	มะกอลำ	1-3	3-5	TR	d	ST, LE, AP, SE	TN-RG124

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ดอก	ผล	ใบ		
	<i>Azela xylocarpa</i> (Kurz) Craib	มะค่าโมง	มะค่าโมง	3-6	6-9	TR a	ST	TN-RG125
	<i>Biancaea sappan</i> (L.) Tod.	ฝางแดง	ฝางแดง	2-6	8-9	TR a	ST	TN-RG126
	<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Kuntze	จัน	จัน	2-3	3-5	TR a	ST, LE	TN-RG127
	<i>Caesalpinia pulcherrima</i> (L.) Sw.	หางนกยูงไทย	หางนกยูงไทย	2-6	8-9	TR b	WP	TN-RG128
	<i>Cassia bakeriana</i> Craib	กัลปพฤกษ์	กัลปพฤกษ์	2-6	8-9	TR b	WP	TN-RG129
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูน	คูน	2-6	8-9	TR d	ST, LE, FL, SE	TN-RG130
	<i>Clitoria tematea</i> L.	อัญชัน	อัญชัน	1-12	1-12	CL d	FL	TN-RG131
	<i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre	ยูง	ยูง	5-7	6-8	TR a	ST	TN-RG132
	<i>Dialium cochinchinense</i> Pierre	เค็ง	เค็ง	6-9	9-12	TR a	ST, FU, SE	TN-RG133
	<i>Lablab purpureus</i> (L.) Sweet	ถั่วแปบ	ถั่วแปบ	1-12	1-12	PE b	FU, SE	TN-RG134
	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	กระถินใหญ่	กระถินใหญ่	1-12	1-12	TR b	ST, LE, AP, F U, SE	TN-RG135
	<i>Leucaena leucocephala</i> subsp.	กระถินน้อย	กระถินน้อย	1-12	11-2	TR b	ST, LE, AP, F	TN-RG136

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ดอก	ผล	ใบ		
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประดู่	ประดู่	3-4	4-12	TR a	ST,BA	TN-RG144
	<i>Samanea saman</i> (Jacq.) Merr.	จามจุรี	จามจุรี	8-9	10-12	TR a	ST	TN-RG145
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	ชุมเห็ดเทศ	1-3	3-5	SH a	LE,FL	TN-RG146
	<i>Senna garrettiana</i> (Craib) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็กสาร	ขี้เหล็กสาร	1-3	3-5	TR a	ST,LE,AP,FL	TN-RG147
	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็ก	ขี้เหล็ก	1-3	3-5	TR a	ST,LE,AP,FL	TN-RG148
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	ดอกแค	1-12	1-12	TR b	RO,ST,BA,L E,AP,FL,FU	TN-RG149
	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	หมากแต้	หมากแต้	3-6	6-9	TR a	ST	TN-RG150
	<i>Tamarindus indica</i> L.	หมากขาม	หมากขาม	8-11	10-12	TR a	ST,LE,AP,F U,SE,WFP	TN-RG151
	<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	ถั่วปี	ถั่วปี	1-12	1-12	AN b	ST,LE,AP,F U,SE	TN-RG152

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ประโยชน์ใช้สอย	ส่วนที่ใช้	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบและผลัดใบ	ผลัดใบและผลัดใบ	ผลัดใบและผลัดใบ	ผลัดใบและผลัดใบ			
Gentianaceae	<i>Vigna unguiculata</i> subsp. <i>sesquipedalis</i> (L.) Verdc.	ถั่วฝักยาว	ถั่วฝักยาว	1-12	1-12	AN	b	ST,LE,AP,F	U,SE	TN-RG153
	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W.Theob.	แดง	แดง	2-4	5-9	TR	a	ST		TN-RG154
	<i>Cyrtophyllum fragrans</i> (Roxb.) DC.	มันปลา	มันปลา	2-6	8-9	TR	d	FL,WP		TN-RG155
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ติ้วขาว	ติ้วขาว	1-4	-	TR	d	ST,LE,AP,FL		TN-RG156
Iridaceae	<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	หอมแดงพม่า	หอมแดงพม่า	-	-	PE	b	RO,BU,LE,W	P	TN-RG157
Irvingiaceae	<i>Irvingia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	กระบก	กระบก	1-4	2-4	TR	a	ST,SE		TN-RG158
Lamiaceae	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	ทุเลื่อ	ทุเลื่อ	5-8	-	PE	b	LE		TN-RG159
	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	สะระแหน่	1-12	1-12	PE	b	ST,LE,AP		TN-RG160
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	โหระพา	1-12	1-12	AN	b	ST,LE,AP,FL	WP	TN-RG161

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนที่ใช้	ประโยชน์	ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
				ดอก	ใบ	ผล	อื่นๆ			
Lecythidaceae	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	แมงลัก	1-12	1-12	AN	b	ST,LE,AP,FL	TN-RG162	
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	กระเพรา	9-10	10-11	AN	b	ST,LE,AP,FL	TN-RG163	
	<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง	สักทอง	6-8	8-10	TR	b	ST,LE	TN-RG164	
	<i>Vitex glabrata</i> R.Br.	ไผ่เฒ่า	ไผ่เฒ่า	6-8	8-10	TR	a	RO,ST,FU	TN-RG165	
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	จิกบก	11-1	6-7	TR	d	LE,AP	TN-RG166	
Lythraceae	<i>Lagerstroemia calyculata</i> Kurz	ตะแบก	ตะแบก	3-6	6-9	TR	d	ST,WP	TN-RG167	
	<i>Lagerstroemia speciosa</i> (L.) Pers.	อินทนิลบก	อินทนิลบก	3-6	6-9	TR	d	ST,WP	TN-RG168	
Malvaceae	<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม	ทับทิม	5-7	7-9	SH	b	FU,SE	TN-RG169	
	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นุ่น	นุ่น	2-3	2-5	TR	d	FU,SE,FI	TN-RG170	
	<i>Gossypium herbaceum</i> L.	ฝ้าย	ฝ้าย	7-9	9-11	PE	d	FI	TN-RG171	
	<i>Hibiscus x rosa-sinensis</i> L.	ชบา	ชบา	1-12	1-12	SH	b	WP	TN-RG172	
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	กระเจี๊ยบแดง	2-6	6-9	AN	b	FU	TN-RG173	

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง	
				มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน		
Marsileaceae	<i>Sida acuta</i> Burm.f.	หญ้าขัดมอญ	หญ้าขัดมอญ	2-6	6-9	AN	a	ST	TN-RG174
	<i>Marsilea minuta</i> L.	ผักแว่น	ผักแว่น	2-6	6-9	AQ	c	ST,LE,AP	TN-RG175
Meliaceae	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	สะเดา	12-3	3-5	TR	a	LE,AP,FL	TN-RG176
	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระเทียม	กระเทียม	12-3	3-5	SH	b	FU,SE	TN-RG177
Menispermaceae	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	หมาน้อย	3-9	9-5	PE	a	LE	TN-RG178
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	ย่านาง	3-4	5-6	CL	d	ST,LE	TN-RG179
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	บอระเพ็ด	3-4	5-6	CL	a	ST,GU	TN-RG180
Molluginaceae	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักก้านขม	ผักก้านขม	3-4	4-5	AN	a	WP	TN-RG181
Moraceae	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	ขี้เหล็ก	ขี้เหล็ก	11-12	1-5	TR	b	RO,LE,FU,S	TN-RG182
	<i>Artocarpus lacucha</i> Buch.-Ham.	มะหาด	มะหาด	11-12	1-5	TR	a	ST,FU	TN-RG183

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ขนาดดอก/ผล/ระยะ	ระยะปลูก/ระยะ		
Moringaceae	<i>Ficus altissima</i> Blume	ไทรยอดทอง	ไทรยอดทอง	10-12	12-2	TR b	TN-RG184
	<i>Ficus populifolia</i> Vahl	โพธิ์	โพธิ์	10-12	12-2	TR d	TN-RG185
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	หม่อน	1-3	3-5	SH b	TN-RG186
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	ข่อย	1-2	2-4	TR a	TN-RG187
	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	มะรุม	11-1	1-4	TR a	TN-RG188
	<i>Muntingia calabura</i> L.	ตะขบ	ตะขบ	10-12	12-4	TR b	TN-RG189
	<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยนวน	กล้วยนวน	1-12	1-12	PE b	TN-RG190
	<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	กล้วยน้ำหว่า	1-12	1-12	PE b	TN-RG191
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	กล้วยหอม	1-12	1-12	PE b	TN-RG192
	<i>Musa ornata</i> Roxb	กล้วยบัวสวรรค์	กล้วยบัวสวรรค์	1-12	1-12	AQ b	TN-RG193
Myrtaceae	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	ยูคาลิปตัส	ยูคาลิปตัส	3-5	4-7	TR b	TN-RG194
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่งจีนิก	ฝรั่งจีนิก	2-5	5-8	TR d	TN-RG195
	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume)	ผักเม็ก	ผักเม็ก	2-4	4-6	SH d	TN-RG196

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ผลัดใบ	ผลัดใบ	ผลัดใบ		
Nyctaginaceae	Merr. & L.M.Perry <i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหว่า	มะหว่า	3-5	5-7	TR a	FU	TN-RG197
	<i>Syzygium samarangense</i> (Blume)	ชมพู	ชมพู	12-3	2-5	TR b	FU	TN-RG198
	Merr. & L.M.Perry <i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.	เฟื่องฟ้า	เฟื่องฟ้า	1-12	-	SC b	WP	TN-RG199
	<i>Mirabilis jalapa</i> L.	ดอกบานเย็น	ดอกบานเย็น	1-12	1-12	AN b	WP	TN-RG200
Nymphaeaceae	<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.	บัวสาย	บัวสาย	1-12	-	AQ c	ST	TN-RG201
Oleaceae	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	มะลิ	มะลิ	11-2	-	SH b	FL,WP	TN-RG202
Opiliaceae	<i>Melientha suavis</i> Pierre	ผักหวาน	ผักหวาน	2-4	4-5	SH d	ST,LE,AP	TN-RG203
Orchidaceae	<i>Bromheadia finlaysonian</i> (Lindl.) Miq.	กล้วยไม้ดิน	กล้วยไม้ดิน	2-4	4-5	PE d	FL,WP	TN-RG204
	<i>Rhynchosyris retusa</i> (L.) Blume	กล้วยไม้หางกระรอก	กล้วยไม้หางกระรอก	11-4	2-5	EP b	FL,WP	TN-RG205

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ไม่ผลัดใบ	ผลัดใบ		
Oxalidaceae	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	ตะลิงปลิง	11-2	2-4	TR	FU	TN-RG206
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	มะเฟือง	1-12	1-12	TR	ST,LE,FU	TN-RG207
Pandanaceae	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	เตย	-	-	PE	LE	TN-RG208
Passifloraceae	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	เสาวรส	6-8	8-12	CL	FU,SE	TN-RG209
	<i>Passiflora foetida</i> L.	กระทกรก	กระทกรก	6-8	8-12	AN	ST,LE,AP,F U,SE	TN-RG210
Phyllanthaceae	<i>Antidesma punctulatum</i> Miq.	มะเเฒ่า	มะเเฒ่า	4-5	5-7	TR	FU,SE	TN-RG211
	<i>Antidesma ghaesembilla</i> Gaertn.	มะเเฒ่าป่า	มะเเฒ่าป่า	4-5	5-7	TR	FU,SE	TN-RG212
	<i>Phyllanthus amarus</i> Schumach. & Thonn.	ลูกใต้ใบ	ลูกใต้ใบ	1-12	1-12	AN	WP	TN-RG213
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	มะยม	4-5	5-8	TR	LE,AP,FU,SE ,WP	TN-RG214
Piperaceae	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	มะขามป้อม	8-11	11-1.	TR	FU	TN-RG215
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	กระสัง	6-7	7-8	AN	WP	TN-RG216

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	บดบดบดบดบดบดบด	บดบดบดบดบดบดบด		
Plantaginaceae	<i>Piper samentosum</i> Roxb.	ชะพลู	ชะพลู	3-7	7-9	PE b	TN-RG217
	<i>Piper betle</i> L.	พลู	พลู	3-6	6-7	PE b	TN-RG218
	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	ดีปลี	ดีปลี	3-7	7-9	PE b	TN-RG219
	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	แขยง	3-9	3-9	AN e	TN-RG220
	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า	ไผ่ป่า	-	-	TR d	TN-RG221
Poaceae	<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	ไผ่เลี้ยง	ไผ่เลี้ยง	-	-	TR b	TN-RG222
	<i>Bambusa spinosa</i> Roxb.	ไผ่บ้าน	ไผ่บ้าน	-	-	TR d	TN-RG223
	<i>Bambusa vulgaris</i> Schrad. ex J.C.Wendl.	ไผ่เท่ลิ่ง	ไผ่เท่ลิ่ง	-	-	TR d	TN-RG224
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมชุง	ไผ่กิมชุง	-	-	TR b	TN-RG225
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	ตะไคร้	-	-	PE b	TN-RG226
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	ตะไคร้หอม	-	-	PE b	TN-RG227

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ดอกบาน	ผลแก่	ระยะปลูก	หมายเหตุ		
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	หญ้าคา	-	-	PE	a	LE	TN-RG228
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	ข้าว	8-9	9-12	AN	b	SE,WP	TN-RG229
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ	อ้อยดำ	8-9	9-12	PE	b	ST	TN-RG230
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	อ้อย	8-9	9-12	PE	b	ST	TN-RG231
	<i>Vietnamosasa pusilla</i> (A.Chev. & A.Camus) T.Q.Nguyen	ไม้แพ็ก	ไม้แพ็ก	-	-	PE	a	ST,SH	TN-RG232
	<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด	ข้าวโพด	1-12	1-12	AN	b	FU,SE	TN-RG233
Polygonaceae	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว	ผักแพว	1-12	-	PE	b	ST,LE,AP	TN-RG234
Portulacaceae	<i>Portulaca oleracea</i> L.	คุณนายตื่นสาย	คุณนายตื่นสาย	1-12	-	PE	b	WP	TN-RG235
Rhamnaceae	<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	พุทรา	พุทรา	4-6	6-9	TR	d	FU	TN-RG236
	<i>Ziziphus oenopolia</i> (L.) Mill.	เล็บแมว	เล็บแมว	3-5	5-8	SH	a	FU	TN-RG237
Rosaceae	<i>Rosa x damascena</i> Herrm.	กุหลาบ	กุหลาบ	1-12	-	SH	b	FL,WP	TN-RG238
Rubiaceae	<i>Exora chinensis</i> Lam.	ดอกเข็ม	ดอกเข็ม	11-12	3-4	SH	b	WP	TN-RG239

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล				ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง
				ดอก	ผล	ใบ	ผล		
Rubiaceae	<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex G.Don) Havil.	กระทุ่มนา	กระทุ่มนา	4-6	6-9	TR	a	ST,BA	TN-RG240
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระทุ่มนํ้าแดง	กระทุ่มนํ้าแดง	-	-	TR	b	LE	TN-RG241
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	แดง	4-7	5-8	TR	b	LE,FU,SE	TN-RG242
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	ยอป่า	4-7	5-8	TR	a	ST,LE,FU,SE	TN-RG243
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ดัดหมื่นตดหมา	ดัดหมื่นตดหมา	1-5	4-5	CL	a	RO,ST	TN-RG244
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	มะหม้อ	มะหม้อ	5-7	7-9	TR	a	ST,FU	TN-RG245
	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Corrêa	มะตูม	มะตูม	5-7	7-9	TR	d	LE,AP, FU,GU	TN-RG246
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	มะนาวแป้น	1-12	11-2	TR	b	FU	TN-RG247
	<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้	มะแว้	4-7	7-8	TR	b	LE,FU	TN-RG248
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	มะกรูด	7-8	8-10	TR	b	LE,FU	TN-RG249

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ฤดูกาล			ส่วนของพืช	ตัวอย่างพรรณไม้ อ้างอิง
				ผลัดใบ	ฤดูฝน	ฤดูร้อน		
Sapindaceae	<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ	ส้มโอ	7-8	8-10	TR	b	TN-RG250
	<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	ลำไย	ลำไย	2-4	3-7	TR	b	TN-RG251
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	หวดข่า	2-3	3-5	TR	b	TN-RG252
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	ตะคร้อ	3-4	4-7	TR	a	TN-RG253
Sapotaceae	<i>Manilkara zapota</i> (L.) P. Royen	ละมุด	ละมุด	2-4	4-5	TR	b	TN-RG254
Saururaceae	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พญาคาว	พญาคาว	6-7	7-8	PE	b	TN-RG255
Smilacaceae	<i>Smilax blumei</i> A.DC.	เครือเตี๊ยะ	เครือเตี๊ยะ	-	-	CL	a	TN-RG256
Solanaceae	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก	พริก	1-12	1-12	PE	b	TN-RG257
	<i>Solanum melongena</i> subsp. <i>cumingii</i> (Dunal) J.Samuel	มะเขือเปราะ	มะเขือเปราะ	1-12	1-12	AN	b	TN-RG258

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ฤดูกาล					ตัวอย่าง พรรณไม้ อ้างอิง
		ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ขนาดดอกและผล	ขนาดผลและเมล็ด	ลักษณะใบ	
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	กระชายขาว	6-9	-	PE b	RH,LE,SH TN-RG268
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	ขมิ้น	6-9	8-10	PE b	RO,RH,LE, TN-RG269
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	กระเจียว	6-9	8-10	PE d	SH TN-RG270
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	มหาหงส์	มหาหงส์	6-9	8-10	PE b	FL,WP TN-RG271
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	ไพล	6-9	8-10	PE b	RH,LE TN-RG272
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	ขิง	6-9	8-10	PE b	RH,LE TN-RG273

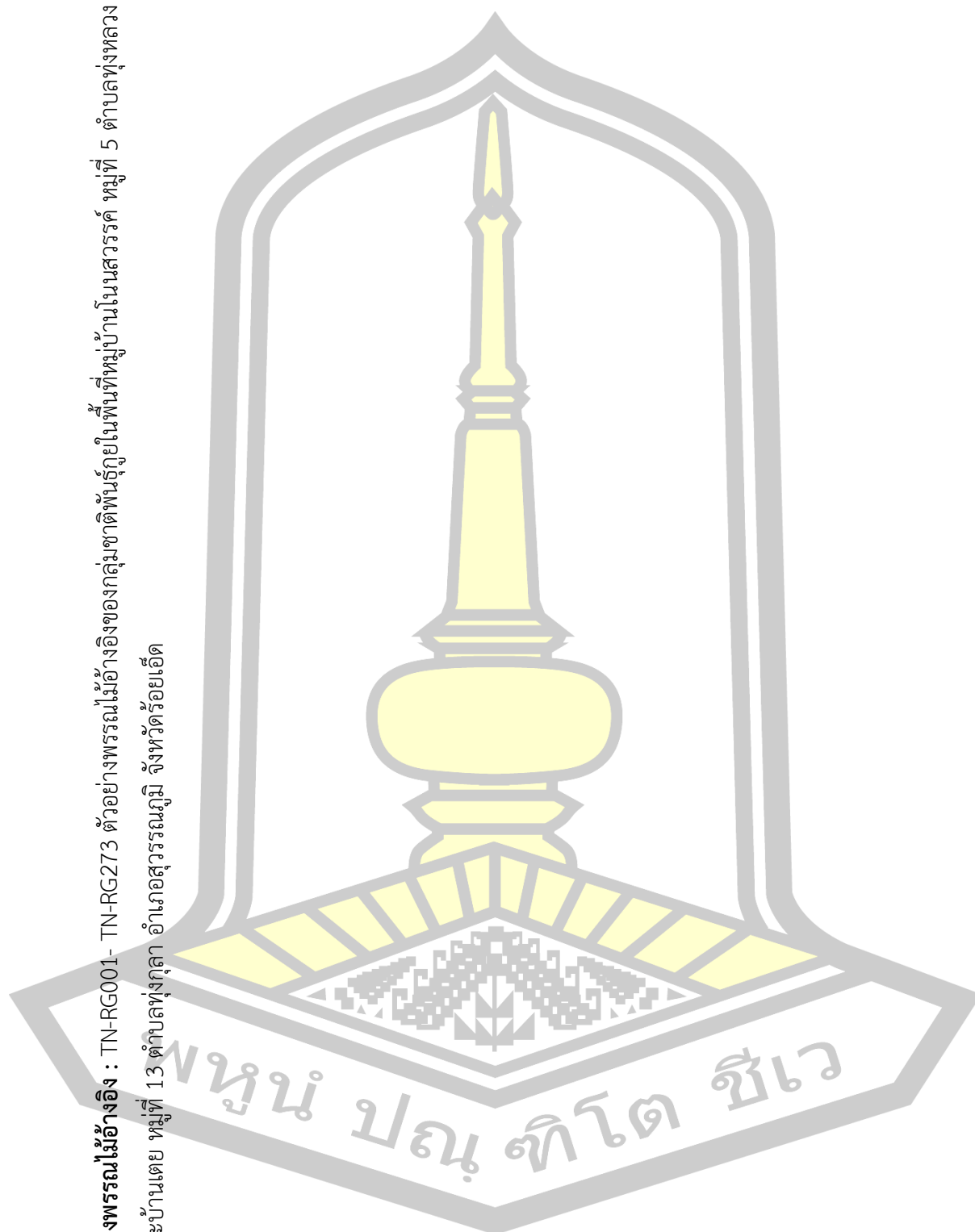
ฤดูกาล : (1) มกราคม (2) กุมภาพันธ์ (3) มีนาคม (4) เมษายน (5) พฤษภาคม (6) มิถุนายน (7) กรกฎาคม (8) สิงหาคม (9) กันยายน (10) ตุลาคม (11) พฤศจิกายน (12) ธันวาคม

ลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัย : พืชล้มลุกหนึ่งปี (AN) พืชล้มลุกหลายปี (PE) ไม้พุ่ม (SH) ไม้ต้น (TR) ไม้เลื้อย (CL) ไม้รอเลื้อย (SC) พืชน้ำ (AQ) พืชอิงอาศัย (EP)

แหล่งที่พบ : (a) พืชจากป่า (b) พืชจากการเพาะปลูก (c) พืชจากแหล่งน้ำ (d) พบทั้ง a และ b (e) พบทั้ง b และ c

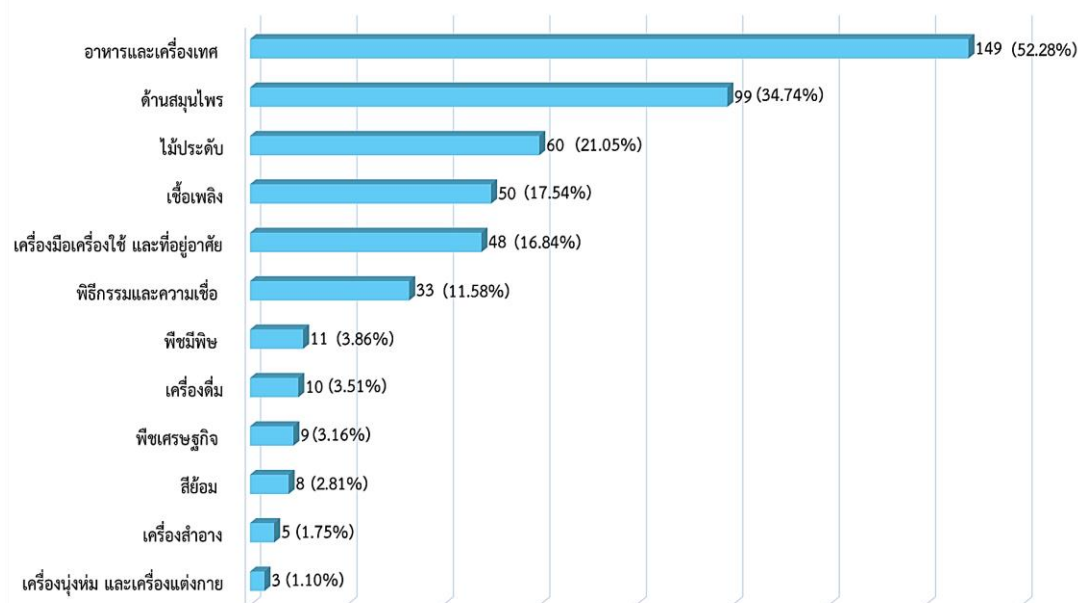
ขึ้นส่วนที่ใช้ : ราก (RO) เหง้า (RH) หัวแบบมันฝรั่ง (TU) หัวแบบหัวหอม (BU) หัวแบบเผือก (CO) ลำต้น (ST) เปลือกไม้ (BA) ใบ (LE) หน่อ (SH) ยอด (AP) ดอก (FL) ผล (FU) เมล็ด (SE) น้ำยาง (GU) เส้นใย (FI) ทั้งต้น (WTP)

ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง : TN-RG001- TN-RG273 ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงของกลุ่มชาติพันธุ์กูยในพื้นที่หมู่บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ และบ้านเตย หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุลารั้ว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4.1.5 ค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) และดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)

จากการลงพื้นที่สำรวจได้มีการจำแนกการใช้ประโยชน์ของพืชออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ อาหารและเครื่องเทศ เครื่องดื่ม สมุนไพร พืชมีพิษ สีย้อม เครื่องสำอางและเครื่องหอม เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย พิธีกรรมและความเชื่อ ไม้ประดับ เชื้อเพลิง พืชเศรษฐกิจ โดยพบว่าค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) ค่า UV เท่ากับ 4.41 รองลงมาคือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่าเท่ากับ 3.94 รองลงมาอันดับที่สาม คือ อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) มีค่าเท่ากับ 3.78 อีกทั้งยังพบว่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั้ง 12 ด้าน มีดังต่อไปนี้(ดังแสดงในภาพประกอบที่ 28 และตารางที่ 22)

ภาพประกอบที่ 28 จำแนกการใช้ประโยชน์ของพืช 12 ด้านของกลุ่มชาติพันธุ์กูย

1) ด้านอาหาร และเครื่องเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านอาหาร และเครื่องเทศ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 149 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 52.28 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 70 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ฟักทอง (*Cucurbita moschata* Duchesne) นำยอดอ่อนหรือเนื้อของผลสุกมาใช้ในการทำแกงส้มปลา หรือแกงส้มไก่ ได้หลากหลายเมนู ส่วนเมล็ดนำไปคั่วสุกเพื่อรับประทาน รองลงมาคือ ตำลึง (*Coccinia grandis* (L.) Voigt) มีค่า CI เท่ากับ 0.95 มีการนำส่วนของยอดอ่อนนำไปลวกรับประทาน รองลงมาอันดับที่สามมีค่า CI เท่ากับ 0.88 จำนวน 3 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น น้ำเต้า (*Lagenaria siceraria* (Molina) Standl.) โดยมีการนำส่วนของผลลวกรับประทาน

2) ด้านสมุนไพร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านสมุนไพร ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 99 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 34.74 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 5 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น มะกรูด (*Citrus hystrix* DC.) นำส่วนใบและผลมารับประทานบรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ รองลงมาคือ สาบเสือ (*Chromolaena odorata* (L.) R.M.King & H.Rob.) มีค่า CI เท่ากับ 0.91 มีการนำส่วนของใบมาบดให้ละเอียดผสมน้ำประคบตามบริเวณบาดแผลสดช่วยห้ามเลือด รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.88 จำนวน 2 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น มะเฟือง (*Averrhoa carambola* L.) Burm.f.) มีการนำส่วนของผลมารับประทานช่วยขับปัสสาวะ บรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ เป็นต้น

3) ด้านไม้ประดับ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านไม้ประดับ ผลการศึกษาพบจำนวน 60 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 21.05 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ บอนสี (*Caladium bicolor* (Aiton) Vent.) มีค่า CI เท่ากับ 0.78 รองลงมามีค่า CI เท่ากับ 0.64 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ว่านหางจระเข้ (*Aloe vera* (L.) Burm.f.) และดาวเรือง (*Tagetes erecta* L.) อันดับที่สามมีค่า CI เท่ากับ 0.63 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นางควัก (*Alocasia cucullata* (Lour.) G.Don) และบานเย็น (*Mirabilis jalapa* L.) โดยในด้านไม้ประดับ มีนำพืชทั้งดังกล่าวมาปลูกประดับปลูกไว้บริเวณหน้าบ้านเรือนเพื่อความสวยงาม

4) ด้านพิธีกรรม และความเชื่อ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพิธีกรรม และความเชื่อ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 50 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 17.54 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 2 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ข้าว (*Oryza sativa* L.) นำส่วนของเมล็ดมาใช้ในการประกอบพิธีบุญคุณลาน เป็นการนำเข้ามากรวดกันเพื่อบูชาพระแม่โพสพ เป็นต้น รองลงมาคือ โพธิ์ (*Ficus populifolia* Vahl) มีค่า CI เท่ากับ 0.94 เชื่อว่าต้นโพธิ์เป็นต้นไม้คู่บุญบารมีของพระพุทธเจ้า เป็นต้นไม้ในเชิงความเชื่อทางศาสนา พุทธ รองลงมาอันดับที่สามคือ มะลิ (*Jasminum sambac* (L.) Aiton) มีค่า CI เท่ากับ 0.92 โดยมีการนำส่วนดอกมาใช้ในการไหว้บูชาพระคุณมารดาบิดา เชื่อกันว่าถ้ามีการนำดอกไม้มาใช้ในการไหว้มารดาบิดาจะเกิดสิริมงคลในชีวิต และมีความเจริญรุ่งเรือง

5) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 48 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 16.84 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 4 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ไผ่บ้าน (*Bambusa spinosa* Roxb.) นำส่วนลำต้นมาจักสานทำเครื่องมือต่างๆ เช่น ตะกร้าไม้ไผ่ แคร่ไม้ไผ่ รั้วไม้ไผ่ โต๊ะเก้าอี้ เป็นต้น รองลงมาคือ แดง (*Xylocarpus*)

(Roxb.) W.Theob.) มีค่า CI เท่ากับ 0.95 นำส่วนของลำต้นมาการสร้างบ้านเรือน ทำโต๊ะ และเก้าอี้ รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.78 จำนวน 6 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ยางเหียง (*Dipterocarpus obtusifolius* Teijsm. Ex Miq.) โดยมีการนำส่วนของลำต้นมาสร้างอาคารบ้านเรือน ทำโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์ต่างๆที่หลากหลาย เป็นต้น

6) ด้านเชื้อเพลิง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเชื้อเพลิง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 50 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 17.54 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 0.95 จำนวน 2 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น ยางกราด (*Dipterocarpus intricatus* Dyer) รองลงมาคือ อะราง (*Peltophorum dasyrrhachis* (Miq.) Kurz) มีค่า CI เท่ากับ 0.89 รองลงมาอันดับที่สาม มีค่า CI เท่ากับ 0.88 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ กุง (*Dipterocarpus tuberculatus* Roxb.) และเต็ง (*Shorea obtusa* Wall. ex Blume) โดยในด้านเชื้อเพลิงมีการส่วนของลำต้นของพืชเหล่านี้ไปทำเป็นฟืนหรือถ่านเพื่อใช้ในการปรุงสุก หรือให้ความอบอุ่นต่อร่างกาย

7) ด้านสีย้อม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านสีย้อม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 8 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 2.81 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) ส่วนของเหง้าบดให้สีเขียว และ อัญชัน (*Clitoria ternatea* L.) ส่วนของดอกให้สีน้ำเงิน รองลงมาคือ ย่านาง (*Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels) มีค่า CI เท่ากับ 0.88 ส่วนของใบให้สีเขียว รองลงมาอันดับที่สามคือ มะเกลือ (*Diospyros mollis* Griff.) มีค่า CI เท่ากับ 0.69 ส่วนของผลให้สีดำ

8) ด้านพืชมีพิษ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพืชมีพิษ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 11 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.36 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 3 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น กลอย (*Dioscorea hispida* Dennst.) นำส่วนของหัวกลอยมาหนึ่งสัปดาห์ แต่ต้องทำการหั่นเป็นชิ้นบางๆ จากนั้นนำไปแช่น้ำเป็นเวลา 3 - 4 วัน และต้องทำการเปลี่ยนน้ำทุกวัน เพื่อให้สารพิษที่อยู่ในหัวกลอยออกจนหมด หากรับประทานผิดวิธีพิษที่อยู่ในหัวกลอยมีฤทธิ์ส่งผลทำให้ระคายคอ คลื่นไส้ และอาเจียน หากได้รับในปริมาณมากอาจทำให้เสียชีวิตได้ รองลงมาคือ มันสำปะหลัง (*Manihot esculenta* Crantz) มีค่า CI เท่ากับ 0.89 นำส่วนของหัวมันมาต้มทำเป็นของหวาน รวมไปถึงการนำยอดอ่อนมาแกงกิน ห่วงกินดิบจะต้องทำสุกเท่านั้นเพื่อกำจัดสารพิษที่มีฤทธิ์ส่งผลทำให้ระคาย

คอ คลื่นไส้ และอาเจียน รองลงมาอันดับที่สาม คือ บอนสี (*Caladium bicolor* (Aiton) Vent.) มีค่า CI เท่ากับ 0.78 นำมาปลูกเป็นไม้ประดับแต่ให้ระวังน้ำยางจากต้น มีฤทธิ์ทำให้เกิดผื่นคันได้

9) ด้านเครื่องดื่ม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องดื่ม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 10 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.51 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 5 ชนิด โดยพบในพืช อาทิเช่น เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) นำส่วนใบมาต้มดื่ม รองลงมา คือ อัญชัน (*Clitoria tematea* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.81 มีการนำเอาส่วนของดอกต้มผสมกับน้ำเชื่อมดื่มดับกระหายได้ดี รองลงมาอันดับที่สามคือ ลำไย (*Dimocarpus longan* Lour.) มีค่า CI เท่ากับ 0.63 มีการนำผลสุกมาต้มดื่มดับกระหาย

10) ด้านเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องแต่งกาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องนุ่งห่ม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 3 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.10 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ นุ่น (*Ceiba pentandra* (L.) Gaertn.) มีค่า CI เท่ากับ 0.75 รองลงมาคือ ฝ้าย (*Gossypium herbaceum* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.63 รองลงมาอันดับสามคือ ต้นรัก (*Calotropis gigantea* (L.) W.T.Aiton) ตามลำดับ โดยทั้งสามชนิดมีการนำส่วนของเนื้อผลมาทำเป็นเส้นใยทักทอทำเสื้อผ้า และนำไปยัดไส้ที่นอน หมอน และผ้าห่ม เป็นต้น

11) ด้านพืชเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านพืชเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 9 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.16 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) โดยมีค่า CI เท่ากับ 1.00 รองลงมาคือ มันสำปะหลัง (*Manihot esculenta* Crantz) มีค่า CI เท่ากับ 0.89 รองลงมาอันดับที่สามคือ มะนาวแป้น (*Citrus × aurantiifolia* (Christm.) Swingle) มีค่า CI เท่ากับ 0.50 ตามลำดับ

12) ด้านเครื่องสำอาง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านเครื่องสำอางและเครื่องหอม ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 5 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 1.75 พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) โดยมีค่า CI เท่ากับ 1.00 นำส่วนของเหง้าบดละเอียดผสมน้ำเล็กน้อยโขลนผิวกายทำให้ผิวพรรณผ่องใสกลั่นกายหอม รองลงมาคือ มะกรูด (*Citrus hystrix* DC.) มีค่า CI เท่ากับ 0.70 นำส่วนผลผ่าครึ่งจัดใส่ภาชนะพร้อมช่วยดับกลิ่นภายในห้องนอน ห้องโถง ห้องน้ำ เป็นต้น รองลงมาอันดับที่สาม คือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีค่า CI เท่ากับ 0.47 นำส่วนของเนื้อผลสุกมาแช่น้ำขจัดผิวช่วยให้ผิวพรรณสวยงามกระจ่างใส

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)											ค่าดัชนี
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ปลูกในสวนสาธารณะ	ปลูกในสวนชุมชน	ปลูกในสวนโรงเรียน	ปลูกในสวนวัด	ปลูกในสวนสาธารณะ	ปลูกในสวนชุมชน	ปลูกในสวนโรงเรียน	ปลูกในสวนวัด	ปลูกในสวนสาธารณะ	ความสำคัญ
<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	กุยช่าย	0.94	-	0.47	-	-	-	-	-	-	2.13
<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตูมมาเล	0.47	-	-	-	-	-	-	-	-	0.47
<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	1.00	-	0.52	-	-	-	-	-	0.16	1.67
<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Polyalthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	0.30	-	0.59	-	-	-	-	-	-	0.89
<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders	ลำคาน	-	-	-	-	-	-	-	0.08	-	0.08
<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว	1.00	-	0	-	-	-	-	-	-	1.00

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	อาหาร	ยา	สมุนไพร	ไม้ประดับ	ไม้ร่มเงา	ไม้กระถาง	ไม้กลางแจ้ง	ไม้ดอก	ไม้ผล	ค่าดัชนีรวม (UV)
<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	1.00	1.00	-	0.23	-	1.00	0.52	-	-	3.75
<i>Phoenix dactylifera</i> L.	อินทผลัม	0.66	-	-	-	-	-	-	-	-	0.66
<i>Chlorophytum laxum</i> R.Br.	เศรษฐีเรือนอง	-	-	-	-	-	-	0.13	-	-	0.13
<i>Dracaena braunii</i> Engl.	กวานิม	-	-	-	-	-	-	0.08	-	-	0.08
<i>Dracaena cochinchinensis</i> (Lour.) S.C.Chen	จันทร์ผา	-	-	-	-	-	-	0.47	-	-	0.47
<i>Dracaena fragrans</i> (L.) Ker Gawl.	วาสนา	-	-	-	-	-	-	0.31	0.34	-	0.66
<i>Dracaena hyacinthoides</i> (L.) Mabb.	ลิ้นมังกร	-	-	-	-	-	-	-	0.23	-	0.23
<i>Dracaena stuckyi</i> (God.-Leb.) Byng & Christenh.	งาช้าง	-	-	-	-	-	-	-	0.16	-	0.16

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดอกขาว	ดอกสีชมพู	ดอกสีส้ม	ดอกสีม่วง	ดอกสีเหลือง	ดอกสีน้ำตาล	ดอกสีเทา	ดอกสีอื่น	ดอกสีอื่น	ดอกสีอื่น
<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	หอยแครง	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	มันเทศ	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Costus woodsonii</i> Maas	เอื้องหมายนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.41
<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	ดอกแดง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.72
<i>Kalanchoe daigremontiana</i> Raym.-Hamet & H. Perrier	เอื้องหมายนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.42
<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	แตงโม	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	แตงโม	1.00	0.61	-	-	-	-	-	-	-	1.61

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี							
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ปลูกในสวนสาธารณะ	ปลูกในสวนชุมชน	ปลูกในสวนโรงเรียน	ปลูกในสวนวัด	ปลูกในสวนสาธารณะ	ปลูกในสวนชุมชน	ปลูกในสวนโรงเรียน	ปลูกในสวนวัด
<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	0.95	-	-	-	-	-	-	0.95
<i>Cucumis melo</i> L.	แตงจริง	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Cucumis sativus</i> L.	แตงกวา	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	ฟักทอง	1.00	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	น้ำเต้า	0.94	-	-	-	-	-	-	0.94
<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม	0.72	-	-	-	-	-	-	0.72
<i>Momordica charantia</i> L.	มะขระขื่น	0.31	-	-	-	-	-	-	0.31
<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ฟักข้าว	0.69	-	-	-	-	-	-	0.69
<i>Cyperus alternifolius</i> L.	กกกราชินี	-	-	-	-	-	-	-	0.52
<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเลื้อยช้าง	0.47	-	-	-	-	-	-	1.47

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)											ค่าดัชนี
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดอกหรือผลสี	เนื้อไม้	ยาง	เปลือก	ราก	ผล	เมล็ด	ใบ	อื่นๆ	ความสำคัญ (UV)
<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	กลอย	0.73	1.00	-	-	-	-	-	-	-	1.73
<i>Anthoshorea roxburghii</i> (G.Don)	พะยอม	-	-	-	-	-	0.45	-	0.50	-	0.95
P.S.Ashton & J.Heck.											
<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G.Don	ยางนา	-	-	-	-	-	0.78	-	0.28	0.13	1.19
<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	ยางกราด	-	-	-	-	-	0.78	-	0.95	-	1.73
<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm. Ex Miq.	ยางเหียง	-	-	-	-	-	0.78	-	0.95	-	1.73
<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	กุ่ม	-	-	-	-	-	0.78	-	0.88	-	1.66
<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง	-	-	-	-	-	0.78	-	0.88	-	1.66
<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	-	0.36	-	-	-	0.33	-	0.47	-	1.16
<i>Diospyros mollis</i> Griff.	มะเกลือ	0.23	-	-	-	0.69	0.23	-	0.47	-	1.63

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป										
		ใบแห้ง	ใบสด	ราก	ผล	เมล็ด	เปลือก	ยาง	น้ำ	อื่นๆ	รวม
<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	กระถินใหญ่	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.58
<i>Leucaena leucocephala</i> subsp. <i>glabrata</i> (Rose) Zárate	กระถินน้อย	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.58
<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	-	-	0.47	-	-	-	-	-	-	0.47
<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	ตำแย	-	-	0.31	0.31	-	-	-	-	-	0.63
<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	กระเจียน้ำ	0.92	-	-	-	-	-	-	-	-	0.92
<i>Peltophorum dasyrrhachis</i> (Miq.) Kurz	อะราง	-	-	-	-	-	-	-	-	0.89	0.89
<i>Phanera sirindhorniae</i> (K.Larsen &	ว่านประดง	-	-	0.19	-	-	-	-	-	-	0.19

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี					
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	อาหารคน	สมุนไพร	ยาสมุนไพร	ยาพิษ	พืช	(UV)
S.S.Larsen)							
<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	0.86				0.48	1.34
<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> (L.) DC.	ถั่วพลู	0.89					0.89
<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประดู่					0.55	1.33
<i>Samanea saman</i> (Jacq.) Merr.	จามจุรี						0.63
<i>Senegalia pennata</i> (L.) Maslin	ชะอม	1.00					1.00
<i>Senna garrettiana</i> (Craib) H.S.Irwin & Barneby	ชี้เหล็กสาร		0.16				0.16
<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ		0.63				0.63

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ใบแห้ง	เปลือก	เนื้อไม้	ราก	ผล	เมล็ด	ยาง	อื่นๆ	อื่นๆ	ค่าดัชนีรวม (UV)
<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	ชิงหล็ก	1.00	-	0.47	-	-	0.52	-	0.59	-	2.58
<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค	0.64	-	-	-	-	-	-	-	-	0.64
<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	หมากแต้	-	-	-	-	0.14	-	-	0.34	-	0.48
<i>Tamarindus indica</i> L.	หมากขาม	0.88	-	1.00	0.47	-	0.50	0.16	0.69	-	3.69
<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	ถั่วปี	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Vigna unguiculata</i> subsp. <i>sesquipedalis</i> (L.) Verdc.	ถั่วฝักยาว	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W.Theob.	แดง	-	-	-	-	0.86	-	-	0.63	-	1.48
<i>Cyrtophyllum fragrans</i> (Roxb.) DC.	มันปลา	-	-	-	-	-	-	0.06	0.16	-	0.22
<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	หอมแดงพม่า	-	-	0.63	-	-	-	-	-	-	0.63

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลต่อสุขภาพและยา	ผลต่อสุขภาพและยา	ผลต่อสุขภาพและยา	ผลต่อสุขภาพและยา	ผลต่อสุขภาพและยา	ผลต่อสุขภาพและยา	ผลต่อสุขภาพและยา	ผลต่อสุขภาพและยา	ความสำคัญ
<i>Cratogeomys formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตัวขาว	0.63	-	0.73	-	-	-	-	-	1.36
<i>Iringia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	กระบก	0.70	-	-	-	-	-	-	-	1.45
<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	ทุเรียน	0.31	-	-	-	-	-	-	-	0.31
<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	1.00	-	0.50	-	-	-	-	-	1.50
<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	1.00	-	0.50	-	-	-	-	-	1.50
<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	1.00	-	0.50	-	-	-	-	-	1.50
<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	1.00	-	0.50	-	-	-	-	-	1.50
<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง	-	-	-	-	-	-	-	-	0.55
<i>Vitex glabrata</i> R.Br.	ไข่เน่า	-	-	0.13	-	-	-	-	-	0.75
<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก	0.64	-	-	-	-	-	-	-	0.64

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)		ค่าดัชนี									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดอกสีขาว	ผลสีน้ำตาล	ผลสีส้ม	ผลสีเหลือง	ผลสีแดง	ผลสีม่วง	ผลสีน้ำเงิน	ผลสีเขียว	ผลสีเทา	ผลสีอื่น
<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมื่นน้อย	0.86	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	0.63	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	0.47	-	0.88	-	-	-	-	-	-	-
<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักก้านขม	0.28	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	ขนุน	-	-	0.19	-	0.31	0.34	-	-	-	-
<i>Artocarpus lacucha</i> Buch.-Ham.	มะหาด	-	-	-	-	0.31	-	-	0.16	-	-
<i>Ficus altissima</i> Blume	ไทรยอดทอง	-	-	-	-	-	-	0.20	-	-	-
<i>Ficus populifolia</i> Vahl	โพธิ์	-	-	-	-	-	0.23	0.94	-	-	-
<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	0.47	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	0.64	-	-	-	-	0.17	-	0.31	-	-

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ปลูกในสวนสาธารณะ	ปลูกในสวนชุมชน	ปลูกในสวนโรงเรียน	ปลูกในสวนวัด	ปลูกในสวนสาธารณะ	ปลูกในสวนชุมชน	ปลูกในสวนโรงเรียน	ปลูกในสวนวัด	ค่าดัชนีความสำคัญ (UV)
<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	1.00	-	0.31	-	-	-	-	-	1.31
<i>Muntingia calabura</i> L.	ตะขบ	0.50	-	-	-	-	-	-	-	0.50
<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยน่าน	0.91	-	-	-	-	-	-	-	0.91
<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม	1.00	-	-	-	-	1.00	0.63	-	2.63
<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว้า	1.00	-	0.31	-	-	-	1.00	0.09	2.41
<i>Musa ornata</i> Roxb	กล้วย	-	-	-	-	-	-	0.08	-	0.00
<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	ยูคาลิปตัส	-	-	-	-	-	1.00	-	0.86	2.09
<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่งจีน	0.53	-	-	-	-	-	-	-	0.53
<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ผักเม็ก	0.86	-	-	-	-	-	-	-	0.86

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)											ค่าดัชนี
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ดอกสีขาว	ผลสีน้ำตาล	ผลสีส้ม	ผลสีเหลือง	ผลสีส้ม	ผลสีเหลือง	ผลสีส้ม	ผลสีเหลือง	ผลสีส้ม	ความสำคัญ
<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะขวิด	0.45	-	0.52	-	-	-	-	0.84	-	1.81
<i>Syzygium samarangense</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ขมิ้น	1.00	-	-	-	-	-	-	-	-	1.00
<i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.	เฟื่องฟ้า	-	-	-	-	-	-	0.22	-	-	0.22
<i>Mirabilis jalapa</i> L.	ดอกบานเย็น	-	-	-	-	-	-	0.63	-	-	0.63
<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.	บัวสาย	0.72	-	-	-	-	-	-	-	-	0.72
<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	มะลิ	-	-	-	-	-	-	0.92	0.16	-	1.08
<i>Melientha suavis</i> Pierre	ผักหวาน	0.89	-	-	-	-	-	-	-	-	0.89
<i>Bromheadia finlaysoniana</i> (Lindl.) Miq.	กล้วยไม้ดิน	-	-	-	-	-	-	-	0.23	-	0.23
<i>Rhynchosstylis retusa</i> (L.) Blume	กล้วยไม้หาง	-	-	-	-	-	-	-	0.23	-	0.23

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)									
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ผลทางเศรษฐกิจและโภชนาการ	พืชสมุนไพร	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	สมุนไพรพื้นบ้าน	ค่าดัชนีความสำคัญ (UV)
Thonn.									
<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	0.64	-	0.81	-	-	-	0.31	1.77
<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระดังงา	-	-	0.41	-	-	-	-	0.41
<i>Piper betle</i> L.	พลู	-	-	0.45	-	-	-	-	1.36
<i>Piper retrofractum</i> Vahl	ตีปัส	-	-	0.20	-	-	-	-	0.20
<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	0.83	-	0.47	-	-	-	-	1.30
<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	แขยง	0.92	-	-	-	-	-	-	0.92
<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า	1.00	-	-	-	-	-	-	1.33
<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมชุง	1.00	-	0.22	-	-	-	0.45	2.30
<i>Bambusa multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	ไผ่เลี้ยง	1.00	-	-	-	-	-	0.45	1.80

ดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI)										ค่าดัชนี
ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ปลูกในสวนสาธารณะ	ปลูกในสวนชุมชน	ปลูกในสวนโรงเรียน	ปลูกในสวนวัด	ปลูกในสวนสาธารณะ	ปลูกในสวนชุมชน	ปลูกในสวนโรงเรียน	ปลูกในสวนวัด	ความสำคัญ
										ของชนิดพืช (UV)
<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	1.00	-	0.77	-	-	-	-	-	1.77
<i>Solanum melongena</i> L.	มะเขือเปราะ	0.86	-	-	-	-	-	-	-	1.34
<i>Solanum melongena</i> subsp. <i>cumingii</i> (Dunal) J.Samuel	มะเขือเปราะ	0.75	-	-	-	-	-	-	-	1.23
<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	มะเขือ	0.55	-	-	-	-	-	-	-	0.55
<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือ	0.75	-	-	-	-	-	-	-	0.75
<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะเขือ	1.00	-	0.78	-	-	-	-	-	1.78
<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	1.00	-	0.78	-	-	-	-	-	1.78
<i>Alpinia malaccensis</i> (Burm.f.) Roscoe	ข่าโคม	0.31	-	0.31	-	-	-	-	-	0.63
<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	1.00	-	0.58	-	-	-	-	-	1.58

4.4.6 ค่าความสอดคล้องขององค์ความรู้ (IAR)

จากการให้สัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในพื้นที่ในบ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ และบ้านเตย หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชสมุนไพรทั้งหมด จำนวน 99 ชนิด ซึ่งได้มีการแยกกลุ่มอาการของโรคแบ่งออกเป็น จำนวน 13 กลุ่มอาการ จำนวน 13 กลุ่มอาการ โดยการวิเคราะห์ค่า IAR พบว่าโรคหรือกลุ่มอาการที่พบพืชมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 51 ชนิด รองลงมาคือกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ มีจำนวน 35 ชนิด รองลงมาอันดับที่สาม คือ กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ มีจำนวน 24 ชนิด ทั้งนี้พบค่า IAR มากที่สุดคือ 0.98 พบในกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง และค่า IAR ที่มีค่าต่ำสุดคือ 0.88 พบในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ดัชนีการยอมรับระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรสำหรับแต่ละกลุ่มของชุมชนชาติพันธุ์ส่วย

ลำดับ	กลุ่มอาการของโรค	การรายงานการใช้ประโยชน์พืชต่อกลุ่มอาการ		จำนวนชนิด	IAR
		ประโยชน์พืชต่อกลุ่มอาการ			
1	กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง	516	12	0.98	
2	กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร	866	51	0.94	
3	กลุ่มโรคเมเร็ง	44	4	0.93	
4	กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา	87	7	0.93	
5	กลุ่มอาการในช่องปาก	167	13	0.93	
6	กลุ่มอาการไข้	260	20	0.93	
7	กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ	313	24	0.93	
8	กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา	176	14	0.93	
9	กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ	456	35	0.93	
10	กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต	141	12	0.92	
11	กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย	100	9	0.92	
12	กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง	80	9	0.90	
13	กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก	17	3	0.88	

4.4.7 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL)

ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ เป็นดัชนีที่นำมาวิเคราะห์ว่าพืชสมุนไพรชนิดไหนที่น่าสนใจที่สุดในการนำมารักษาโรคในแต่ละกลุ่มอาการ โดยจำนวนรายงานการใช้ประโยชน์ที่มีค่าสูง แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้ในทิศทางเดียวกันหรือผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีการใช้พืชรักษากลุ่มอาการโรคนั้นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% แต่ในขณะที่ %FL ของพืชมีค่าต่ำ แสดงว่าพืชชนิดนั้นถูกนำมาใช้หลายวัตถุประสงค์หรือหลายกลุ่มอาการ (Friedman et al., 1986) จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มในพื้นที่หมู่บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ และบ้านเตย หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกเป็น 13 กลุ่มอาการดังนี้

1) กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 12 ชนิด นำมารักษาอาการอาการเวียนศีรษะ บรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ส้มลม (*Urceola polymorpha* (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ กระเทียมแดง (*Mitragyna speciosa* Korth.) มีค่า %FL เท่ากับ 60.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ตะไค้ (*Cymbopogon citratus* (DC.) Stapf) มีค่า %FL เท่ากับ 50.0% ตามลำดับ

2) กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 51 ชนิด นำมารักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บรรเทาอาการท้องผูก บรรเทาอาการท้องเสีย บรรเทาอาการริดสีดวงทวาร และขับพยาธิ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 8 ชนิด โดยพบพืชอาทิเช่น เสาวรส (*Passiflora edulis* Sims) รองลงมาคือ ดีปลี (*Piper retrofractum* Vahl) มีค่า %FL เท่ากับ 76.9% รองลงมาอันดับที่สาม คือ กล้วยน้ำหว่า (*Musa × paradisiaca* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 75.0% ตามลำดับ

3) กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 24 ชนิด นำมารักษาขับปัสสาวะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ไม้กิมซุง (*Bambusa beecheyana* Munro) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 83.3% รองลงมาอันดับที่สาม คือ หญ้าคา (*Imperata cylindrica* (L.) Raeusch.) มีค่า %FL เท่ากับ 70.0% ตามลำดับ

4) กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 14 ชนิด ช่วยอาการประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ บรรเทาอาการปวดประจำเดือน ขับน้ำคาวปลา ช่วยให้มดลูกเข้าอู่หลังคลอด กระตุ้นน้ำนมหลังคลอด พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ น้ำนมราชสีห์ (*Euphorbia hirta* L.) และว่านหอมแดง (*Sisyrinchium palmifolium* L.) รองลงมาคือ ยอบ้าน (*Morinda citrifolia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 52.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ยอป่า (*Morinda coreia* Buch.-Ham.) มีค่า %FL เท่ากับ 48.1% ตามลำดับ

5) กลุ่มอาการไข้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการไข้ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 20 ชนิด ช่วยบรรเทาอาการไข้ตัวร้อน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ว่านประดง (*Phanera sirindhorniae* (K.Larsen & S.S.Larsen) Mackinder & R.Clark) และบอระเพ็ด (*Tinospora crispa* (L.) Hook.f. & Thomson) รองลงมาคือ ลูกใต้ใบ (*Phyllanthus amarus* Schumach. & Thonn.) มีค่า %FL เท่ากับ 75.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ฟ้าทลายโจร (*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Wall. ex Nees) มีค่า %FL เท่ากับ 74.5% ตามลำดับ

6) กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 35 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการไอ บรรเทาอาการหวัด และขับเสมหะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ กระเทียม (*Allium sativum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 80.0% รองลงมาคือ หอมแดง (*Allium cepa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 73.3% รองลงมาอันดับที่สาม คือ มะแว้ง (*Solanum violaceum* Ortega) มีค่า %FL เท่ากับ 60.0% ตามลำดับ

7) กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 3 ชนิด นำมารักษาบรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย และบรรเทาอาการปวดตามเส้นเอ็น กล้ามเนื้อ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ตะไคร้หอม (*Cymbopogon nardus* (L.) Rendle) มีค่า %FL เท่ากับ 26.7% รองลงมาคือ กระเทียมก้านแดง

(*Mitragyna speciosa* Korth.) มีค่า %FL เท่ากับ 20.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 10.8% ตามลำดับ

8) กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 33 ชนิด นำมารักษาอาการผื่นคัน รักษาอาการผิวหนังอักเสบจากแมลง กัด ต่อย รักษาแผลสดและแผลเรื้อรัง รักษา น้ำกัดเท้า และรักษากลากเกลื้อน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 4 ชนิด โดยพบพืช อาทิเช่น ชุมเห็ดเทศ (*Senna alata* (L.) Roxb.) รองลงมาคือ สบู่แดง (*Jatropha gossypifolia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 80.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ สาบเสือ (*Chromolaena odorata* (L.) R.M.King & H.Rob.) มีค่า %FL เท่ากับ 75.9% ตามลำดับ

9) กลุ่มอาการในช่องปาก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มอาการในช่องปาก ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 12 ชนิด นำมารักษาบรเทาอาการเหงือกบวม บรเทาอาการเลือดออกตามไรฟัน ช่วยรักษาอาการฟันผุ รักษาอาการแผลในช่องปาก พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ข่อย (*Streblus asper* Lour.) และพลู (*Piper betle* L.) รองลงมาคือ มะพร้าว (*Areca catechu* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 54.9% รองลงมาอันดับที่สาม คือ หวดข่า (*Lepisanthes rubiginosa* (Roxb.) Leenh.) มีค่า %FL เท่ากับ 43.5% ตามลำดับ

10) กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 9 ชนิด นำมารักษาช่วยบำรุงโลหิต และช่วยบำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ พลูคาว (*Houttuynia cordata* Thunb.) มีค่า %FL เท่ากับ 61.9% รองลงมาคือ แฉ่นแก้ว (*Hydrocotyle umbellata* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 50.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 37.5% ตามลำดับ

11) กลุ่มโรคมะเร็ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 4 ชนิด นำมารักษาบรเทาอาการที่

เกิดจากโรคมะเร็ง พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ กัญชา (*Cannabis sativa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ สะเดา (*Azadirachta indica* A.Juss.) Nicolson) มีค่า %FL เท่ากับ 37.5% รองลงมาอันดับที่สาม คือ กระชายขาว (*Boesenbergia rotunda* (L.) Mansf.) Pers.) มีค่า %FL เท่ากับ 32.4% ตามลำดับ

12) กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 9 ชนิด นำมารักษาช่วยบำรุงโลหิตและช่วยบำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ หมามุ่ย (*Mucuna pruriens* (L.) DC.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% รองลงมาคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.0% รองลงมาอันดับที่สาม คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.0% ตามลำดับ

13) กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา ผลการศึกษาพบพืชจำนวน 7 ชนิด นำมารักษาช่วยถอนพิษเบื่อเมา พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ รวงจีด (*Thunbergia laurifolia* Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 82.1% รองลงมาคือ ตดหมูตดหมา (*Paederia linearis* Hook.f.) มีค่า %FL เท่ากับ 48.1% รองลงมาอันดับที่สาม คือ ผักเสี้ยน (*Cleome gynandra* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 35.0% ตามลำดับ (ดังข้อมูลในตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 ค่าดัชนีความสำคัญของพืชในแต่ละกลุ่มอาการ (%FL) ของพืชสมุนไพรที่ใช้รักษาอาการโรคสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์กูย

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
1.กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียน	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม	10	10	100.0%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	15	25	60.0%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	15	30	50.0%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	15	32	46.9%
	<i>Antidesma acidum</i> Retz.	มะเฒ่าป่า	13	30	43.3%
	<i>Antidesma puncticulatum</i> Miq	มะเฒ่า	13	30	43.3%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
2.กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน อาหาร	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	10	30	33.3%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	14	55	25.5%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	7	30	23.3%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	9	40	22.5%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	10	64	15.6%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	10	64	15.6%
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาว มะนาวโห่	43	43	100.0%
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องหมายนา	20	20	100.0%
	<i>Senna garrettiana</i> (Craib) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็กสาร	10	10	100.0%
	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็ก	30	30	100.0%
	<i>Vitex glabrata</i> R.Br.	ไข่น้ำ	8	8	100.0%
	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	20	20	100.0%
	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส	21	21	100.0%
	<i>Passiflora foetida</i> L.	กรทกรก	15	15	100.0%
	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	ตีป्ली	10	13	76.9%
	<i>Musa x paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	15	20	75.0%
	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	22	32	68.8%
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคร้อ	22	32	68.8%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตั่วขาว	30	47	63.8%
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koe nig	มหาหงส์	22	35	62.9%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	40	64	62.5%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	20	32	62.5%
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	28	45	62.2%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	33	54	61.1%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	31	51	60.8%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	20	33	60.6%
	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโอมง	30	50	60.0%
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	29	49	59.2%
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	13	23	56.5%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	28	50	56.0%
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	17	32	53.1%
	<i>Polyalthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	20	38	52.6%
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	14	27	51.9%
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	กุยฉ่าย	15	30	50.0%
	<i>Alpinia nobilis</i> Ridl.	ข่าน้ำ	10	20	50.0%
	<i>Citrus medica</i> L.	มะแว้ว	15	32	46.9%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	10	23	43.5%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	8	20	40.0%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	25	64	39.1%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	11	30	36.7%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	18	55	32.7%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	17	55	30.9%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	9	32	28.1%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	9	32	28.1%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	10	37	27.0%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	10	37	27.0%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
3.กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน ปัสสาวะ	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	15	64	23.4%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	15	64	23.4%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	7	30	23.3%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	10	51	19.6%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	10	56	17.9%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	4	23	17.4%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	8	47	17.0%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	5	30	16.7%
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	5	30	16.7%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหว่า	5	33	15.2%
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	4	58	6.9%
	<i>Bambusa beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมชุง	14	14	100.0%
	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Corrêa	มะตูม	25	25	100.0%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	25	30	83.3%
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	14	20	70.0%
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	หมาน้อย	23	36	63.9%
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	28	48	58.3%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	20	40	50.0%
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	10	26	38.5%
	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ดี้วขาว	17	47	36.2%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	8	23	34.8%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	10	33	30.3%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	8	27	29.6%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
4.กลุ่มอาการทาง สรีรศาสตร์ในรีเวช วิทยา	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	16	56	28.6%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	7	25	28.0%
	<i>Polyalthia evecata</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	10	38	26.3%
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	5	20	25.0%
	<i>Phyllanthus</i> <i>amarus</i> Schumach. & Thonn.	ลูกใต้ใบ	5	20	25.0%
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	15	64	23.4%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	15	64	23.4%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	10	55	18.2%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	10	55	18.2%
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	กุยฉ่าย	5	30	16.7%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	8	50	16.0%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	5	32	15.6%
	<i>Euphorbia hirta</i> L.	น้ำนมราชสีห์	15	15	100.0%
	<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	ว่านหอมแดง	40	40	100.0%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	13	25	52.0%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	13	27	48.1%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	8	21	38.1%
	<i>Curcuma sessilis</i> Gage	กระเจียว	17	45	37.8%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	17	47	36.2%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	8	23	34.8%
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	11	32	34.4%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	10	30	33.3%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	5	18	27.8%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	6	32	18.8%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
5.กลุ่มอาการไข้	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	10	58	17.2%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	3	55	5.5%
	<i>Phanera sirindhorniae</i> (K.Larsen & S.S.Larsen) Mackinder & R.Clark	ว่านประดง	12	12	100.0%
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	40	40	100.0%
	<i>Phyllanthus</i> <i>amarus</i> Schumach. & Thonn.	ลูกใต้ใบ	15	20	75.0%
	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	35	47	74.5%
	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม	13	18	72.2%
	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	20	32	62.5%
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	15	30	50.0%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	22	52	42.3%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	8	20	40.0%
	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะแว้ง	20	50	40.0%
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา	6	20	30.0%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	9	30	30.0%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	15	56	26.8%
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	5	20	25.0%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	5	23	21.7%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหาดข่า	5	23	21.7%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	5	25	20.0%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.)	ย่านาง	5	30	16.7%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
6.กลุ่มอาการ ระบบทางเดิน หายใจ	Diels				
	<i>Pandanus amaryllifolius</i>	เตย	3	40	7.5%
	Roxb. ex Lindl.				
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	2	30	6.7%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	8	10	80.0%
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	22	30	73.3%
	<i>Solanum violaceum</i> Ortega	มะแว้ง	30	50	60.0%
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	30	52	57.7%
	<i>Antidesma acidum</i> Retz.	มะเฒ่าป่า	17	30	56.7%
	<i>Antidesma puncticulatum</i> Miq	มะเฒ่า	17	30	56.7%
	.				
	<i>Citrus medica</i> L.	มะเว่อ	17	32	53.1%
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.)	ย่านาง	15	30	50.0%
	Diels				
	<i>Alpinia nobilis</i> Ridl.	ข่าน้ำ	10	20	50.0%
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.)	ตะไคร้หอม	15	30	50.0%
	Rendle				
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	14	30	46.7%
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	สมอไทย	10	23	43.5%
	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex	ส้มโอม	20	50	40.0%
	Choisy				
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กระเพรา	12	32	37.5%
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	12	32	37.5%
	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	แมงลัก	12	32	37.5%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	20	55	36.4%
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib)	มะหม้อ	13	36	36.1%
	J.T.Pereira				
	<i>Mentha x villosa</i> Huds.	สะระแหน่	10	32	31.3%
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.)	ตะคร้อ	10	32	31.3%
	Oken				

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	19	64	29.7%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	19	64	29.7%
	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	11	40	27.5%
	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall. ex Nees	ฟ้าทะลายโจร	12	47	25.5%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	12	47	25.5%
	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปลิง	13	55	23.6%
	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	ยอป่า	6	27	22.2%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	13	64	20.3%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	6	30	20.0%
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน	5	25	20.0%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวดข่า	4	23	17.4%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	6	37	16.2%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	9	56	16.1%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	4	30	13.3%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	3	23	13.0%
7.กลุ่มอาการทาง กล้ามเนื้อและ กระดูก	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	8	30	26.7%
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง	5	25	20.0%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	4	37	10.8%
8.กลุ่มอาการทาง ระบบผิวหนัง	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	64	64	100.0%
	<i>Euphorbia tirucalli</i> L.	สามพันกิ่ง	15	15	100.0%
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ	25	25	100.0%
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	30	30	100.0%
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	20	25	80.0%
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	44	58	75.9%
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	15	20	75.0%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง	16	26	61.5%
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	12	20	60.0%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	20	40	50.0%
	<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	แว่นแก้ว	5	10	50.0%
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น	17	37	45.9%
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	20	48	41.7%
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ	20	49	40.8%
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	26	64	40.6%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	15	37	40.5%
	<i>Zingiber purpureum</i> Roscoe	ไพล	20	51	39.2%
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koe nig	มหาหงส์	13	35	37.1%
	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน	14	50	28.0%
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง	8	30	26.7%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	13	51	25.5%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	5	20	25.0%
	<i>Musa × paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า	5	20	25.0%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะหว่า	8	33	24.2%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	14	64	21.9%
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง	10	47	21.3%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	11	54	20.4%
	<i>Allium sativum</i> L.	กระเทียม	2	10	20.0%
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	10	56	17.9%
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	6	56	10.7%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	3	30	10.0%
	<i>Citrus × aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น	5	64	7.8%
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	5	64	7.8%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
9.กลุ่มอาการในช่องปาก	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	41	41	100.0%
	<i>Piper betle</i> L.	พลู	29	29	100.0%
	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	มะห้ว	20	33	60.6%
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	28	51	54.9%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	10	23	43.5%
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ	8	20	40.0%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	5	20	25.0%
	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	ตีปัส	3	13	23.1%
	<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	สบู่แดง	5	25	20.0%
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูน	5	30	16.7%
	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	10	64	15.6%
	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก	3	33	9.1%
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว	13	21	61.9%
	<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	แว่นแก้ว	5	10	50.0%
	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	15	40	37.5%
10.กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	11	30	36.7%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	9	30	30.0%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	9	40	22.5%
	<i>Polyalthia evecia</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	นมน้อย	8	38	21.1%
	<i>Saccharum officinarum</i> L.	อ้อย	5	30	16.7%
	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย	5	55	9.1%
11.กลุ่มโรคมะเร็ง	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	15	15	100.0%
	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา	12	32	37.5%
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว	12	37	32.4%
	<i>Diospyros ebenum</i> J.Koenig	ตะโก	5	23	21.7%

กลุ่มอาการ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	Np	N	%FL
12.กลุ่มยาบำรุง	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	หมามุ่ย	20	20	100.0%
โลหิต บำรุง	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว	15	20	75.0%
ร่างกาย	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย	22	40	55.0%
	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	กุยฉ่าย	10	30	33.3%
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	บัวบก	11	40	27.5%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	7	30	23.3%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	8	54	14.8%
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน	4	30	13.3%
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ	3	23	13.0%
13.กลุ่มยาถอนพิษ	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	46	56	82.1%
เบื่อเมา	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมูตดหมา	13	27	48.1%
	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน	7	20	35.0%
	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว	7	20	35.0%
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง	8	30	26.7%
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	หวดข่า	4	23	17.4%
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม	2	54	3.7%

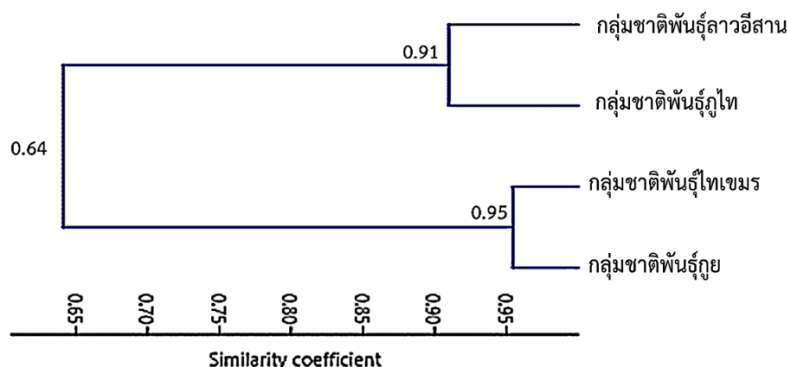
พหุ ประโยชน์ ชีว

4.5 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคล้ายคลึงของการใช้ประโยชน์จากพืชด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงของแฉีกการ์ด (Jaccard's Similarity Index (JI)) ทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ พบค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กูย และกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร มีค่าคล้ายคลึงกันมากที่สุด เท่ากับ 95.5% ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีค่าน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน และกลุ่มชาติพันธุ์กูย มีค่าเท่ากับ 62.6% (ตารางที่ 25) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนภูมิ UPGMA Cluster Analysis ได้แสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์กูยจากค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันสูงสุด เท่ากับ 0.95 เช่นเดียวกันกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน และกลุ่มชาติพันธุ์กูยไท มีค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันสูงสุด เท่ากับ 0.91 ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันของทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีค่าเท่ากับ 0.64 ดังแสดงในรูปภาพที่ 29

ตารางที่ 25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันของการใช้ประโยชน์ของพืชใน 4 กลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์	การใช้ประโยชน์ของพืช			
	กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน	กลุ่มชาติพันธุ์กูยไท	กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร	กลุ่มชาติพันธุ์กูย
ลาวอีสาน	-	91.0%	63.4%	62.6%
กูยไท	-	-	66.9%	65.0%
ไทเขมร	-	-	-	95.5%
กูย	-	-	-	-

ภาพประกอบที่ 29 แผนภูมิ UPGMA Cluster Analysis ที่แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันของการใช้ประโยชน์ของพืชใน 4 กลุ่มชาติพันธุ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด จากการลงพื้นที่สำรวจ และเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืช โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2562 ถึงเดือนพฤษภาคม 2566 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 5.1 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน
- 5.2 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท
- 5.3 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร
- 5.4 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ
- 5.5 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์
- 5.6 อภิปรายผล
- 5.7 ข้อเสนอแนะ

5.1 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ในพื้นที่หมู่บ้านนางามตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย และหมู่บ้านบุงคำ ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชทั้งหมดจำนวน 90 วงศ์ 248 สกุล 322 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 35 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวนวงศ์ละ 15 ชนิด และอันดับสามคือวงศ์หญ้า (Poaceae) 14 ชนิด พบพืชปลูกทั้งหมด 243 ชนิด พืชป่า 106 ชนิด และพืชน้ำ 14 ชนิด โดยลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืช พบว่าไม้ต้นมากที่สุดจำนวน 112 ชนิด รองลงมาเป็นพืชล้มลุกหนึ่งปี 72 ชนิด และพืชล้มลุกหลายปี 67 ชนิด ซึ่งช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว โดยพบพืชที่ออกดอกออกผลตลอดทั้งปีมากที่สุด คือ พืชที่ออกดอกตลอดทั้งปี มีจำนวน 86 ชนิด และพืชที่ออกผลตลอดทั้งปี 73 ชนิด ได้มีการแบ่งการนำพืชไปใช้ประโยชน์ออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ อาหาร และเครื่องเทศ 203 ชนิด สมุนไพร 154 ชนิด เชื้อเพลิง 63 ชนิด ไม้ประดับ 58 ชนิด เครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย 55 ชนิด พิธีกรรม และความเชื่อ 46 ชนิด สีย้อม 36 ชนิด เครื่องดื่ม 28 ชนิด พืชมีพิษ 24 ชนิด พืชเศรษฐกิจ 18

ชนิด และเครื่องนุ่งห่ม 3 ชนิด ซึ่งได้จำแนกส่วนที่ใช้ของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์แบ่งออกเป็น 16 ส่วน โดยพบว่าส่วนที่ใช้มากที่สุดคือใบ จำนวน 123 ชนิด รองลงมาเป็นลำต้น จำนวน 106 ชนิด และผล จำนวน 93 ชนิด ส่วนที่ใช้มากที่สุดคือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีการนำส่วนของพืชมาใช้มากที่สุด จำนวน 8 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด ดอก ผล และเมล็ด อีกทั้งยังพบค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์รวมทั้ง 12 ด้าน ที่มีความมากที่สุดคือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) ค่า UV เท่ากับ 5.18 รองลงมาคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่าเท่ากับ 4.93 และมะพร้าว (*Cocos nucifera* L.) มีค่าเท่ากับ 4.68 ตามลำดับ ส่วนค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์แต่ละ 12 ด้าน พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด ซึ่งมีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารและเครื่องเทศ จำนวน 150 ชนิด ด้านเชื้อเพลิง จำนวน 25 ชนิด และด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย จำนวน 15 ชนิด ด้านพิธีกรรม และความเชื่อ 13 ชนิด ด้านสมุนไพร จำนวน 8 ชนิด ด้านพืชมีพิษ จำนวน 7 ชนิด ด้านเครื่องดื่ม จำนวน 3 ชนิด ด้านสีย้อม จำนวน 2 ชนิด ด้านไม้ประดับ และด้านพืชเศรษฐกิจ พบจำนวนละ 1 ชนิด ตามลำดับ ขณะที่ในด้านเครื่องสำอางและเครื่องหอม พบค่า CI มากที่สุดเท่ากับ 0.88 โดยที่ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกายพบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 0.84 จำนวน 2 ชนิด จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพร มีพืชทั้งหมด 154 ชนิด ซึ่งได้มีการแยกกลุ่มอาการของโรคแบ่งออกเป็น จำนวน 13 กลุ่มอาการ ส่วนมากพบว่าการนำพืชมาใช้ในการรักษาโรคมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 106 ชนิด รองลงมาคือ กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง จำนวน 60 ชนิด กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ จำนวน 45 ชนิด โดยพบว่าค่า IAR มากที่สุด 0.93 คือกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร และมีค่า IAR ต่ำที่สุด 0.85 พบในกลุ่มโรคมะเร็ง และกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ทั้งนี้ยังพบพืชที่มีค่า %FL ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% พบในจำนวน 9 กลุ่มอาการ ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 10 ชนิด กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง จำนวน 5 ชนิด กลุ่มอาการไข้ และกลุ่มอาการในช่องปาก พบกลุ่มอาการละ 2 ชนิด กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ กลุ่มโรคมะเร็ง และกลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา พบกลุ่มอาการละ 1 ชนิด ในขณะที่ยังอีก 4 กลุ่มอาการ ได้แก่ กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 62.5% กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ มะเกลือ (*Diospyros mollis* Griff.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.6% กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ มะระขี้นก (*Momordica charantia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 55.0% และกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ เสลดพังพอนตัวเมีย (*Clinacanthus*

nutans (Burm.f.) Lindau) มีค่า %FL เท่ากับ 50.0% ทั้งนี้ในส่วนของค่า %FL ของพืชสมุนไพรที่มีค่าต่ำแสดงให้เห็นว่ามีการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ที่หลากหลายกลุ่มอาการ

5.2 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท ในพื้นที่หมู่บ้านบุงเลศเหนือ หมู่ที่ 7 และบ้านเลศสมบุรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลบุงเลศ อำเภอยะรัง จังหวัด ร้อยเอ็ดพบพืชทั้งหมดจำนวน 87 วงศ์ 235 สกุล 292 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 30 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) วงศ์แตง (Cucurbitaceae) วงศ์ หน้า (Poaceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวนวงศ์ละ 12 ชนิด และอันดับสามคือ วงศ์ ตีนเป็ด (Apocynaceae) วงศ์ยางพารา (Euphorbiaceae) และวงศ์มะเขือ (Solanaceae) จำนวน วงศ์ละ 9 ชนิด พบพืชปลูกทั้งหมด จำนวน 228 ชนิด พืชป่า จำนวน 96 ชนิด และพืชน้ำ จำนวน 13 ชนิด โดยลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืช พบว่าไม้ต้นมากที่สุด จำนวน 102 ชนิด รองลงมาเป็นพืช ล้มลุกหนึ่งปี จำนวน 66 ชนิด และพืชล้มลุกหลายปี 60 ชนิด ซึ่งช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลแบ่ง ออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว โดยพบพืชที่ออกดอกออกผลตลอดทั้งปีมากที่สุด คือ พืชที่ออกดอกตลอดทั้งปี มีจำนวน 83 ชนิด และพืชที่ออกผลตลอดทั้งปี 70 ชนิด ได้มีการแบ่งการนำ พืชไปใช้ประโยชน์ออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ อาหารและเครื่องเทศ 186 ชนิด สมุนไพรและยารักษาโรค 139 ชนิด ไม้ประดับ 51 ชนิด พิธีกรรมและความเชื่อ 48 ชนิด วัสดุ เครื่องมือ และที่อยู่อาศัย 47 ชนิด เชื้อเพลิง 42 ชนิด สีย้อม 37 ชนิด พืชมีพิษให้โทษ 29 ชนิด เครื่องดื่ม 27 ชนิด พืชเศรษฐกิจ 8 ชนิด เครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ 7 ชนิด และเครื่องสำอางและเครื่องหอม 5 ชนิด ซึ่งได้จำแนกส่วนที่ใช้ ของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์แบ่งออกเป็น 16 ส่วน โดยพบว่าส่วนของพืชที่มีการนำใบมาใช้ประโยชน์ มากที่สุด คือ ใบ 118 ชนิด นอกจากนี้ยังพบว่า *Millingtonia hortensis* L.f. (ปีบ) มีการนำชิ้นส่วนของ พืชมาใช้มากที่สุด จำนวน 7 ชิ้นส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด ดอก และผล อีกทั้งยังพบ ค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์รวมทั้ง 12 ด้าน ที่มีค่ามากที่สุดคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่าเท่ากับ 4.94 รองลงมาคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) และกล้วยน้ำหว่า (*Musa × paradisiaca* L.) มีค่าเท่ากับ 4.13 ตามลำดับ ส่วนค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของ พืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์แต่ละ 12 ด้าน พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด ซึ่งมีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารและเครื่องเทศ จำนวน 153 ชนิด ด้านสมุนไพร จำนวน 12 ชนิด ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย จำนวน 1 ชนิด ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ จำนวน 6

ชนิด ด้านเชื้อเพลิง จำนวน 10 ชนิด ด้านสีย้อม จำนวน 1 ชนิด ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย จำนวน 1 ชนิด ด้านเครื่องดื่ม จำนวน 7 ชนิด ด้านพืชมีพิษ จำนวน 4 ชนิด และด้านพืชเศรษฐกิจ จำนวน 1 ชนิด ตามลำดับ ขณะที่ในด้านไม้ประดับพบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 0.86 โดยที่ด้านเครื่องสำอางพบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 0.77 จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์ พืชสมุนไพร มีพืชทั้งหมด 146 ชนิด ซึ่งได้มีการแยกกลุ่มอาการของโรคแบ่งออกเป็น จำนวน 13 กลุ่มอาการ ส่วนมากพบว่ามีการนำพืชมาใช้ในการรักษาโรคมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 91 ชนิด รองลงมาคือกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง จำนวน 55 ชนิด รองลงมาอันดับที่สามคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ จำนวน 44 ชนิด อีกทั้งยังพบว่าค่า IAR มากที่สุด (IAR = 0.95) คือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร และมีค่า IAR ต่ำที่สุด (IAR = 0.90) คือกลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย และกลุ่มโรคมะเร็ง ทั้งนี้ยังพบพืชที่มีค่า %FL ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% พบในจำนวน 8 กลุ่มอาการ ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 5 ชนิด กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์นรีเวชวิทยา จำนวน 2 ชนิด กลุ่มอาการไข้ จำนวน 1 ชนิด กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ จำนวน 1 ชนิด กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง จำนวน 5 ชนิด กลุ่มอาการในช่องปาก จำนวน 4 ชนิด กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา จำนวน 1 ชนิด ในขณะที่อีก 5 กลุ่มอาการ ได้แก่ กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ส้มลม (*Urceola polymorpha* (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.) มีค่า %FL เท่ากับ 65.2% กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ หญ้าแห้วหมู (*Cyperus rotundus* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 75.8% กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ เสลดพังพอนตัวเมีย (*Clinacanthus nutans* (Burm.f.) Lindau) มีค่า %FL เท่ากับ 39.5% กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ งา (*Sesamum indicum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 66.7% กลุ่มโรคมะเร็ง พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ สะเดา (*Azadirachta indica* A.Juss.) Nicolson) มีค่า %FL เท่ากับ 45.5% กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่า %FL เท่ากับ 38.2% ทั้งนี้ในส่วนของค่า %FL ของพืชสมุนไพรที่มีค่าต่ำแสดงให้เห็นว่ามีการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ที่หลากหลายกลุ่มอาการ

5.3 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

การศึกษาความหลากหลายของพืชของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร ในหมู่บ้านนงเหาะ หมู่ที่ 4 ตำบลดงครั่งใหญ่ อำเภอกษัตริย์ และหมู่บ้านตาหยวก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งกุลลา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ดพบพืชทั้งหมดจำนวน 76 วงศ์ 217 สกุล 286 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 33 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) และวงศ์เหงือกปลาหมอ (Poaceae) จำนวนวงศ์ละ 13 ชนิด และอันดับสามคือวงศ์ตีนเป็ด (Apocynaceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวน 11 ชนิด พบพืชปลูกทั้งหมด จำนวน 209 ชนิด พืชป่า จำนวน 115 ชนิด และพืชน้ำ จำนวน 13 ชนิดโดยลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืช พบว่าไม้ต้นมีจำนวนชนิดที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 100 ชนิด รองลงมาเป็นพืชล้มลุกหนึ่งปี จำนวน 81 ชนิด และพืชล้มลุกหลายปี 60 ชนิด ซึ่งช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว โดยพบพืชที่ออกดอกออกผลตลอดทั้งปีมากที่สุด คือ พืชที่ออกดอกตลอดทั้งปี มีจำนวน 75 ชนิด และพืชที่ออกผลตลอดทั้งปี 70 ชนิด ได้มีการแบ่งการนำพืชไปใช้ประโยชน์ออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารและเครื่องเทศจำนวน 167 ชนิด ด้านสมุนไพร จำนวน 110 ชนิด ด้านไม้ประดับ จำนวน 61 ชนิด ด้านเชื้อเพลิง จำนวน 50 ชนิด ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย จำนวน 44 ชนิด ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ จำนวน 37 ชนิด ด้านพืชมีพิษ จำนวน 10 ชนิด ด้านเครื่องดื่ม จำนวน 9 ชนิด ด้านสีย้อม จำนวน 8 ชนิด ด้านพืชเศรษฐกิจ จำนวน 6 ชนิด ด้านเครื่องสำอาง จำนวน 5 ชนิด ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย จำนวน 3 ชนิด ตามลำดับ ซึ่งได้จำแนกส่วนที่ใช้ของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์แบ่งออกเป็น 16 ส่วน โดยพบว่าส่วนของพืชที่มีการนำส่วนของลำต้นมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 120 ชนิด นอกจากนี้ยังพบว่า *Oroxylum indicum* (L.) Kurz (เพกา) มีการนำชิ้นส่วนของพืชมาใช้มากที่สุด จำนวน 7 ชิ้นส่วน ได้แก่ ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด ดอก ผล และเมล็ด อีกทั้งยังพบค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์รวมทั้ง 12 ด้าน ที่มีค่ามากที่สุดคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) ค่า UV เท่ากับ 4.68 รองลงมาคือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่าเท่ากับ 4.37 รองลงมาอันดับที่สาม คือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีค่าเท่ากับ 4.23 ตามลำดับ ส่วนค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์แต่ละ 12 ด้าน พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด ซึ่งมีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารและเครื่องเทศ จำนวน 116 ชนิด ด้านสมุนไพร จำนวน 7 ชนิด ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย จำนวน 8 ชนิด ด้านเชื้อเพลิง จำนวน 12 ชนิด ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ

จำนวน 10 ชนิด ด้านเครื่องต้ม จำนวน 5 ชนิด ด้านพืชมีพิษ จำนวน 3 ชนิด ด้านพืชเศรษฐกิจ จำนวน 1 ชนิด ด้านสีย้อม จำนวน 1 ชนิด ตามลำดับ ขณะที่ในด้านไม้ประดับพบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 0.68 ด้านเครื่องสำอาง พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 0.62 ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด คือ มีค่า CI เท่ากับ 0.89 จำนวน 2 ชนิด จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพร มีพืชทั้งหมด 110 ชนิด ซึ่งได้มีการแยกกลุ่มอาการของโรคแบ่งออกเป็นจำนวน 13 กลุ่มอาการ ส่วนมากพบว่ามีการนำพืชมาใช้ในการรักษาโรคมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 61 ชนิด รองลงมา มีจำนวน 40 ชนิด ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ และกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง รองลงมาอันดับที่สาม มีจำนวน 40 ชนิด ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ และกลุ่มอาการไข้ ทั้งนี้พบค่า IAR มากที่สุดคือ 0.93 พบในกลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ และค่า IAR ที่มีค่าต่ำสุดคือ 0.86 พบในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ทั้งนี้ยังพบพืชที่มีค่า %FL ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% พบในจำนวน 9 กลุ่มอาการ ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 7 ชนิด กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง จำนวน 4 ชนิด กลุ่มอาการในช่องปาก จำนวน 2 ชนิด กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต จำนวน 1 ชนิด กลุ่มอาการไข้ จำนวน 1 ชนิด กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ จำนวน 1 ชนิด กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย จำนวน 1 ชนิด กลุ่มโรคมะเร็ง จำนวน 1 ชนิด กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์ นรีเวชวิทยา จำนวน 1 ชนิด และกลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา จำนวน 1 ชนิด ในขณะที่อีก 5 กลุ่มอาการ ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ กระเทียม (*Allium sativum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 73.3% กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ พลูควา (*Houttuynia cordata* Thunb.) มีค่า %FL เท่ากับ 61.9% กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ตะไคร้หอม (*Cymbopogon nardus* (L.) Rendle) มีค่า %FL เท่ากับ 26.7% ทั้งนี้ในส่วนของคุณค่า %FL ของพืชสมุนไพรที่มีค่าต่ำแสดงให้เห็นว่ามีการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ที่หลากหลายกลุ่มอาการ

5.4 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญ

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญ ในพื้นที่ในบ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง และ บ้านเตย หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งกุลาร อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชทั้งหมดจำนวน 75 วงศ์ 208 สกุล 273 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 32 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) และวงศ์หญ้า (Poaceae) จำนวน

วงศ์ละ 13 ชนิด และอันดับสามคือวงศ์ตีนเป็ด (Apocynaceae) และวงศ์แตง (Cucurbitaceae) จำนวน 10 ชนิด พบพืชปลูกทั้งหมด จำนวน 190 ชนิด พืชป่า จำนวน 123 ชนิด และพืชน้ำ จำนวน 7 ชนิด โดยลักษณะวิสัยและถิ่นอาศัยของพืช พบว่าไม้ต้นมีจำนวนชนิดที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 98 ชนิด รองลงมาเป็นพืชล้มลุกหนึ่งปี จำนวน 68 ชนิด และพืชล้มลุกหลายปี 57 ชนิด ซึ่งช่วงฤดูกาลออกดอกออกผลแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว โดยพบพืชที่ออกดอกออกผลตลอดทั้งปีมากที่สุด คือ พืชที่ออกดอกตลอดทั้งปี มีจำนวน 77 ชนิด และพืชที่ออกผลตลอดทั้งปี 64 ชนิด ได้มีการแบ่งการนำพืชไปใช้ประโยชน์ออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารและเครื่องเทศ จำนวน 149 ชนิด ด้านสมุนไพร จำนวน 99 ชนิด ไม้ประดับ จำนวน 60 ชนิด ด้านเชื้อเพลิง จำนวน 50 ชนิด ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย จำนวน 48 ชนิด ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ จำนวน 33 ชนิด พืชมีพิษ จำนวน 11 ชนิด ด้านเครื่องดื่ม จำนวน 10 ชนิด พืชเศรษฐกิจด้าน จำนวน 9 ชนิด ด้านสีย้อม จำนวน 8 ชนิด ด้านเครื่องสำอาง จำนวน 5 ชนิด ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย จำนวน 3 ชนิด ตามลำดับ ซึ่งได้จำแนกส่วนที่ใช้ของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์แบ่งออกเป็น 16 ส่วน โดยพบพบว่าส่วนของพืชที่การนำส่วนของลำต้นมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 118 ชนิด นอกจากนี้ยังพบว่า *Sesbania grandiflora* (L.) Poir. (แคบ้าน) มีการนำชิ้นส่วนของพืชมาใช้มากที่สุด จำนวน 7 ชิ้นส่วน ได้แก่ ลำต้น เปลือกไม้ ใบ ยอด ดอก ผล และเมล็ด อีกทั้งยังพบค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์รวมทั้ง 12 ด้าน ที่มีค่ามากที่สุดคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) ค่า UV เท่ากับ 4.41 รองลงมาคือ เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) มีค่าเท่ากับ 3.94 รองลงมาอันดับที่สาม คือ อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) มีค่าเท่ากับ 3.78 ตามลำดับ ส่วนค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์แต่ละ 12 ด้าน พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด ซึ่งมีค่า CI เท่ากับ 1.00 จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารและเครื่องเทศ จำนวน 70 ชนิด ด้านสมุนไพร จำนวน 5 ชนิด ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ จำนวน 2 ชนิด ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และที่อยู่อาศัย จำนวน 4 ชนิด ด้านสีย้อม จำนวน 2 ชนิด ด้านพืชมีพิษ จำนวน 11 ชนิด ด้านเครื่องดื่ม จำนวน 5 ชนิด ด้านพืชเศรษฐกิจ จำนวน 1 ชนิด และด้านเครื่องสำอาง จำนวน 1 ชนิด ตามลำดับ ขณะที่ในด้านไม้ประดับพบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 0.78 ด้านเชื้อเพลิงพบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด มีค่า CI เท่ากับ 0.95 จำนวน 2 ชนิด ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกายพบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 0.75 จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพร มีพืชทั้งหมด 99 ชนิด ซึ่งได้มีการแยกกลุ่มอาการของโรคแบ่งออกเป็น จำนวน 13 กลุ่ม

อาการ ส่วนมากพบว่ามีการนำพืชมาใช้ในการรักษาโรคมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 51 ชนิด รองลงมาคือกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ มีจำนวน 35 ชนิด รองลงมาอันดับที่สาม คือ กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ มีจำนวน 24 ชนิด ทั้งนี้พบค่า IAR มากที่สุดคือ 0.98 พบในกลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง และค่า IAR ที่มีค่าต่ำสุดคือ 0.88 พบในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ทั้งนี้ยังพบพืชที่มีค่า %FL ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% พบในจำนวน 9 กลุ่มอาการ ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 7 ชนิด กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 8 ชนิด กลุ่มอาการทางสรีรศาสตร์รีเวชวิทยา จำนวน 2 ชนิด กลุ่มอาการไข้ จำนวน 2 ชนิด กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง จำนวน 4 ชนิด กลุ่มอาการในช่องปาก จำนวน 2 ชนิด กลุ่มโรคเมร็ง จำนวน 1 ชนิด กลุ่มยาบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย จำนวน 1 ชนิดกลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต จำนวน 1 ชนิด กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ จำนวน 1 ชนิด ในขณะที่อีก 5 กลุ่มอาการ ได้แก่ กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ กระเทียม (*Allium sativum* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 80.0% กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ตะไคร้หอม (*Cymbopogon nardus* (L.) Rendle) มีค่า %FL เท่ากับ 26.7% กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ พลุขาว (*Houttuynia cordata* Thunb.) มีค่า %FL เท่ากับ 61.9% ทั้งนี้ในส่วนของคุณค่า %FL ของพืชสมุนไพรที่มีค่าต่ำแสดงให้เห็นว่าการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ที่หลากหลายกลุ่มอาการ

5.5 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ความรู้พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคล้ายคลึงของการใช้ประโยชน์จากพืชด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงของแจ็กการ์ด (Jaccard's Similarity Index (JI)) ทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ พบค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม และกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร มีค่าคล้ายคลึงกันมากที่สุด เท่ากับ 95.5% ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีค่าน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน และกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม มีค่าเท่ากับ 62.6% ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนภูมิ UPGMA Cluster Analysis ได้แสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มจากค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายกันสูงสุด เท่ากับ 0.95 ซึ่งความคล้ายคลึงกันของทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์นี้อาจเป็นเพราะทั้งสองมีอาณาเขตเชื่อมติดกัน โดยพื้นที่อยู่ทางภาคใต้ของจังหวัด มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งอาจมีการนำพืชแต่ละพื้นที่มาใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่นเดียวกันกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานและกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มไทมีค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันสูงสุด เท่ากับ 0.91 โดยทั้งสองกลุ่มนี้มีพื้นที่อยู่ทางภาคเหนือ

ของจังหวัด มีลักษณะภูมิประเทศอยู่ในเขตพื้นที่ภูเขา มีพืชพรรณส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน มีเส้นการคมนาคมเชื่อมต่อกันในทุกทิศทาง มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์คล้ายคลึงกัน จึงมีค่าสัมประสิทธิ์ใกล้เคียงกัน ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความคล้ายคลึงกันของทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีค่าเท่ากับ 0.64 หรือคิดเป็น 64 เปอร์เซ็นต์

5.6 อภิปรายผล

5.6.1 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน พบพืชทั้งหมดจำนวน 90 วงศ์ 248 สกุล 322 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 35 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวนวงศ์ละ 15 ชนิด และอันดับสามคือวงศ์หญ้า (Poaceae) 14 ชนิด ซึ่งมีบางข้อมูลสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข, 2559) ได้ทำการศึกษาพืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยพบว่าพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีการนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 16 ชนิด รองลงมา คือวงศ์ยางพารา (Euphorbiaceae) จำนวน 13 ชนิด เช่นเดียวกับการศึกษาของ (เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และคณะ, 2561) ศึกษาพืชที่ให้สีย้อมและองค์ความรู้พื้นบ้านในการย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทลาว ในอำเภออาจสามารถ และอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยพบว่าพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีการใช้มากที่สุด 9 ชนิด ต่อมาเอี่ยมพร จันทร์สองดวง และคณะ (2561) ทำการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพระดับชนิดของไม้ต้น ค่าความสำคัญทางนิเวศวิทยา และการใช้ประโยชน์ จากพืชของชุมชนไทลาวในเขตป่าอนุรักษ์วัดป่าพรหมประทาน บ้านน้ำคำ ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชพบวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มากที่สุด 9 ชนิด รองลงมาคือ วงศ์น้อยหน่า (Annonaceae) 6 ชนิด ต่อมาในปี 2563 เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และคณะ ทำการศึกษาความหลากหลายชนิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชสมุนไพรในการรักษาสุขภาพเบื้องต้นของชุมชนไทลาวในอำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชพบพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มากที่สุด จำนวน 6 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ส้ม (Rutaceae) จำนวน 5 ชนิด และวงศ์ชมพู (Myrtaceae) จำนวน 4 ชนิด ขณะที่ Junsongduang *et al.* (2021) ได้ทำการศึกษาพืชศึกษาสมุนไพรจากหมอยาพื้นบ้านไทลาวในจังหวัดร้อยเอ็ด พบพืช วงศ์ถั่ว (Fabaceae) รองลงมาคือ วงศ์หญ้า (Poaceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) ขณะที่การศึกษาในครั้งนี้พบพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์โดยแบ่งออกเป็น 12 ด้าน พบว่าด้านอาหาร และเครื่องเทศ มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 203 ชนิด ขณะที่ส่วนของพืชที่ใช้มากที่สุดคือใบ จำนวน 123 ชนิด ซึ่งมีบางข้อมูลสอดคล้องกับงานวิจัย เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และคณะ (2563) ศึกษา

ความหลากหลายและภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชสมุนไพรในการรักษาสุขภาพเบื้องต้นของชุมชนไทลาว ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าส่วนของพืชที่นิยมใช้มากที่สุดคือ ใบ 41 ชนิด ในส่วนของ ค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) มีค่ามากที่สุดคือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) มีค่า UV เท่ากับ 5.18 และค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 1.00 โดยพบพืชอาทิเช่น ชิง (*Zingiber officinale* Roscoe) ไม้บ้าน (*Bambusa spinosa* Roxb.) เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) เป็นต้น ซึ่งข้อมูลไม่ สอดคล้องกันงานวิจัยของ เอื้อมพร จันทรสองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) ทำการศึกษาพืชสมุนไพร สำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว พบพืชที่มีค่าดัชนีการใช้ (UV) มากที่สุดของ คือ มะม่วง (*Mangifera indica* L.) (UV=0.84) และ Junsongduang et al. (2021) ศึกษาพืชสมุนไพรจาก หมอยาพื้นบ้านไทลาวในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า *Cyperus rotundus* มีค่า UV มากที่สุด เท่ากับ 0.71 ขณะที่การรายงานของ Phatlamphu et al. (2021) ทำการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าพื้นเมือง ในอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าค่า CI มากที่สุด คือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) ซึ่งมีความบาง ข้อมูลที่สอดคล้องกัน ในส่วนการศึกษาของการศึกษาพืชสมุนไพร พบว่ามีการนำพืชมาใช้ในการรักษา กลุ่มอาการโรคทั้ง 13 กลุ่มอาการ พบมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 106 ชนิด โดย พบว่าค่า IAR มากที่สุด 0.93 คือกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร และมีค่า IAR ต่ำที่สุด 0.85 พบในกลุ่ม โรคมะเร็ง และกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ในส่วนค่า %FL ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ อาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 70 ชนิด พืชที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในทิศทางเดียวกันมีค่าสูงสุด เท่ากับ 100% เช่น กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง กลุ่มอาการไข้ ในขณะที่ ค่า %FL ของพืชสมุนไพรที่มีค่า ต่ำแสดงให้เห็นว่ามีการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ที่หลากหลายกลุ่มอาการ ซึ่งมีข้อมูลไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของเอื้อมพร จันทรสองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) พืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอด ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีค่าดัชนีรายงานการใช้ (UV) เท่ากับ 0.57 กลุ่มอาการของโรคที่ใช้พืชสมุนไพรในการรักษามี 25 กลุ่มอาการ กลุ่มอาการเกี่ยวกับ เลือด (Blood system disorder) มีค่า Informant Agreement Ratio (IAR) มากที่สุด (0.04)

จากข้อมูลการรายงานก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่ามีบางข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน การนำพืชมาใช้ประโยชน์มีความสอดคล้องกัน แต่มีข้อมูลบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกันอาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานในหลายๆพื้นที่ ประกอบลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน รวมไปถึงช่วงเวลาที่แตกต่างกัน รวมถึงถึงกลุ่มคนที่ให้สัมภาษณ์คนละกลุ่มจึงอาจทำให้ข้อมูลบางข้อมูล แตกต่างกันไป

5.6.2 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไท พบพืชทั้งหมดจำนวน 87 วงศ์ 235 สกุล 292 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 30 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) วงศ์แตง (Cucurbitaceae) วงศ์หญ้า (Poaceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวนวงศ์ละ 12 ชนิด และอันดับสามคือ วงศ์ตีนเป็ด (Apocynaceae) วงศ์ยางพารา (Euphorbiaceae) และวงศ์มะเขือ (Solanaceae) จำนวนวงศ์ละ 9 ชนิด ซึ่งมีบางข้อมูลสอดคล้องกันกับงานวิจัยของเอี่ยมพร จันทร์สองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) ได้ทำการศึกษาพืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ไทในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยพบว่าพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีการนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 16 ชนิด รองลงมา คือวงศ์ยางพารา (Euphorbiaceae) จำนวน 13 ชนิด เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ Pholhiamhan *et al.* (2017) ความหลากหลายของพืชที่มีการใช้ประโยชน์ของชนเผ่าภูไทในจังหวัดนครพนม โดยพบพืชที่มีจำนวนมากที่สุด คือ Fabaceae 42 ชนิด ต่อมา Junsongduang *et al.* (2020) ได้ทำการศึกษาองค์ความรู้ด้านยาสมุนไพรของหมอยาพื้นบ้านชาวภูไท ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชพบมากที่สุด คือ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 15 ชนิด ขณะที่การศึกษาในครั้งนี้พบพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์โดยแบ่งออกเป็น 12 ด้าน พบว่าด้านอาหาร และเครื่องเทศ มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 186 ชนิด ขณะที่ส่วนของพืชที่ใช้มากที่สุดคือใบ จำนวน 118 ชนิด ซึ่งมีบางข้อมูลสอดคล้องกันกับงานวิจัย เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และคณะ (2563) ศึกษาความหลากหลายชนิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชสมุนไพรในการรักษาสุขภาพเบื้องต้นของชุมชนไทลาวในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าส่วนของพืชที่นิยมใช้มากที่สุดคือ ใบ 41 ชนิด ซึ่งมีการรายงานข้อมูลไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Junsongduang *et al.* (2020) ได้ทำการศึกษาองค์ความรู้ด้านยาสมุนไพรของหมอยาพื้นบ้านชาวภูไท ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าส่วนของพืชที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ลำต้น ซึ่งมีการนำมาใช้ประโยชน์ 82 ชนิด ในส่วนของค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) มีค่ามากที่สุดคือ ขมิ้น (*Curcuma longa* L.) มีค่าเท่ากับ 4.94 และค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 1.00 ซึ่งข้อมูลบางส่วนสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Pholhiamhan *et al.* (2017) ความหลากหลายของพืชที่มีการใช้ประโยชน์ของชนเผ่าภูไทในจังหวัดนครพนม ซึ่งพบว่าค่า CI คำนวณจาก ข้าว (*Oryza sativa* L.) (CI = 2.74) ตามด้วย อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) (CI = 2.64) และ มะพร้าว (*Cocos nucifera* L.) (CI = 2.57) ขณะที่งานวิจัยของ Junsongduang *et al.* (2020) ศึกษาองค์ความรู้ด้านยาสมุนไพรของหมอยาพื้นบ้านชาวภูไท ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หมักหม้อ (*Rothmannia wittii* (Craib) Bremek.) ซึ่งมีค่าการใช้สูงสุด (UV = 1.7) ในส่วนการศึกษาของจากการศึกษาพืชสมุนไพร พบว่ามีการนำพืชมาใช้ในการรักษากลุ่มอาการโรคทั้ง

13 กลุ่มอาการ พบมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 96 ชนิด โดยพบว่าค่า IAR มากที่สุด 0.94 คือกลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร และมีค่า IAR ต่ำที่สุด 0.87 พบในกลุ่มอาการในช่องปากใน ส่วนค่า %FL ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ อาการระบบทางเดินอาหาร พืชที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในทิศทางเดียวกันมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% เช่น กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง กลุ่มอาการใช้ ในขณะ ที่ ค่า %FL ของพืชสมุนไพรที่มีค่าต่ำแสดงให้เห็นว่ามีการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ที่ หลากหลายกลุ่มอาการ ซึ่งมีข้อมูลไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pholhiamhan *et al.* (2017) ความ หลากหลายของพืชที่มีการใช้ประโยชน์ของชนเผ่าภูไทในจังหวัดนครพนม ค่าความสอดคล้องการใช้ สมุนไพร (ICF) สูงที่สุดของพืชสมุนไพรคำนวณจากการบาดเจ็บ (ICF = 0.961) และค่าสูงสุดของ ความนิยมในการใช้พืช (FL%) เป็นค่าคำนวณมาจาก พลับพลึง (*Crinum asiaticum* L.) (93.62 %) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัย Junsongduang *et al.* (2020) ศึกษาองค์ความรู้ด้านยาสมุนไพรของหมอ ยาพื้นบ้านชาวภูไท ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีการรายงานพืชสมุนไพรส่วนใหญ่ใช้เป็นยาบำรุงกำลัง (34 ชนิด (21%)) โรคติดเชื้อมีอัตราส่วนข้อตกลงในการให้ข้อมูลสูงสุด (IAR = 0.5) ซึ่งไม่สอดคล้อง การการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

จากข้อมูลการรายงานก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่ามีบางข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร มีการ นำพืชมาใช้ประโยชน์มีความสอดคล้องกัน แต่มีข้อมูลบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกันอาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทในต่างพื้นที่ ประกอบลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน รวมไปถึง ถึงช่วงเวลาที่แตกต่างกัน รวมถึงกลุ่มคนที่ให้สัมภาษณ์คนละกลุ่มจึงอาจทำให้ข้อมูลบางข้อมูลแตกต่างกัน ออกไป

5.6.3 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร พบพืชทั้งหมดจำนวน 76 วงศ์ 217 สกุล 286 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 33 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 11.54 รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) และวงศ์หญ้า (Poaceae) จำนวนวงศ์ละ 13 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 4.55 และอันดับสามคือวงศ์ตีนเป็ด Apocynaceae และวงศ์ ชิง (Zingiberaceae) จำนวน 11 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.85 ซึ่งมีบางข้อมูลสอดคล้องกันกับงานวิจัย ของ(เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข, 2559) ได้ทำการศึกษาพืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลัง คลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยพบว่าพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีการนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 16 ชนิด รองลงมา คือวงศ์ยางพารา Euphorbiaceae จำนวน 13 ชนิด เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และคณะ, (2561) ศึกษาพืชที่ให้สีย้อมและองค์ความรู้พื้นบ้านในการย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทลาว ในอำเภออาจสามารถ และอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยพบว่าพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีการใช้

มากที่สุด 9 ชนิด ต่อมา เอื้อมพร จันทรสองดวง และคณะ (2561) ทำการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพระดับชนิดของไม้ต้น ค่าความสำคัญทางนิเวศวิทยา และการใช้ประโยชน์ จากพืชของชุมชนไทลาวในเขตป่าอนุรักษ์วัดป่าพรหมประทาน บ้านน้ำคำ ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชพวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มากที่สุด 9 ชนิด รองลงมาคือ วงศ์น้อยหน่า (Annonaceae) 6 ชนิด ต่อมาเอื้อมพร จันทรสองดวง และคณะ (2563) ทำการศึกษาความหลากหลายชนิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชสมุนไพรในการรักษาสุขภาพเบื้องต้นของชุมชนไทลาวในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชพวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มากที่สุด จำนวน 6 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ส้ม (Rutaceae) จำนวน 5 ชนิด และวงศ์ชมพู (Myrtaceae) จำนวน 4 ชนิด ขณะที่ Junsongduang *et al.* (2021) ได้ทำการศึกษาพืชศึกษาสมุนไพรจากหมอยาพื้นบ้านไทลาวในจังหวัดร้อยเอ็ด พบพืช วงศ์ถั่ว (Fabaceae) รองลงมาคือ วงศ์หญ้า (Poaceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) ขณะที่การศึกษาพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์โดยแบ่งออกเป็น 12 ด้าน พบว่าด้านอาหาร และเครื่องเทศ มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 167 ชนิด ขณะที่ส่วนของพืชที่ใช้มากที่สุดคือลำต้น จำนวน 120 ชนิด ซึ่งมีบางข้อมูลสอดคล้องกันกับงานวิจัย เอื้อมพร จันทรสองดวง และคณะ (2563) ศึกษาความหลากหลายชนิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชสมุนไพรในการรักษาสุขภาพเบื้องต้นของชุมชนไทลาวในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าส่วนของพืชที่นิยมใช้มากที่สุดคือ ใบ 41 ในส่วนของค่าดัชนีความสำคัญของชนิดพืช (UV) มีค่ามากที่สุดคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) ค่า UV เท่ากับ 4.68 และค่าดัชนีความสำคัญทางวัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 1.00 โดยพบพืช อาทิ เช่น ฟักทอง (*Cucurbita moschata* Duchesne) ไม้บ้าน (*Bambusa spinosa* Roxb.) เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) เป็นต้น ซึ่งข้อมูลไม่สอดคล้องกันงานวิจัยของ เอื้อมพร จันทรสองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) ทำการศึกษาพืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว พบพืชที่มีค่าดัชนีการใช้ (UV) มากที่สุดของ คือ มะม่วง (*Mangifera indica* L.) (UV=0.84) และ Junsongduang *et al.* (2021) ศึกษาพืชสมุนไพรจากหมอยาพื้นบ้านไทลาวในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า *Cyperus rotundus* มีค่า UV มากที่สุด เท่ากับ 0.71 ขณะที่การรายงานของ Phatlamphu *et al.* (2021) ทำการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าพื้นเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าค่า CI มากที่สุด คือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) ซึ่งมีความบางข้อมูลที่สอดคล้องกัน ในส่วนการศึกษาของการศึกษาพืชสมุนไพร พบว่ามีการนำพืชมาใช้ในการรักษาภูมิอาการโรคทั้ง 13 กลุ่มอาการ พบมากที่สุดคือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 61 ชนิด โดยพบว่าค่า IAR มากที่สุด 0.93 พบในกลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ และค่า IAR ที่มีค่าต่ำสุดคือ 0.86 พบในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ในส่วนค่า %FL ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุดมีค่า %FL เท่ากับ 100% เช่น กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง กลุ่มอาการไข้ ในขณะที่ ค่า %FL ของพืชสมุนไพรที่มีค่าต่ำแสดงให้เห็น

ว่ามีการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ที่หลากหลายกลุ่มอาการ ซึ่งมีข้อมูลไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้อมพร จันทรสองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) พืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ ไท-ลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ภูไท ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีค่าดัชนีรายการการใช้ (UV) เท่ากับ 0.57 กลุ่มอาการของโรคที่ใช้พืชสมุนไพรในการรักษามี 25 กลุ่มอาการ กลุ่มอาการเกี่ยวกับเลือด (Blood system disorder) มีค่า Informant Agreement Ratio (IAR) มากที่สุด (0.04)

จากข้อมูลการรายงานก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่ามีบางข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร การนำพืชมาใช้ประโยชน์มีความสอดคล้องกัน แต่มีข้อมูลบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกันอาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมรในต่างพื้นที่ ประกอบลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน รวมไปถึงช่วงเวลาที่แตกต่างกัน รวมถึงกลุ่มคนที่ให้สัมภาษณ์คนละกลุ่มจึงอาจทำให้ข้อมูลบางข้อมูลแตกต่างกันออกไป

5.6.4 การศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญู

จากการศึกษาความหลากหลายชนิดและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญู พบพืชทั้งหมดจำนวน 90 วงศ์ 248 สกุล 322 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ วงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 35 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จำนวนวงศ์ละ 15 ชนิด และอันดับสามคือวงศ์หญ้า (Poaceae) 14 ชนิด ซึ่งมีบางข้อมูลสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ เอื้อมพร จันทรสองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) ได้ทำการศึกษาพืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยพบว่าพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีการนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 16 ชนิด รองลงมา คือวงศ์ยางพารา Euphorbiaceae) จำนวน 13 ชนิด เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ เอื้อมพร จันทรสองดวง และคณะ (2561) ศึกษาพืชที่ให้สีย้อม และองค์ความรู้พื้นบ้านในการย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทลาว ในอำเภออาจสามารถ และอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยพบว่าพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีการใช้มากที่สุด 9 ชนิด ต่อมา เอื้อมพร จันทรสองดวง และคณะ (2561) ทำการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพระดับชนิดของ ไม้ต้น ค่าความสำคัญทางนิเวศวิทยา และการใช้ประโยชน์ จากพืชของชุมชนไทลาวในเขตป่าอนุรักษ์ วัดป่าพรหมประทาน บ้านน้ำคำ ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มากที่สุด 9 ชนิด รองลงมาคือ วงศ์น้อยหน่า (Annonaceae) 6 ชนิด ต่อมาในปี 2563 เอื้อมพร จันทรสองดวง และคณะ ทำการศึกษาความหลากหลายชนิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชสมุนไพรในการรักษาสุขภาพเบื้องต้นของชุมชนไทลาวในอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด พบพืชวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มากที่สุด จำนวน 6 ชนิด รองลงมาเป็นวงศ์ส้ม (Rutaceae) จำนวน 5 ชนิด และวงศ์ชมพู (Myrtaceae) จำนวน 4 ชนิด ขณะที่ Junsongduang *et al.* (2021) ได้ทำการศึกษาพืชศึกษาสมุนไพรจากหมอยาพื้นบ้านไทลาวในจังหวัดร้อยเอ็ด พบพืช วงศ์ถั่ว (Fabaceae) รองลงมา

คือ วงศ์หญ้า (Poaceae) และวงศ์ขิง (Zingiberaceae) ขณะที่การศึกษาพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ โดยแบ่งออกเป็น 12 ด้าน พบว่าด้านอาหาร และเครื่องเทศ มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด จำนวน 149 ชนิด ขณะที่ส่วนของพืชที่ใช้มากที่สุดคือลำต้น จำนวน 118 ชนิด ซึ่งมีบางข้อมูล สอดคล้องกันกับงานวิจัย เอี่ยมพร จันทรสองดวง และคณะ (2563) ศึกษาความหลากหลายชนิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชสมุนไพรในการรักษาสุขภาพเบื้องต้นของชุมชนไทลาวในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าส่วนของพืชที่นิยมใช้มากที่สุดคือ ใบ 41 ชนิด ในส่วนของค่าดัชนีความสำคัญของ ชนิดพืช (UV) มีค่ามากที่สุดคือ ข้าว (*Oryza sativa* L.) ค่า UV เท่ากับ 4.41 และค่าดัชนีความสำคัญทาง วัฒนธรรมของพืช (CI) ที่มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์พบพืชที่มีค่า CI มากที่สุด เท่ากับ 1.00 โดยพบพืช อาทิ เช่น ฟักทอง (*Cucurbita moschata* Duchesne) ไม้บ้าน (*Bambusa spinosa* Roxb.) เตย (*Pandanus amaryllifolius* Roxb. ex Lindl.) เป็นต้น ซึ่งข้อมูลไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอี่ยมพร จันทรสองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) ทำการศึกษาพืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว พบ พืชที่มีค่าดัชนีการใช้ (UV) มากที่สุดของ คือ มะม่วง (*Mangifera indica* L.) (UV=0.84) และ Junsongduang *et al.* (2021) ศึกษาพืชสมุนไพรจากหมอยาพื้นบ้านไทลาวในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า *Cyperus rotundus* มีค่า UV มากที่สุด เท่ากับ 0.71 ขณะที่การรายงานของ Phatlampou *et al.* (2021) ทำการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าพื้นเมืองในอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าค่า CI มากที่สุด คือ มะขาม (*Tamarindus indica* L.) ซึ่งมีความบางข้อมูลที่สอดคล้องกัน ในส่วนการศึกษาของการ ศึกษาพืชสมุนไพร พบว่ามีการนำพืชมาใช้ในการรักษาอาการโรคทั้ง 13 กลุ่มอาการ พบมากที่สุด คือ กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร จำนวน 51 ชนิด โดยพบว่าค่า IAR มากที่สุด 0.98 พบในกลุ่มอาการ ทางระบบผิวหนัง และค่า IAR ที่มีค่าต่ำสุดคือ 0.88 พบในกลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก ในส่วนค่า %FL ที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในทิศทางเดียวกันมีค่าสูงสุดเท่ากับ 100% เช่น นำมารักษาอาการอาการ ริดสีดวงทวาร บรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน พบพืชที่มีค่า %FL มากที่สุด คือ ส้มลม (*Urceola polymorpha* (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.) มีค่า %FL เท่ากับ 100.0% ในขณะที่ ค่า %FL ของพืชสมุนไพรที่มีค่าต่ำแสดงให้เห็นว่ามีการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ที่หลากหลายกลุ่มอาการ เช่น ยอบ้าน (*Morinda citrifolia* L.) มีค่า %FL เท่ากับ 52.0% นำมาช่วยรักษาบรรเทาอาการปวด ประจำเดือน ขับน้ำคาวปลา ช่วยให้มดลูกเข้าอู่หลังคลอด ซึ่งมีข้อมูลไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอี่ยมพร จันทรสองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) พืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ไท ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีค่าดัชนีรายงานการใช้ (UV) เท่ากับ 0.57 กลุ่ม อาการของโรคที่ใช้พืชสมุนไพรในการรักษามี 25 กลุ่มอาการ กลุ่มอาการเกี่ยวกับเลือด (Blood system disorder) มีค่า Informant Agreement Ratio (IAR) มากที่สุด (0.04)

จากข้อมูลการรายงานก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่ามีบางข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ถูกยักยอกนำพิชมาใช้ประโยชน์มีความสอดคล้องกัน แต่มีข้อมูลบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกันอาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในหลายๆพื้นที่ ประกอบลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน รวมไปถึงช่วงเวลาที่ต่างกัน รวมถึงถึงกลุ่มคนที่ให้สัมภาษณ์คนละกลุ่มจึงอาจทำให้ข้อมูลบางข้อมูลแตกต่างกันออกไป

5.7 ข้อเสนอแนะ

5.7.1 ควรมีการศึกษาความหลากหลายของการใช้ประโยชน์พืชในระหว่างหมู่บ้านหรือ ชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ ตลอดจนแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในการนำมาใช้ประโยชน์ของจังหวัดร้อยเอ็ด

5.7.2 ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผลการวิจัยสู่ชุมชนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พืชพรรณไม้ที่สำคัญ รวมถึงการอนุรักษ์พื้นที่ป่าและแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ชุมชน

บรรณานุกรม

- กาญจนา ธนนพคุณ (2559) พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ในเขตตำบลจอมทอง พลายชุมพล บ้านคลองวัดจันทร์ และปากโทก อ.เมือง จ.พิษณุโลก. *Life Sciences and Environment Journal*, 17(2), 271-285.
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี [2567] ข้อมูลพรรณไม้ : พืชเครื่องดืม [ออนไลน์] ได้จาก: http://www.rspg.or.th/plants_data/pdata_04.htm. [สืบค้นเมื่อ (22 มีนาคม 2567)].
- จินดา จันทร์อ่อน [2536] สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 17 : เรื่องที่ ๘ พืชเส้นใย [ออนไลน์] ได้จาก: <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=17&chap=8&page=t17-8-infodetail01.html>. [สืบค้นเมื่อ (22 มีนาคม 2567)].
- เชิดศักดิ์ ทัพโพ, มานะ จิตฤทธิ์, เทพนรงค์ ยะสุข (2560) การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่ามลาบรี กรณีศึกษา : มนป่าบริเวณศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชนน้ำสะเนี่ยน-ห้วยลู่ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. *วารสารวนศาสตร์*, 36(1), 33-46.
- ชูจิตตินันท์ วรอนวัฒน์กุล (2559) คู่มือแนวทางบริหารจัดการเขตเหมาะสมที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ. กรมพัฒนาที่ดิน. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.
- ชูศรี ไตรสนธิ (2544) พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน. *ชีวปริทรรศน์*, 3(2), 2-5.
- ชูศรี ไตรสนธิ ปริทรรศน์ ไตรสนธิ ปรัชญา ศรีสง่า และอังคณา อินตา (2561) พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ศาสตร์แห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น. องค์การสวนพฤกษศาสตร์. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่.
- ญาณนันท์ งามศิริ และกาญจนา ธนนพคุณ (2557) ความหลากหลายชนิดและการใช้ประโยชน์ของพืชผักพื้นบ้านใน อ.ศรีมาศ จ.สุโขทัย. ใน: การประชุมวิชาการงานเกษตรนครสวรรค์ ครั้งที่ 12. 27 ตุลาคม - 2 พฤศจิกายน 2557, กรุงเทพฯ. หน้า 158-163.
- เต็ม สมิตินันท์ และวีระชัย ณ นคร (2534) พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน. ใน: เอกสารการสัมมนา เรื่อง พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ครั้งที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 18-22 พฤศจิกายน 2534, จันทบุรี, กรุงเทพฯ, หอสมุดแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. หน้า 39-46.
- เต็ม สมิตินันท์ (2544) ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541. สวนพฤกษศาสตร์ป่าไม้สำนักวิชาการป่าไม้. กรมป่าไม้. กรุงเทพฯ.
- ธวัชชัย สันติสุข [2539] สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 21 : เรื่อง พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน [ออนไลน์] ได้จาก: <https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=21&chap=8&page=chap8.htm>. [สืบค้นเมื่อ (22 มีนาคม 2564)].

นพดล หงส์สุวรรณ, รัตนา อินทเกตุ, ไกรศรี ศรีทัพไทย, ชนิษฐา พุมา, สุจิตรา พลรักษา, ผกามาศ ตั้งสุวรรณกุล (2563) การสำรวจภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในป่าครอบครัว อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร: กรณีศึกษา นายจวงจันทร์ อูสาพรหม. *วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก*, 18(3), 625-637.

น้ำฤทัย วันสา (2565) การใช้ประโยชน์ไม้พื้นเพื่อเป็นแนวทางการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในพื้นที่โครงการสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยแม่เกียง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนภูมิสังคมอย่างยั่งยืน. มหาวิทยาลัยแม่โจ้*.

ภาวดี มหาจันทร์ และนันท์ชญา มหาจันทร์ (2557) พรรณไม้ในวิถีชีวิตของคนไทย: พรรณไม้ในประเพณีชีวิต (ปลูกเรือนแต่งงาน การเกิด โขนจุก บรรพชาสามเณร อุปสมบท และการตาย). *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 22(38), 1-23.

ยิ่งยง ไผ่สุขสานติวัฒนา (2542) แนวทางในการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ: พฤษศาสตร์พื้นบ้านหลักและแนวทางการวิจัย. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. นามมีบุคคลพบลีเคชั่น. กรุงเทพฯ. 495 น.

ราชบัณฑิตยสถาน [2545] พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. [ออนไลน์] ได้จาก: <https://dictionary.orst.go.th/>. [สืบค้นเมื่อ (21 มีนาคม 2567)].

รอฮานี เจาะแม, วิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์, วิจิต เรืองแป้น (2558) การใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรของประชาชนที่อาศัยรอบพื้นที่เขาปกไย๊ะ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 21(4), 714-728.

วิสุทธิ์ ไบไม้ (2540) การลัมนาวิชาการเรื่องวัฒนธรรมกับความหลากหลายทางชีวภาพ : รายงานการลัมนาวิชาการเรื่องวัฒนธรรมกับความหลากหลายทางชีวภาพ. กรุงเทพฯ, ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรัญญา ก่อพันธ์, ธวัชชัย ธาณี และสมบัติ อัมระกะกา (2562) ความหลากหลายชนิดและการใช้ประโยชน์ของพืชสมุนไพรของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในพื้นที่ป่าชุมชนโคกคูขาด-บ้านคูสีแจ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 38(3), 247-262.

ศิริภรณ์ มหาโคตร, สุจารี พนมเขต, บรรลือ สังข์ทอง, วิจิต ประกายหาญ, ฤกษ์ พงษ์พิรุฬห์ (2561) นำเสนอประสบการณ์และงานวิจัยการแพทย์ทางเลือกในระบบบริการสุขภาพ. ใน: *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้านการใช้สมุนไพรรักษาโรค*

แผลเปื่อยในช่องปาก:กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. 6-8 มิถุนายน 2561, ณ โรงแรม ริชมอนด์, นนทบุรี. หน้า 104-112.

ศิริวรรณ อุทธา (2547) *พจนานุกรมศัพท์พื้นบ้านในป่าดอนปู่ตา และป่าทำเลบ้านหนองจิก จังหวัด มหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร [2565] *ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. [ออนไลน์] ได้จาก: <https://ethnicity.sac.or.th/database-overview>. [สืบค้นเมื่อ (25 มีนาคม 2566)].

สมชญา ศรีธรรม, วสา วงศ์สุขแสง, ประติภา ปานสันเทียะ (2563) ความหลากหลายของไม้ต้นและการใช้ประโยชน์ด้านการให้สีย้อมธรรมชาติ:กรณีศึกษาป่าชุมชนในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี*, 1(2), 17-32.

สุชุมาภรณ์ แก้วแสงใส (2560) *พจนานุกรมศัพท์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านขุนตื้นน้อย ตำบลแม่ตั้น อำเภอมวกก่อ จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ชีววิทยา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุชุมาภรณ์ แก้วแสงใส, วิทยา ปองอมรกุล, ประทีป ปัญญาดี และ อังคณา อินตา (2560) พจนานุกรมศัพท์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง บ้านขุนตื้นน้อย อำเภอมวกก่อ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพจนานุกรมศัพท์ไทย*, 9(2): 219-251.

สุธีระ เหมอีก, วิษณุภาส สังพาลี, จุฑามาศ อาจนาลัย, นัยนา โพธิ์วงศ์, เกรียงศักดิ์ ศรีเงินยวง (2561) การใช้ประโยชน์พรรณพืชของชาวไทยลื้อในป่าชุมชนบ้านทาป่าเปา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. *วารสารวนศาสตร์*, 37(1):111-120.

สุรพล แสงสุข และณชยุต จันทโชติกุล (2560) ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์พื้นบ้านของพืชวงศ์ขิงในจังหวัดหนองคาย ประเทศไทย. *วารสารวิทยาศาสตร์ มข*, 45(3), 574-594.

สมชญา ศรีธรรม บรรณวิทย์ ศรีโชติ และยสินทร จงเทพ (2564) ความหลากหลายของพืชระดับกลางและพืชระดับล่างในป่าชุมชนกับการใช้ประโยชน์ในท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยเขมรจังหวัดสุรินทร์. *วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี*, 2(2), 61-75.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์, สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง, เอกพงศ์ สุวรรณเกษร์, อิศระ ชูศรี, โสภนา ศรีจำปา, อภิญา บัวสรวง, มยุรี ถาวรพัฒน์, อมร ทวีศักดิ์, ประภาศรี คำสะอาด (2547) *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย (Ethnolinguistic Maps of Thailand)*. กรุงเทพฯ, สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด [2564] *ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัด*. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://www.roiet.go.th/index.html>. [สืบค้นเมื่อ (22 มีนาคม 2564)].

สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด (2563) *รายงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2563 ("Roi Et Provincial Statistical Report : 2020")*. ร้อยเอ็ด, สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด.

สำนักยา กลุ่มงานพัฒนาระบบ งานระบบยาแห่งชาติและสารสนเทศ. (2555). บัญชียาหลักแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.นนทบุรี.

หทัยรัตน์ อุเส (2559) *การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในเขาคอหงส์ จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพฤกษศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

หทัยรัตน์ โชคทวีพาณิชย์, ศุภาวรรณ ประพันธ์, ธนากร พูลทวี และยิ่งยง ไพบูลย์ (2559)

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่ากะเลิงและกูไท จังหวัดสกลนคร. วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร, 47(2)(พิเศษ), 368-372.

อมรา พงศาพิชญ์ [2541] *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 23 : ชาติพันธุ์*. [ออนไลน์] ได้จาก:

<https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=23&chap=5&page=chap5.htm>. [สืบค้นเมื่อ (25 มีนาคม 2565)].

อรัญญา นนทรราช และกชพรรณ วงศ์เจริญ (2558) ผักพื้นบ้านในแก่งโคตบาลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์

จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์*, (ฉบับพิเศษ : มหกรรมวิชาการภูมิ

ปัญญากลุ่มชาติพันธุ์นานาชาติลุ่มน้ำโขง ไทย ลาว เวียดนาม จีน), 47-59.

อชิรญา คำจันทร์ศุภสิน, จุริภรณ์ นวนมุสิก, วราศรี แสงกระจ่าง, วันดี แก้วสุวรรณ (2558) ความ

หลากหลายและการใช้ประโยชน์ทางอาหารของพืชผักท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลกรุงชิง อำเภอ

นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*,

32(2), 52-63.

อมลวัฒน์ แท่นคำ, ศุภชัย ดิยวรรณ, ธนิสร ปทุมมานนท์ (2562) การสำรวจผักพื้นบ้านใน

ตำบลปามะนาว อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 7(2), 61-75.

อัครสิทธิ์ บุญส่งแท้, กัลทิมา พิชัย, วชิร หาญใจเมือง (2553) *การศึกษาการใช้ประโยชน์จากพันธุ์พืช*

แหล่งอาหารชุมชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน

พื้นที่สะลวง อำเภอแม่แตง และ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัย.

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

อัจฉรา สุ่มเกษตร และชัยวัฒน์ นันทศรี (2562) การจัดการความรู้ภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวผู้ไท

ด้านการใช้สมุนไพรรักษาโรค ตำบลหนองผือ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์.

วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 6(1), 37-53.

อาทร ริวไพบูลย์ (2538) *พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน เรื่องสยามเภสัชพฤกษ ภูมิปัญญาของชาติ*.

กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยมหิดล.

เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และสุรัชย์ รัตนสุข (2559) พืชสมุนไพรสำหรับสตรีหลังคลอดของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว และกลุ่มชาติพันธุ์ ญไทในจังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

เอี่ยมพร จันทร์สองดวง, กนกกรณ์ ศิริทิพย์, รัชนิพร นาไชย, ลัดดาวัลย์ บัวคำโคตร, เบญจมาศ อ่อนพุทธา. (2561ก) พืชที่ให้สีย้อมและองค์ความรู้พื้นบ้านในการย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว ในอำเภออาจสามารถ และอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารพฤกษศาสตร์ไทย*, 10(1), 109-126.

เอี่ยมพร จันทร์สองดวง, กัญญาพัชร ทะนะเวช, สุวรรณ ลาไย, วิภาพร หลวงเทพ, มาลีดา คำมณี นรธร ไชยธรรม. (2563ก) ความหลากหลายระดับชนิดของพืชสมุนไพรในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี*, 1(2), 1-16.

เอี่ยมพร จันทร์สองดวง, ดาริกา โพธิ์ศรี และอรอนงค์ น้าบัณฑิต (2561ข) ความหลากหลายทางชีวภาพระดับชนิดและการใช้ประโยชน์ของต้นไม้ในเขตป่าชุมชน โคกกุง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 6(1), 1-16.

เอี่ยมพร จันทร์สองดวง, รัฐพล ศิริอรธ, ปิยะนุช ท่อดี และพจมาน นันทสิทธิ์ (2561ค) ความหลากหลายทางชีวภาพระดับชนิดของไม้ต้นและการใช้ประโยชน์ของชุมชนไทลาวในเขตป่าอนุรักษ์วัดป่าพรหมประทาน บ้านน้ำคำ ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 9(1), 65-79.

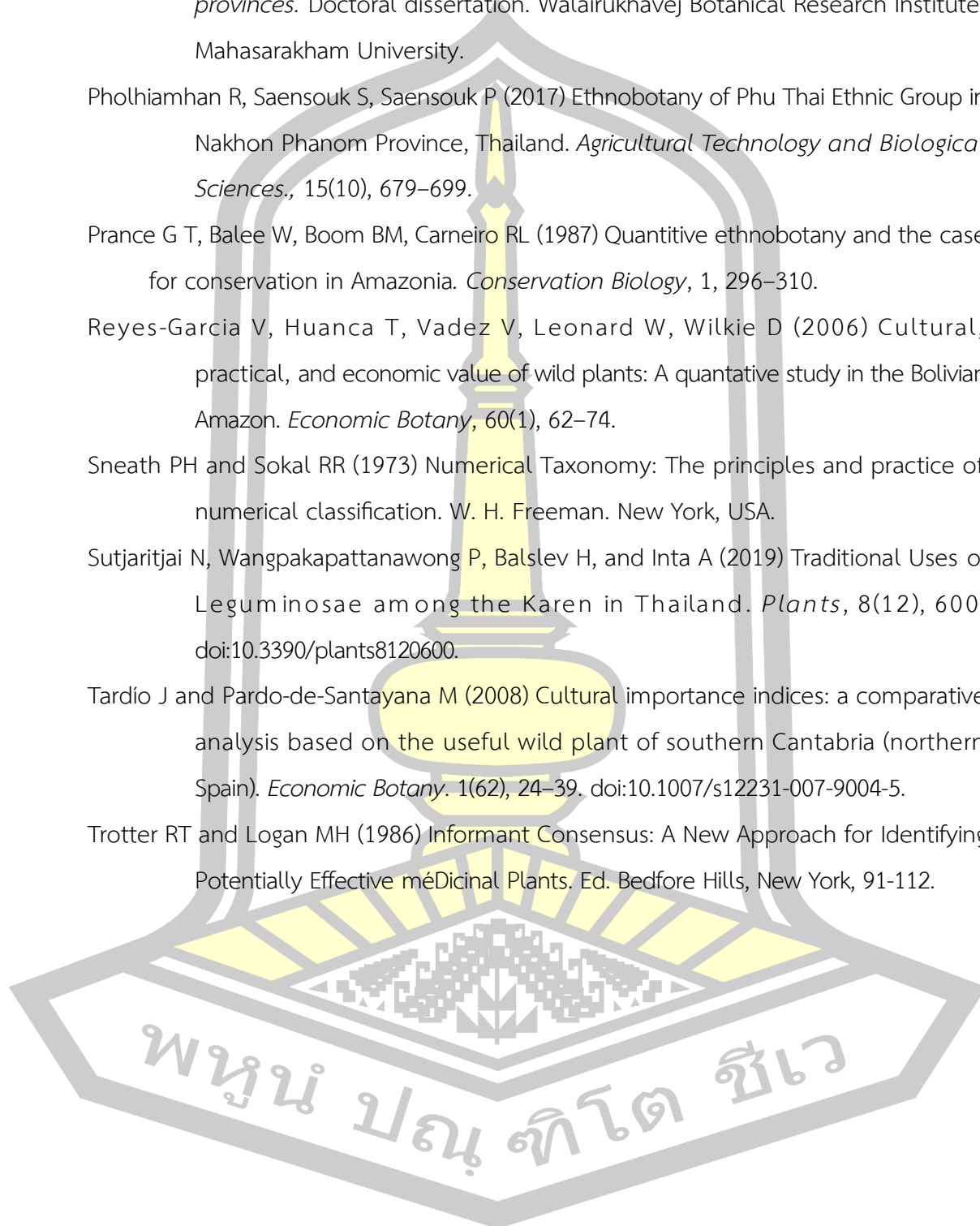
เอี่ยมพร จันทร์สองดวง และนงศ์นิต พระไชยบุญ (2565) ความหลากหลายชนิดของพืชให้สีและองค์ความรู้ในการย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร ในอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี*, 3(3), 106-121.

Friedman J, Yaniv Z, Dafni A, Palewitch D (1986) A preliminary classification of the healing potential of medicinal plants, based on a rational analysis of an ethnopharmacological field survey among Bedouins in the Negev Desert, Israel. *Journal of Ethnopharmacology*, 16(2-3), 275-287. doi:10.1016/037887 41(86)90094-2

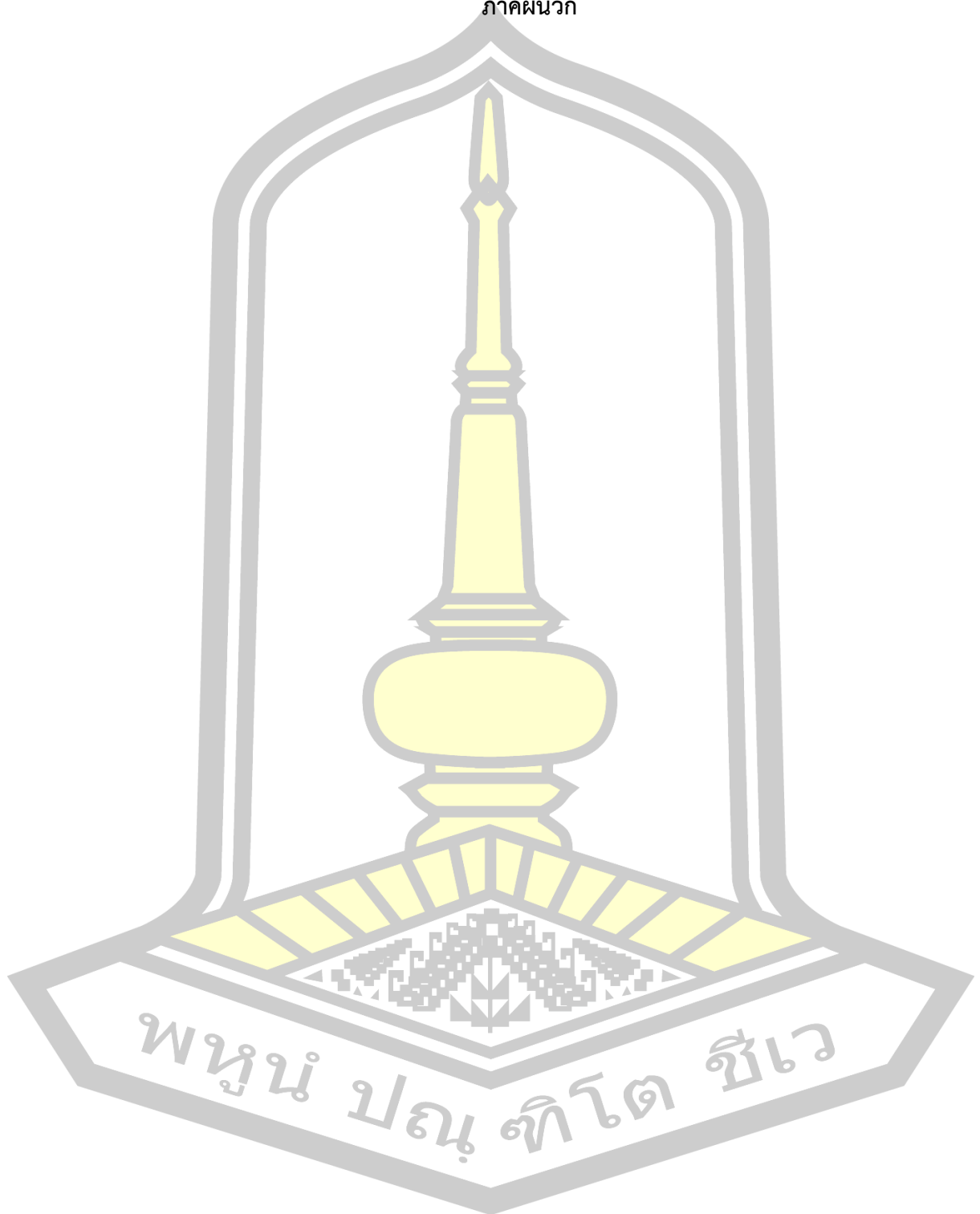
Godoy R, Reyes GV, Broesch J, Fitzpatrick J.C, Giovannini P, Rodríguez MRM, Huanca T, Leonard WR, McDade TW, Tanner S (2009) Long-Term (Secular) Change of Ethnobotanical Knowledge of Useful Plants: Separating Cohort and Age Effects. *Journal of Anthropological Research*, 65(1), 51-67. doi:10.3998/jar.0521004.0065.105

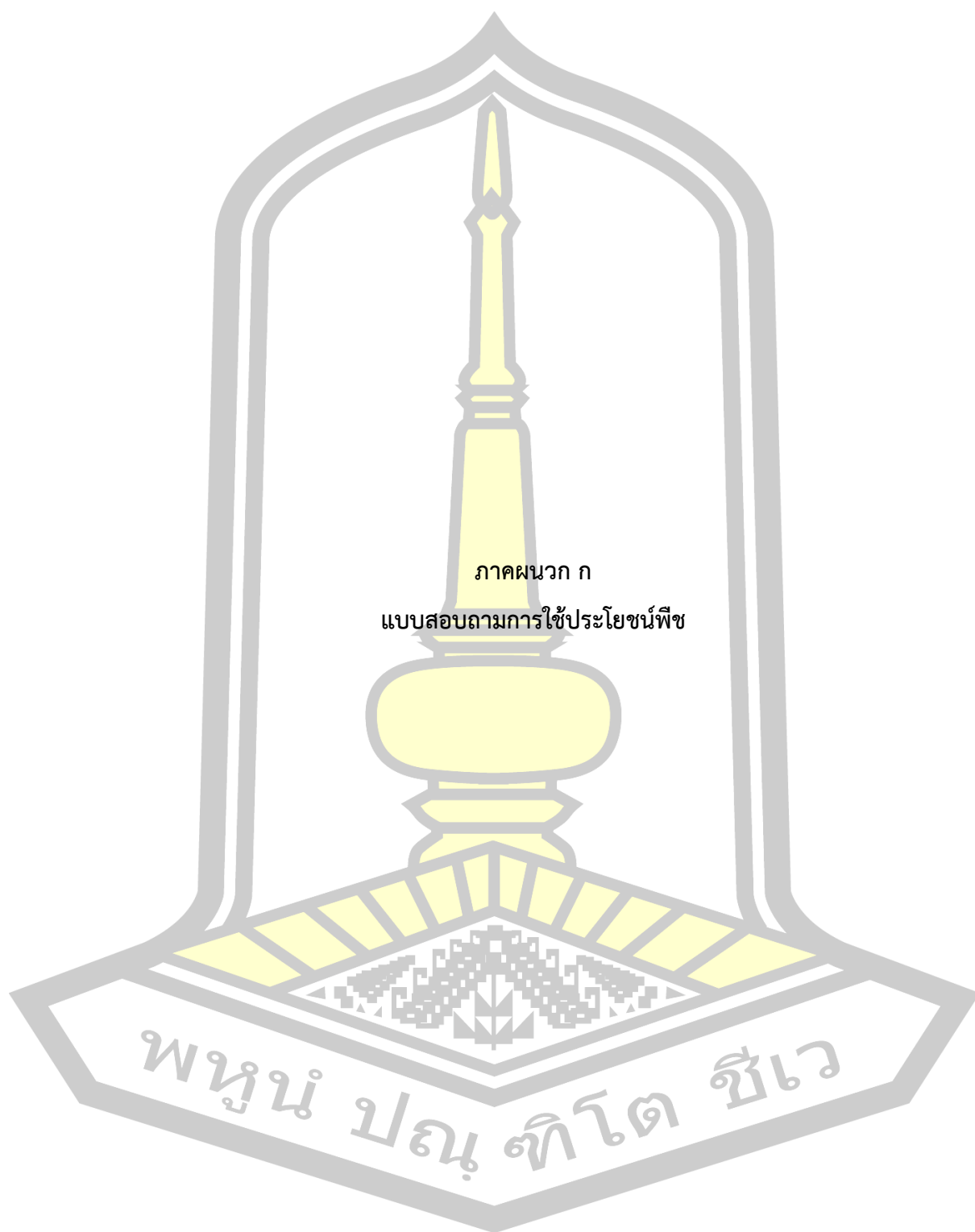
- Hammer Ø, Harper DAT, Ryan PD (2001) PAST: Paleontological Statistics Software Package for Education and Data Analysis. *Palaeontologia Electronica*, 105(10), 1352-1357.
- Harshberger JW (1896) The purposes of ethnobotany. *Botanical Gazette*, 21(1), 145-154.
- Heinrich M, Ankli A, Frei B, Weimann C And Sticher O (1998) Medicinal plants in Mexico: healers' consensus and cultural importance. *Soc. Sci. Med*, 47(11), 1859–1871.
- Jaccard P (1902) Lois De Distribution Florale Dans La Zone Alpine. *Bulletin Societe Vaudoise Sciences Naturelles*, 38, 67-130.
- Junsongduang A, Kasemwan W, Lumjoomjung S, Sabprachai W, Tanming Wa, Balslev H (2020) Ethnomedicinal Knowledge of Traditional Healers in Roi Et, Thailand. *Plants*, 9(9), 1-15. doi:10.3390/plants9091177
- Junsongduang A, Nabundit O, Chinnawong P, Tanming W, Balslev H (2021) Medicinal plants used by Tai Lao healers in Roi Et Thailand. *Res Sq* ,2021, 1-20. doi: 10.21203/rs.3.rs-957563/v1.
- Kayani S, Ahmad M, Sultana S, Shinwari ZK, Zafar M, Yaseen G, Bibi T (2015) Ethnobotany of medicinal plants among the communities of Alpine and Sub-alpine regions of Pakistan. *J Ethnopharmacol*, 164, 186–202. <https://doi.org/10.1016/j.jep.2015.02.004>
- Martin GJ (1995) *Ethnobotany: A Methods Manual*. Chapman & Hall. London.
- Numpulsuksant W, Saensouk S, Saensouk P (2021) Diversity and ethnobotanical study of medicinal plants in Ban Hua Kua, Kae Dam District, Thailand. *Biodiversitas*, 22 (10), 4349-4357. doi: 10.13057/biodiv/d221027.
- Phatlamphu N, Saensouk S, Saensouk P, Jungsongduang A (2021) Ethnobotany of edible plants in Muang District, Kalasin Province, Thailand. *Biodiversitas*, 22 (12), 5432-5444, doi: 10.13057/biodiv/d221226.
- Phatlamphu N, Saensouk S, Saensouk P, Junsongduang A, Setyawan AD (2023) Economic value assessment of edible plants in Muang District, Kalasin Province, Thailand. *Biodiversitas*, 24 (7): 3960-3967. DOI: 10.13057/biodiv/d240734.
- Phillips O, Gentry AH, Reynel C, Wilkin P, Galvez-Durand B (1994) Quantitative ethnobotany and Amazonian conservation. *Conservation Biology* 8(1) 225-248.

- Pholhiamhan R (2018) *Comparative Ethnobotany of the Seven Ethnic groups in Nakhon Phanom provinces*. Doctoral dissertation. Walairukhavej Botanical Research Institute, Mahasarakham University.
- Pholhiamhan R, Saensouk S, Saensouk P (2017) Ethnobotany of Phu Thai Ethnic Group in Nakhon Phanom Province, Thailand. *Agricultural Technology and Biological Sciences.*, 15(10), 679–699.
- Prance G T, Balee W, Boom BM, Carneiro RL (1987) Quantitive ethnobotany and the case for conservation in Amazonia. *Conservation Biology*, 1, 296–310.
- Reyes-Garcia V, Huanca T, Vadez V, Leonard W, Wilkie D (2006) Cultural, practical, and economic value of wild plants: A quantative study in the Bolivian Amazon. *Economic Botany*, 60(1), 62–74.
- Sneath PH and Sokal RR (1973) *Numerical Taxonomy: The principles and practice of numerical classification*. W. H. Freeman. New York, USA.
- Sutjaritjai N, Wangpakapattanawong P, Balslev H, and Inta A (2019) Traditional Uses of Leguminosae among the Karen in Thailand. *Plants*, 8(12), 600. doi:10.3390/plants8120600.
- Tardío J and Pardo-de-Santayana M (2008) Cultural importance indices: a comparative analysis based on the useful wild plant of southern Cantabria (northern Spain). *Economic Botany*. 1(62), 24–39. doi:10.1007/s12231-007-9004-5.
- Trotter RT and Logan MH (1986) Informant Consensus: A New Approach for Identifying Potentially Effective medicinal Plants. Ed. Bedfore Hills, New York, 91-112.

ภาคผนวก

แบบสอบถามองค์ความรู้พหุศาสตร์พื้นฐานในการใช้ประโยชน์พืช

ชื่อ-สกุล.....

(ผู้ตอบแบบสอบถาม)

ที่อยู่ หมู่ที่.....หมู่บ้าน
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดร้อยเอ็ด

หมายเลขโทรศัพท์ :

Facebook ID :

Line ID:

วันที่...../...../.....

สาขาความหลากหลายทางชีวภาพ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

1. เพศ ☐ 1.1) ชาย ☐ 1.2) หญิง
2. อายุ ปี (ผู้ให้ข้อมูลต้องมีอายุตั้งแต่ 20 – 70 ปี)
3. สถานภาพ ☐ 3.1) โสด ☐ 3.2) สมรส
4. กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group)
 - ☐ 4.1) ลาวอีสาน
 - ☐ 4.2) เขมรถิ่นไทย
 - ☐ 4.3) ผู้ไท
 - ☐ 4.4) ส่วย

5. กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ด้านพลศึกษาสตรีพื้นบ้าน

- ☐ 5.1) พระสงฆ์
- ☐ 5.2) หมอยาพื้นบ้าน
- ☐ 5.3) ปราชญ์ชาวบ้าน
- ☐ 5.4) ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม
- ☐ 5.5) ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน
- ☐ 5.6) พรานป่า
- ☐ 5.7) แม่ค้าพ่อค้าที่ขายพืชผักทางการเกษตร
- ☐ 5.8) ผู้นำชุมชน
- ☐ 5.9) ชาวบ้าน
- ☐ 5.10) อื่นๆ โปรดระบุ

6. พื้นที่ป่าไม้ที่มีการเข้าใช้ประโยชน์พืช (กรณีที่มีการเข้าไปใช้ประโยชน์)

- 6.1) ชื่อป่าไม้.....
- 6.2) ชื่อป่าไม้.....
- 6.3) ชื่อป่าไม้.....

ตอนที่ 2 ชื่อท้องถิ่นของพืช ส่วนที่ใช้ และวิธีการใช้ประโยชน์พืชในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อท้องถิ่นของพืช.....

แหล่งที่มาของชนิดพืช.....

ด้านการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้ประโยชน์
1. อาหารและ เครื่องเทศ	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	☐ ทานสด ☐ ต้ม/ลวก ☐ แกง ☐ นึ่ง ☐ ทอด ☐ ย่าง ☐ เป็นเครื่องเทศ ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
2. เครื่องดื่ม	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	☐ ทานสด ☐ ต้ม ☐ ดอง ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
3. สมุนไพรและยา รักษาโรค	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	☐ โย/เฝือก ☐ ใช้หัด ☐ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ☐ ปวดศีรษะ ☐ ปวดท้อง ☐ แมลง/สัตว์กัดต่อย ☐ บำรุงร่างกาย/บำรุงโลหิต ☐ อื่นๆ
4. พืชมีพิษให้โทษ	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	วิธีการใช้
5. สีย้อม	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	สีย้อมได้..... วิธีการใช้.....

ด้านการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้ประโยชน์
6. เครื่องสำอาง และเครื่องหอม	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	วิธีการใช้.....
7. เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องประดับ	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	วิธีการใช้.....
8. วัสดุ เครื่องมือ และที่อยู่อาศัย	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	วิธีการใช้.....
9. พิธีกรรมและ ความเชื่อ	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	วิธีการใช้.....
10. ไม้ประดับ	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	วิธีการใช้.....
11. เชื้อเพลิง	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	วิธีการใช้.....
12. พืชเศรษฐกิจ	☐ ราก ☐ ลำต้น ☐ ใบ ☐ ดอก ☐ ผล ☐ เมล็ด ☐ อื่นๆ (ระบุ).....	วิธีการใช้.....

ภาคผนวก ข

การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

กลุ่มชาติพันธุ์ไท กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์กูย

พูน ปณ จิโต ชีเว

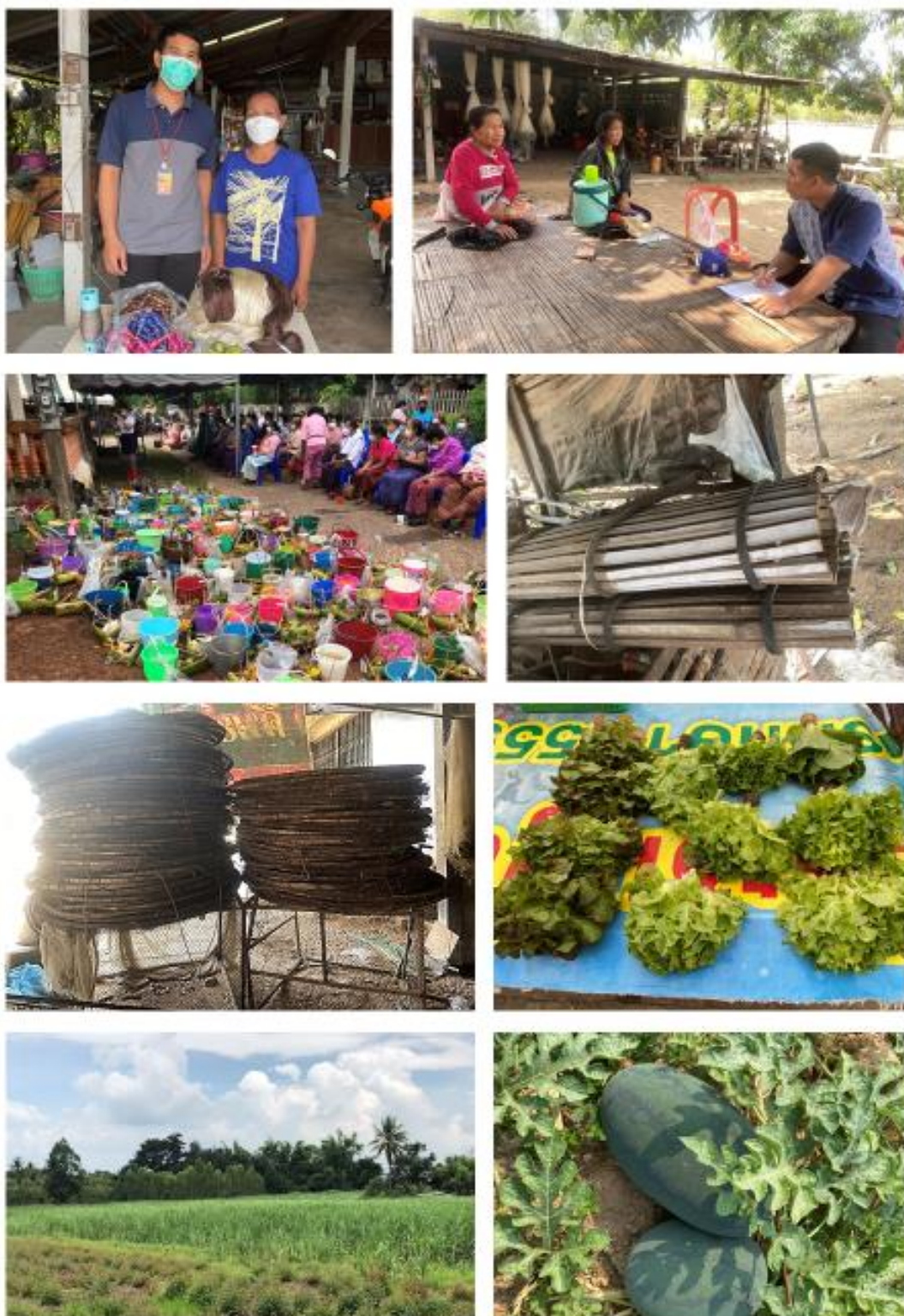
ภาพประกอบที่ 30 การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

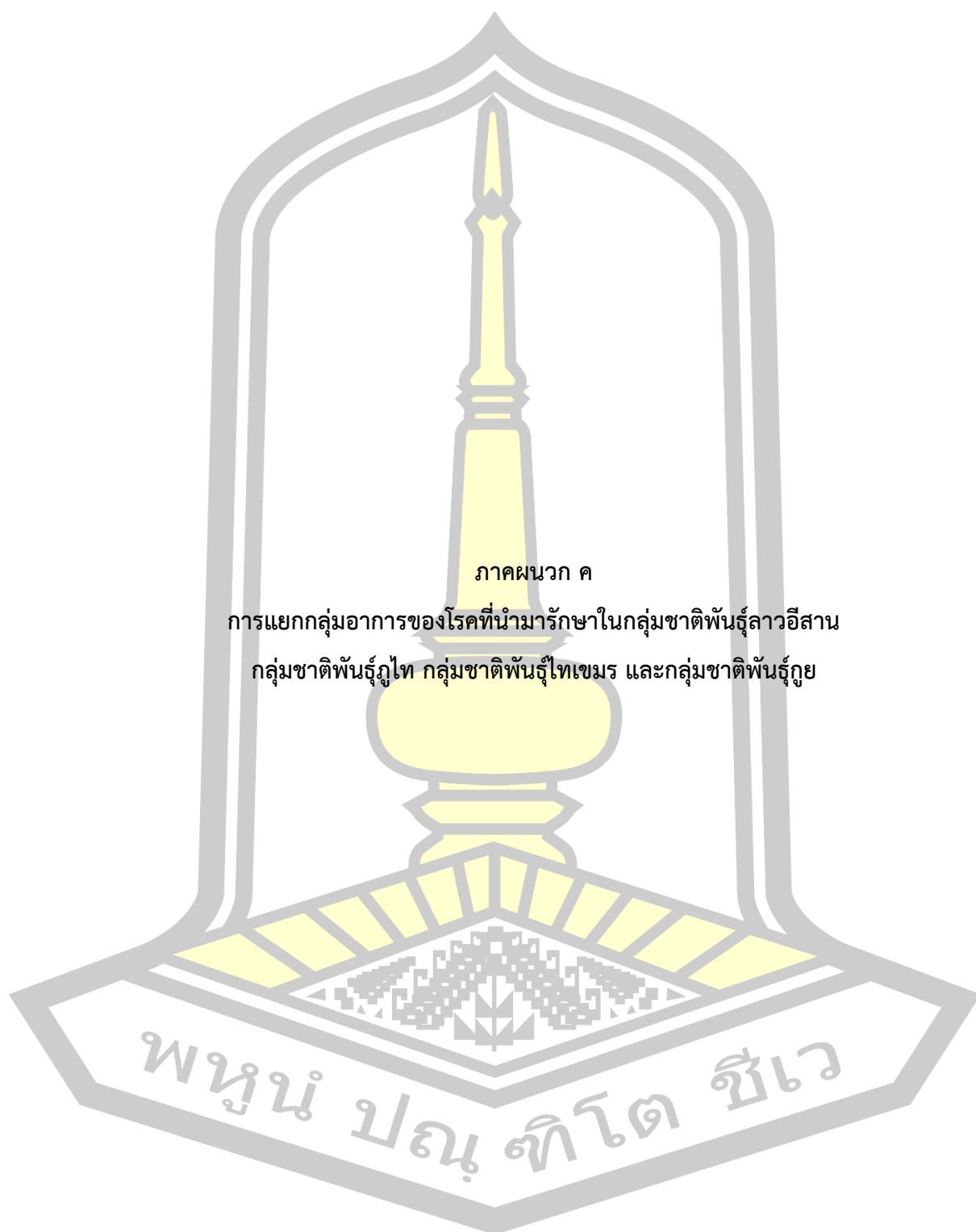
ภาพประกอบที่ 31 การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร

ภาพประกอบที่ 32 การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์ไท

ภาพประกอบที่ 33 การลงพื้นที่สำรวจ เก็บตัวอย่าง และการใช้ประโยชน์พืชของกลุ่มชาติพันธุ์กูย

ภาคผนวก ค

การแยกกลุ่มอาการของโรคที่นำมารักษาในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน
กลุ่มชาติพันธุ์ไท กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์กูย

พูน ปณ จิต ชีเว

กลุ่มอาการของโรคที่นำมารักษาในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน กลุ่มชาติพันธุ์ญไท กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย อาการ (สำนักยา กลุ่มงานพัฒนาระบบ งานระบบยาแห่งชาติและสารสนเทศ, 2555) มีดังนี้

1. กลุ่มอาการทางระบบไหลเวียนโลหิต
 - 1.1 บรรเทาอาการวิงเวียนศีรษะ
 - 1.2 บรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน
2. กลุ่มอาการระบบทางเดินอาหาร
 - 2.1 บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ
 - 2.2 บรรเทาอาการท้องผูก
 - 2.3 บรรเทาอาการท้องเสีย
 - 2.4 บรรเทาอาการริดสีดวงทวาร
 - 2.5 ขับพยาธิ
3. กลุ่มอาการระบบทางเดินปัสสาวะ
 - 3.1 ขับปัสสาวะ
4. กลุ่มอาการทางสูติศาสตร์รีเวชวิทยา
 - 4.1 ประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ
 - 4.2 บรรเทาอาการปวดประจำเดือน
 - 4.3 ขับน้ำคาวปลา ช่วยให้มีตกขาวเข้าสู่หลังคลอด
 - 4.4 กระตุ้นน้ำนมหลังคลอด
5. กลุ่มอาการไข้
 - 5.1 บรรเทาอาการไข้ร้อน
6. กลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจ
 - 6.1 บรรเทาอาการไอ
 - 6.2 บรรเทาอาการหวัด
 - 6.3 ช่วยขับเสมหะ
7. กลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก
 - 7.1 บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย
 - 7.2 บรรเทาอาการปวดตามเส้นเอ็น กล้ามเนื้อ

8. กลุ่มอาการทางระบบผิวหนัง

8.1 รักษาอาการผื่นคัน

8.2 รักษาอาการผิวหนังอักเสบจากแมลง กัด ต่อย

8.3 รักษาแผลสดและแผลเรื้อรัง

8.4 รักษา น้ำกัดเท้า

8.5 รักษา กลากเกลื้อน

9. กลุ่มอาการในช่องปาก

9.1 บรรเทาอาการเหงือกบวม

9.2 บรรเทาอาการเลือดออกตามไรฟัน

9.3 ช่วยรักษาอาการฟันผุ

9.4 รักษาอาการแผลในช่องปาก

10. กลุ่มโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูง

10.1 รักษาอาการเบาหวาน

10.2 รักษาอาการความดันโลหิตสูง

11. กลุ่มโรคมะเร็ง

11.1 บรรเทาอาการที่เกิดจากโรคมะเร็ง

12. กลุ่มบำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย

12.1 ช่วยบำรุงโลหิต

12.2 ช่วยบำรุงร่างกาย

13. กลุ่มยาถอนพิษเบื่อเมา

13.1 ช่วยถอนพิษเบื่อเมา

ภาคผนวก ง

ชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน
กลุ่มชาติพันธุ์ไท กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์กูย

พูน ปณ จิต ชีเว

ตารางที่ 26 ชนิดของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ภูไท ไทเขมร และกวย ใน จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
Acanthaceae	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall.	ฟ้าทะลายโจร
	ex Nees	
	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	เสลดพังพอนตัวผู้
	<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm.f.) Lindau	เสลดพังพอนตัวเมีย
Alismataceae	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด
	<i>Aquarius cordifolius</i> (L.) Christenh. & Byng	อเมซอน
	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	บานไม่รู้โรยป่า
	<i>Butomopsis latifolia</i> (D.Don) Kunth	ผักพายน้อย
Amaranthaceae	<i>Limnocharis flava</i> (L.) Buchenau	คันจอก
	<i>Ottelia alismoides</i> (L.) Pers.	ผักโหมเหบ
	<i>Amaranthus viridis</i> L.	ผักโขม
	<i>Celosia argentea</i> L.	หงอนไก่
Amaryllidaceae	<i>Gomphrena globosa</i> L.	สามปี
	<i>Allium cepa</i> L.	หอมแดง
	<i>A. sativum</i> L.	กระเทียม
	<i>A. tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	ผักแป้น
Anacardiaceae	<i>Sisyrinchium palmifolium</i> L.	หอมแดงพม่า
	<i>Mangifera indica</i> L.	มะม่วงแก้ว
	<i>M. pentandra</i> Hook.f.	มะม่วงป่า
	<i>Schinus terebinthifolia</i> Raddi	ตูมมาเล
Annonaceae	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	มะกอก
	<i>Annona squamosa</i> L.	น้อยหน่า
	<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	ผีเสื้อ
	<i>U. siamensis</i> (Scheff.) L.L.Zhou, Y.C.F.Su & R.M.K.Saunders	ลำดวน
	<i>Polyalthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	ต้องแล้ง

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
Apiaceae	<i>Anethum graveolens</i> L.	ชีลาว
	<i>Apium graveolens</i> L.	ขึ้นฉ่าย
	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	ผักหนอก
	<i>Coriandrum sativum</i> L.	ผักชี
	<i>Eryngium aquaticum</i> var. <i>aquaticum</i>	ผักชีฝรั่ง
	<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	แว่นแก้ว
Apocynaceae	<i>Adenium obesum</i> (Forssk.) Roem. & Schult.	ชวนชม
	<i>Allamanda cathartica</i> L.	บานบุรี
	<i>Calotropis gigantea</i> (L.) W.T.Aiton	ดอกรัก
	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาวหมากนาวโห่
	<i>Dischidia nummularia</i> R.Br.	เกล็ดเงินเกล็ดทอง
	<i>Nerium oleander</i> L.	ยี่โถ
	<i>Plumeria obtusa</i> L.	ลีลาวดี
	<i>Catharanthus roseus</i> (L.) G.Don	แพงพวย
	<i>Urceola polymorpha</i> (Pierre ex Spire) D.J.Middleton & Livsh.	ส้มลม
	<i>Wrightia religiosa</i> (Teijsm. & Binn.) Benth. ex Kurz	โมกพวง
Araceae	<i>Aglaonema modestum</i> Schott ex Engl.	แก้วกาญจนา
	<i>Alocasia cucullata</i> (Lour.) G.Don	นางควัก
	<i>A. sanderiana</i> W.Bull.	แก้วสารพัดนึก
	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	บุก
	<i>A. saraburensis</i> Gagnep.	บุกรอ
	<i>A. brevispathus</i> Gagnep.	อีลอก
	<i>Caladium bicolor</i> (Aiton) Vent.	บอนสี
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	เผือก
	<i>Dieffenbachia alexiadesii</i> Croat	เศรษฐีวิลสัน
	<i>D. seguine</i> (Jacq.) Schott	สาวน้อยประแป้ง

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
Arecaceae	<i>Epipremnum aureum</i> (Linden & André)	พลูด่าง
	G.S.Bunting	
	<i>Homalomena rubescens</i> (Roxb.) Kunth	เสน่ห์จันทร์แดง
	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักหนาม
	<i>Leucocasia gigantea</i> (Blume) Schott	ทูน
	<i>Monstera deliciosa</i> Liebm.	พลูฉีก
	<i>Philodendron albisuccus</i> Croat	เศรษฐีร้อยทรัพย์
	<i>Wolffia globosa</i> (Roxb.) Hartog & Plas	ไข่มฝ้า
	<i>Zamioculcas zamiifolia</i> (G.Lodd.) Engl.	ก้ามมรกต
	<i>Adonidia merrillii</i> (Becc.) Becc.	หมากนวล
	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก
	<i>Borassus flabellifer</i> L.	ตาล
	<i>Calamus viminalis</i> Willd.	หวายดง
	<i>Chamaedorea seifrizii</i> Burret	ปาล์มไผ่
	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว
	<i>Hydrocotyle umbellata</i> L.	ผักแว่นแก้ว
	<i>Elaeis guineensis</i> Jacq.	ปาล์ม
	<i>Phoenix dactylifera</i> L.	อินทผลัม
	<i>Plumeria obtusa</i> L.	ลั่นทม
Asparagaceae	<i>Streptocaulon juvenas</i> (Lour.) Merr.	เครือสุตร
	<i>Tabernaemontana divaricata</i> (L.) R.Br.	พุดขาววัง
	ex Roem. & Schult.	
	<i>Chlorophytum comosum</i> (Thunb.)	เศรษฐีเรือนใน
	Jacques	
	<i>Dracaena cochinchinensis</i> (Lour.)	จันทร์ผา
	S.C.Chen	
	<i>D. hyacinthoides</i> (L.) Mabb.	ลั่นมังกร
	<i>Chlorophytum laxum</i> R.Br.	เศรษฐีเรือนทอง
	<i>Dracaena braunii</i> Engl.	กวานอิม
	<i>D. fragrans</i> (L.) Ker Gawl.	วาสนา

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>D. hyacinthoides</i> (L.) Mabb.	ลิ้นมังกร
	<i>D. stuckyi</i> (God.-Leb.) Byng & Christenh.	งาช้าง
Asphodelaceae	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้
Asteraceae	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K.Jansen	ผักคราด
	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ
	<i>Elephantopus scaber</i> L.	โตไม้รู้ลิม
	<i>Cosmos sulphureus</i> Cav.	ดาวกระจาย
	<i>Gymnanthemum amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	หนานเฉาเหว่ย
	<i>Helianthus annuus</i> L.	ทานตะวัน
	<i>Lactuca sativa</i> L.	สลัด
	<i>Tagetes erecta</i> L.	ดาวเรือง
	<i>Zinnia elegans</i> Jacq.	บานชื่น
Basellaceae	<i>Basella alba</i> L.	ผักปิ้ง
Bignoniaceae	<i>Dolichandrone serrulata</i> (Wall. ex DC.) Seem.	แคนา
	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	ปีบ
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	ลิ้นฟ้า
	<i>Tabebuia aurea</i> (Silva Manso) Benth. & Hook.f. ex S.Moore	ปรียาธร
	<i>Tecoma stans</i> (L.) Juss. ex Kunth	ทองอุไร
Boraginaceae	<i>Heliotropium indicum</i> L.	หญ้าวงช้าง
Brassicaceae	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	ผักกาดเขียว
	<i>B. oleracea</i> L.	กะหล่ำปลี
	<i>B. rapa</i> L.	ผักกาดกวาดตั้ง
Bromeliaceae	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	สับปะรด
	<i>Tillandsia usneoides</i> (L.) L.	เคราฤๅษี
Cactaceae	<i>Cereus hexagonus</i> (L.) Mill.	กระบองเพชร

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>Selenicereus undatus</i> (Haw.) D.R.Hunt	แก้วมังกร
Cannabaceae	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา
Cannaceae	<i>Canna indica</i> L.	พุทธรักษา
Capparaceae	<i>Crateva adansonii</i> DC.	ผักกุ่ม
Caricaceae	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ
Celastraceae	<i>Celastrus paniculatus</i> Willd.	กระถางลาย
Chrysobalanaceae	<i>Parinari anamensis</i> Hance	พอก
Cleomaceae	<i>Cleome gynandra</i> L.	ผักเสี้ยน
	<i>C. viscosa</i> L.	เสี้ยนผี
Clusiaceae	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	ส้มโอม
Colchicaceae	<i>Gloriosa simplex</i> L.	ดอสดิง
Combretaceae	<i>Combretum indicum</i> (L.) DeFilipps	เล็บมือนาง
	<i>C. quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา
	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	ส้มมอ
	<i>T. elliptica</i> Willd.	เชือก
Commelinaceae	<i>Tradescantia spathacea</i> Sw.	กาบหอยแครง
Convolvulaceae	<i>Ipomoea aquatica</i> Forssk.	ผักบุ้ง
	<i>I. batatas</i> (L.) Lam.	มันเทศ
Costaceae	<i>Costus woodsonii</i> Maas	เอื้องหมายนาดอกแดง
	<i>Hellenia speciosa</i> (J.Koenig) S.R.Dutta	เอื้องหมายนา
Crassulaceae	<i>Kalanchoe daigremontiana</i> Raym.-Hamet & H. Perrier	เศรษฐีพันล้าน
	<i>K. daigremontiana</i> Raym.-Hamet & H. Perrier	คว่ำตายหงายเป็น
Cucurbitaceae	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	หมีปาก
	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	แตงโม
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง
	<i>Cucumis melo</i> L.	แตงไทย
	<i>C. sativus</i> L.	แตงกวา

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	ฟักทอง
	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	น้ำเต้า
	<i>L. cylindrica</i> (L.) M.Roem.	บวบ
	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม
	<i>Sicyos edulis</i> Jacq.	ฟักแม้ว
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก
	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ฟักข้าว
	<i>Trichosanthes cucumerina</i> L.	โง้งเขียว
Cyatheaceae	<i>Cyathea gigantea</i> (Wall. Ex Hook.) Holtt.	เฟิร์น
Cyperaceae	<i>Actinoscirpus grossus</i> (L.f.) Goetgh. & D.A.Simpson	ฝอย
	<i>Cyperus alternifolius</i> L.	กกราชินี
Dioscoreaceae	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเล็บช้าง
	<i>D. filiformis</i> Blume	มันเทียน
	<i>D. hispida</i> Dennst.	กลอย
	<i>Tacca leontopetaloides</i> (L.)	เท้ายายม่อม
Dipterocarpaceae	<i>Anthoshorea roxburghii</i> (G.Don) P.S.Ashton & J.Heck.	พยอม
	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G.Don	ยางนา
	<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	ยางเหียง
	<i>D. obtusifolius</i> Teijsm. Ex Miq.	ยางกราด
	<i>D. tuberculatus</i> Roxb.	กุง
	<i>Hopea odorata</i> Roxb.	ตะเคียนทอง
	<i>Pentacme siamensis</i> (Miq.) Kurz	รัง
	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง
Ebenaceae	<i>Diospyros decandra</i> Lour.	จันทน์
	<i>D. ebenum</i> J.Koenig	ตะโก
	<i>D. filipendula</i> Pierre ex Lecomte	คันท้อง

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>D. mollis</i> Griff.	มะเกลือ
Elaeocarpaceae	<i>Elaeocarpus hygrophilus</i> Kurz	มะกอกน้ำ
Euphorbiaceae	<i>Acalypha indica</i> L.	ตำแยแมว
	<i>Chrozophora tinctoria</i> (L.) A.Juss.	เปล้าใหญ่
	<i>Cnidoscolus aconitifolius</i> (Mill.) I.M.Johnst.	ผงชูรส
	<i>Euphorbia ritchiei</i> (P.R.O.Bally) Bruyns	พญานาคราช
	<i>E. hirta</i> L.	น้านมราชสีห์
	<i>E. milii</i> Des Moul.	โป๊ยเซียน
	<i>E. tirucalli</i> L.	สามพันกิ่ง
	<i>Hevea brasiliensis</i> (Willd. ex A.Juss.) Müll.Arg.	ยางพารา
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ
	<i>J. gossypifolia</i> L.	สบู่แดง
	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันสำปะหลัง
Fabaceae	<i>Acacia mangium</i> Willd.	กระถินเทพา
	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	มะกล่ำ
	<i>Afzelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	มะค่าโมง
	<i>Arachis hypogaea</i> L.	ถั่วลิสง
	<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Kuntze	จาม
	<i>Caesalpinia pulcherrima</i> (L.) Sw.	หางนกยูงไทย
	<i>Cassia bakeriana</i> Craib	กัลปพฤกษ์
	<i>Caesalpinia pulcherrima</i> (L.) Sw.	ฝางแดง
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน
	<i>Crotalaria juncea</i> L.	ปอเทือง
	<i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre	ยูง
	<i>Derris elliptica</i> (Wall.) Benth.	หางไหลแดง
	<i>Dialium cochinchinense</i> Pierre	เค็ง
	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	ถั่วเหลือง

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>Lablab purpureus</i> (L.) Sweet	ถั่วแปบ
	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	กระถินใหญ่
	<i>L. leucocephala</i> subsp. <i>glabrata</i> (Rose) Zárte	กระถินน้อย
	<i>Lysiphyllum strychnifolium</i> (Craib) A.Schmitz	ย่านางแดง
	<i>Mimosa pigra</i> L.	ไมยราบยักษ์
	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	หมามุ่ย
	<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	กระเสดน้ำ
	<i>Phanera sirindhorniae</i> (K.Larsen & S.S.Larsen) Mackinder & R.Clark	ว่านประดง
	<i>Peltophorum dasyrrhachis</i> (Miq.) Kurz	อะราง
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ
	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> (L.) DC.	ถั่วพลู
	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	ประดู่
	<i>Samanea saman</i> (Jacq.) Merr.	จามจุรี
	<i>Senegalia pennata</i> (L.) Maslin	ฝักขา
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ขี้กา
	<i>S. garrettiana</i> (Craib) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็กสาร
	<i>S. alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ
	<i>S. siamea</i> (Lam.) H.S.Irwin & Barneby	ขี้เหล็ก
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	ดอกแค
	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. ex Miq.	มะค่าแต้
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม
	<i>Vigna mungo</i> (L.) Hepper	ถั่วดำ
	<i>V. radiata</i> (L.) R.Wilczek	ถั่วเขียว
	<i>V. unguiculata</i> (L.) Walp.	ถั่วปี่
	<i>V. unguiculata</i> subsp. <i>sesquipedalis</i> (L.) Verdc.	ถั่วฝักยาว

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) W.Theob.	แดง
Gentianaceae	<i>Cyrtophyllum fragrans</i> (Roxb.) DC.	มันปลา
Fabaceae	<i>Cratogeomys cochinchinense</i> (Lour.) Blume	ตัวม่น
	<i>Cratogeomys formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook.f. ex Dyer	ตัวขาว
Irvingiaceae	<i>Irvingia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	กระบก
Lamiaceae	<i>Coleus amboinicus</i> Lour.	หูเสือ
	<i>Melissa officinalis</i> L.	สะระแหน่
	<i>Ocimum</i> × <i>africanum</i> Lour.	แมงลัก
	<i>O. basilicum</i> L.	โหระพา
	<i>O. tenuiflorum</i> L.	กระเพรา
	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว
	<i>Tectona grandis</i> L.f.	สักทอง
	<i>Vitex glabrata</i> R.Br.	ไช้เฒ่า
Lecythidaceae	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn.	จิกน้ำ
	<i>Careya arborea</i> Roxb.	จิกบก
Loganiaceae	<i>Strychnos nux-blanda</i> A.W. Hill	มะตูม
Lythraceae	<i>Lagerstroemia calyculata</i> Kurz	ตะแบก
	<i>L. speciosa</i> (L.) Pers.	อินทนิลบก
	<i>Punica granatum</i> L.	ทับทิม
Malvaceae	<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.) Moench	กระเจี๊ยบมอญ
	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	จ้าว
	<i>Durio zibethinus</i> L.	ทุเรียนหมอนทอง
	<i>Gossypium herbaceum</i> L.	ฝ้าย
	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i> L.	ชบา
	<i>H. sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง
	<i>Sida planicaulis</i> Cav.	หญ้าขัดมอญ
Marsileaceae	<i>Marsilea minuta</i> L.	ผักแว่น
Melastomataceae	<i>Memecylon aberrans</i> H.Perrier	เหมือดแอ่

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
Meliaceae	<i>Azadirachta indica</i> A.Juss.	สะเดา
Meliaceae	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	กระท้อน
Menispermaceae	<i>Cissampelos pareira</i> L.	หมาน้อย
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook. f. & Thomson	เครือกอกฮอ
Molluginaceae	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) Aug.DC.	ผักแก่นขม
	<i>Artocarpus lacucha</i> Buch.-Ham.	มะหาด
	<i>Ficus racemosa</i> L.	มะเดื่อ
Moraceae	<i>Artocarpus altilis</i> (Parkinson) Fosberg	สาเก
	<i>A. heterophyllus</i> Lam.	ขนุน
	<i>Ficus altissima</i> Blume	ไทรยอดทอง
	<i>F. populifolia</i> Vahl	โพธิ์
	<i>Morus alba</i> L.	หม่อน
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย
Moringaceae	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม
Muntingiaceae	<i>Muntingia calabura</i> L.	ตะขบ
Musaceae	<i>Ensete glaucum</i> (Roxb.) Cheesman	กล้วยนวน
	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยหอม
	<i>M. paradisiaca</i> L.	กล้วยน้ำหว่า
	<i>Eucalyptus globulus</i> Labill.	กล้วยบัวสวรรค์
	<i>E. abdita</i> Brooker & Hopper	ยูคาลิปตัส
	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง
	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ผักเหม็ก
	<i>S. cumini</i> (L.) Skeels	หาว
	<i>S. samarangense</i> (Blume) Merr. & L.M.Perry	ชมพู
Nelumbonaceae	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง
Nyctaginaceae	<i>Bougainvillea spectabilis</i> Willd.	เฟื่องฟ้า

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>Mirabilis jalapa</i> L.	ดอกบานเย็น
Nymphaeaceae	<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.	บัวสาย
Oleaceae	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	มะลิ
Opiliaceae	<i>Melientha suavis</i> Pierre	ผักหวาน
Orchidaceae	<i>Rhynchostylis retusa</i> (L.) Blume	กล้วยไม้หางกระรอก
	<i>Spathoglottis plicata</i> Blume	กล้วยไม้ดิน
	<i>Dendrobium</i> sp.	กล้วยไม้
Oxalidaceae	<i>Averrhoa bilimbi</i> L.	ตะลิงปิง
	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง
Pandanaceae	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb. ex Lindl.	เตย
Passifloraceae	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เสาวรส
	<i>P. foetida</i> L.	กะทกรก
	<i>Passiflora foetida</i> L.	ผักบ่วง
Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	งา
Phyllanthaceae	<i>Antidesma punctulatum</i> Miq.	เม่า
	<i>Passiflora edulis</i> Sims	เม่าป่า
	<i>Aporosa villosa</i> (Lindl.) Baill.	เหมือดโสด
	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	มะไฟ
	<i>Phyllanthus niruri</i> L.	ลูกใต้ใบ
	<i>Hymenocardia punctata</i> Wall. ex Lindl.	หูลิง
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม
	<i>P. emblica</i> L.	มะขามป้อม
Piperaceae	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Kunth	กระสัง
	<i>Piper betle</i> L.	พลู
	<i>P. nigrum</i> L.	พริกไทย
	<i>P. retrofractum</i> Vahl	ดีปลี
	<i>P. sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู
Plantaginaceae	<i>Limnophila aromatica</i> (Lam.) Merr.	ผักกะแยง

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า
	<i>B. beecheyana</i> Munro	ไผ่กิมชุง
	<i>B. multiplex</i> (Lour.) Raeusch. Ex Schult.	ไผ่เลี้ยง
	<i>B. spinosa</i> Roxb.	ไผ่บ้าน
	<i>B. vulgaris</i> Schrad. ex J.C.Wendl.	ไผ่เหลือง
	<i>B. nutans</i> Wall. ex Munro	ไผ่บง
	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้
	<i>C. nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม
	<i>Gigantochloa albociliata</i> (Munro) Kurz	ไผ่ไร่
	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	หญ้าคา
	<i>Oryza sativa</i> L.	ข้าว
	<i>Saccharum x sinense</i> Roxb.	อ้อยดำ
	<i>S. officinarum</i> L.	อ้อย
	<i>Vietnamosasa pusilla</i> (A.Chev. & A.Camus) T.Q.Nguyen	ไผ่เพ็ก
	<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด
Polygonaceae	<i>Platycerium holttumii</i> Jonch. & Hennipman	กระเช้าสีดา
	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	ผักแพว
Pontederiaceae	<i>Pontederia crassipes</i> Mart.	ผักตบชวา
Portulacaceae	<i>Portulaca oleracea</i> L.	คุณนายตื่นสาย
Primulaceae	<i>Ardisia polycephala</i> Wall. ex A.DC.	ผักดินจ๋า
Rhamnaceae	<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	พุทรา
	<i>Z. oenopolia</i> (L.) Mill.	เล็บแมว
Rhizophoraceae	<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	สมัง
	<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex G.Don) Havil.	ท่ม
Rosaceae	<i>Rosa x damascena</i> Herrm.	กุหลาบ
Rubiaceae	<i>Ixora chinensis</i> Lam.	ดอกเข็ม
	<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	กระท่อมก้านแดง

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
Rutaceae	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอบ้าน
	<i>M. coreia</i> Buch.-Ham.	ยอบ่า
	<i>Oxyceros horridus</i> Lour.	คัตเค้า
	<i>Paederia linearis</i> Hook.f.	ตดหมา
	<i>Ridsdalea wittii</i> (Craib) J.T.Pereira	หม้อ
	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Correa	มะตูม
	<i>Citrus × aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาวแป้น
	<i>C. hystrix</i> DC.	มะกรูด
	<i>C. maxima</i> (Burm.) Merr.	ส้มโอ
	<i>C. medica</i> L.	มะเวอ
Sapindaceae	<i>C. reticulata</i> Blanco	ส้มเขียวหวาน
	<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	ลำไย
	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหาด
	<i>Litchi chinensis</i> Sonn.	ลิ้นจี่
	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	มะคร้อแลน
	<i>N. lappaceum</i> L.	เงาะโรงเรียน
	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	มะคร้อ
	<i>Manilkara zapota</i> (L.) P.Royen	ละมุด
	<i>Lucuma campechiana</i> Kunth	ท้อ
	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	พลูคาว
Saururaceae	<i>Capsicum annuum</i> L.	พริก
Solanaceae	<i>Smilax blumei</i> A.DC.	เครือเขียง
Solanaceae	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาสูบ
	<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือขื่น
	<i>S. lycopersicum</i> L.	มะเขือเครือ
	<i>S. melongena</i> L.	มะเขือยาว
	<i>S. melongena</i> subsp. <i>cumingii</i> (Dunal) J.Samuel	มะเขือเปราะหนาม
	<i>S. lycopersicum</i> L.	มะเขือเทศ
	<i>S. stramonifolium</i> Jacq.	มะอี
		มะอี

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ
	<i>S. torvum</i> Sw.	มะเข็ง
	<i>S. violaceum</i> Ortega	มะเข็งขม
	<i>S. virginianum</i> L.	มะเขือเปราะ
	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	ยาเส้น
Stemonaceae	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	หนอนตายหายาก
Verbenaceae	<i>Duranta erecta</i> L.	เทียนทอง
Vitaceae	<i>Cissus quadrangularis</i> L.	เพชรสังฆาต
Zingiberaceae	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่าบ้าน
	<i>A. malaccensis</i> (Burm.f.) Roscoe	ข่าโคม
	<i>A. nobilis</i> Ridl.	ข่าป่า
	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชายขาว
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้น
	<i>C. sessilis</i> Gage	กระเจียว
	<i>C. zanthorrhiza</i> Roxb.	ว่านชักมดลูก
	<i>Elettaria cardamomum</i> (L.) Maton	กระวาน
	<i>Etlingera elatior</i> (Jack) R.M.Sm.	ดาหลา
	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	สเลต
	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	กระชายดำ
	<i>K. rotunda</i> L.	ตูปหมูป
	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิง
	<i>Z. ottensii</i> Valetton	ไพลดำ
	<i>Z. purpureum</i> Roscoe	ไพล
	<i>Z. zerumbet</i> (L.) Roscoe ex Sm.	กระทือ
	<i>Spirogyra</i> sp.	เตา

ภาคผนวก จ

รูปภาพพีชที่นำมาใช้ประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน
กลุ่มชาติพันธุ์กูไท กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์กูย

พหุ มั ปณ จั โด ชี เว

Andrographis paniculata

Barleria lupulina

Clinacanthus nutans

Thunbergia laurifolia

Aquarius cordifolius

Gomphrena celosioides

Butomopsis latifolia

Limnocharis flava

Ottelia alismoides

Amaranthus viridis

Celosia argentea

Gomphrena globosa

Allium cepa

Allium sativum

Allium tuberosum

Sisyrinchium palmifolium

Mangifera indica

Mangifera pentandra

Schinus terebinthifolia

Spondias pinnata

Annona squamosa

Uvaria dulcis

Polyalthia evecta

Anethum graveolens

Apium graveolens

Centella asiatica

Coriandrum sativum

Eryngium aquaticum

Hydrocotyle umbellata

Adenium obesum

Allamanda cathartica

Calotropis gigantea

Carissa carandas

Carissa carandas

Dischidia nummularia

Nerium oleander

Plumeria obtusa

Catharanthus roseus

Urceola polymorpha

Wrightia religiosa

Aglonema modestum

Alocasia cucullata

Alocasia sanderiana

Amorphophallus paeoniifolius

Amorphophallus saraburensis

Amorphophallus brevispathus

Caladium bicolor

Colocasia esculenta

Dieffenbachia alexiadesii

Dieffenbachia seguine

Epipremnum aureum

Homalomena rubescens

Lasia spinosa

Leucocasia gigantea

Monstera deliciosa

Philodendron albisuccus

Wolffia globosa

Zamioculcas zamiifolia

Adonidia merrillii

Areca catechu

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายธรรนท เนียมโงน
วันเกิด	07 กุมภาพันธ์ 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 7 บ้านนากระต๊อบ ตำบลท่ม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2555 สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนท่าม่วงวิทยาคม จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2559 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พ.ศ. 2561 ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาวิชาความหลากหลายทางชีวภาพ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2567 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาความหลากหลายทางชีวภาพ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ทุนวิจัย	1. ทุนสนับสนุนการนำเสนอผลงานวิชาการในระดับนานาชาติ สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 2. ทุนกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ชื่อทุนวิจัย ประเภทส่งเสริมการตีพิมพ์สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
ผลงานวิจัย	1. ความหลากหลายของชนิดพันธุ์และการใช้ประโยชน์ของพืชสกุลว่าน ค้างคาวดำ (วงศ์กล้วย) ในประเทศไทย 2. The Distribution in Biogeographic Region of Rare Plant Genus Tacca (Dioscoreaceae) in Thailand for Conservation 3. Ethnobotanical of the Lao Isan Ethnic Group in Pho Chai District, Roi Et Province, Northeastern Thailand